

معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

سازمان نقشه برداری کشور

اطلس گردشگری

نگارش دوم

اطلس ملی ایران

اطلس کرد و سکر می

نکارش دوم

ناشر: سازمان نشر و ادبیات کشور

عنوان و نام پدیدآور : اطلس گردشگری/ کارشناسی و نگارش متون: شرکت مهندسين مشاور گنوداد، عليرضا رحيمي طاقانكي، شادي جهاني؛ مجري طرح سازمان نقشه برداري کشور.

مشخصات نشر : تهران: سازمان نقشه برداري کشور، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهري : ۱۰۷،۲۰ ص.: مصور(رنگي)، جدول، نمودار؛ ۳۰×۲۵ س م .

شابک : ۳۰۰،۰۰۰ ريال: ۹_۷۰_۶۹۲۲_۹۶۴_۹۷۸

وضعيت فهرست نویسی : فيپا

موضوع : اطلس های ایرانی

موضوع : گردشگری— ایران— نقشه ها

شناسه افزوده : رحيمي طاقانكي، عليرضا، ۱۳۴۷_

شناسه افزوده : جهاني، شادي، ۱۳۵۷_

شناسه افزوده : سازمان نقشه برداري کشور

شناسه افزوده : شرکت مهندسين مشاور گنوداد

رتبه بندی کنگره : G ۲۲۵۵/الف ۵۶۵ ۱۳۹۲

رده بندی ديویی : ۹۱۲/۵۵

شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۴۴۷۸۵

عنوان: اطلس گردشگری، نگارش دوم

مجري طرح: سازمان نقشه برداري کشور

کارشناسی و نگارش متون: شرکت مهندسين مشاور گنوداد، عليرضا رحيمي طاقانكي، شادي جهاني

ويرايش ادبي: سپيده زنديه دولابي

طراحی، اجرا و نظارت کارتوگرافي: مدیریت کارتوگرافي سازمان نقشه برداري کشور

طرح جلد: گسو هاروني

نوبت چاپ: یکم، ۱۳۹۲، ۳۰۰۰ نسخه

ناشر: سازمان نقشه برداري کشور

ليتوگرافي، چاپ و صحافی: چاپخانه سازمان نقشه برداري کشور

شابک: ۹_۷۰_۶۹۲۲_۹۶۴_۹۷۸ ISBN: 978_964_6922_70_9

قيمت: ۳۰۰،۰۰۰ ريال

همه حقوق مادی، معنوی این اثر محفوظ و در انحصار ناشر است

قابل مقایسه را ارائه نماید.

برنامه‌ریزی‌های استانی، منطقه‌ای و کشوری، بدون مراجعه و بهره‌گیری از اطلس ملی، جامع و کامل نخواهند بود.

اطلس ملی گزارش دهنده‌ای دقیق و روشن‌گر است که مسئولان ذی‌ربط را از پیشرفت‌های برنامه‌ریزی شده و کاستی‌های موجود در هر یک از بخش‌های اقتصادی منابع و ثروت‌های جایگزین شونده یا پایان‌پذیر مطلع ساخته و هشدارهای لازم را به آنان خواهد داد. اطلس ملی یک واسطه و رسانه اطلاعاتی مهم هر کشور است. این واسطه و رسانه، انتقال‌پذیر است و در دسترس همه مراکز تحقیقاتی، اجرایی و آموزشی قرار می‌گیرد.

بنابراین، زبان فنی واحدی را بین تخصص‌ها و بخش‌های گوناگون، و هم‌چنین در میان آحاد جامعه و مسئولان فراهم می‌کند.

اطلس ملی نه تنها جایگاه هر کشور را از نظر شاخص‌های توسعه در خانواده ملل تعیین و معرفی می‌کند بلکه ویژگی‌های خاص اقتصاد، فرهنگ و... را در آن کشور و هم‌چنین ملاحظاتی را که در هیچ‌یک از مراجع دیگر قابل درج و انعکاس نیست به‌صورتی ساده، فشرده و دقیق عرضه می‌دارد.

اطلس‌های تهیه شده در ایران

در کشور ما تلاش‌هایی در زمینه تهیه اطلس‌های موضوعی صورت گرفته است. اطلس‌های موضوعی که با کیفیت مناسبی در ایران تهیه شده‌اند عبارتند از: اطلس اقلیمی ایران، اطلس تاریخی ایران، اطلس‌های شیب و مقاطع (موسسه جغرافیای دانشگاه تهران)، اطلس فرهنگی شهر تهران (شورای فرهنگ و هنر)، اطلس هیدرولوژی (وزارت نیرو) اطلس بهداشت و کشاورزی (سازمان نقشه‌برداری کشور) و چندین اطلس که از سوی بخش خصوصی منتشر شده‌اند. به‌رغم این تلاش‌ها چه قبل و چه بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی، کمبود اطلس ملی ایران هم‌چنان محسوس ماند و در این زمینه، پیشنهادها و بحث‌ها به‌سوی سازمان نقشه‌برداری کشور متوجه می‌گردید. با پایان گرفتن جنگ تحمیلی و هم‌زمان با آغاز برنامه‌های توسعه اقتصادی، ضرورت تهیه «اطلس ملی ایران» محسوس‌تر شد، تا این که سرانجام در خردادماه ۱۳۷۰ بنا به تصویب هیات محترم وزیران، این وظیفه سنگین به سازمان نقشه‌برداری کشور واگذار گردید.

فرآیند اجرایی مرحله نوبین طرح تهیه اطلس ملی ایران به دو مرحله تقسیم شد.

در مرحله اول طرح، که از سال ۱۳۷۲ آغاز شد، هدف تهیه یک جلد اطلس عمومی بود که مشتمل بر چهار فصل سیاسی، طبیعی، جمعیتی و اقتصادی می‌شد. این مجموعه در سال ۱۳۷۴ به چاپ رسید.

مرحله دوم، با هدف تهیه حدود بیست جلد اطلس تخصصی در زمینه‌های مختلف از سال ۱۳۷۴ آغاز گردید.

پس از تهیه آخرین جلد از اطلس‌های تخصصی، در سال ۱۳۸۱ لزوم بازنگری و به‌روز رساندن اطلس‌های فوق، با توجه به استقبال کاربران، بیش از پیش احساس گردید. اطلس حاضر سیزدهمین جلد از اطلس‌های تخصصی است که برای دومین بار مورد بازنگری قرار گرفته و در قطع متفاوتی تهیه شده است.

امروزه در روند رو به رشد و تکامل جوامع و ملل، فراهم بودن «اطلاعات» در زمینه‌های گوناگون حیات آن جامعه، هم یک «نیاز»، درجه اول، و هم یک «الزام» میهنی است. تجزیه و تحلیل هوشمندانه داده‌ها و اطلاعات گسترده و بی‌شمار و نتیجه‌گیری صحیح از آن‌ها در قالب سیستم‌های مختلف اطلاع‌رسانی در چند دهه اخیر، در سطح جهان، رشد بی‌سابقه‌ای را نشان داده و توجه برنامه‌ریزان، مدیران و مجریان امور را به این سیستم‌ها، قویاً جلب نموده است.

از آنجاکه، در حال حاضر، یکی از شاخص‌های توسعه و رشد در تمامی جوامع حجم سرمایه‌گذاری‌های مالی و انسانی در تاسیس و تکامل سیستم‌های اطلاعاتی (عمومی، فنی، تخصصی) است. در این روند، انواع نقشه‌ها در رشته‌های مختلف تخصصی، به‌سبب نحوه ارائه اطلاعات دقیق کمی و کیفی محیط فیزیکی، در شمار عناصر و ابزارهای مقدم و پایه قرار می‌گیرند، و طبعاً مقام و اهمیت ویژه‌ای را نیز در کلیه سیستم‌های اطلاع‌رسانی کوچک و بزرگ، از سطوح شهری و روستایی گرفته تا سطوح منطقه‌ای و ملی به خود اختصاص می‌دهند.

اطلس‌های ملی

به‌طور کلی، تعریف اطلس ملی در فرهنگ علوم نقشه (کارتوگرافی) و از نظر صاحب‌نظران این رشته به‌شرح زیر می‌باشد:

اطلس‌ها مجموعه‌های مدون و مجلدی از نقشه‌ها، نمودارها، تصویرها و گزارش‌های مربوط به یک یا چند موضوع هستند، که با نظمی خاص و با دقیق‌ترین روش‌ها تهیه می‌شوند. اطلس‌ها به‌خوبی قادرند جایگزین ده‌ها جلد کتاب و هزاران برگ گزارش فنی شده، و رتوس برنامه‌ها و تصمیم‌گیری‌ها را روشن‌تر از هر واسطه اطلاعاتی دیگر عیان و بیان می‌کند. در میان انواع اطلس‌ها، اطلس‌های ملی هر کشور جایگاه و اهمیتی ویژه دارند.

عواملی چون دقت در اطلاعات، حجم اطلاعات در واحد سطح، کیفیت هنری اطلاعات پدیده‌ها، و پیوندها و روابط آن‌ها، اطلس‌ها را از دو جهت در اعتبارات ملی هر کشور صاحب سهم کرده‌اند. نخست، محتوای اطلاعاتی اطلس‌ها که نمایانگر پیشرفت، توسعه و تکامل هر کشور است، و دیگر، نفس کار و ساختارهای فنی خود اطلس‌ها که بیانگر درجه تعالی آن کشور در تولید نقشه‌های بسیار دقیق، و در عین حال، زیباست تا سریع‌ترین رابطه را با بیننده و استفاده‌کننده برقرار کنند. این دو علت وظیفه تهیه‌کنندگان اطلس را در بخش دولتی هر کشور بسیار سنگین و حساس می‌کنند: چه بسا، این امر برای موسسات بخش خصوصی تهیه نقشه و اطلس با همه تعهد و وظیفه‌ای که در قبال فرهنگ ملی دارند، در درجه اول اهمیت قرار نداشته باشد.

ویژگی‌ها و بهره‌های محوری و جانی اطلس‌های ملی

از آنجا که نقشه‌های مندرج در اطلس‌های ملی در برگیرنده بخش وسیعی از مسائل اطلاعاتی مربوط به جوامع و کشورها هستند، امکان اخذ سریع اطلاعات را برای هر گروه استفاده‌کننده از دانشجویان گرفته تا مدیران و برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران فراهم می‌سازند.

در بسیاری موارد اطلس ملی می‌تواند همانند یک سیستم اطلاعاتی جغرافیایی، با روش قیاسی (و بدون استفاده از کامپیوتر) عمل کند و لایه‌های اطلاعات مرتبط

اطلس ملی ایران

گردشگری (نگارش دوم)

دست اندرکاران تهیه اطلس

نهادهای و ارگانهای مشارکت کننده

معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

سازمان نقشه برداری کشور

سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

مجری طرح

مهندس محمود ایلخان (رئیس سازمان نقشه برداری کشور)

معاونت اجرای طرح

مهندس هادی واعظی (معاون فنی سازمان نقشه برداری کشور)

مدیر پروژه

مهندس بابک شمعی (مدیر کارتوگرافی اطلس های ملی سازمان نقشه برداری کشور)

گردآوری آمار و اطلاعات

شرکت مهندسی مشاور گنوداد

ابوالفضل بلندیان (سازمان نقشه برداری کشور)

جواد حسینی (سازمان نقشه برداری کشور)

روح الله اوجی (سازمان نقشه برداری کشور)

حسین عیسی نیا (سازمان نقشه برداری کشور)

طراحی و اجرا

شرکت مهندسی مشاور گنوداد

نظارت کارتوگرافی

مهندس بابک شمعی (سازمان نقشه برداری کشور)

مهندس مهرداد جعفری سلیم (سازمان نقشه برداری کشور)

مهندس رامین رحیمی (سازمان نقشه برداری کشور)

سپیده زندیه دولابی (سازمان نقشه برداری کشور)

مهندس منا محمدی (سازمان نقشه برداری کشور)

زمره محمدزاده (سازمان نقشه برداری کشور)

طراحی جلد

گو هارونی (سازمان نقشه برداری کشور)

امور چاپ و انتشارات

محسن حاج محمدی (مشاور عالی و بازرس ویژه رئیس و مدیرکل حوزه ریاست و روابط

عمومی و مدیر مسئول انتشارات سازمان نقشه برداری کشور)

سعید افسری میدانی (رئیس اداره تولید نقشه و انتشارات سازمان نقشه برداری کشور)

«کتاب دوازده‌ای به سوی جهان گسترده‌ی دانش و معرفت است.» مقام معظم رهبری

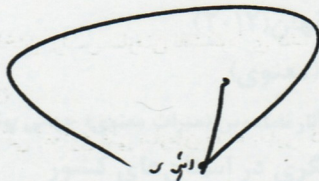
سیر و سفر و گردشگری از دیرباز حلقه ارتباط بین تمدن‌ها بوده و به همین منظور نه تنها باعث شناخت جوامع از توانمندی و فرهنگ یکدیگر می‌گردد بلکه یکی از راه‌های ارزیابی توسعه و پیشرفت جوامع نیز محسوب می‌شود. اگرچه در ابتدا سفر و گردشگری به دلیل توسعه تجارت و رشد اقتصادی مورد توجه قرار گرفته، ولی بعدها خود به یکی از منابع درآمد برای بسیاری از جوامع تبدیل گردیده است. کما اینکه جاده ابریشم برای توسعه تجارت شرق و غرب ایجاد گردید، ولی تأثیر آن در آشنایی اقوام با فرهنگ یکدیگر و توسعه گردشگری در زمان خود غیر قابل انکار می‌باشد.

امروزه با پیشرفت جامعه بشری در زمینه ارتباطات و اطلاعات، گردشگری به صنعتی تبدیل گردیده که تأثیر آن در مناسبات اقتصادی و رشد فن‌آوری‌ها غیر قابل انکار می‌باشد. از این رو تأثیر گردشگری بر ارائه ارزش‌های ملی و فرهنگی و مواهب طبیعی یک کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار گردیده است. اکنون در بسیاری از کشورها گردشگری به منزله نمادی از هویت فرهنگی و یکی از شاخصه‌های اصلی توسعه تلقی می‌گردد. از مزایای گردشگری امکان ایجاد مشاغل جدید، توسعه تولیدات ملی و عدم انقراض پاره‌ای از مشاغل سنتی می‌باشد. کشور جمهوری اسلامی ایران دارای امکانات بالقوه جهت جذب گردشگر بوده که می‌بایست با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هدایت و نظارت صحیح جایگاه مناسب و واقعی خود را به دست آورد.

هویت اسلامی کشورمان به همراه تمدن بسیار غنی و باشکوه، خود عاملی بسیار تاثیرگذار در تقویت گردشگری داخلی و نیز جذب گردشگران از سایر کشورهای اسلامی، که جمعیت کثیری را نیز در جهان به خود اختصاص می‌دهند، می‌باشد. لذا شناخت توانمندی‌ها و امکانات بالقوه ایران در این حوزه از جمله اهداف مهم تدوین این اطلس بوده است. هرگونه سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در این بخش می‌بایست بر پایه آمار و اطلاعات دقیق و موثق باشد. اطلس‌های ملی به عنوان مجموعه‌های مدون از این چنین آمار و اطلاعات در سطح جهان شناخته شده‌اند. در همین راستا، تهیه و به‌روزرسانی انواع اطلس‌های ملی هم‌چون اطلس ملی گردشگری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

اولین نگارش اطلس ملی گردشگری در سال ۱۳۸۱ توسط این سازمان تدوین گردید. با توجه به گذشت یک دهه از تهیه این اطلس و نیاز متخصصان و تصمیم‌سازان کشور به آمار و اطلاعات به‌روز، دومین نگارش این اطلس، گردآوری و تهیه گردید. این نگارش که با استفاده از آخرین آمار و اطلاعات سازمان گردشگری و میراث فرهنگی و مرکز آمار ایران تدوین گردیده، با بررسی پیشینه گردشگری به وضعیت این صنعت در سطح جهان و جایگاه ایران در جهان می‌پردازد. سپس با ارائه آمار و اطلاعات استانی وضعیت پارامترهای موثر بر این صنعت و پراکندگی آنها را در داخل کشور مورد بررسی قرار می‌دهد و در انتها به معرفی جاذبه‌های گردشگری می‌پردازد.

شایسته است از تمامی دست‌اندرکاران تهیه این اطلس صمیمانه تشکر گردد. بی‌شک مجموعه حاضر دارای کاستی‌هایی است که از نظر خوانندگان صاحب‌نظر پنهان نخواهد ماند. نگارندگان این اطلس، بهره‌گیری از انتقادات و پیشنهادات شما عزیزان را فرصتی برای بهبود شکل و محتوای این اثر تلقی نموده و از آنها به گرمی استقبال می‌کنند. امیدواریم این مجموعه بتواند نیاز مسئولان، محققان و کاربران محترم این حوزه را پاسخگو باشد.

و من ... توفیق

محمود ایلخان

رئیس سازمان نقشه‌برداری کشور

فصل اول: کلیات و مفاهیم

ویژگی‌ها و بهره‌های محوری و جانبی اطلس‌های ملی	۷
اطلس‌های تهیه شده در ایران	۷
پیشینه ساختارگردشگری در ایران	۲
سازمان جهانی جهانگردی	۳
ساختار تشکیلاتی سازمان جهانی جهانگردی	۳
اقدامات سازمان جهانی جهانگردی	۳
اخلاق جهانی جهانگردی	۴
تعاریف، مفاهیم واژه‌ها و اصطلاحات گردشگری	۴

فصل دوم: سیما جهانی گردشگری

سیمای جهانی گردشگری	۱۲
مروری بر وضعیت گردشگری در جهان	۱۳
پیش‌بینی سازمان جهانی جهانگردی برای صنعت جهانگردی کشورها تا سال ۲۰۲۰	۱۴
وضعیت گردشگری کشور ایران در تقسیم‌بندی منطقه‌ای سازمان جهانی جهانگردی	۱۷
بررسی وضعیت کنونی و پیش‌بینی برای سال ۲۰۲۰ میلادی	۱۷
نگاهی به وضعیت گردشگری در کشورهای اسلامی (عضو سازمان کنفرانس اسلامی OIC)	۱۹

فصل سوم: سیما جهانی ایران

سیمای جهانی ایران	۲۲
بررسی شاخص‌های گردشگری کشور	۲۳
تعداد گردشگران ورودی به کشور و تحلیل‌ها	۲۳
تعداد گردشگران خروجی از کشور و تحلیل‌ها	۲۳
درآمد حاصل از گردشگران ورودی به کشور و تحلیل‌ها	۲۳
دفا تر خدمات مسافرتی	۲۴
خدمات مسافرتی در ایران	۲۴
آشنایی با فعالیت دفا تر خدمات مسافرتی و نقش آن‌ها در توسعه گردشگری	۲۴
انواع شرکت‌های خدمات مسافرتی	۲۴
خدمات اقامتی	۲۶
پیشینه خدمات اقامتی در ایران	۲۶

فصل چهارم: جاذبه‌های گردشگری ایران

انواع تاسیسات اقامتی	۲۶
درجه‌بندی مراکز اقامتی	۲۸
خدمات پذیرایی	۲۹
خدمات پذیرایی در ایران	۲۹
انواع واحدهای خدمات پذیرایی	۳۰
آموزش و گردشگری	۳۰
میراث جهانی یونسکو	۳۲
آثار ایرانی ثبت شده در فهرست میراث جهانی یونسکو تا سال ۲۰۱۱	۳۴
پرسپولیس (۱۹۷۹)	۳۴
چغازنبیل (۱۹۷۹)	۳۵
میدان امام (۱۹۷۹)	۳۵
تخت سلیمان (۲۰۰۳)	۳۶
بم و چشم‌انداز فرهنگی (۲۰۰۴)	۳۶
پاسارگاد (۲۰۰۴)	۳۷
گنبد سلطانیه (۲۰۰۵)	۳۷
مجموعه تاریخی بازار تبریز (۲۰۱۰)	۳۸
بیستون (۲۰۰۶)	۳۸
مجموعه کلیساهای ارامنه (۲۰۰۸)	۳۹
بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی (۲۰۱۰)	۴۰
سازه‌های تاریخی آبی شوشتر (۲۰۰۹)	۴۰
باغ‌های ایرانی (۲۰۱۱)	۴۱
گنبد قابوس (۲۰۱۲)	۴۲
مسجد جامع اصفهان (۲۰۱۲)	۴۲
میراث ناملموس (معنوی)	۴۳
آثار ایرانی در فهرست آثار ناملموس (میراث معنوی) جهانی یونسکو	۴۳
جاذبه‌های گردشگری در استان‌های کشور	۴۵
استان آذربایجان شرقی	۴۶
استان آذربایجان غربی	۴۸
استان اردبیل	۵۰
استان اصفهان	۵۲
استان البرز	۵۴
استان ایلام	۵۶

۵۸	استان بوشهر
۶۰	استان تهران
۶۲	استان چهار محال و بختیاری
۶۴	استان خراسان شمالی
۶۶	استان خراسان رضوی
۶۸	استان خراسان جنوبی
۷۰	استان خوزستان
۷۲	استان زنجان
۷۴	استان سمنان
۷۶	استان سیستان و بلوچستان
۷۸	استان فارس
۸۰	استان قزوین
۸۲	استان قم
۸۴	استان کردستان
۸۶	استان کرمان
۸۸	استان کرمانشاه
۹۰	استان کهگیلویه و بویراحمد
۹۲	استان گلستان
۹۴	استان گیلان
۹۶	استان لرستان
۹۸	استان مازندران
۱۰۰	استان مرکزی
۱۰۲	استان هرمزگان
۱۰۴	استان همدان
۱۰۶	استان یزد

فصل اول: کلیات و مفاهیم

پیشینه ساختارگردشگری در ایران

سرزمین ایران با بهره‌گیری از سوابق تاریخی، فرهنگی و ویژگی‌های طبیعی خود توان گردشگری قابل توجهی را دارا است. آثار تاریخی بازمانده از دوره‌های مختلف استقرار انسان در جای جای فلات ایران همراه با چشم‌اندازهای طبیعی متنوع ساحلی، کوهستانی، بیابانی و کویری در آمیزش و ترکیبی هماهنگ با بناهای تاریخی میراث‌های فرهنگی و مذهبی مجموعه‌ای از انگیزه‌های گوناگون (اجتماعی، زیارتی، فرهنگی، تاریخی، طبیعی) را برای دیدار گردشگران خارجی و داخلی از کشور فراهم می‌سازند. با توجه به فراوانی و تنوع درون داشت‌های غنی همواره ایران برای جهانگردان عهد قدیم و نیز جهانگردان اروپایی یکی از بهترین مقاصد گردشگری محسوب می‌شده است. بجز آثاری که از سیاحتان ایرانی در مورد این سرزمین نگاشته شده است، از معروف‌ترین جهانگردانی که به ایران سفر کرده و مشاهدات خود را در سیاحت‌نامه‌های خویش به رشته تحریر در آورده‌اند، می‌توان به ابن‌حوقل، یاقوت حموی، ابن بطوطه، پیتر دلاواله، ژان شاردن، مادام دیولافوا، اوژن فلاندن و جرج کلاک اشاره کرد.

شواهد حاکی از آن است که در ایران حدود یک قرن است که گردشگری با مفهوم امروزی و عمدتاً به‌منظور شناساندن و معرفی مفاخر و تمدن کهن این سرزمین رواج یافته است. برخی معتقدند کلید رونق این صنعت را زمانی زدند که عکاس‌باشی به‌همراه مظفرالدین شاه، سینماتوگرافی را وارد ایران کرد و به‌دنبال آن تصاویر مستندی که از ایران به کشورهای دیگر ارسال شد به آرامی کاروان‌های بزرگتری از گردشگران بین‌المللی را وارد این سرزمین کرد. اما در واقع از دهه دوم سده ۱۳۰۰ گردشگری در ایران رسماً شکل گرفت و برای نخستین بار در سال ۱۳۱۴ اداره‌ای به‌نام «اداره جلب سیاحتان خارجی و تبلیغات» در وزارت داخله کشور تأسیس و انجام امور مربوط به جهانگردی به اداره مذکور محول شد. در همان سال هیأت دولت دستور تأسیس «کانون جهانگردان ایران» را صادر کرد که وظیفه تسهیل مسافرت گردشگران را به‌عهده داشت. این کانون که به‌طور رسمی در بهمن ماه ۱۳۱۷ به ثبت رسید، گشت‌های گوناگون در داخل کشور برای بازدید جهانگردان ترتیب می‌داد، در سال ۱۳۲۰ اداره جلب سیاحتان به «شورای عالی جهانگردی» تغییر نام داد که جلسات این شورا هفته‌ای یک بار در وزارت کشور تشکیل می‌شد.

در سال ۱۳۳۳ اهمیت جلب گردشگر خارجی با توجه به جنبه‌های اقتصادی آن و به‌منظور تحکیم مبانی حسن تفاهم میان افراد کشورهای مختلف مورد توجه دولت قرار گرفت و «اداره امور جهانگردی» مجدداً در وزارت کشور تشکیل شد. این اداره

طی دوره جدید فعالیت خود، به انجام خدمات زیربنایی چندی در زمینه‌های مختلف توسعه جهانگردی کشور موفق شد که از آن جمله می‌توان پیشنهاد تهیه قوانینی مربوط به ورود و خروج اتباع بیگانه را نام برد.

در فروردین ۱۳۴۲ سازمانی به‌نام «سازمان جلب سیاحتان» وابسته به نخست‌وزیری تأسیس شد. هدف عمده این سازمان معرفی پیشینه کشور و تشویق گردشگران خارجی و داخلی به سیر و سفر و بازدید از آثار باستانی، مناظر طبیعی و ایجاد تمرکز و هماهنگی‌های لازم در امور مربوط به جهانگردی بود. در سال ۱۳۵۰ یک سال قبل از پایان برنامه عمرانی چهارم، طرح جامع توسعه جهانگردی در ایران که شامل چندین مجلد با ضوابط و نقشه است با همکاری سازمان برنامه و شرکت خارجی توریست کنسولت تهیه گردید. در تیرماه ۱۳۵۳ سازمان جلب سیاحتان در وزارت اطلاعات ادغام شد و وزارتخانه جدیدی به نام «وزارت اطلاعات و جهانگردی» به‌وجود آمد. در سال ۱۳۵۸ به‌منظور جلوگیری از تداخل وظیفه و هماهنگ نمودن تمام فعالیت‌ها و مسائل مربوط به امر جهانگردی طبق مصوبه ۱۳۵۸/۸/۲۱ شورای انقلاب «سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی» با بافت و خط‌مشی‌های جدید و هدف‌های متمایز از گذشته شروع به فعالیت نمود. با تشکیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، «معاونت سیاحتی و زیارتی» وزارتخانه فوق، دفتر ایرانگردی و جهانگردی را به‌منظور برنامه‌ریزی صنعت توریسم، آموزش دست‌اندرکاران جهانگردی، درجه‌بندی، نظارت و نرخ‌گذاری تأسیسات، برقراری ارتباط بین‌المللی و... تشکیل داد. در اواخر سال ۱۳۷۵، به‌منظور اصلاح قسمتی از نظام ایرانگردی و جهانگردی کشور و ایجاد هماهنگی بیشتر، معاونت امور سیاحتی و زیارتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی (که خود از ادغام چهار شرکت دولتی به‌وجود آمده بود) ادغام شد و به‌صورت یک شرکت دولتی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با نام جدید «سازمان ایرانگردی و جهانگردی» به‌عنوان متولی برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت بر بخش ایرانگردی و جهانگردی وظایف مشخصی را به‌عهده گرفت. از مهم‌ترین اقدامات این دوره تدوین برنامه ملی توسعه گردشگری با همکاری سازمان جهانی جهانگردی و نیز راه‌اندازی سازمان‌های استانی برای گسترش و توسعه این بخش بود. این روند ادامه داشت تا سال ۱۳۸۳ که سازمان ایرانگردی و جهانگردی با سازمان میراث فرهنگی ادغام و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری تشکیل شد. با پیوستن سازمان صنایع دستی در سال ۱۳۸۵ اکنون «سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» در قالب معاونت ریاست جمهوری به تعیین خط‌مشی و برنامه‌های اجرایی در اداره امور مربوط به این سه حوزه موظف می‌باشد.

سازمان جهانی جهانگردی

سازمان جهانی جهانگردی UNWTO مهم‌ترین تشکیلات و سازمان بین‌المللی در زمینه فعالیت‌های گردشگری می‌باشد که در سال ۱۹۷۵ تأسیس شد. قبل از تأسیس این سازمان، معتبرترین سازمان بین‌المللی و تخصصی جهانگردی (اتحادیه بین‌المللی سازمان‌های رسمی مسافرتی) (IUOTO) یعنی (International Union Official Tourism Organization) در سال ۱۹۲۵ تأسیس شده بود که بعدها جای خود را به سازمان جهانگردی سپرد. این سازمان دارای ۱۵۴ عضو رسمی با ملیت‌های مختلف و بیش از ۴۰۰ عضو وابسته شامل سازمان‌های فنی، موسسات و اتحادیه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای است. مقر دائمی این سازمان در مادرید اسپانیا قرار دارد و هدف از تأسیس آن ترویج و توسعه جهانگردی است. این سازمان همچنین موظف به پیگیری اهداف توسعه هزاره، در زمینه کاهش فقر و گسترش توسعه پایدار است.

ساختار تشکیلاتی سازمان جهانی جهانگردی

• مجمع عمومی: بالاترین رکن سازمان است و جلسات آن سالانه تشکیل می‌شود.

• شورای اجرایی: مسئول بررسی فعالیت‌ها و بودجه و سایر موضوعات مهم سازمان می‌باشد که جلسات آن سالی دوبار تشکیل می‌شود.

• کمیسیون‌های منطقه‌ای: کشورهای عضو توسط مجمع عمومی به شش منطقه آفریقا، آمریکا، شرق آسیا و اقیانوسیه، اروپا، خاورمیانه و جنوب آسیا تقسیم شده‌اند، اجلاس این کمیسیون‌ها به صورت سالیانه برگزار می‌گردد. بر اساس این تقسیم‌بندی جمهوری اسلامی ایران در بخش جنوب آسیا قرار گرفته است.

سازمان جهانی جهانگردی موارد زیر را به عنوان اهداف اصلی آن سازمان بر شمرده است:

• همکاری برای توسعه

• آمار و تحقیقات بر روی بازار

• ارتباط و اسناد

• آموزش

• محیط زیست و برنامه‌ریزی

• کیفیت خدمات جهانگردی

مهم‌ترین برنامه‌های سازمان جهانی جهانگردی

• جریان آزاد و بدون مانع جهانگردی از یک کشور به کشوری دیگر و در داخل

هر کشور

• کمک به توسعه اقتصادی کشورها از طریق گسترش جهانگردی

• تقویت نقش جهانگردی به عنوان یک عامل حیاتی در بازرگانی جهان

• تأکید بر اثرات فرهنگی و اجتماعی جهانگردی بر زندگی ملل

• حمایت از منافع، حقوق جهانگردی و سازمانهای جهانگردی

• آگاهی و نظارت دائم در زمینه‌های حفاظت محیط زیست و بهبود روش زندگی

اقدامات سازمان جهانی جهانگردی

• کشف جاذبه‌های موجود و بالقوه جهانگردی، انجام مطالعات مقدماتی برای

سرمایه‌گذاری در امر جهانگردی، ارائه برنامه‌های اساسی توسعه جهانگردی

• دستیابی به یک چارچوب استاندارد برای تشکیل ساختار اداری جهانگردی و

شرکت‌های سهامی توسعه جهانگردی

• تدوین آیین‌نامه‌ها و مقررات جهانگردی

• جمع‌آوری آمار جهانگردی و پیش‌بینی و تحلیل آن‌ها

• تشکیل روابط عمومی به منظور نظام بخشیدن به فعالیت‌های تبلیغاتی

جهانگردی

• اجرای برنامه‌های آموزشی در زمینه‌های جهانگردی و هتلداری و فراهم نمودن

امکانات لازم برای انجام مطالعات در زمینه تأسیس مراکز آموزش جهانگردی و

هتلداری

• ارائه طرح‌ها و پروژه‌هایی در خصوص تأسیسات جهانگردی، برنامه‌ریزی،

بهره‌برداری، اصلاح سیستم مهمان‌پذیری هتل‌ها، اردوگاه‌های تعطیلاتی،

استراحتگاه‌ها، کمپ‌ها و امثال آن‌ها

• سرمایه‌گذاری در زمینه مطالعات اقتصادی

• تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌ها و اهداف توسعه جهانگردی داخلی

انواع عضویت در سازمان جهانی جهانگردی

• اعضای کامل: شامل دولت‌هایی که دارای استقلال و حق حاکمیت هستند.

• اعضای وابسته: شامل تشکیلات بین‌المللی، بین‌الدولی و غیردولتی با علائق

ویژه جهانگردی

• اعضای پیوسته: دولت‌هایی که در زمینه امور خارجی خود دارای استقلال

نیستند.

ایران از سال ۱۳۴۲ ابتدا به عضویت اتحادیه بین‌المللی سازمان‌های رسمی

مسافرتی و سپس در سال ۱۳۵۴ به عضویت کامل سازمان جهانی جهانگردی در

آمده است.

اخلاق جهانی جهانگردی

در دسامبر ۱۹۷۷ سندی در سازمان جهانی جهانگردی « UNWTO » تحت عنوان « کد اخلاق جهانی جهانگردی » تدوین گردید که در آن ارزش‌های بین‌المللی مشترک جوامع جهانی مطرح شده و کشورهای گردشگرپذیر و گردشگر فرست را به رعایت اصول آن ملزم کرد. کد جهانی اخلاق جهانگردی، در برگزیده ضوابط و معیارهای اخلاقی و اصول رفتاری معینی است که بر فعالیت‌های بخش جهانگردی حاکم خواهد بود. تعهدات و وظایف کشورها، دولت‌ها، مناطق جهانگردی، تور گردانان، مدیران مؤسسات و تشکیلات جهانگردی، آژانس‌های مسافرتی و همچنین خود گردشگردان در این کد مشخص شده است و هدف اصلی آن کاهش اثرات منفی این صنعت بر روی محیط زیست طبیعی و فرهنگی جوامع و افزایش فواید جهانگردی در جوامع میزبان است. همچنین این کد اخلاق، کمک می‌کند تا بخش جهانگردی بتواند در زمینه بهبود وضعیت اقتصادی، فقرزدایی و گسترش تفاهم میان ملت‌ها نقش مؤثرتری ایفا کند. محورهای اصلی آن عبارتند از:

- شناخت متقابل و احترام بین مردم و جوامع
- گردشگری به‌عنوان وسیله‌ای برای شکوفایی انفرادی و اجتماعی
- گردشگری به‌عنوان یکی از عوامل توسعه پایدار
- ارج نهادن به جایگاه میراث فرهنگی در گردشگری و حفظ آن
- گردشگری به‌عنوان یک فعالیت سودمند برای کشورهای میزبان و جوامع محلی
- تعهدات گروه‌های ذینفع در توسعه گردشگری و ...
- همچنین اصول هشتگانه «گردشگر مسئول» هم طی قطعنامه‌ای در مجمع عمومی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۵ میلادی به‌تصویب رسید. این اصول عبارتند از:
- چشمان خود را به روی فرهنگ و سنت‌های دیگر بگشایید.
- به حقوق انسان‌ها احترام بگذارید.
- به حفاظت از محیط طبیعی کمک کنید.
- به منابع فرهنگی احترام بگذارید.
- سفر شما می‌تواند باعث توسعه اجتماعی و مشارکت در اقتصاد محلی شود؛ با خرید صنایع دستی و کالاهای محلی به اقتصاد محلی کمک کنید.
- در خصوص وضعیت فعلی و سلامتی مقصد مورد نظر و نیز دسترسی به امکانات ضروری پزشکی اطلاعات به‌دست آورید.
- در خصوص مقصد مورد نظر تا حد ممکن اطلاعات به‌دست آورید.
- با قوانین مقصد مورد نظر خود آشنا شوید.

تعاریف، مفاهیم واژه‌ها و اصطلاحات گردشگری

به‌منظور شناخت حوزه گردشگری، ضروری است تا با تعاریف، مفاهیم و واژگان کلیدی این بخش به‌صورت تخصصی آشنایی پیدا کرده تا در فهم دقیق‌تر مقولات مرتبط، به درک صحیح‌تر و عمیق‌تری نائل آئیم. اما در این مختصر و البته در اندازه بهره‌مندی از این اطلس به‌گزیده‌ای از تعاریف و اصطلاحات اصلی و کاربردی که مقبولیت جهانی نیز دارند بسنده می‌کنیم.

سازمان جهانی گردشگری به‌عنوان متولی استانداردسازی مفاهیم و تعاریف

واژگان کلیدی این صنعت، در راستای ارائه تعاریفی جامع و کاربردی، معیارهای خاصی را مد نظر قرار داده است. مطابق توصیه‌های این سازمان، تعاریف مرتبط با مقولات مختلف صنعت گردشگری، بایستی دارای کاربرد عملی یک‌سان در کشورهای توسعه‌یافته و نیز در حال توسعه باشد. همچنین این تعاریف می‌بایست دارای سادگی و شفافیت قابل قبولی بوده، که بر این اساس استفاده‌کنندگان از آن‌ها، در فهم و کاربری این تعاریف با کمترین مشکلات مواجه گردند.

۱_ گردشگری (Tourism)

گردشگری مجموعه فعالیت‌های افرادی است که به نواحی خارج از محیط معمول زندگی خویش (محل‌هایی که به‌طور روزمره با هفتگی بین منزل و محل کار یا تحصیل خود، یا دیگر محل‌هایی که اغلب به آنجا می‌روند) به مدت حداقل یک سال متوالی مسافرت می‌کنند و هدف آن‌ها از این سفر، تفریح، تجارت یا مقاصد دیگری غیر از هرگونه فعالیتی است که از محل مورد دیدار کسب درآمد نمایند. صورت‌های مختلف گردشگری در یک کشور را می‌توان به گروه‌های زیر تقسیم نمود:

۱_۱ گردشگری بومی (Domestic Tourism): گردشگری دیدارگران مقیم یک کشور در قلمرو اقتصادی همان کشور.

۱_۲ گردشگری ورودی (Inbound Tourism): گردشگری دیدارگران غیرمقیم یک کشور در قلمرو اقتصادی کشور مورد دیدار.

۱_۳ گردشگری خروجی (Outbound Tourism): گردشگری دیدارگران مقیم یک کشور خارج از قلمرو اقتصادی همان کشور.

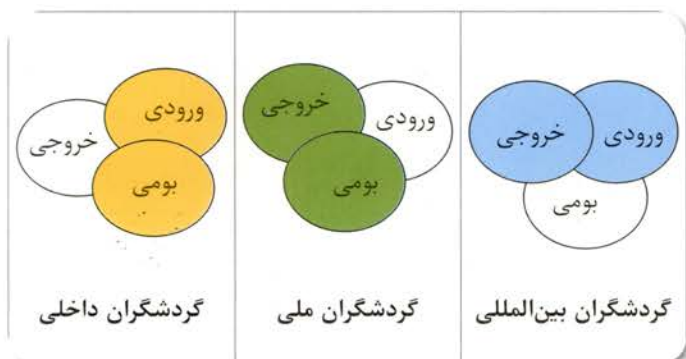
از تلفیق انواع برشمرده شده گردشگری در قسمت قبل، گونه‌های دیگری از گردشگری به‌دست می‌آیند که در قالب سه گروه زیر استاندارد شده‌اند:

الف) گردشگری داخلی (Internal Tourism): مشتمل بر گردشگری بومی و گردشگری ورودی می‌گردد.

ب) گردشگری ملی (National Tourism): گردشگری بومی و گردشگری خروجی را شامل می‌شود.

ج) گردشگری بین‌المللی (International Tourism): متشکل از گردشگری ورودی و گردشگری خروجی است.

شایان ذکر است در حالت کلی هر فردی که اقدام به سفر در خارج از کشور اقامت خود نماید مسافر بین‌المللی نامیده می‌شود و هر فردی که در قلمرو کشور اقامت خود اقدام به سفر نماید مسافر بومی خوانده می‌شود (برای هر دو گروه مذکور هدف از سفر و نوع وسیله نقلیه مورد استفاده تاثیری ندارد).

۲_ گردشگر (Tourist)

گردشگر به فردی اطلاق می‌شود که حداقل یک شب در یک اقامتگاه عمومی یا خصوصی، در محل مورد بازدید به سر برد.

۲_۱_ گردشگران بین‌المللی (International Tourists): گردشگران بین‌المللی، گروهی از دیدارگران بین‌المللی هستند که حداقل یک شب را در یک اقامتگاه عمومی و یا خصوصی در کشور مورد دیدار سپری می‌کنند.

۲_۲_ گردشگران بومی (Domestic Tourists): گروهی از دیدارگران بومی که حداقل یک شب در یک اقامتگاه عمومی و یا خصوصی در محل مورد دیدار اقامت می‌گزینند، گردشگران بومی نامیده می‌شوند.

۳_ دیدارگر (Visitor)

فردی که به محلی غیر از محیط معمول زندگی خویش، برای مدت کمتر از ۱۲ ماه مسافرت می‌نماید و هدف اصلی او از سفر هر چیزی غیر از این اقدام باشد که از محل مورد دیدار کسب درآمد کند، دیدارگر نامیده می‌شود. بنابراین سه معیار اصلی برای تمایز بین دیدارگران و سایر مسافری به‌قرار زیر است:

الف) سفر می‌بایست به نقطه‌ای به غیر از محیط معمول زندگی فرد صورت پذیرد.
ب) مدت اقامت در محل مورد دیدار نمی‌بایست از ۱۲ ماه متوالی فراتر رود.
ج) هدف اصلی دیدار می‌بایست هر هدفی غیر از اقدام به هرگونه فعالیتی، به‌منظور کسب درآمد در حیطه محل مورد دیدار باشد.

۳_۱_ دیدارگران بین‌المللی (International Visitors): افرادی که به کشور دیگری غیر از کشور محل اقامت خود برای مدت حداکثر ۱۲ ماه سفر نمایند و مهم‌ترین هدف آن‌ها از سفر هر چیزی، غیر از اقدام به فعالیتی باشد که از کشور مورد دیدار کسب درآمد کنند، دیدارگران بین‌المللی نامیده می‌شوند.

۳_۱_۱_ دیدارگران یک‌روزه بین‌المللی (International Same Day Visitors): گروهی از دیدارگران بین‌المللی که شب را در یک اقامتگاه عمومی و یا خصوصی در کشور مقصد نمی‌گذرانند، دیدارگران یک‌روزه بین‌المللی نامیده می‌شوند.

۳_۲_ دیدارگران بومی (Domestic Visitors): دیدارگر بومی، به هر فرد مقیم یک کشور اطلاق می‌گردد، که در حیطه کشور محل اقامت خود، برای مدت حداکثر ۱۲ ماه به مسافرت در خارج از محل زندگی معمول خویش اقدام می‌نماید و هدف اصلی او از سفر هر هدفی غیر از اقدام به فعالیتی است که از محل مورد دیدار کسب درآمد کند.

۳_۲_۱_ دیدارگران یک‌روزه بومی (Domestic Same Day Visitors): دیدارگران بومی که شب را در یک اقامتگاه عمومی و یا خصوصی در محل مورد دیدار سپری نمی‌نمایند، به دیدارگران یک‌روزه بومی موسوم هستند.

۴_ سفر (Travel)

سفر، به هرگونه جابه‌جایی بین دو محل مشخص اطلاق می‌گردد.

۵_ مسافر (Traveler)

مسافر به فردی اطلاق می‌شود که اقدام به سفر بین دو یا چند منطقه معین می‌نماید.

۶_ ملیت (Nationality)

ملیت یک مسافر، کشوری است که گذرنامه فرد (یا هر مدرک تعیین هویت دیگری) در آنجا صادر گردیده است، حتی اگر فرد مورد نظر مقیم کشور دیگری باشد. بایستی توجه نمود که ملیت فرد در گذرنامه او (و یا هر مدرک تعیین هویت دیگری) ذکر می‌گردد، در حالی که کشور محل اقامت فرد را باید با پرسش از وی مشخص نمود. برای تمایز بین دیدارگر بین‌المللی و دیدارگر بومی، می‌بایست محل اقامت دیدارگر و نه ملیت وی مورد توجه قرار گیرد.

۷_ اقامت (Residency)

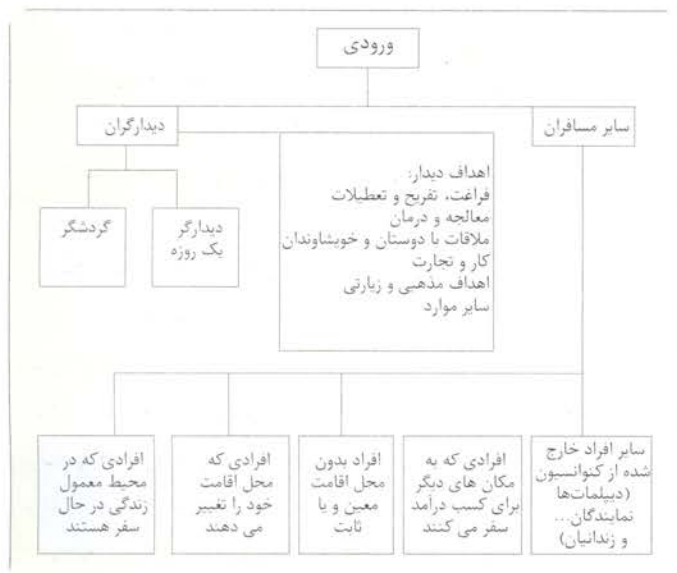
هر فردی در صورتی مقیم یک کشور (یک محل) محسوب می‌گردد، که یکی از دو شرط زیر را دارا باشد:

الف) بیشتر ایام سال (از ۱۲ ماه) را در آن کشور (آن محل) گذرانده باشد.
ب) مدتی کوتاه در سال (از ۱۲ ماه) را در آن کشور (آن محل) زندگی کرده و در صورت مسافرت، در مدت کمتر از ۱۲ ماه قصد مراجعت به‌منظور زندگی در آن کشور (آن محل) را داشته باشد.

۸_ اقامتگاه (Accommodation)

مکان یا قسمتی از مکان و یا تعدادی مکان مشخص است که در آن مجموعه‌ای از عوامل تولید زیر نظر مدیریت و حسابداری واحد، به فعالیت پذیرش مسافر یا مهمان برای اقامت موقت و ارائه خدمات و تسهیلات اشتغال دارند. اقامتگاه‌هایی که عموم مردم می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند، اقامتگاه همگانی و اقامتگاه‌هایی که استفاده از آنها محدود به اعضای سازمان بخصوصی باشد، اقامتگاه اختصاصی نامیده می‌شود.

۸_۱_ مهمان‌خانه (هتل): واحدی است اقامتی - پذیرایی برای استفاده مسافران (مهمانان) به قصد انتفاع، که بر اساس ضوابط رسمی ایجاد می‌شود. حداقل خدماتی که در مهمان‌خانه ارائه می‌شود، مرتب کردن روزانه تختخواب‌ها، نظافت اتاق‌ها و سرویس‌های بهداشتی است. این واحدهای اقامتی با توجه به مشخصات ساختمانی، معماری و تاسیساتی به پنج درجه ۱ تا ۵ ستاره تقسیم می‌شوند. مهمان‌خانه‌های ۳ و ۴ و ۵ ستاره، دارای سرویس اختصاصی و رستوران می‌باشند. علاوه بر این در مهمان‌خانه‌های ۴ و ۵ ستاره، تسهیلات خدماتی، رفاهی، تفریحی و ورزشی ارائه می‌شود.

ایجاد می‌شود.

۸_۹_ اقامتگاه جوانان: واحدی اقامتی است که امکان اقامت کوتاه‌مدت را فقط برای جوانان در حال تحصیل به‌صورت مشترک در اتاق‌ها یا سالن‌های بزرگ فراهم می‌کند. در این نوع اقامتگاه سرویس بهداشتی، حمام، سالن نشیمن و سالن صرف غذا مشترک است و غالباً از ۹ صبح تا ۴ بعدازظهر تعطیل است و با خوابگاه دانشجویی و دانش‌آموزی متفاوت است.

۸_۱۰_ مجتمع جهانگردی: واحدی اقامتی است که عموماً در کنار حداقل یکی از جاذبه‌های عمده سیاحتی ایجاد شده و امکانات اقامت را برای مهمانان (مسافران) در مهمان‌خانه، ویلا و شاله (اتاقک) فراهم می‌کند.

۸_۱۱_ پلاژ: واحدی اقامتی است که در ساحل دریاها و دریاچه‌ها ایجاد شده و امکان اقامت مهمانان را در مکان‌هایی مانند چادر، اتاقک، اتاق، ویلا، سکوی نصب چادر و ارائه خدماتی نظیر دوش آب‌سرد، سرویس بهداشتی، و غیره فراهم می‌کند.

۸_۱۲_ توقفگاه جهانگردی: واحدی است که در تقاطع جاده‌های اصلی و پر رفت و آمد یا در جوار شهرهای عمده سیاحتی و زیارتی امکان اقامت را برای مهمانان (مسافران) در یک فضای مشخص و محصور با حداقل خدمات فراهم آورده و دارای امکاناتی نظیر سرویس بهداشتی، روشنایی و بریز برق، تلفن همگانی راه دور، نمازخانه، سکوی نصب چادر و چادر برای کرایه می‌باشد. در این واحدهای اقامتی تسهیلاتی برای اقامت افرادی که از کاروان‌ها، یک‌کش‌ها و اتوبوس‌های تختخواب‌دار و سایر وسایل نقلیه زمینی و آبی استفاده می‌کنند، وجود دارد.

۸_۱۳_ اردوگاه جهانگردی: واحدی اقامتی است که در محدوده تلاقی جاده‌های اصلی و پر رفت و آمد یا در جوار شهرهای عمده سیاحتی و زیارتی، ایجاد می‌شود و امکان اقامت را در یک فضای محصور و مشخص برای مهمانان (مسافران) فراهم می‌کند. اردوگاه جهانگردی، دارای امکاناتی نظیر سرویس‌های بهداشتی متعدد، روشنایی و بریز برق، تلفن همگانی راه دور، نمازخانه، اتاق کرایه‌ای، سکوی نصب چادر، چادر کرایه، آشپزخانه مشترک، رختشوی‌خانه مشترک، حمام مشترک، فروشگاه مواد غذایی، وسایل سرگرمی و تفریحی می‌باشد.

۸_۲_ متل: واحدی اقامتی است که امکان اقامت شبانه مسافر را همراه با خدمات مورد نیاز وسیله نقلیه او فراهم می‌آورد. در متل مسافر می‌تواند وسیله نقلیه خود را کنار محل اقامت پارک کند. معمولاً در کنار جاده‌ها و معابر عمده در مناطق ساحلی، کوهستانی و جنگلی ایجاد می‌شود و در جوار آن‌ها امکانات و تسهیلات و خدمات مورد نیاز جاده‌ای وجود دارد.

۸_۳_ مهمان‌پذیر: واحدی اقامتی که برای استفاده مسافران (مهمانان) و به قصد انتفاع ایجاد می‌شود. در این نوع اقامتگاه برای تعداد تخت در اتاق‌ها، محدودیتی وجود ندارد و غالباً سرویس‌های بهداشتی، حمام و اتاق نشیمن مشترک است. مهمان‌پذیر با توجه به مشخصات ساختمانی و تجهیزات به سه درجه ۱ تا ۳ تقسیم می‌شود.

۸_۴_ هتل - آپارتمان: واحدی اقامتی که در آن مجموعه‌ای از آپارتمان‌ها برای اقامت مسافران ایجاد شده است. هر واحد آپارتمان دارای یک یا دو اتاق خواب، سالن کوچک (هال)، سرویس بهداشتی و آشپزخانه کوچک می‌باشد. عموماً از واحدهای آپارتمانی به‌صورت خانوادگی استفاده می‌شود.

۸_۵_ مهمان‌سرای جهانگردی: نوعی مهمان‌خانه (هتل) است که زیر نظر سازمان واحدی به‌صورت زنجیره‌ای اداره شده و در نقاط مختلف کشور وجود دارد. معمولاً طراحی فضای این واحدها نوعاً مشابه و متناسب با معیارهای بین‌المللی هتل‌سازی است.

۸_۶_ پانسیون مسافری: نوعی واحد اقامتی است که امکان اقامت مهمانان را حداقل با صبحانه فراهم می‌آورد. معمولاً مدت اقامت در پانسیون محدودیتی ندارد و عمدتاً بیش از ۱۵ روز است. در این نوع واحد اقامتی، ویژگی‌های مهمان‌خانه‌ها مانند نظافت روزانه اتاق، سرویس بهداشتی، مرتب کردن تختخواب یا محدود بودن ظرفیت پذیرش در اتاق وجود ندارد.

۸_۷_ پانسیون دانشجویی: نوعی پانسیون است که با ضوابط و مجوزهای خاصی تاسیس شده و مهمانان آن عمدتاً دانشجویان هستند.

۸_۸_ زائرسرا: واحدی اقامتی است که امکان اقامت شبانه یا استراحت روزانه را برای زائران فراهم می‌سازد. این‌گونه اماکن اقامتی در جوار زیارتگاه‌ها و بقاع متبرکه

۹_ مسافر اقامتگاه (همگانی و اختصاصی)

• برای افرادی که می‌خواهند اوقات فراغت خود را سپری کنند موجبات تفریح، انبساط خاطر و لذت فراهم نماید.

• به‌عنوان یک جاذبه و به‌منظور تامین رضایت خاطر مشتریان اداره می‌شود.
• سطح مناسبی از تسهیلات و خدمات جهت تامین نیازها، تقاضاها و پاسخگویی به علاقمندی بازدیدکنندگان را ارائه می‌نماید.

• ورود به جاذبه ممکن است رایگان یا مستلزم پرداخت ورودیه باشد.

۱۸_۱_ جاذبه‌های میراث فرهنگی (Cultural Heritage Attractions)

دارایی‌ها و آثار میراث فرهنگی که موجب جلب جهانگردان می‌شوند یا جهت جلب جهانگردان به یک مقصد گردشگری معین به‌کار گرفته می‌شوند. چنین آثاری باید همواره مرمت و حفظ شوند تا بتوانند در مقابل اثرات ناشی از بازدید جهانگردان دوام آورده و خاطره رضایت بخشی را برای آنان ایجاد نمایند.

۱۹_ تور (Tour)

سفری از پیش برنامه‌ریزی شده به یک یا چند مقصد و بازگشت به مبدا اولیه.

۲۰_ منطقه یا ناحیه توریستی (Tourist Precinct or Area)

مناطق که تعدادی زیادی توریست (و هم‌چنین اهالی محل) را در عرض روز و شب به‌خود جلب می‌کنند. این مناطق ممکن است جاذبه‌های توریستی، امکانات عرضه مواد غذایی و نوشیدنی، سرگرمی و امکانات خرید و نظایر آن را در برگیرند.

۲۱_ تسهیلات توریستی (Visitor or Tourist Facilities)

تسهیلات توریستی شامل واحدهای اقامتی، تسهیلات حمل و نقل، امکانات خرید، عرضه مواد غذایی و نوشیدنی، سرگرمی، تفریح و جاذبه‌های گردشگری است.

مسافر اقامتگاه، کسی است که حداقل یک شب در یک واحد اقامتی همگانی یا اختصاصی بگذارند، مشخصات او در اوراق و دفاتر مربوط ثبت شود و هزینه یک شب اقامت را پرداخت نماید.

۱۰_ ظرفیت اقامتگاه

به مجموع اتاق‌ها یا تخت‌هایی که در مدت معین جهت استفاده مسافران آماده بهره‌برداری می‌شود، ظرفیت اقامتگاه می‌گویند.

۱۱_ مجموع نفر - شب اقامت

مجموع شب‌های اقامت مسافران در یک دوره زمانی معین در یک اقامتگاه همگانی یا اختصاصی را مجموع نفر - شب اقامت گویند.

۱۲_ متوسط مدت اقامت (Average length of stay)

مجموع نفر - شب اقامت مسافران بر تعداد مسافران (مهمانان) در یک دوره زمانی معین، متوسط مدت اقامت گفته می‌شود.

۱۳_ نرخ اشغال (Occupancy rate)

نسبت مجموع تخت یا اتاق اشغال شده در دوره مورد بررسی، تقسیم بر ظرفیت تخت یا اتاق اقامتگاه در دوره مورد بررسی نرخ اشغال می‌باشد.

۱۴_ طبیعت‌گردی، گردشگری طبیعی (Eco_Tourism)

گردشگری مبتنی بر طبیعت یا طبیعت‌گردی که شامل آموزش و یادگیری نیز هست و به‌نحوی مدیریت می‌شود که از لحاظ اکولوژیکی پایدار و مداوم باشد. طبیعت‌گردی معمولاً دارای یک مفهوم و محتوای فرهنگی و محلی با اهمیت است و انسان را به جامعه باز می‌گرداند و احساس تعهد برای حفظ منابع طبیعی را در او برمی‌انگیزد.

۱۵_ منطقه حفاظت شده (Protected Area)

منطقه یا ناحیه‌ای از اراضی که در آن تنوع زیستی و منابع طبیعی و فرهنگی مورد حفاظت و حمایت قرار می‌گیرد و منطقه با استفاده از ابزارهای قانونی یا تریبات مؤثر دیگر اداره می‌شود.

۱۶_ گردشگری فرهنگی (Cultural Tourism)

سفرهایی است که به قصد دیدن محیط‌های فرهنگی از جمله مناظر، هنرهای بصری یا اجرایی، آثار باستانی، بناها، شیوه‌های خاص زندگی، ارزش‌ها، و مراسم و رویدادها انجام می‌شود.

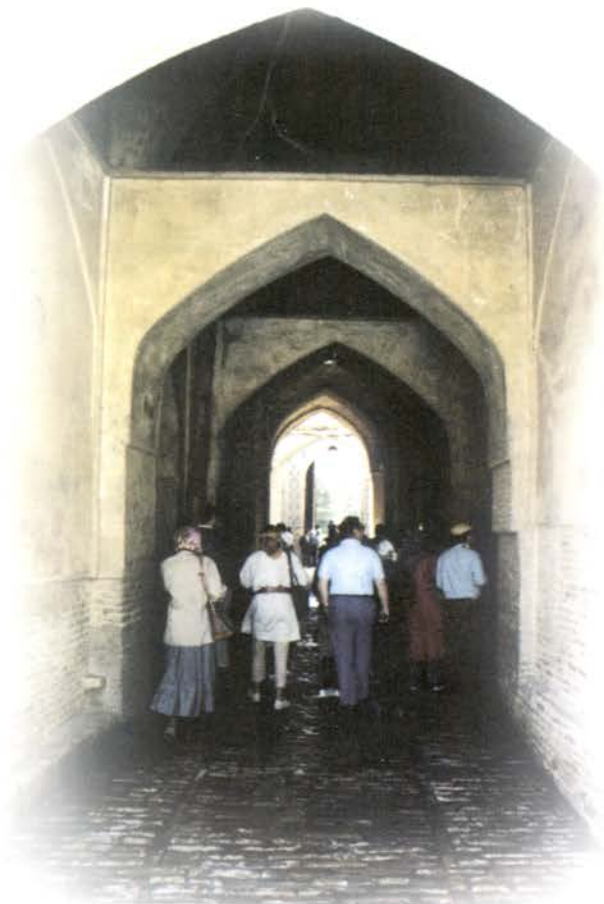
۱۷_ اثرات گردشگری (Tourism Impacts)

اثراتی که گردشگری در محیط طبیعی پیرامون خود، جامعه و فرهنگ به‌جا می‌گذارد. اثرات گردشگری ممکن است از نوع مثبت یا منفی باشد و بایستی به‌دقت مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد.

۱۸_ جاذبه (Visitor Attraction)

جاذبه به یک ویژگی، یک منطقه یا مکان و یا مجموعه‌ای از فعالیت‌ها اطلاق می‌شود که کارکردهای زیر را ارائه می‌نماید:

• موجب جلب گردشگر از افراد ساکن در محل یا مسافران می‌شود و برای همین منظور اداره می‌شود.

۲۲_ مقصد (Destination)

محلی که مسافر به آن عازم است. همچنین هر شهر، منطقه یا کشوری که به عنوان یک مقصد به گردشگران معرفی و عرضه می‌شود.

۲۳_ تصویر مقصد گردشگری (Market Destination Image)

اشاره به تصویری است که از یک مقصد گردشگری (در مقایسه با مقاصد رقیب آن) در بازار مصرف گردشگری وجود دارد. چنین تصویری ممکن است مرتبط با مردم یک کشور، تاریخ آن، مناظر و چشم‌اندازهای آن و توانمندی‌های فناوری آن باشد.

۲۴_ ناوگان حمل و نقل عمومی هوایی: (Air Transportation fleet)

به ناوگان حمل و نقل عمومی که فعالیت آن، جابه‌جایی بار و یا مسافر از طریق هوا باشد، ناوگان حمل و نقل عمومی هوایی می‌گویند.

۲۴_۱_ خط هوایی: مسیر هوایی دارای مبدا و مقصد است که به منظور ایجاد درآمد، مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

۲۴_۲_ ضریب اشغال صندلی: در هر مرحله پروازی نسبت تعداد مسافر حمل شده به تعداد صندلی عرضه شده برای فروش را ضریب اشغال صندلی می‌گویند که به صورت درصد بیان می‌شود.

۲۴_۳_ پایانه هوایی: محلی در فرودگاه برای خروج مسافر و بار، کنترل نوع و میزان بار و بلیط مسافران هوایی است که برای تسهیل در انجام این امور معمولاً از تسهیلات ویژه‌ای برخوردار است.

۲۴_۴_ دفتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی: موسسه‌ای است که با دریافت مجوز از مراجع قانونی ذریبط به منظور فروش بلیط شرکت‌های حمل و نقل هوایی و تشکیل گشت (تور) مسافرتی (زمینی، آبی، دریایی) فعالیت می‌کند.

۲۵_ ناوگان حمل و نقل عمومی آبی (حمل و نقل دریایی): (Sea Transportation) به ناوگان حمل و نقل عمومی و همچنین شناورهای بدون موتور که فعالیت آنها حمل و نقل عمومی بار و یا مسافر از طریق آب باشد، ناوگان حمل و نقل عمومی آبی گویند.

۲۵_۱_ بندر: عبارت از فضای گسترده‌ای از آب محصور شده، شامل حوضچه‌های اصلی و فرعی آرام، اسکله‌ها، تاسیسات، تجهیزات و ساختمان‌های جنبی واقع در خشکی جهت تردد واحدهای شناور به منظور انجام عملیات مورد نیاز است.

۲۶_ حمل و نقل زمینی : (Land Transportation)

مجموعه فعالیت‌های حمل و نقلی (کالا یا مسافر) است که از طریق زمین (ریلی یا غیر ریلی) صورت پذیرد.

۲۶_۱ حمل و نقل جاده‌ای: مجموعه فعالیت‌های حمل و نقلی (کالا یا مسافر) است که توسط ناوگان عمومی جاده‌ای صورت پذیرد.

۲۶_۲ ناوگان حمل و نقل عمومی زمینی ریلی: به ناوگان حمل و نقل عمومی زمینی که فعالیت آن حمل و نقل بار و یا مسافر از طریق راه‌های ریلی باشد، ناوگان حمل و نقل عمومی زمینی ریلی گویند.

گردشگری با علائق ویژه:

از بیش از یک دهه پیش تنوع فعالیت‌ها در مناطق مقصد گردشگران از یک سو و تغییر شیوه‌های زندگی در کشورهای توسعه‌یافته از سوی دیگر موجب شد که برنامه‌ریزی‌های معطوف به جذب گردشگران خاص با علائق ویژه از اهمیت خاصی برخوردار شود. امروزه جهانگردان مشکل‌پسندتر و در جست‌وجوی محصولات گردشگری با تنوع و اشکال متفاوت هستند، علائقی مانند ماجراجویی، درمان جسمی، آرامش روحی، ورزش، تجارت و...

بدین‌رو، سفر و جهانگردی سختگیرانه‌تر و گرایش به تعطیلات کوتاه‌مدت با برنامه‌های خاص بیشتر می‌شود. در این بین و در بازار رقابت، برخی از مناطق توریستی به‌دلیل ارائه محصولات متنوع گردشگری در جذب گردشگر با علائق خاص موفق‌تر عمل می‌کنند.

- سفر در مسیرهای بدون جاده، دوچرخه‌سواری و موتورسواری کوهستان، کویر، ساحل و جنگل
- کایت‌سواری، چتربازی، پاراگلایدر سواری و بالن‌سواری
- بازی‌های آبی، قایق‌سواری، غواصی، کایاک و کانوسواری
- اتومبیل‌رانی، رالی، کارتینگ
- ماهیگیری و شکار
- طبیعت‌گردی
- تماشای حیات وحش
- تماشای پرندگان

گروه‌های عمده گردشگران و انواع گردشگری

به‌طور کلی آنچه در انتخاب مقصد یک گردشگر، موثر واقع می‌شود عبارت است از: انگیزه، وجود جاذبه‌ها (طبیعی، تاریخی - فرهنگی، انسان‌ساخت)، امنیت، آب و هوا، میزان آگاهی و اطلاعات از مقصد گردشگری و امکانات اقامتی، وجود تسهیلات ارتباطی، امکان دسترسی، داشتن آسایش و راحتی، قیمت مناسب و وجود بازارهای متنوع.

گردشگران با توجه به جنسیت، گروه سنی، شغل، تحصیلات، خواستگاه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، نحوه نگرش و... طیف وسیعی را تشکیل می‌دهند که با انگیزه‌ها و علل گوناگونی مسافرت می‌نمایند. بر اساس موارد پیش گفته، گردشگران را می‌توان به گروه‌های مختلفی دسته‌بندی کرد، اما رایج‌ترین دسته‌بندی انجام شده عبارت است از:

ردیف	عنوان گروه	انگیزه سفر
۱	گردشگران طبیعت‌گرا	شناخت جاذبه‌ها و منابع طبیعی جهان
۲	گردشگران سیاحتی	دیدار سرزمین‌ها و مردمان مختلف
۳	گردشگران زیارتی	زیارت و دیدار اماکن مقدسه
۴	گردشگران فرهنگی	آشنایی با تمدن‌ها، آثار هنری و معماری، شرکت در جشنواره‌ها
۵	گردشگران علمی و پژوهشی	پژوهش در جغرافیا، تاریخ، زبان، مردم‌شناسی...
۶	گردشگران ورزشی	کوهنوردی، دریانوردی، اسکی، صحرانوردی، دوچرخه‌سواری...
۷	گردشگران تجاری	شرکت در نمایشگاه‌ها و کنگره‌ها، بازارها...
۸	گردشگران تفریحی	تفریح، لذت از امکانات انسان‌ساخت، مراکز فراغتی
۹	گردشگران ماجراجو	دیدار از سرزمین‌های ناشناخته، مناطق جنگلی و شرکت در حوادث خطیر

- تماشای گل‌ها و گیاهان
- دامنه پیمایی
- کوه پیمایی
- گردشگری دریایی
- پیاده‌روی در طبیعت
- مکاشفه طبیعت
- شتر سواری در بیابان
- تماشای مناظر طبیعی
- بیابان‌گردی
- رصد ستارگان
- جنگل‌گردی
- گردشگری تجاری
- گردهمایی‌های تجاری
- نمایشگاه‌های بین‌المللی
- گردشگری مناسبتی
- مناسبت‌های اجتماعی
- جشنواره‌های هنری

اقسام عمده گردشگری با علائق ویژه عبارتند از:

- گردشگری بهبود و سلامت
- طبیعت‌درمانی
- حمام‌های آبگرم
- جراحی‌های تخصصی

گردشگری ورزشی: تمام اشکال شرکت فعال یا غیرفعال در یک فعالیت ورزشی که به صورت غیر رسمی و یا هماهنگ شده برای دلایل غیر تجاری یا تجاری انجام پذیرد که نیازمند سفر به مقصد و کار در محل برگزاری باشد.

- اردوهای ورزشی
- میزبانی مسابقات ورزشی
- گردشگری ماجراجویانه (از گرایش‌های گردشگری ورزشی)

• کوه‌نوردی، غار نوردی، سنگ نوردی و

یخ‌نوردی

- اسکی، اسنوبورد، برف‌نوردی و بازی‌های برفی (اسکی کوهستان، هلی اسکی، اسکی وحشی، اسنو بورد وحشی، سورتمه‌رانی، جشنواره تندیس‌های یخی و برفی)

فصل دوم: سیمای جهانی گردشگری

سیمای جهانی گردشگری

مقدمه

امروزه گردشگری به سرعت گسترش و رشد یافته و به عنوان عاملی مهم و اثرگذار در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و زیست محیطی در سطح جهان تبدیل گردیده است. بر اساس برآوردهای سازمان جهانی جهانگردی در دهه اخیر، درآمد گردشگری سهم به‌سزایی از حجم مبادلات مالی را در دنیا به‌خود اختصاص داده و در سطح بین‌المللی توسعه فراوان یافته و یکی از ارکان مهم اقتصادی کشورهای جهان به‌شمار می‌آید. از آنجا که گردشگری بین‌المللی عاملی برای تحرک در تولید، توزیع و ایجاد تقاضا برای بسیاری از کالاها و خدمات است، توسعه آن همواره به افزایش میزان کار و درآمد ملی کمک کرده و موجب تقاضا برای بسیاری از کالاها و خدمات می‌شود. به‌رغم افت و خیز در بخش‌های مختلف اقتصاد جهانی، به‌ویژه در سال‌های اخیر، بخش گردشگری با اندکی تغییرات با روندی رو به رشد روبه‌رو بوده است؛ به‌نحوی که منافع و عواید حاصل از آن برای اکثر کشورها قابل چشم‌پوشی نبوده و در بحران‌ها و شرایط خاص نیز به برنامه‌ریزی برای توسعه آن پرداخته‌اند. این موضوع برای کشورهایی که حتی از مواهب گردشگری کمتر برخوردار هستند، قابل توجه بوده و خود را برای بهره‌مندی هرچه بیشتر تجهیز نموده‌اند. بنابراین علاوه بر کشورهایی که به‌علت برخورداری از جاذبه‌های متعدد طبیعی و میراث فرهنگی غنی، قسمت اعظم درآمد آن‌ها از حوزه گردشگری تأمین می‌شود، سایر کشورهایی که فاقد جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی هستند نیز، هریک به‌نحوی در صدد ایجاد جاذبه‌های مصنوعی _ انسان‌ساخت (مانند ساخت شهرک‌های بازی، پارک‌های وحش عظیم و یا برگزاری جشن‌ها و مسابقات ورزشی، هنری و فرهنگی و راه‌اندازی نمایشگاه‌های

علمی، صنعتی و بازارهای مکاره و از این قبیل) برآمده و از این طریق، درآمد قابل توجهی کسب می‌کنند. به این ترتیب در سال‌های اخیر، گردشگری به‌عنوان یک صنعت سودآور و اشتغال‌زا شناخته شده و در موازنه پرداخت‌های ارزی کشورها، نقش مهمی را ایفا می‌کند.

از سوی دیگر، گردشگری در طول تاریخ بشریت تعاملات و تأثیرات فرهنگی شگرفی را بین ملت‌ها فراهم آورده است که با تمام ابعاد اجتماعی و فرهنگی خود ثمرات و جلوه‌های آشکار و غیرقابل انکاری را بر جای گذاشته است. از سودمندترین این اثرات می‌توان به باز زنده‌سازی هنرها و فنون محلی، آیین‌ها و مراسم قومی، بهبود زندگی اجتماعی، فرهنگی اقشار جامعه میزبان و نیز ارتقاء آگاهی عمومی اشاره کرد.

در کشورهایی که جاذبه‌های طبیعی از ارکان اصلی بخش گردشگری به‌شمار می‌آید، لزوم حفظ منابع و آثار طبیعی اهمیت روزافزون یافته است و توسعه گردشگری، نقش بسزایی را در نگهداری و بهره‌مندی از آن منابع ایفا می‌کند. امروزه حفظ گونه‌های جانوری و گیاهی حیات وحش و مراقبت از آثار و پهنه‌های طبیعی برای دولت‌ها و جوامع محلی ضروری شناخته شده و از حساسیت بالایی برخوردار شده است.

از این‌رو، طی سال‌های اخیر کشورهای گردشگری‌پذیر به اثرات توسعه گردشگری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی پرداخته و به مدیریت آن اثرات در قالب اصول توسعه پایدار روی آورده‌اند.

به‌منظور آشنایی اجمالی با وضعیت گردشگری در جهان در این فصل به بررسی پیش‌بینی‌های سازمان جهانی گردشگری پرداخته می‌شود.

مروری بر وضعیت گردشگری در جهان

بر اساس آمار ارائه شده از سوی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹ میلادی ۸۸۰ میلیون نفر گردشگر به سراسر جهان سفر نموده‌اند و درآمد ارزی حاصله در سال ۲۰۰۹، بالغ بر ۸۵۲ میلیارد دلار بوده است.

از مجموع ۸۸۰ میلیون گردشگر بین‌المللی تعداد ۴۵۹/۷ میلیون نفر به قاره اروپا سفر نموده و بالغ بر ۴۱۳ میلیارد دلار در کشورهای این قاره خرج کرده‌اند. قاره آسیا و اقیانوسیه توانسته است در این سال ۱۸۱/۲ میلیون نفر گردشگر را با درآمدی معادل ۲۰۳/۷ میلیارد دلار پذیرا باشد. قاره آمریکا شامل آمریکای شمالی، مرکزی و جنوبی در سال ۲۰۰۹ بالغ بر ۱۴۰/۷ میلیون جهانگرد با درآمدی معادل ۱۶۵/۲ میلیارد دلار از نظر درآمدی مقام سوم جهان را در اختیار داشته است. کشورهای منطقه خاورمیانه با ۵۲/۹ میلیون نفر و کسب درآمدی بالغ بر ۴۱/۲ میلیارد دلار در جایگاه چهارم و قاره آفریقا با ۴۵/۶ میلیون نفر و درآمدی معادل ۲۸/۹۳ میلیارد دلار در مقام پنجم جای گرفته است. باید توجه داشت که مقاصد پیشرو در گردشگری از نظر نوع گردشگرانی که جذب می‌کنند تفاوت‌های مشخصی با یکدیگر دارند، متوسط طول مدت اقامت، میزان پولی که هزینه می‌کنند و مسافتی که می‌پیمایند تأثیر مستقیمی در کسب درآمد ارزی برای بازارهای مقصد دارد. متوسط هزینه هر گردشگر در سال

۲۰۰۹ میلادی در قاره آسیا و اقیانوسیه ۱۱۲۰ دلار، در کشورهای خاورمیانه ۷۸۰ دلار، در قاره آمریکا ۱۱۷۰ دلار، در کشورهای اروپایی ۹۰۰ دلار و در کشورهای آفریقایی ۶۳۰ دلار بوده است.

کشورهای فرانسه، ایالات متحده آمریکا، اسپانیا، چین، ایتالیا، انگلستان، ترکیه، آلمان، مالزی و مکزیک در سال ۲۰۰۹ از نظر تعداد گردشگر ورودی جایگاه اول تا دهم را به‌خود اختصاص داده‌اند.

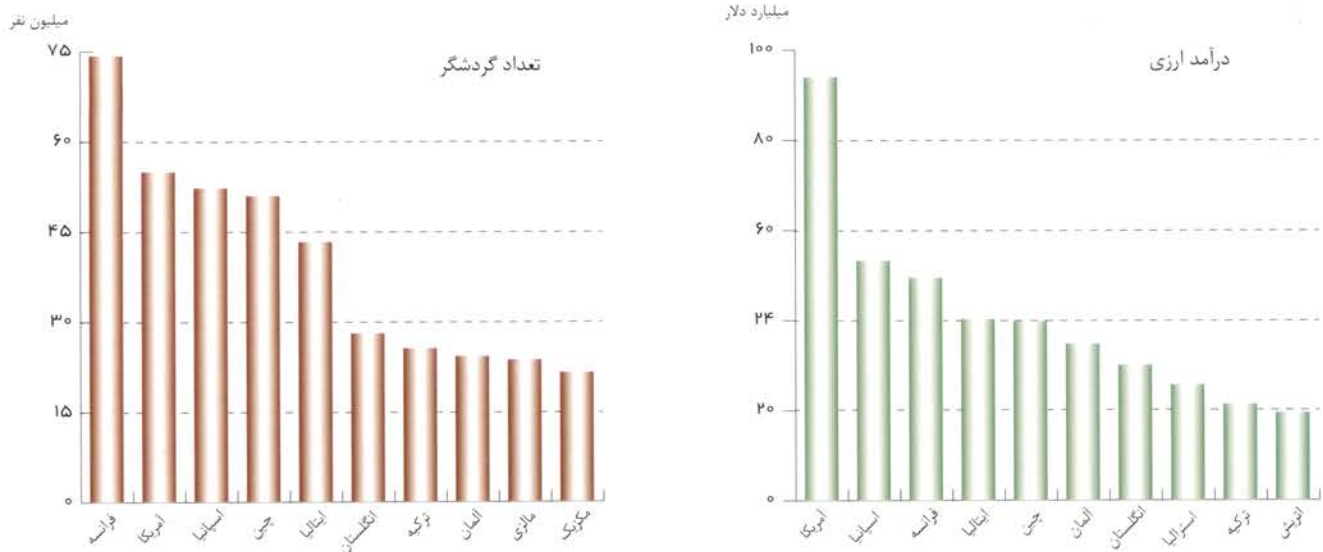
بر اساس نظر سنجی صورت گرفته توسط سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹، ۵۱٪ از گردشگران با هدف فراغت، سرگرمی و تعطیلات سفر کرده‌اند که ۴۴۶ میلیون نفر از کل گردشگران را شامل می‌شود و پس از آن ۱۵٪ از گردشگران با هدف سفرهای تجاری مسافرت کرده‌اند و حدود ۲۷٪ به قصد دیدار اقوام و دوستان، سفرهای مذهبی و زیارتی، معالجه و سلامت سفر کرده‌اند و هدف از سفر ۷٪ از گردشگران مشخص نشده است.

بر اساس آمار سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹ بیش از نیمی از گردشگران ورودی با حمل و نقل هوایی مسافرت کرده‌اند که این رقم حدود ۵۳٪ از کل ۸۸۰ میلیون نفر بوده است. دیگر گردشگران از طریق وسایل حمل و نقل زمینی و دریایی از طریق جاده‌ای ۳۹٪، راه آهن ۳٪ و راه‌های آبی ۵٪ مسافرت کرده‌اند.

قله دماوند، ایران

رتبه ده کشور اول جهان از نظر گردشگری در سال ۲۰۰۹

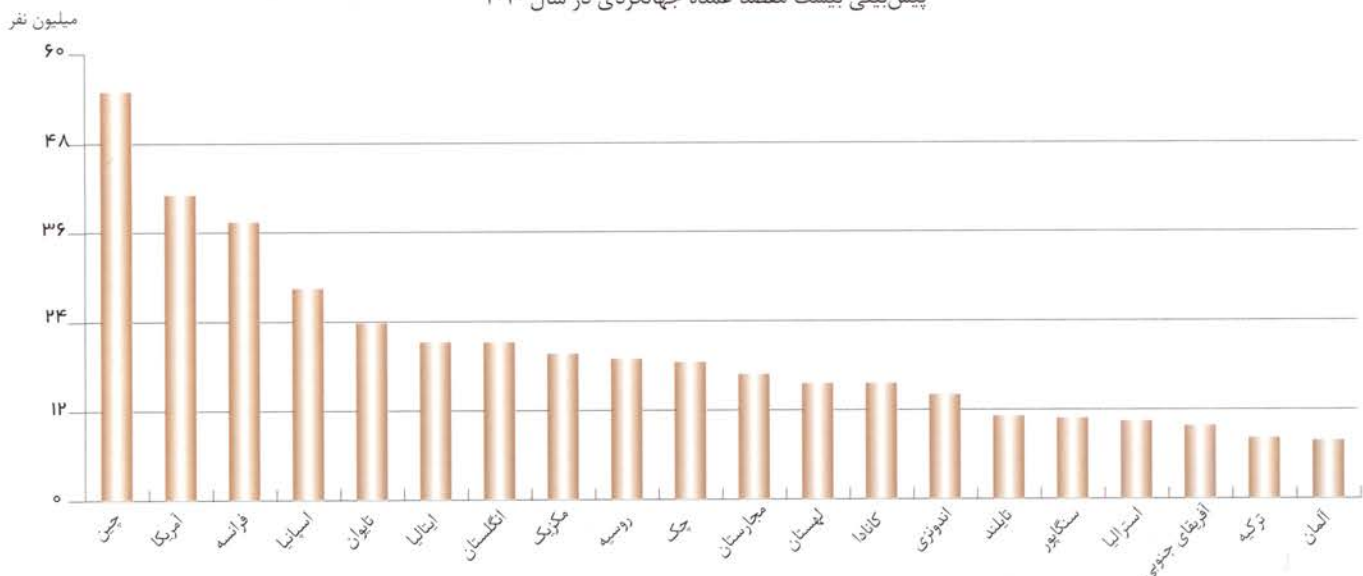

دوری بوده‌اند که به اقصی نقاط جهان سفر کرده‌اند. آمار جهانگردان ورودی برحسب مناطق جهان نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۰ سه منطقه جهان بیشترین تعداد جهانگرد را خواهند داشت که به ترتیب عبارتند از: اروپا با ۷۱۷ میلیون جهانگرد، شرق آسیا و اقیانوسیه با ۳۹۷ میلیون جهانگرد، آمریکا با ۲۸۲ میلیون جهانگرد و پس از آن‌ها، کشورهای مناطق آفریقا، خاورمیانه و جنوب آسیا به ترتیب در مقام‌های بعدی قرار دارند. پیش‌بینی می‌شود که تعداد جهانگردان مناطق آسیا و اقیانوسیه، جنوب آسیا، خاورمیانه و آفریقا سالیانه بیش از ۵ درصد افزایش یابد که این افزایش بیشتر از میانگین ۴/۱ درصدی رشد کل جهانگردی در جهان خواهد بود. اما درصد رشد جهانگردی در مناطق توسعه یافته‌ای مانند اروپا و آمریکا کمتر از میانگین رشد جهانگردی در جهان خواهد بود.

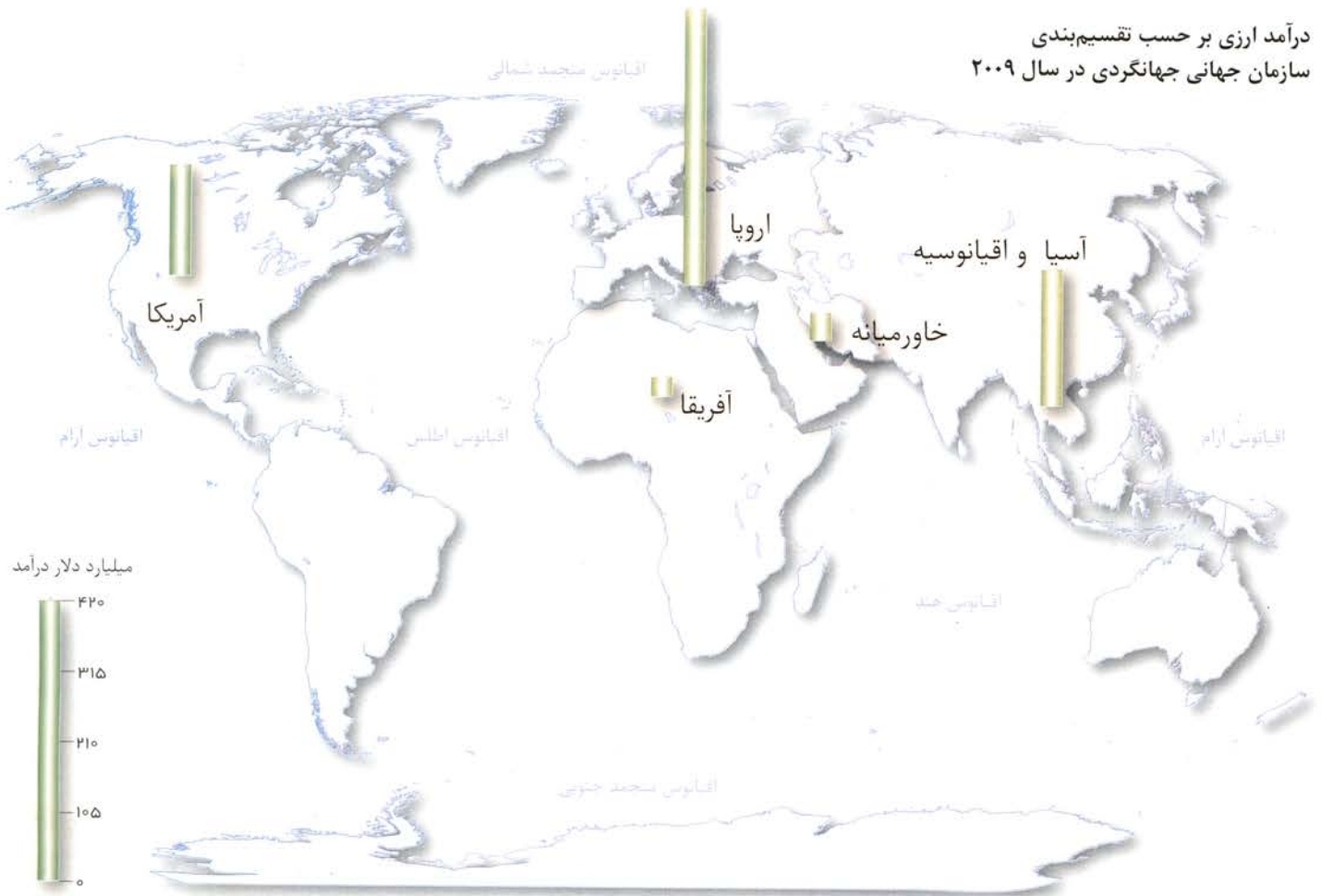
پیش‌بینی سازمان جهانی جهانگردی برای صنعت جهانگردی کشورها تا سال ۲۰۲۰

سازمان جهانی جهانگردی (UNWTO) معمولاً وضعیت گردشگری کشورها را در بازه‌های زمانی مختلف پیش‌بینی می‌کند. مسئولان این سازمان جهانی همواره عنوان کرده‌اند که این اعداد و ارقام پیش‌بینی و نه واقعیت است. بدین شکل که هر اتفاق سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی در کشورها موجب می‌شود برآورد در مورد آن‌ها هم تغییر کند. براساس پیش‌بینی‌های ارائه شده تعداد جهانگردان ورودی در سطح جهان تا سال ۲۰۲۰ به بیش از ۱/۵۶ میلیارد نفر خواهد رسید. از کل این جهانگردان، ۱/۱۸ میلیارد نفر از آنان در درون منطقه سفر کرده و ۳۷/۷ میلیون نفر از آنان مسافری راه

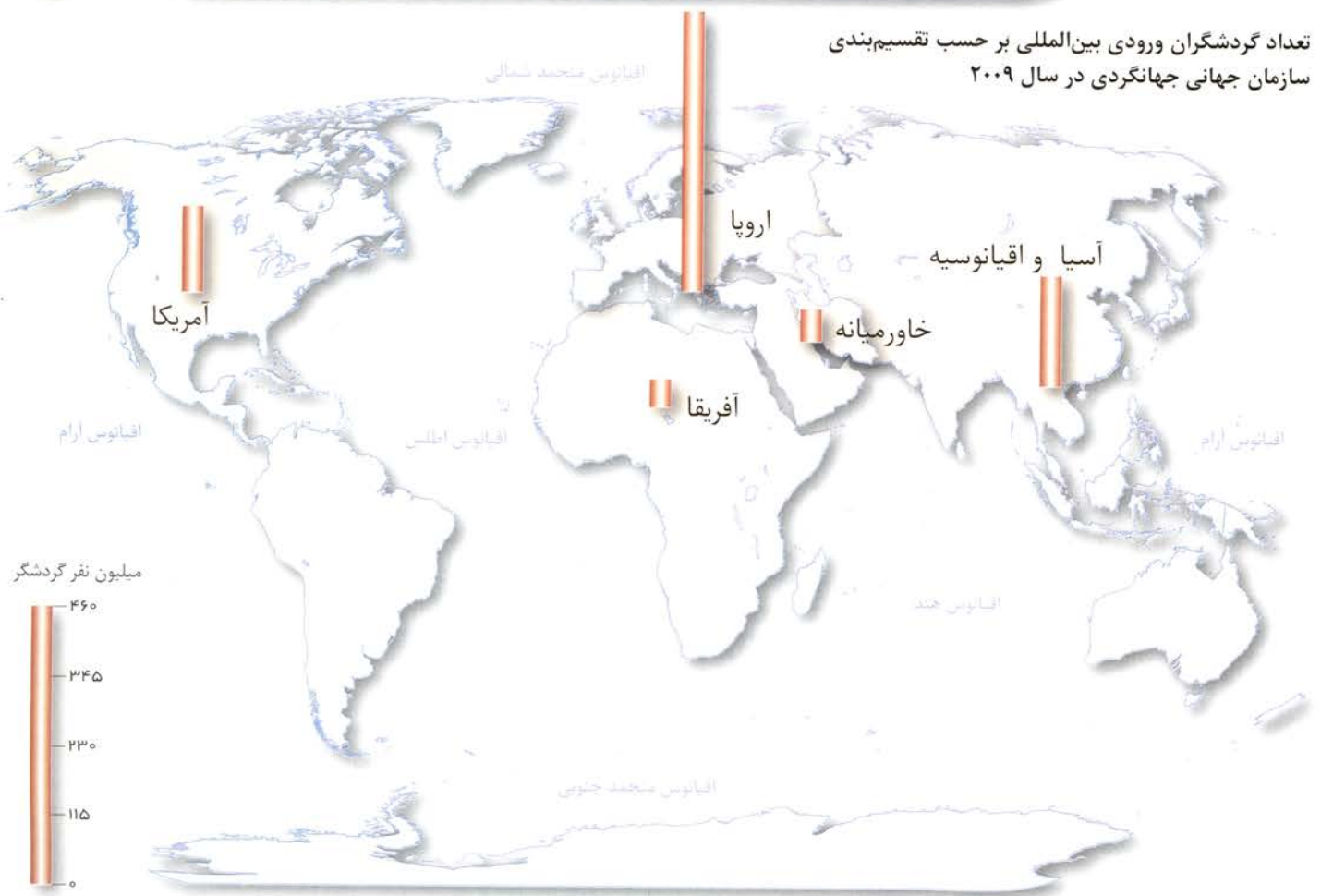
پیش‌بینی بیست مقصد عمده جهانگردی در سال ۲۰۲۰

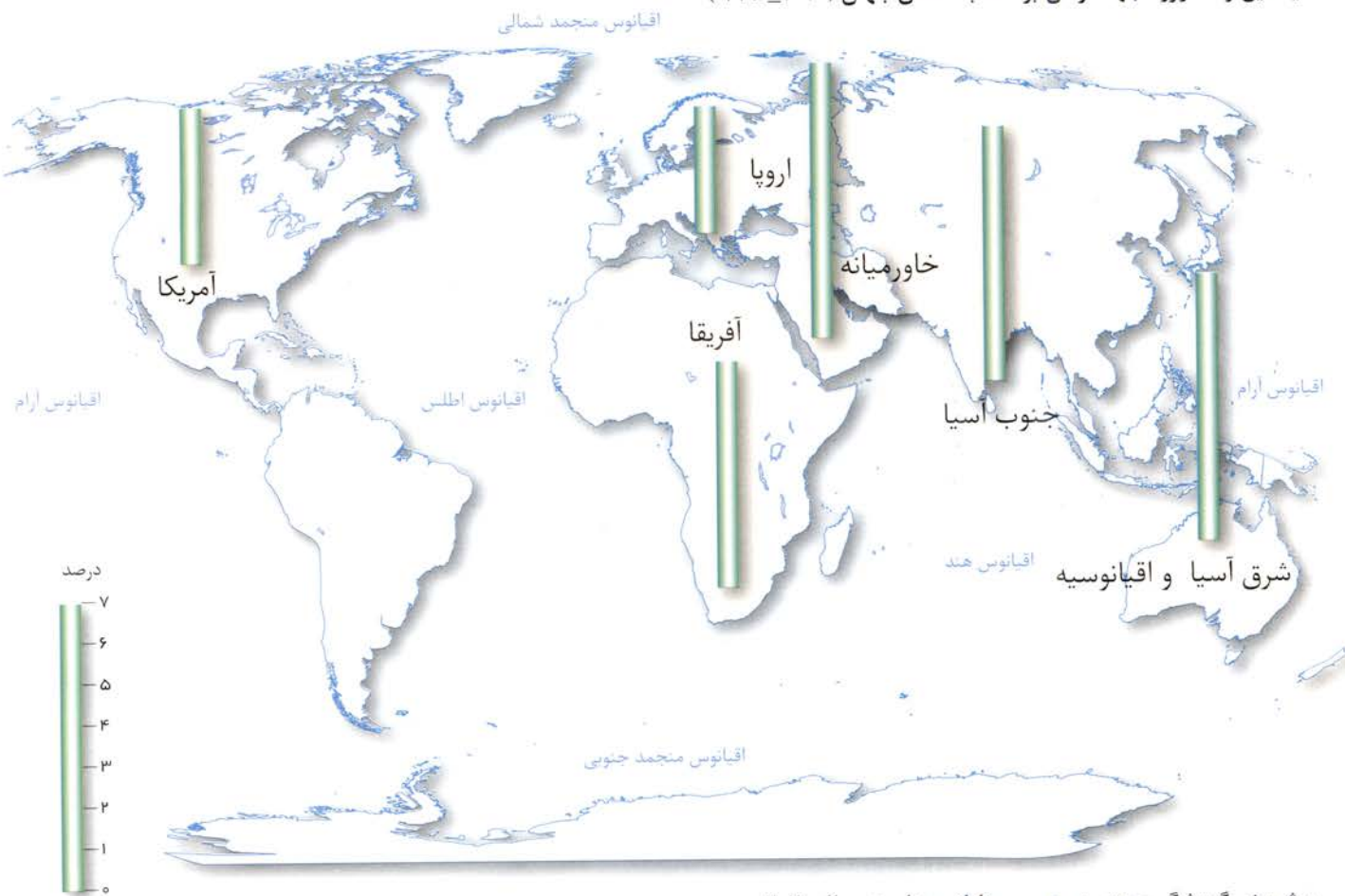
درآمد ارزی بر حسب تقسیم‌بندی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹

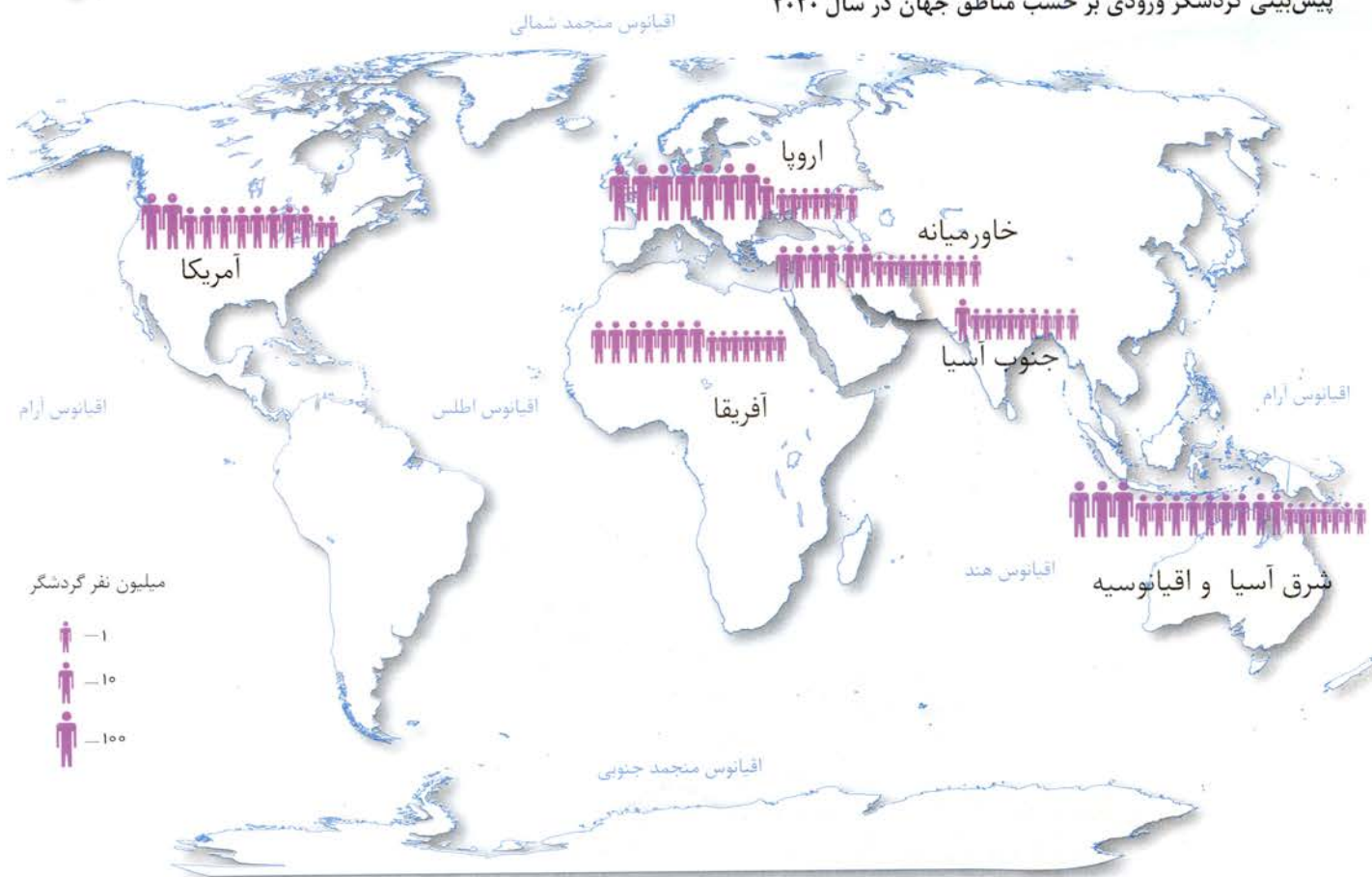
تعداد گردشگران ورودی بین‌المللی بر حسب تقسیم‌بندی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹

میانگین رشد ورود جهانگردان بر حسب مناطق جهان (۱۹۹۰-۲۰۲۰)

پیش‌بینی گردشگر ورودی بر حسب مناطق جهان در سال ۲۰۲۰

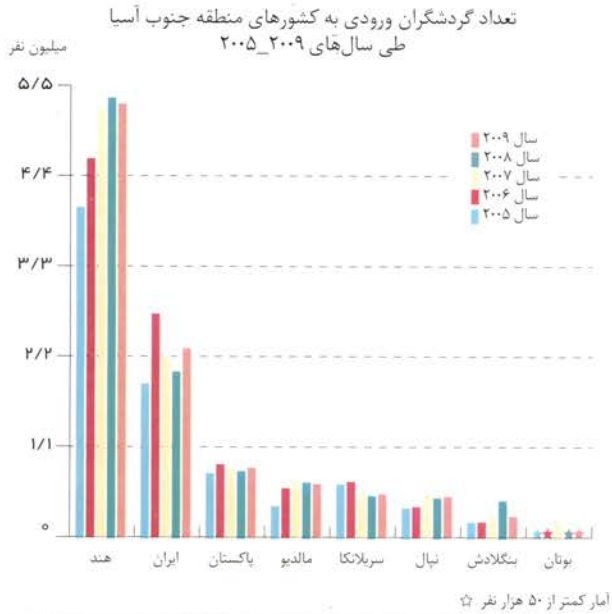

وضعیت گردشگری کشور ایران در تقسیم‌بندی منطقه‌ای سازمان جهانی جهانگردی

بررسی وضعیت کنونی و پیش‌بینی برای سال ۲۰۲۰ میلادی

بر اساس تقسیم‌بندی سازمان جهانی جهانگردی (UNWTO)، کشور جمهوری اسلامی ایران به همراه ۸ کشور افغانستان، بنگلادش، بوتان، هند، مالدیو، نپال، پاکستان و سریلانکا در منطقه جنوب آسیا قرار دارد. سازمان جهانی جهانگردی کشورهای جهان را به ۶ منطقه آفریقا، آمریکا، شرق آسیا و اقیانوسیه، اروپا، خاورمیانه و جنوب آسیا تقسیم نموده است. طبق آمار این سازمان در سال ۲۰۰۹ میلادی، کشور هند مهم‌ترین مقصد جنوب آسیا با آمار گردشگر ورودی بالغ بر ۵ میلیون نفر و درآمد ارزی ۱۱/۵ میلیون دلار می‌باشد و ایران در سال ۲۰۰۸ میلادی میزبان ۲ میلیون و ۳۴ هزار نفر گردشگر ورودی بوده است. طبق گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۸ سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، تعداد گردشگران ورودی به کشور ۲ میلیون و ۲۷۳ هزار نفر در آن سال بوده است.

طبق پیش‌بینی سازمان جهانی جهانگردی تعداد گردشگران جهان در سال ۲۰۲۰ میلادی ۱/۶ میلیارد نفر خواهد بود که در این میان سهم جنوب آسیا از این تعداد، ۱۹ میلیون نفر می‌باشد. طبق این پیش‌بینی سهم کشور هند از این تعداد ۸/۹ میلیون

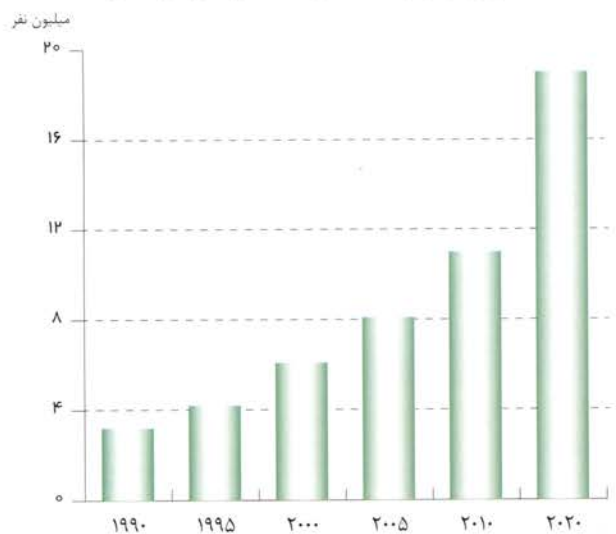
نفر و ایران ۳/۴ میلیون نفر خواهد بود.

به‌رغم کوشش دولت‌ها برای افزایش ظرفیت بالقوه جهانگردی و تلاش برای افزایش گردشگر ورودی، هم‌چنان وجود مشکلات سیاسی و مسائل امنیتی برخی

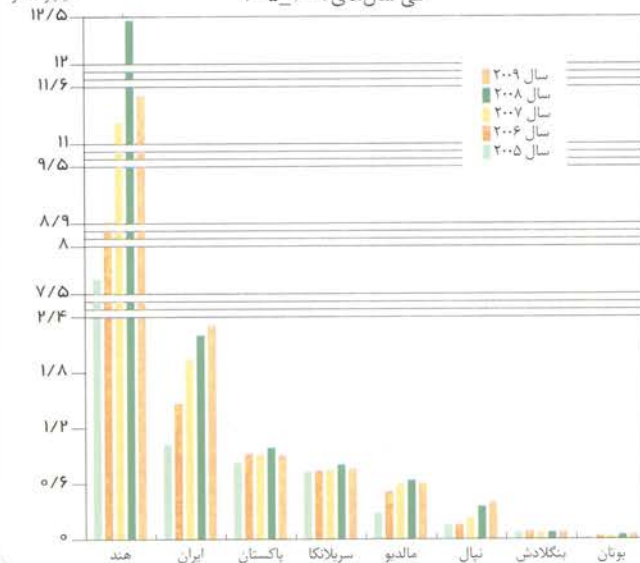
تعداد گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا در سال ۲۰۰۸

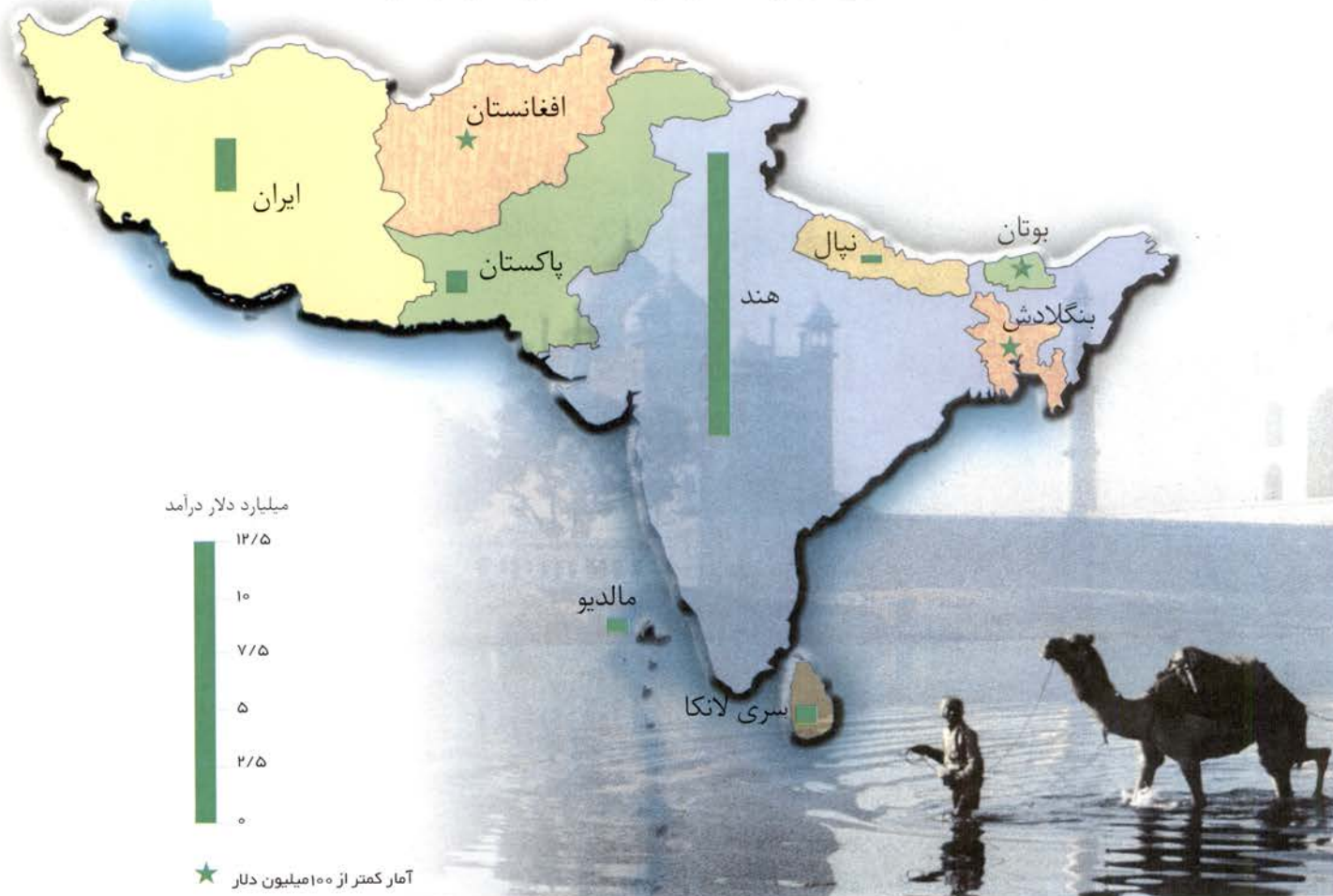
برآورد گردشگران ورودی برای منطقه جنوب آسیا طی سال‌های ۱۹۹۰_۲۰۲۰

درآمد ارزی حاصل از گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا طی سال‌های ۲۰۰۵_۲۰۰۹

درآمد ارزی حاصل از گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا در سال ۲۰۰۸

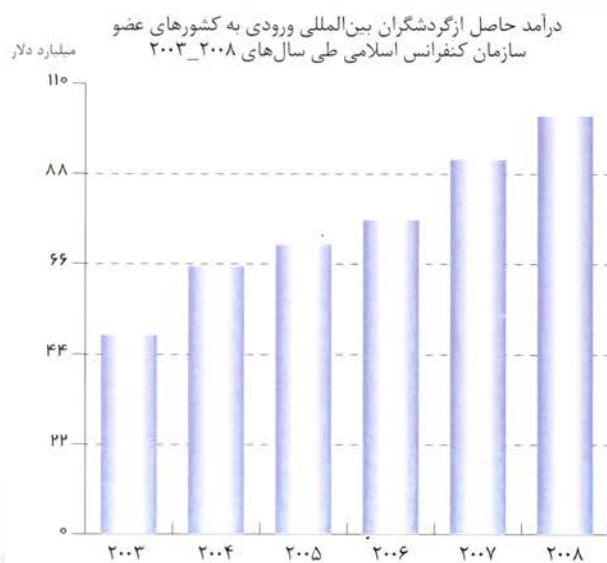
از کشورها بزرگترین مانع برای رشد و پیشرفت جهانگردی در این منطقه می‌باشد.

نگاهی به وضعیت گردشگری در کشورهای اسلامی(عضو سازمان کنفرانس اسلامی OIC)

کشورهای اسلامی بیشتر از نظر برخورداری از تمدن دیرینه، آثار باستانی و تاریخی متعدد، تنوع فرهنگی، آداب و سنن، تنوع زیست محیطی، گوناگونی در خوراک، پوشاک، زبان، چشم‌اندازهای زیبا و بکری با درون‌داشت‌های فراوان و مهم برای سفر گردشگران به‌شمار می‌آیند.

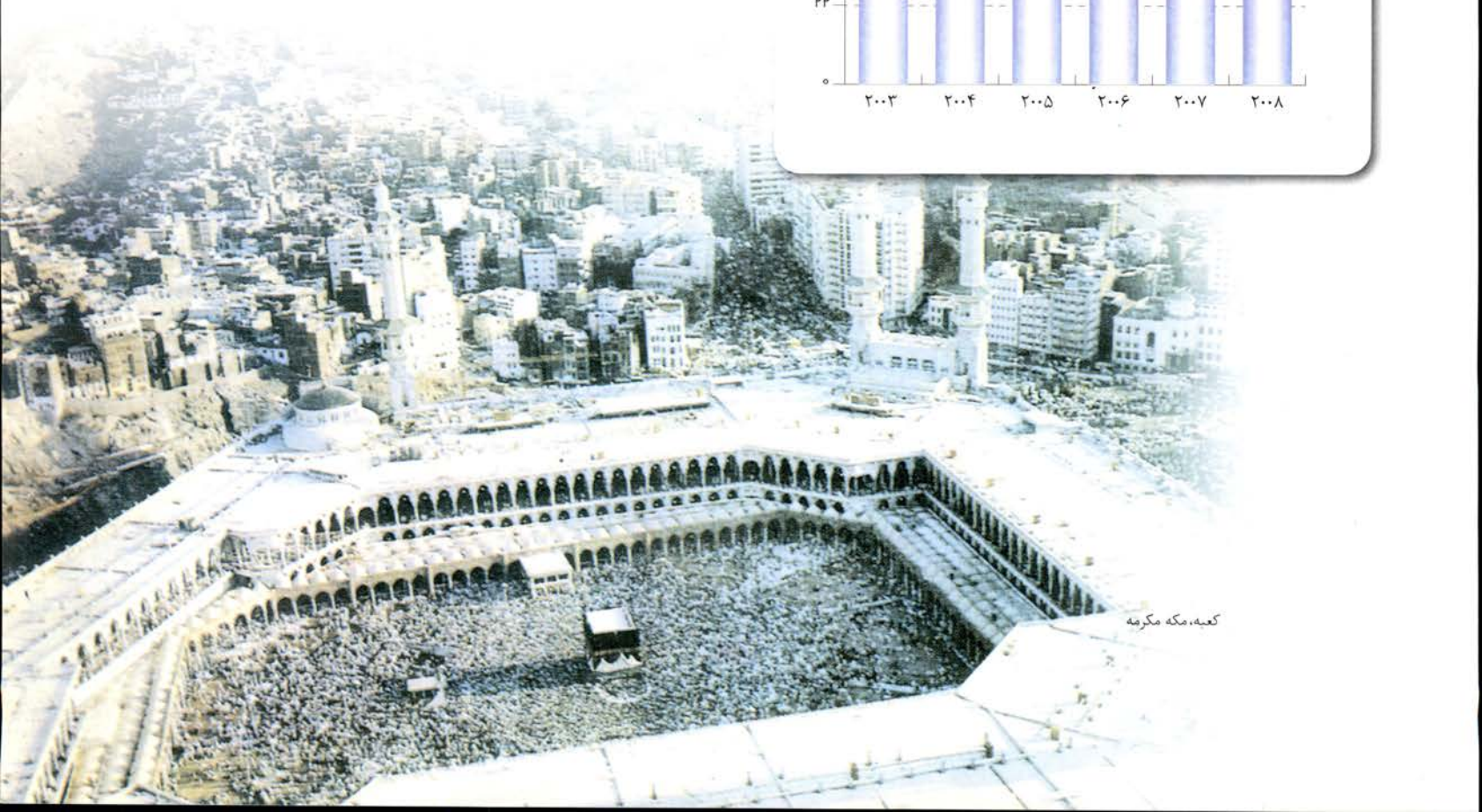
با توجه به اینکه بیشتر کشورهای اسلامی در مناطق آفریقا، خاورمیانه و جنوب آسیا قرار دارند، اما با وجود جاذبه‌های فراوان، سهم کمی از درآمد گردشگری در جهان را به‌خود اختصاص می‌دهند. بدین منظور سازمان کنفرانس اسلامی که متشکل از ۵۷ کشور عضو در چهار قاره جهان می‌باشد گردشگری را ساز و کار مهمی در ایجاد همبستگی اسلامی، استحکام تبادل گردشگر و منبع توزیع ثروت بین کشورهای عضو سازمان می‌داند.

در این بخش بر اساس آمار و اطلاعات موجود ارائه شده توسط سازمان کنفرانس

اسلامی روند گردشگری بین سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۸ میلادی در کشورهای عضو کنفرانس اسلامی نشان می‌دهد که در سال ۲۰۰۳ تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به کشورهای عضو کنفرانس اسلامی ۸۹/۱ میلیون نفر و درآمد حاصله ۴۸/۵ میلیارد دلار بوده است. در سال ۲۰۰۴ بهبود وضع اقتصادی در اروپا و آمریکا و نیز تقویت اقتصاد آسیا به رشد گردشگری در جهان و نیز کشورهای اسلامی منجر شد و تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به کشورهای اسلامی به ۱۱۰/۹ میلیون نفر با درآمد ۶۵/۱ میلیارد دلار رسید. در سال ۲۰۰۵ با وجود رکود گردشگری در جهان و نیز تأثیرات منفی ناشی از بلایای طبیعی و سونامی بر کشورهای اسلامی نظیر اندونزی، مالدیو و بنگلادش، ناپایداری سیاسی و افزایش قیمت نفت در کشورهای خاورمیانه مانند اردن و عربستان، تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به کشورهای اسلامی افزایش یافته و به تعداد ۱۱۸/۵ میلیون نفر با درآمد ۷۰/۴ میلیارد دلار رسید. سال ۲۰۰۶ با تعداد ۱۱۹ میلیون گردشگر بین‌المللی ورودی و درآمد ۷۶/۵ میلیارد دلار نسبت به سال ۲۰۰۵ نمایانگر رشد اندکی است. سال ۲۰۰۷ این تعداد گردشگر به ۱۳۱/۹ میلیون نفر با درآمد ۹۱/۳ میلیارد دلار رسید. بر اساس آمار موجود، تعداد گردشگران ورودی به کشورهای اسلامی در سال ۲۰۰۸ نمایانگر کاهش ۱/۱ درصدی نسبت به سال ۲۰۰۷ می‌باشد. تعداد گردشگران ورودی به کشورهای عضو کنفرانس اسلامی در این سال ۱۳۰/۵ میلیون نفر و درآمد حاصله از بخش گردشگری بالغ بر ۱۰۲ میلیارد دلار بوده است.

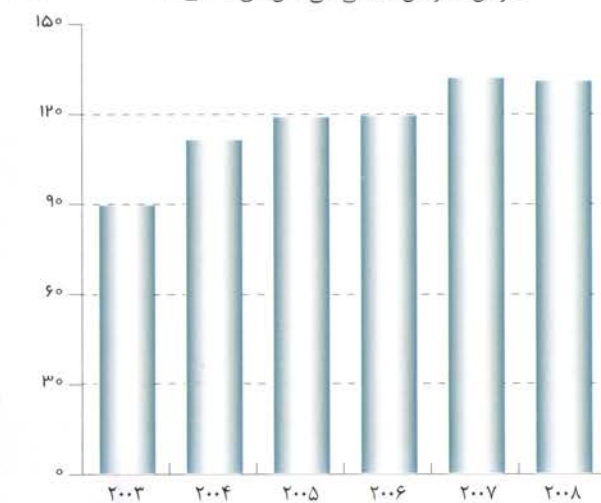
در سال ۲۰۰۸ و در بین کشورهای اسلامی بیشترین میزان ورود گردشگر مربوط به کشورهای ترکیه، مالزی، عربستان و مصر بوده و کشور ایران پس از اردن، قزاقستان، آلبانی و قرقیزستان در رتبه سیزدهم قرار گرفته است. از نظر درآمد نیز کشور ایران پس از کشورهای لبنان، سوریه، تونس و اردن در جایگاه دوازدهم در بین کشورهای اسلامی قرار دارد.

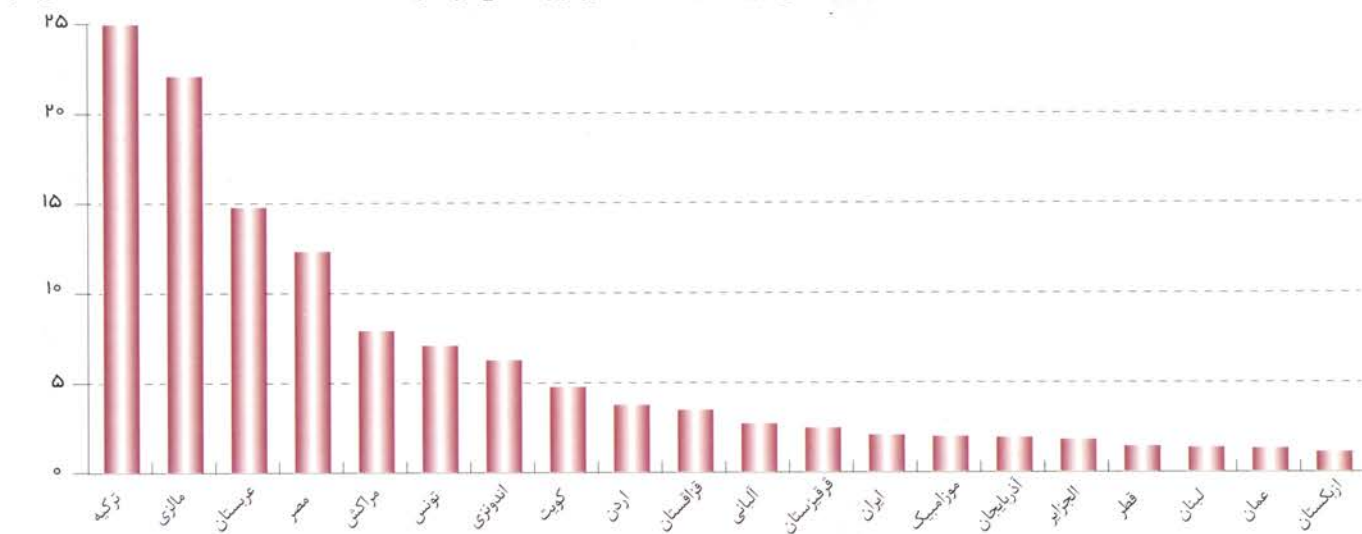
کعبه، مکه مکرّمه

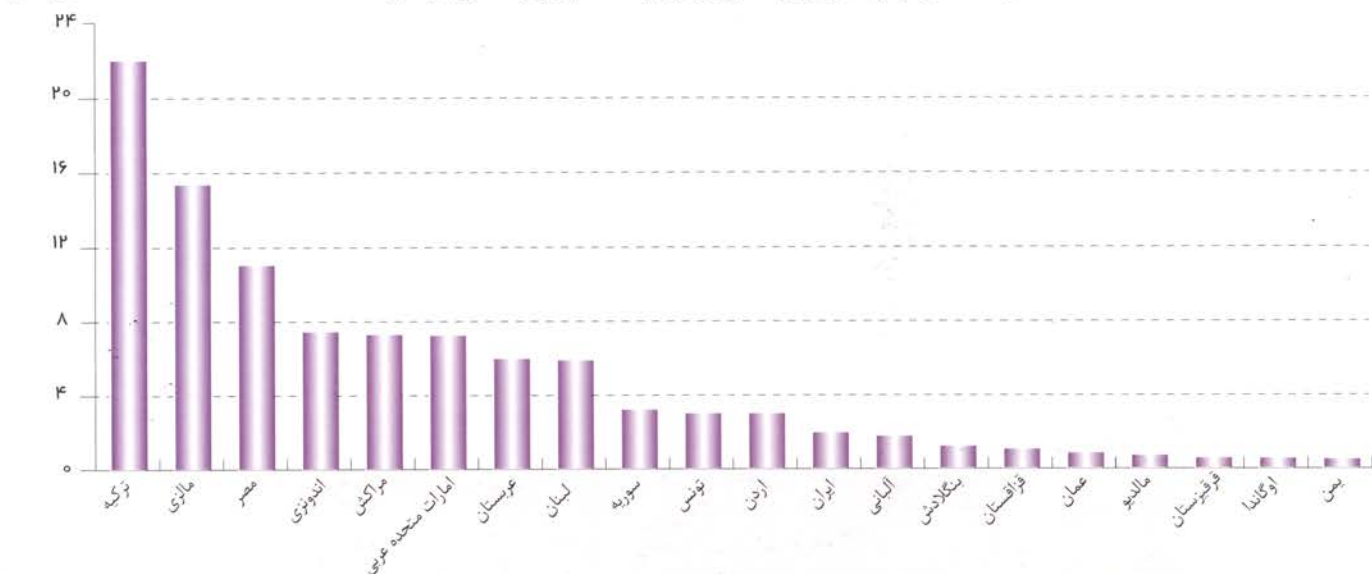
تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی طی سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۸

تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به بیست کشور برتر اسلامی در سال ۲۰۰۸

درآمد حاصل از گردشگران بین‌المللی ورودی به بیست کشور برتر اسلامی در سال ۲۰۰۸

فصل سوم: سیمای گردشگری ایران

سیمای جهانی ایران

مقدمه

صنعت گردشگری در ایران از ظرفیت‌های بسیار بالایی برای رشد و توسعه برخوردار است. در سال ۲۰۰۶، در حدود ۷۵۰ هزار گردشگر خارجی از ایران بازدید کرده‌اند و این در حالی است که در این سال ۸۴۲ میلیون جهانگرد در دنیا سفر کرده‌اند.

به نظر کارشناسان، این صنعت از توسعه‌ای که شایسته آن است برخوردار نبوده است. از دلایل آن می‌توان به آماده نبودن بسترهای اقتصادی مناسب در ایران، برای جذب سرمایه‌گذاری در ساخت هتل و سایر صنایع جانبی این حوزه اشاره کرد. بی‌خبر بودن سرمایه‌گذاران از زمینه‌های موجود در ایران و تبلیغات ضعیف و نیز انتشار اخبار منفی از ایران، محدودیت‌های اجتماعی و مذهبی برای گردشگران خارجی و همچنین

تنش‌های سیاسی با بعضی کشورهای غربی نیز از دیگر موانع در راه رشد صنعت گردشگری در ایران است.

جایگاه والای صنعت توریسم و گردشگری در سطح جهانی و نقش آن در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه موجب توجه بیشتر به ابعاد مختلف آن در سال‌های اخیر گردیده است. در این بین، توجه به عوامل زیربنایی و توسعه زیرساخت‌ها اهمیت و تأثیر زیادی بر رشد و توسعه پایدار صنعت گردشگری دارد. گردشگران به مکان و کشورهایی سفر می‌کنند که در آن کشورها، امنیت اجتماعی، امکانات و تسهیلات اصلی و عمومی فراهم باشد.

در این بخش به‌منظور بررسی و مقایسه سالیانه وضعیت گردشگری کشور با بهره‌گیری از معیارهای بین‌المللی به بررسی گردشگران ورودی و خروجی طی سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۸۹ و وضعیت تأسیسات زیربنایی می‌پردازیم.

بررسی شاخص‌های گردشگری کشور

تعداد گردشگران ورودی به کشور و تحلیل‌ها

مسافران مقیم سایر کشورها، با تابعیت ایرانی یا خارجی، به‌صورت روزانه، با انگیزه‌های متعددی از قبیل فراغت، تفریح و تعطیلات، معالجه و درمان، ملاقات با دوستان و خویشاوندان، کار و تجارت و یا اهداف مذهبی و زیارتی به داخل کشور مسافرت نموده و پس از مدتی اقامت، کشور را ترک می‌کنند. روند ورود گردشگران بین‌المللی با افزایش متناوب رو به‌رو بوده است. ورود گردشگران بین‌المللی به ایران به‌صورت زمینی، هوایی و دریایی امکان‌پذیر است.

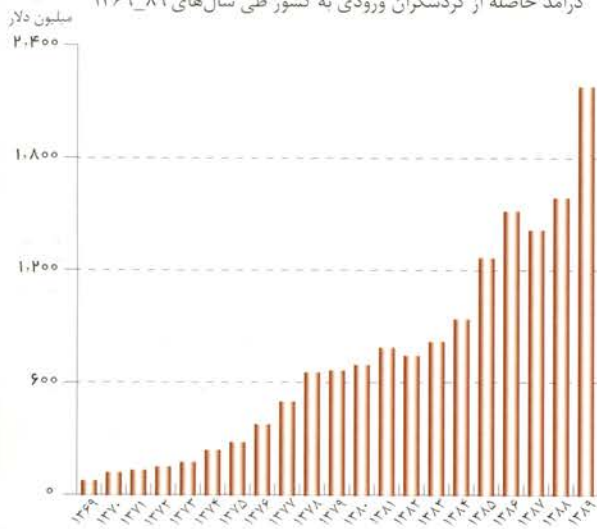
تعداد گردشگران خروجی از کشور و تحلیل‌ها

علاوه بر گردشگران ورودی، سالانه ایرانیان داخل کشور نیز به‌منظور اهداف گوناگون به خارج از کشور تردد می‌نمایند. ملاحظه می‌گردد خروج ایرانیان از کشور نیز روند افزایشی دارد.

درآمد حاصل از گردشگران ورودی به کشور و تحلیل‌ها

چنانچه نمودار روبه‌رو نشان می‌دهد، درآمد ارزی حاصل از ورود گردشگران به ایران نیز روند رو به رشدی را طی می‌کند.

درآمد حاصله از گردشگران ورودی به کشور طی سال‌های ۱۳۶۹_۸۹

ورود گردشگر به کشور طی سال‌های ۱۳۶۹_۱۳۸۹

خروج گردشگر از کشور طی سال‌های ۱۳۶۹_۱۳۸۹

دفاتر خدمات مسافرتی

خدمات مسافرتی در ایران

نخستین آژانس مسافرتی ایران هم‌زمان با فعالیت هواپیمایی بازرگانی در شهر تهران، در سال ۱۳۱۹ شمسی تأسیس شد. به‌تدریج مسافرت کارکنان و نمایندگان این آژانس‌ها به خارج از کشور و مشاهده تشکیلات مدرن آژانس‌های مسافرتی و جهانگردی آن کشورها، موجب شروع فعالیت آژانس‌های مستقل در کشور شد. با افزایش ورود جهانگردان خارجی به کشور، بر تعداد آژانس‌های مسافرتی افزوده گردید. کاروان‌های حج و زیارت که پیش از این تا سال ۱۳۲۷ از طریق زمینی، راهی عربستان سعودی می‌شدند، به همت شرکت هواپیمایی ایران به‌تدریج به مسافرت هوایی تبدیل شدند. در سال ۱۳۷۰ مرجعیت صدور پروانه و ابلاغ آراء و تصمیم درباره تأسیس آژانس و نظارت بر کار آن‌ها به سازمان هواپیمایی کشوری واگذار شد و مسئولیت صدور مجوز اداره کار دفاتر ایرانگردی و جهانگردی بر عهده وزارت ارشاد نهاد شد و پس از ادغام سازمان‌های میراث فرهنگی، ایرانگردی و جهانگردی و صنایع دستی با یکدیگر، اکنون سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری عهده‌دار این وظیفه می‌باشد.

آشنایی با فعالیت دفاتر خدمات مسافرتی و نقش آن‌ها در توسعه گردشگری

دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی پل ارتباطی میان عرضه‌کنندگان خدمات (تورگردانان، شرکت‌های حمل و نقل، مراکز اقامتی) و گردشگران متقاضی هستند. این دفاتر با برقراری ارتباط میان عرضه‌کنندگان و متقاضیان خدمات بر بازار گردشگری رونق می‌بخشند، بنابراین عملکرد این دفاتر در موفقیت و شکست برنامه‌های گردشگری تأثیرگذار است. از عمده فعالیت‌های این دفاتر می‌توان به عرضه خدمات عمومی از قبیل، تهیه، و صدور بلیط هواپیما، قطار، کشتی، اتوبوس، کرایه اتومبیل در مقصد، ذخیره جا در هتل یا سایر امکانات اقامتی، عرضه بسته‌های سفر، استخدام راهنما و فعالیت‌های مکمل دیگری از قبیل انجام عملیات مربوط به صدور بیمه‌نامه سفر و در مواردی پیگیری امور روادید (ویزای) مسافران اشاره کرد. در برخی از کشورها این دفاتر در زمینه تبدیل ارز نیز به مسافران خدمت ارائه می‌نمایند. با توجه به نکات پیش گفته دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی نقش تسهیل‌کننده در کانال توزیع خدمات صنعت گردشگری و تدارک زمینه مناسب مواجهه متقاضیان و عرضه‌کنندگان (ایجاد بازار) را برعهده دارند.

نقش این دفاتر در استقبال گردشگران از سفر در قالب تور و گسترش گردشگری داخلی به تکاپوی سیال و پویای گردشگری منجر خواهد شد. تور و تورگردانی در شرح وظایف دفاتر خدمات مسافرتی مهم‌ترین نقشی است که دامنه توسعه صنعت گردشگری را در یک کشور تعیین می‌کند. دفاتر خدمات مسافرتی با ارائه بسته‌های تور آماده حضور گردشگران از مجاری سازمان‌یافته در زنجیره جاذبه‌های گردشگری را ممکن می‌سازد. ارائه اطلاعات گردشگری از ویژگی‌های منحصر به فرد جاذبه‌های گردشگری کشورمان، تعریف تور و آماده‌سازی بسته تور گردشگری کمک خواهد کرد تا گردشگران با تنوع عرضه محصول و جاذبه مواجه گشته و رغبت بیشتری به سفرهای در قالب تور نشان دهند.

انواع شرکت‌های خدمات مسافرتی

شرکت‌های خدمات مسافرتی در ایران بر اساس نوع مجوز فعالیت دارند:

_ شرکت‌های خدمات مسافرتی هوایی دارای مجوز، (بند الف)

فعالیت این دفاتر در زمینه تنظیم برنامه‌های مسافرتی، فروش بلیت مسافرت، ذخیره مکان، صدور بارنامه هوایی و هرگونه خدمات مرتبط با ترابری مسافر یا رعایت قوانین و مقررات راه و ترابری می‌باشد.

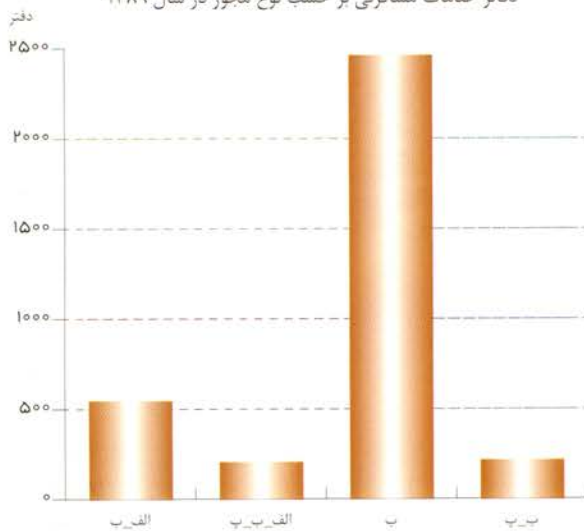
_ شرکت‌های خدمات سیاحتی و جهانگردی دارای مجوز، (بند ب)

این دفاتر به فعالیت جهانگردی اعم از برگزاری تور ورودی، داخلی و خارجی، تنظیم برنامه‌های بازدید، اخذ روادید، ذخیره مکان و هرگونه خدمات ایرانگردی و جهانگردی با رعایت قوانین و مقررات سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری می‌پردازند.

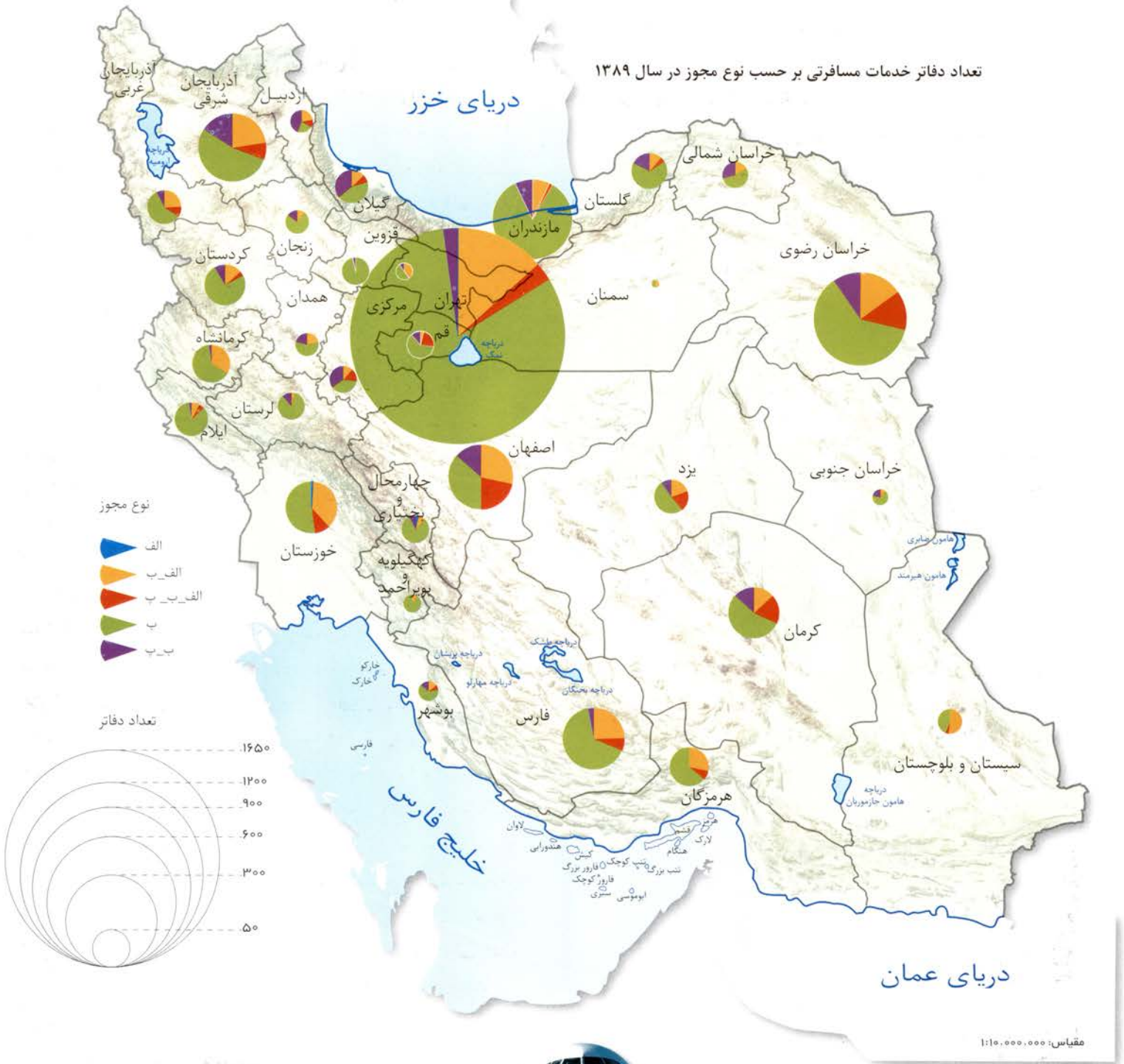
_ شرکت‌های خدمات زیارتی دارای مجوز، (بند پ)

دفاتر خدمات زیارتی در زمینه ثبت نام، تنظیم و انجام مسافرت‌های زیارتی در داخل و خارج از کشور، ذخیره مکان و هرگونه خدمات زیارتی با رعایت قوانین و مقررات سازمان حج و زیارت فعالیت می‌کنند.

دفاتر خدمات مسافرتی بر حسب نوع مجوز در سال ۱۳۸۹

تعداد دفاتر خدمات مسافرتی بر حسب نوع مجوز در سال ۱۳۸۹

خدمات اقامتی

پیشینه خدمات اقامتی در ایران

تجهیزاتی متناسب با زندگی موقت مهمانان (مسافران) نظیر تختخواب، مبل، تلویزیون، یخچال و غیره پیش‌بینی شده است. عموماً از واحدهای آپارتمانی به صورت خانوادگی استفاده می‌شود.

مهمان‌پذیر: واحدی است اقامتی که برای استفاده مسافران (مهمانان) و به قصد انتفاع ایجاد می‌شود. در این نوع اقامتگاه برای تعداد تخت در اتاق‌ها، محدودیتی وجود ندارد و غالباً سرویس‌های بهداشتی، حمام و اتاق نشیمن مشترک است. مهمان‌پذیر با توجه به مشخصات ساختمانی و تجهیزات به سه درجه ۱ تا ۳ تقسیم می‌شود.

پانسیون: نوعی واحد اقامتی است که امکان اقامت مهمانان را حداقل با صبحانه فراهم می‌آورد. معمولاً مدت اقامت در پانسیون محدودیتی ندارد و به‌طور عمده بیش از ۱۵ روز است. در این نوع واحد اقامتی، ویژگی‌های مهمان‌خانه‌ها مانند نظافت روزانه اتاق، سرویس بهداشتی، مرتب کردن تختخواب یا محدود بودن

مشاهدات تاریخی و شباهت‌های میان آثار به‌دست آمده در تپه‌های باستانی دوران هخامنشی بیانگر وجود ایستگاه‌هایی برای رفاه حال مسافران در طول راه‌ها بوده است که می‌توان آن‌ها را هسته‌های اولیه واحدهای اقامتی به‌حساب آورد. بدین ترتیب در طول تاریخ با رونق تجارت و وسعت راه‌ها و جاده‌ها، کاروانسراها و آب‌انبارها به‌عنوان اولین ایستگاه‌های اقامتی بنا شدند. بنا بر مشاهدات مورخین در آن دوره در هر پنج فرسنگ یک کاروانسرا برای استراحت مسافران، پیک‌ها و چارپاها وجود داشته است. در زمان سلوکیان، وضعیت مسافران با وسعت بخشیدن به جاده‌ها بهبود یافت. در زمان اشکانیان در کنار مسیر راه ابریشم منزلگاه‌ها و کاروانسراها ایجاد شدند. در زمان ساسانیان در کنار مسیرهای تجاری، کاروانسراهایی بنا شدند که دارای صحن بزرگی بود که سه طرف آن بسته بود و در اطراف اتاق‌ها قرار داشت. در دوران سامانیان، غزنویان و سلجوقیان جاده‌ها مرمت و احداث و تعمیر کاروانسراها از سرگرفته شد. رباط‌ها و کاروانسراهای این دوره بیشتر به مساجد با پلان چهار ایوانی شباهت دارند که اتاق مسافران از اصطبل‌ها کاملاً مجزا قرار گرفته است. دوران صفویه به‌عنوان یکی از درخشان‌ترین ادوار توسعه سیر و سیاحت در ایران دارای راه‌های ارتباطی خوب و تأسیسات اقامتی متعدد بوده است. اولین مهمان‌خانه به سبک امروزی برای استراحت سفرای خارجه قبل از ورود به تهران در سال ۱۲۶۰ در قزوین بنا شد. اولین هتل پایتخت، «هتل فرانسه» در تهران میزبان مسافران بود. با تأسیس سازمان «جلب سیاحان» در سال ۱۳۴۲، وظیفه ایجاد، احیا و اصلاح تأسیسات جهانگردی و نظارت بر تأسیس و اداره مهمان‌خانه‌ها، مهمان‌سراها و درجه‌بندی آن‌ها به‌عهده این سازمان گذاشته شد. هم‌اکنون معاونت گردشگری سازمان «میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» عهده‌دار نظارت بر عملکرد و کارکرد تأسیسات اقامتی می‌باشد.

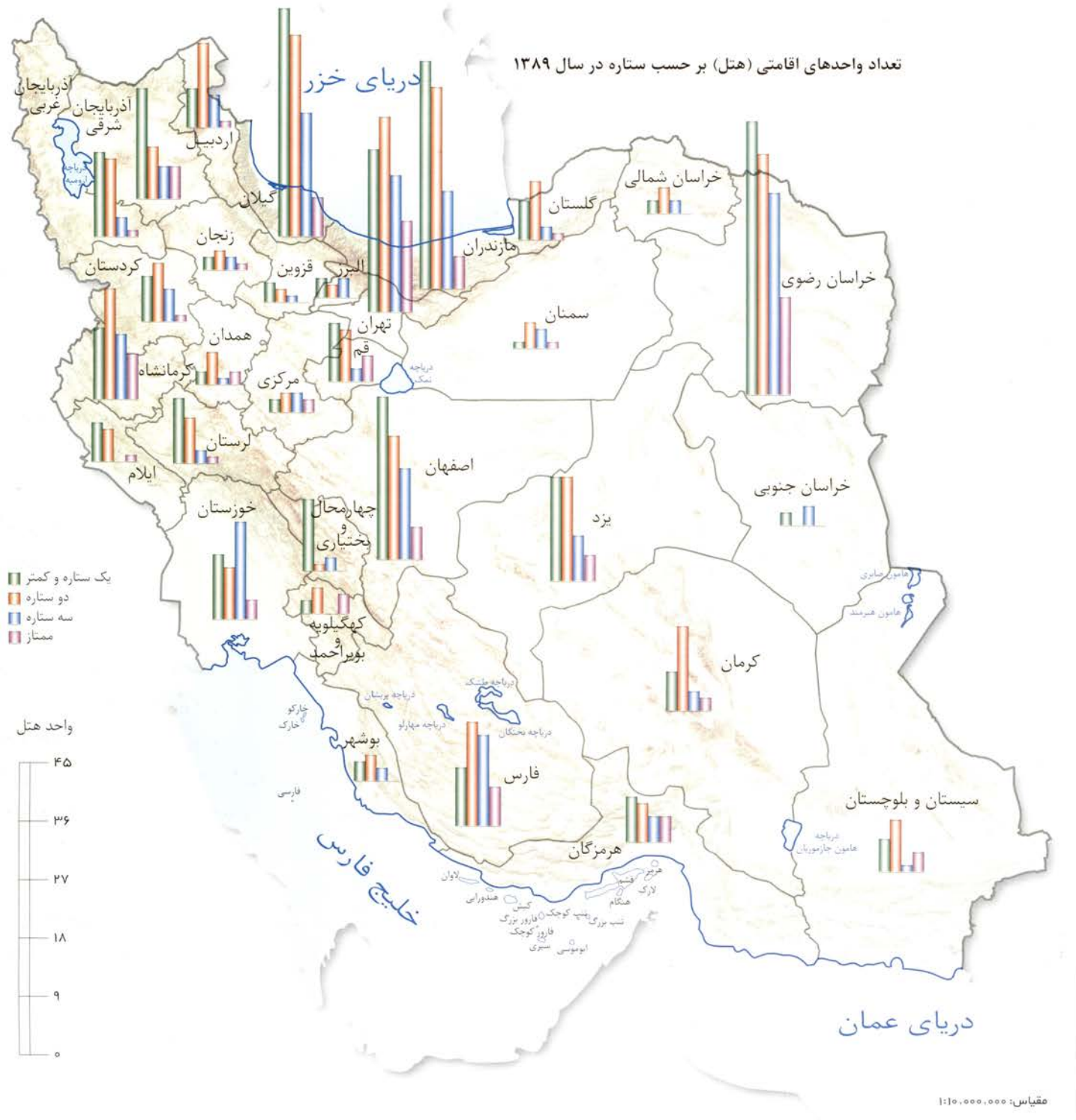
انواع تأسیسات اقامتی

هتل (مهمان‌خانه): واحدی است اقامتی - پذیرایی برای استفاده مسافران (مهمانان) به قصد انتفاع که بر اساس ضوابط رسمی ایجاد می‌شود. حداقل خدماتی که در مهمان‌خانه ارائه می‌شود، مرتب کردن روزانه تختخواب‌ها، نظافت اتاق‌ها و سرویس‌های بهداشتی است. در مهمان‌خانه، امکانات اقامتی به‌صورت اتاق‌های یک‌نفره، دو نفره، سوئیت‌های معمولی و مخصوص و آپارتمان - هتل به مسافران (مهمانان) عرضه می‌شود. این واحدهای اقامتی با توجه به مشخصات ساختمانی، معماری و تأسیساتی به پنج درجه ۱ تا ۵ ستاره تقسیم می‌شوند. مهمان‌خانه‌های ۳ و ۴ و ۵ ستاره دارای سرویس اختصاصی و رستوران می‌باشند. علاوه بر این در مهمان‌خانه‌های ۴ و ۵ ستاره، تسهیلات خدماتی، رفاهی، تفریحی و ورزشی متعدد و متنوع نظیر آرایشگاه، کفاشی، بانک، فروشگاه‌های مختلف، زمین‌های بازی، استخر، سونا، خشک‌شویی، سالن‌های اجتماعات و غیره ارائه می‌شود.

هتل آپارتمان: واحدی است اقامتی که در آن مجموعه‌ای از آپارتمان‌ها برای اقامت مسافران ایجاد شده است. هر واحد آپارتمان دارای یک یا دو اتاق خواب، سالن کوچک (هال)، سرویس بهداشتی و آشپزخانه کوچک بوده و در آن وسایل و

تعداد واحدهای اقامتی (هتل) بر حسب ستاره در سال ۱۳۸۹

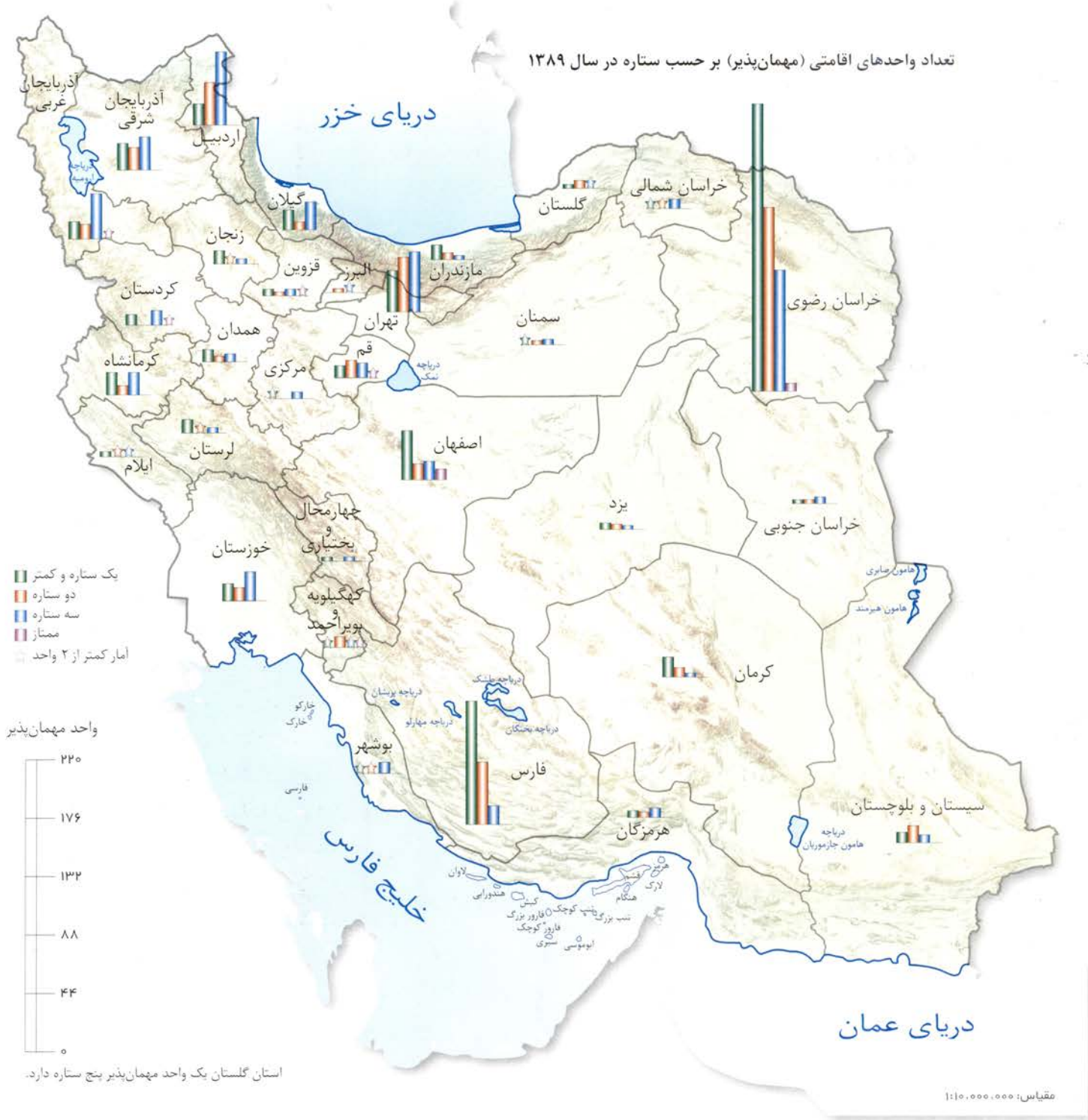

غذاخوری، آشپزخانه و سایر امکانات به صورت مشترک مورد استفاده مهمانان قرار می‌گیرد.

ظرفیت پذیرش در اتاق وجود ندارد. معمولاً خدمات مورد نیاز با همیاری مهمانان انجام می‌شود و بین مهمانان نوعی فضای فAMILIی به وجود می‌آید. اتاق نشیمن، اتاق

تعداد واحدهای اقامتی (مهمان‌پذیر) بر حسب ستاره در سال ۱۳۸۹

A : که از نظر ارائه خدمات استاندارد، اعمال مدیریت اصولی و تجهیزات سبک و سنگین، در کلیه قسمت‌های مختلف هتل، در سطح خوب قرار گرفته باشد.

B : که از نظر ارائه خدمات استاندارد، اعمال مدیریت اصولی و تجهیزات سبک و سنگین، در کلیه قسمت‌های مختلف هتل، در سطح متوسط قرار گرفته باشد.

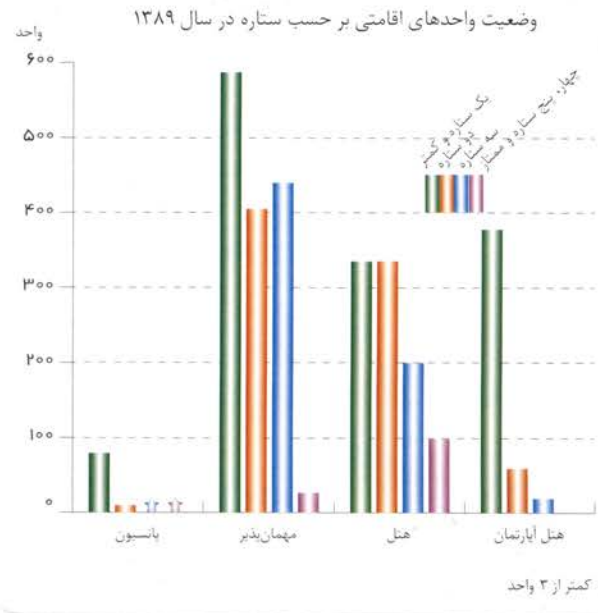
C : که از نظر ارائه خدمات استاندارد، اعمال مدیریت اصولی و تجهیزات سبک و سنگین، در کلیه قسمت‌های مختلف هتل، در سطح ضعیف قرار گرفته باشد.

درجه‌بندی مراکز اقامتی طبق ضوابط معماری، ساختمانی و درجه‌بندی مهمان‌خانه‌های کشور مشتمل بر ۱۱۰ ماده و ۶۹ تبصره تصویب شده توسط سازمان ایرانگردی و جهانگردی در سال ۱۳۷۸، مراکز اقامتی به‌ترتیب ممتاز بودن از ۵ ستاره تا ۱ ستاره درجه‌بندی می‌شوند، هر ستاره نیز به ۴ قسمت (T+A+B+C) تقسیم می‌گردد.

T : یا تاپ، که از نظر ارائه خدمات استاندارد، اعمال مدیریت اصولی و تجهیزات سبک و سنگین، در کلیه قسمت‌های مختلف هتل در سطح عالی قرار گرفته باشد.

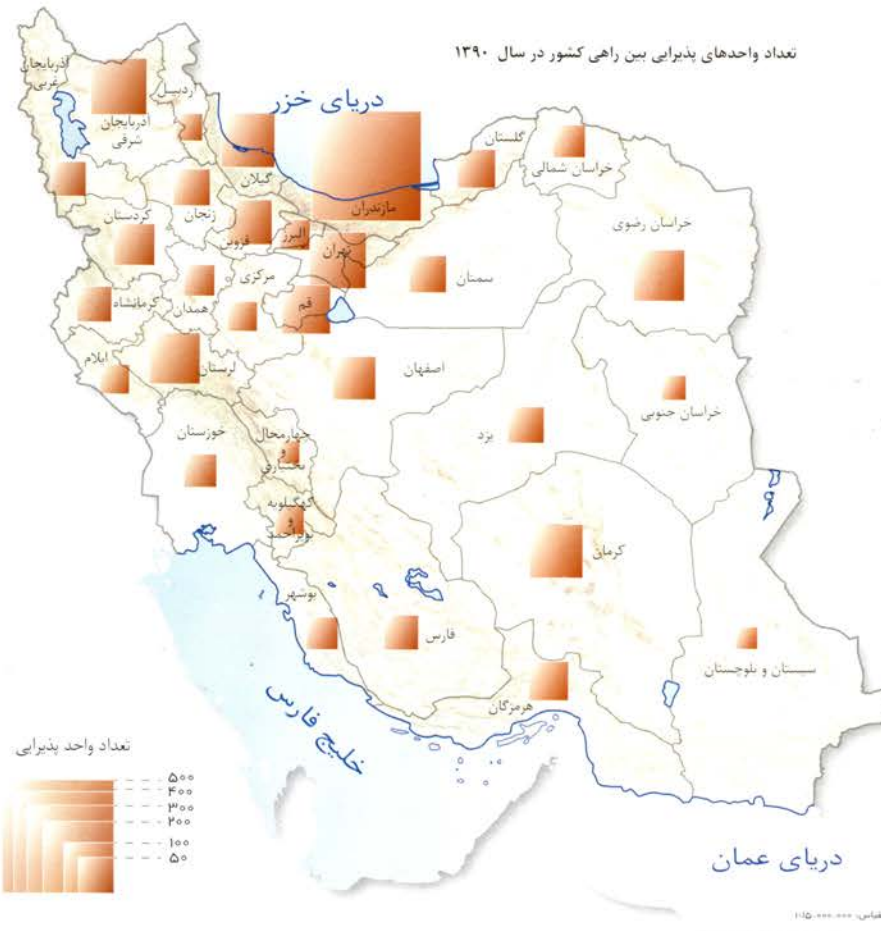
نقاط کشور افزایش یافت. امروزه مکان‌های پذیرایی در ایران بسیار متنوع هستند. در شهرها، رستوران‌ها، چلوکبابی‌ها و اغذیه‌فروشی‌های بسیاری، انواع غذاهای ایرانی و خارجی را عرضه می‌کنند. خدمات پذیرایی در فاصله شهرها به‌وسیله رستوران‌ها انجام می‌گیرد. در این رستوران‌ها می‌توان غذاهای ایرانی و یا برخی غذاهای محلی آن ناحیه را تهیه کرد. این رستوران‌ها به تعداد زیاد در فاصله میان شهرها وجود دارند. رستوران‌ها با درجات و موقعیت‌های مختلف موجود می‌باشند که وسعت، محل رستوران، میلمان، تزئینات، معماری، سطح و نوع خدمات و ... از عواملی هستند که در درجه‌بندی و ارزش‌گذاری این نوع واحدهای خدمات پذیرایی تأثیرگذار هستند. سفره‌خانه‌ها و غذاکده‌های سنتی عمدتاً غذاهای سنتی و محلی ارائه می‌دهند و موسیقی سنتی در این مکان‌ها بسیار رایج است. مکان سنتی پذیرایی در ایران، جای‌خانه بوده است که اصطلاحاً قهوه‌خانه گفته می‌شود. این قهوه‌خانه‌ها در گذشته نقش بسیار موثری در زندگی اجتماعی مردم و گذراندن اوقات فراغت آنان بر عهده داشتند و هنوز هم کم و بیش این نقش را بر عهده دارند. قهوه‌خانه‌ها محل تجمع گروه‌های مختلف اجتماعی و مرکز مبادله اخبار و اطلاعات هستند. سابقاً برای جلب مشتری بیشتر برنامه‌های نقالی، شاهنامه‌خوانی و فعالیت‌های هنری دیگر انجام می‌گرفت. قهوه‌خانه‌های خاصی وجود دارند که برای حفظ سنت‌های قدیمی با همان شیوه‌های سابق از مشتریان پذیرایی می‌کنند. قهوه‌خانه‌های بین‌راهی تنها خدمات ساده پذیرایی از مسافران را انجام می‌دهند.

خدمات پذیرایی

خدمات پذیرایی در ایران

یکی از نیازهای اصلی گردشگران در سفر فراهم نمودن مکانی برای استراحت و تأمین غذا می‌باشد. همچنین عمده هزینه کرد بخش گردشگری در این بخش واقع شده است، از این‌روی همواره به توسعه مراکز اقامتی و پذیرایی در طول تاریخ توجه شده است. سابقه خدمات پذیرایی از مسافران در کنار امکانات اقامتی در ایران به دوران هخامنشی بر می‌گردد. ایجاد ایستگاه‌ها، آب‌انبارها و کاروانسراها در کنار مسیرهای ارتباطی در ادوار مختلف تاریخی، قبل و بعد از اسلام کاملاً رواج داشت. در دوره قاجاریه، وضعیت ارائه و طبخ غذا بهبود پیدا کرد. غذای ملی ایران «پلو» نام داشت ولی خوردن آبگوشت با گوشت گوسفند بسیار متداول بود. غذاهای معمولی دیگری نیز در آن زمان تهیه می‌شد؛ از جمله خوراک‌های بره، گوسفند، برنده که با برگه و میوه‌های خشک طبخ می‌شده است. همچنین خوردن میوه و مصرف شربت پس از غذا بسیار متداول بود؛ شربت‌هایی نظیر توت فرنگی، آلبالو، لیمو، دارچین، گل سرخ و ... در اوایل قرن بیستم به تدریج با رونق تجارت و گسترش راه‌های ارتباطی مهمان‌خانه‌ها نسبت به ارائه و طبخ خوراک بهتر اقدام کردند. در سال ۱۳۰۷ شمسی برای اولین بار مقررات و ضوابطی برای تأسیس کافه و رستوران از طرف بلدیة (شهرداری) تهران وضع شد. در سال ۱۳۱۴ نیز آئین‌نامه نرخ فروش اغذیه و ماکولات در مهمان‌خانه‌ها و رستوران‌ها از طرف شهرداری تهران تدوین و ابلاغ شد. پس از این دوران بود که ایجاد واحدهای پذیرایی در شهرهای بزرگ و اقصی

انواع واحدهای خدمات پذیرایی

به آن دسته از واحدهای اقتصادی که به منظور برآورده کردن نیازهای مسافران اعم از خواب و خوراک، استراحت در طول مسافرت و در مقصد سفر ایجاد شده است. تأسیسات پذیرایی جهانگردی می‌گویند. این تأسیسات براساس موقعیت جغرافیایی، نوع مالکیت، هدف اقتصادی، دوره بهره‌برداری، شیوه پذیرایی از جهانگردان و نوع ساختمان و افراد استفاده کننده از آن، به چند گروه زیر تقسیم می‌شوند.

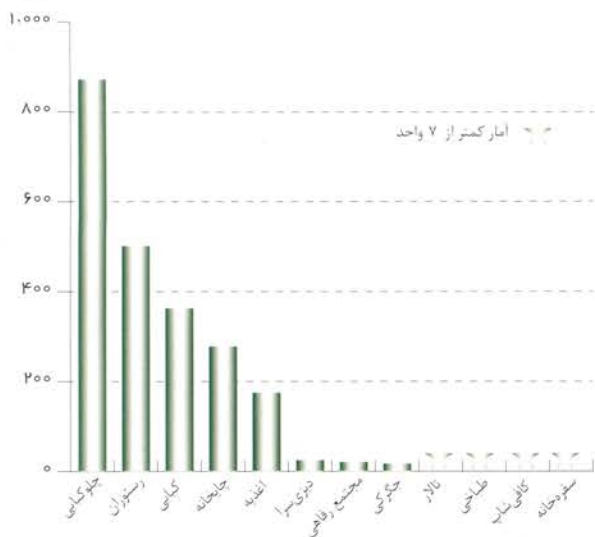
- ۱- تأسیسات پذیرایی جهانگردی بسته به موقعیت جغرافیایی: تأسیسات پذیرایی ساحلی (پلاژها)، شهری (مهمان‌سراها، اردوگاه‌ها) و جنگلی (کلبه‌های چوبی).
- ۲- تأسیسات پذیرایی جهانگردی براساس نوع مالکیت: تأسیسات پذیرایی که به‌وسیله اشخاص و بخش خصوصی ایجاد شده‌اند مانند خانه دوم، تأسیسات پذیرایی که به‌وسیله مؤسسات دولتی یا مشترکاً به‌وسیله بخش خصوصی و دولتی ایجاد می‌شوند مانند مهمان‌سراها، غذاسراها و اردوگاه‌ها.
- ۳- تأسیسات پذیرایی جهانگردی براساس گروه‌های استفاده کننده: غذاسراها و مهمان‌خانه‌ها که اغلب مورد استفاده اشخاص مسن و ثروتمند قرار می‌گیرند یا اردوگاه‌های جهانگردی که اغلب پذیرای جوانان است و بالاخره اردوهای تعطیلاتی که مورد استفاده اطفال و نوجوانان است.

۴- تأسیسات پذیرایی جهانگردی براساس دوره بهره‌برداری: تأسیسات پذیرایی یک فصلی مانند پلاژها و خانه‌های چادری، تأسیسات پذیرایی چند فصلی مانند مهمان‌سراها، خانه‌های جوانان.

۵- تأسیسات پذیرایی جهانگردی براساس نوع و مدت عرضه خدمات: تأسیسات پذیرایی ارائه‌دهنده غذا مانند غذاسراها، قهوه‌خانه‌ها؛ اماکن تفریحی نظیر سینماها و نقاط تفریحی نظیر بوستان‌ها، این قبیل مؤسسات نوعاً خدماتی را برای مدتی کوتاه به جهانگردان یا افراد بومی عرضه می‌کنند. تأسیسات پذیرایی جهانگردی نظیر مهمان‌سراها، شبانه‌روزی‌ها، اردوگاه خانه جوانان.

۶- تأسیسات پذیرایی جهانگردی براساس نوع بنا: تأسیسات پذیرایی متحرک مانند چادر، کاروان، تأسیسات پذیرایی ثابت مانند مهمان‌خانه شبانه‌روزی، ویلا.

تعداد واحدهای پذیرایی بین‌راهی کشور بر حسب نوع واحد در سال ۱۳۹۰ واحد

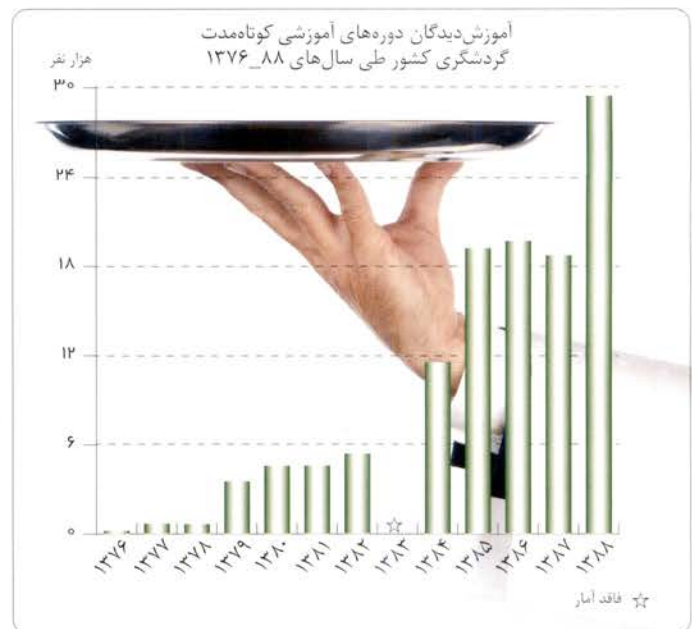

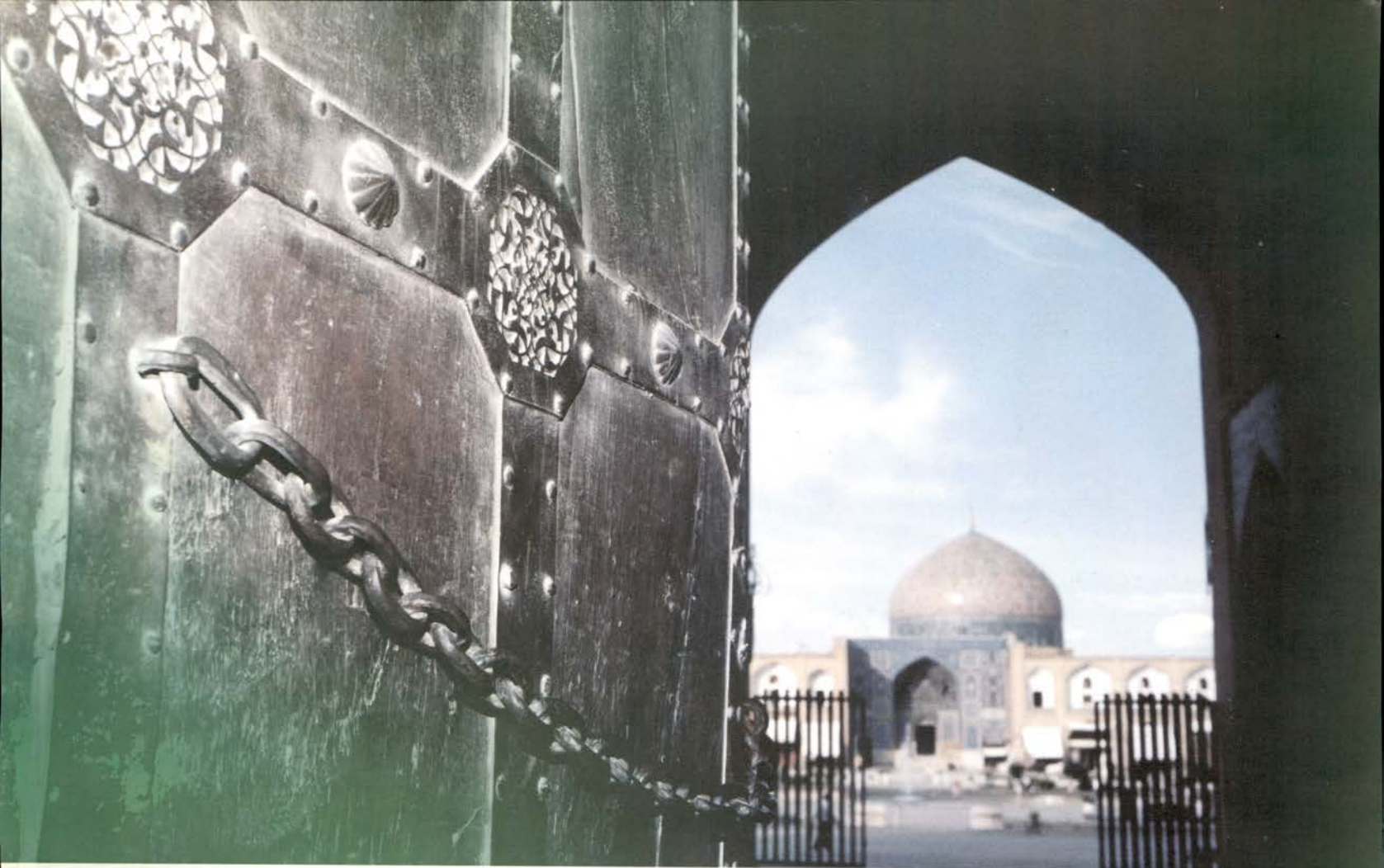
آموزش و گردشگری

با رشد صنعت گردشگری، نیاز به جذب و آموزش نیروی انسانی در این صنعت انسان محور، اهمیت ویژه‌ای یافته است. واضح است که تنها فراوانی نیروی انسانی نمی‌تواند ضامن عملکرد خوب برای دستیابی به اهداف این بخش باشد؛ بلکه علاوه بر تعداد، میزان دانش نظری و آشنایی خدمات دهندگان با مهارت‌های حرفه‌ای نیز تعیین کننده است. بنابراین تدوین و اجرای استراتژی توسعه‌ی منابع انسانی صنعت گردشگری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و آموزش مهم‌ترین نقش را در این راستا ایفا می‌کند. امروزه آموزش نوعی سرمایه‌گذاری مفید و یک عامل کلیدی در توسعه محسوب می‌شود و چنانچه به‌درستی و شایستگی برنامه‌ریزی و اجرا شود می‌تواند بازده اقتصادی قابل ملاحظه‌ای داشته باشد.

سابقه آموزش گردشگری در ایران به سال ۱۳۱۴ بر می‌گردد. با تأسیس اداره جلب سیاحان دوره‌های آموزشی کوتاه مدتی برای نیروهای خدماتی و آشپزها برگزار گردید. تأسیس مدرسه عالی مهمان‌خانه داری در سال ۱۳۴۲ و مدرسه عالی هتل‌داری بنیاد در سال ۱۳۴۵ نقطه عطفی در آموزش گردشگری کشور به‌شمار می‌آید. اعزام گروه‌های آموزشی به استان‌های کشور و نیز آموزش مربیان هتل‌داری در ایتالیا از جمله مهم‌ترین اقدامات آموزشی سال‌های پیشین است.

پس از انقلاب اسلامی شاهد رشد کمی و کیفی مقاطع و رشته‌های مرتبط با صنعت گردشگری هستیم. به‌طوری که در فاصله سال‌های ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۵ هنرستان کار و دانش در زمینه هتل‌داری و رشته‌های وابسته زیر نظر آموزش و پرورش تأسیس شد. همچنین تحصیلات دانشگاهی در مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد زیر نظر دانشگاه‌های جامع علمی کاربردی، دانشگاه علامه طباطبائی، آزاد اسلامی و مؤسسه آموزشی بنیاد ارائه شد. هم‌چنین یکی از مهم‌ترین تحولات صورت گرفته در آموزش بخش گردشگری تقویت جایگاه بخش خصوصی در برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت گردشگری توسط مؤسسات خصوصی ارائه کننده این خدمات صورت پذیرفته است.

فصل چهارم: جاذبه‌های گردشگری ایران

میراث جهانی یونسکو

میراث جهانی یونسکو نام عهدنامه‌ای بین‌المللی است که در تاریخ ۱۶ نوامبر ۱۹۷۲ میلادی به تصویب کنفرانس عمومی یونسکو رسید. موضوع آن حفظ آثار تاریخی، طبیعی و فرهنگی بشر است که اهمیت جهانی دارند و متعلق به تمام انسان‌های زمین، فارغ از نژاد، مذهب و ملیت خاص، محسوب می‌شوند.

بر پایه این کنوانسیون کشورهای عضو یونسکو، می‌توانند آثار تاریخی، طبیعی و فرهنگی کشور خود را نامزد ثبت به‌عنوان میراث جهانی کنند. حفاظت از این آثار پس از ثبت در عین باقی‌ماندن در حیطه حاکمیت کشور مربوطه، به‌عهده تمام کشورهای عضو خواهد بود.

طبق این کنوانسیون، میراث طبیعی و تاریخی باید از سوی کشور نگهدارنده اثر مورد توجه ویژه قرار گیرد و انجام هرگونه اقدامی در به خطر افتادن آن ممنوع است. تا سال ۲۰۱۱ میلادی، کلاً تعداد ۹۳۶ مکان در فهرست میراث جهانی به ثبت رسیده‌است. از این تعداد ۷۲۵ عدد مکان فرهنگی، ۱۸۳ عدد طبیعی و ۲۸ عدد ترکیبی (فرهنگی و طبیعی) می‌باشند. این اماکن بین پنج منطقه جغرافیایی تقسیم شده‌اند: آفریقا، اتحادیه عرب، آسیا و اقیانوس آرام، اروپا و آمریکای شمالی، آمریکای لاتین و کارائیب.

تخت جمشید یا پارسه که در شهرستان مرودشت در شمال استان فارس واقع است، سالیان سال پایتخت تشریفاتی امپراتوری ایران در زمان دودمان هخامنشیان بوده است. در این شهر باستانی، مجموعه کاخ‌هایی به نام تخت جمشید وجود دارد که در دوران زمامداری داریوش بزرگ، خشایارشا و اردشیر اول بنا شده است که مرکزی برای برگزاری مراسم آیینی و جشن‌ها مخصوصاً نوروز بوده است. تخت جمشید با نام‌های پارسه، چهل منار و پرسپولیس نیز شناخته شده است. باور تاریخ‌دانان بر این است که اسکندر مقدونی، سردار یونانی در ۳۳۰ پیش از میلاد، به ایران حمله کرد و تخت جمشید را به آتش کشید و احتمالاً بخش عظیمی از کتاب‌ها، فرهنگ و هنر هخامنشی را با این کار نابود کرد. امروزه باستان‌شناسان از ویرانه‌های آن، نشانه‌های آتش و هجوم را بر آن تأیید می‌کنند. این مکان از سال ۱۹۷۹ یکی از آثار ثبت شده ایران در میراث جهانی یونسکو است.

آثار ایرانی ثبت شده
در فهرست میراث جهانی
یونسکو تا سال ۲۰۱۱

پرسپولیس _ تخت جمشید (۱۹۷۹)

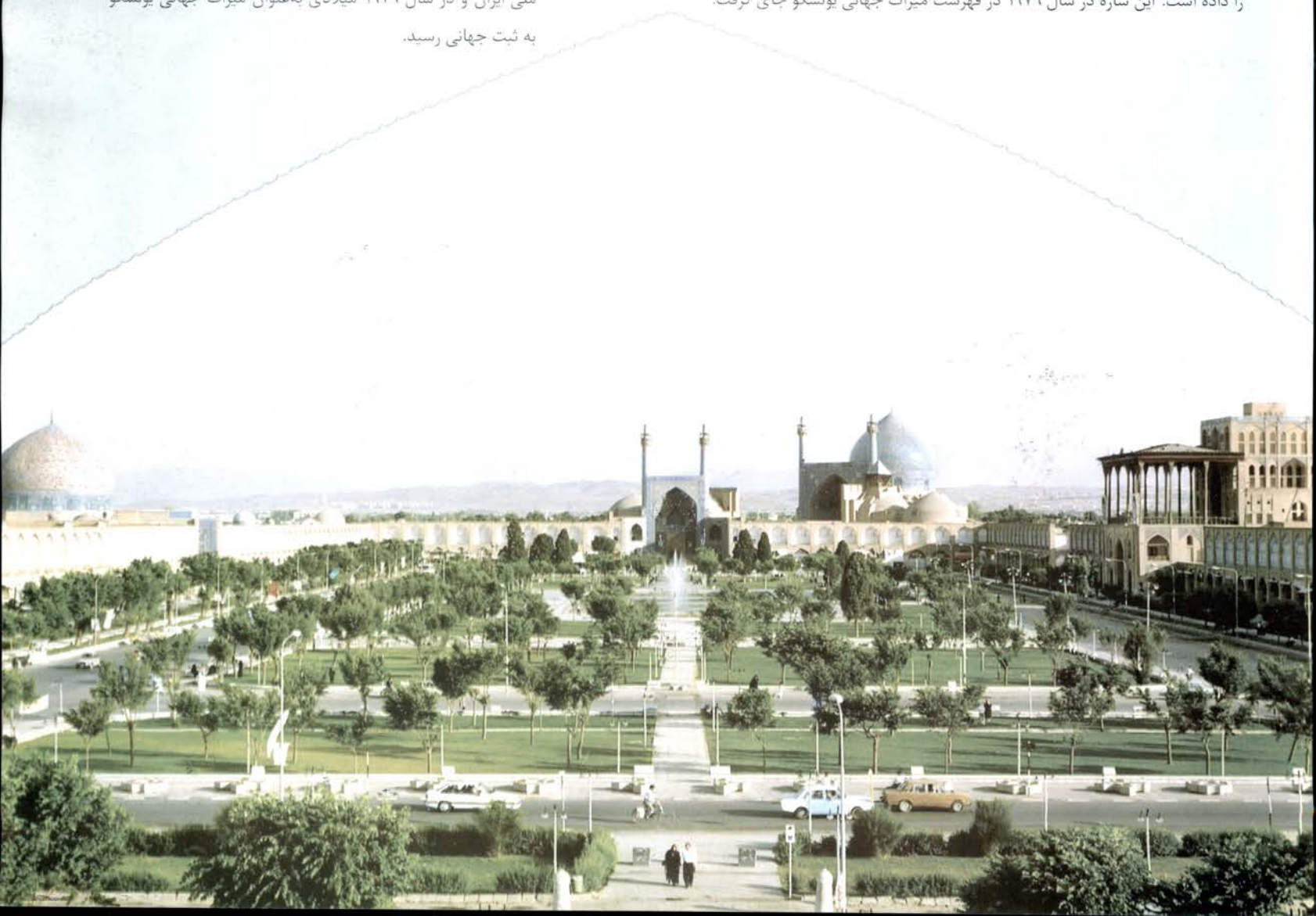

چغازنبیل (۱۹۷۹)

میدان امام (۱۹۷۹)

میدان امام (نقش جهان)، میدان مستطیل شکلی در شهر اصفهان است که در سده یازدهم هجری قمری (سده هفدهم میلادی) توسط شاه عباس اول ساخته شد. از ویژگی این اثر وجود حجره‌های دو طبقه در اطراف و بناهای با ارزش عالی قاپو، مسجد جامع عباسی، مسجد شیخ لطف‌الله و سردر قیصریه در پیرامون این میدان است. این میدان هم‌چنین در دوره صفویه محل برگزاری جمعه بازارهای عظیم، بازی چوگان، رژه ارتش و نمایش‌های گوناگون بوده‌است. میدان نقش جهان در سال ۱۳۱۳ در فهرست آثار ملی ایران و در سال ۱۹۷۹ میلادی به‌عنوان میراث جهانی یونسکو به ثبت جهانی رسید.

خرابه‌های به‌جا مانده از شهر مقدس و نایب‌گاه پادشاهی بزرگ ایلام باستان، که توسط سه دیوار بزرگ متحدالمرکز احاطه شده است. مکان جغرافیایی زیگورات چغازنبیل در ۴۵ کیلومتری جنوب شهر شوش در نزدیکی منطقه باستانی هفت‌تپه است. بلندی آغازین آن ۵۲ متر و ۵ طبقه بوده‌است. امروزه ارتفاع آن ۲۵ متر و تنها ۲ طبقه و نیم از آن باقی مانده‌است. «چغازنبیل» که نام باستانی این بنا به‌شمار می‌آید، واژه‌ای محلی و مرکب از دو واژه چغا (به‌معنای تپه در زبان لری) و زنبیل است که اشاره‌ای است به مکان معبد که سابقاً تپه بوده و آن را به زنبیل واژگون تشبیه می‌کردند. این مکان نزد باستان‌شناسان به «دور اونتش» معروف است که به معنای «دژ اونتش» است. اونتاش گال پادشاه ایلام باستان است که دستور ساخت این شهر مذهبی را داده است. این سازه در سال ۱۹۷۹ در فهرست میراث جهانی یونسکو جای گرفت.

تخت سلیمان (۲۰۰۳)

بم و چشم‌انداز فرهنگی (۲۰۰۴)

ارگ بم بزرگترین سازه خشتی در جهان است که در کنار شهر بم در استان کرمان در جنوب شرقی ایران قرار دارد. بنا به روایات متعدد، ارگ بم که در مسیر جاده ابریشم قرار دارد مربوط به دوران اشکانی و یا هخامنشی است و تا اواخر دوره قاجار، ارگ بم همچنان مسکونی بوده است. کل بنا یک دژ بزرگ است که در قلب آن، ارگ واقع شده، اما به دلیل ظاهر پراکنده، ارگ، که بر ارتفاع‌ترین قسمت مجموعه نیز به‌شمار می‌آید، کل بنای دژ به‌عنوان ارگ بم نامیده می‌شود. مساحت این ارگ به ۱۸۰۰۰۰ متر مربع است که با دیوارهایی به بلندی ۶ تا ۷ متر و طول ۱۸۱۵ متر احاطه شده است. ارگ از دو بخش جدا از هم تشکیل شده است که هرکدام ویژگی‌های خاص خود را دارد. این بنا در سال ۱۳۴۵ در فهرست آثار ملی و در سال ۲۰۰۴ میلادی با عنوان «بم و منظر فرهنگی آن» در فهرست آثار میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده است. در تاریخ ۵ دی ۱۳۸۲ در اثر زلزله شدیدی که شهر بم و حومه آن را تحت تأثیر قرار داد، ارگ بم به‌طور کامل از بین رفت و بنابراین این اثر به فهرست «میراث فرهنگی در معرض خطر» یونسکو منتقل شد.

محوطه تاریخی بزرگ تخت سلیمان در نزدیکی نکاب و روستای تخت سلیمان (در گذشته نصرت‌آباد) در استان آذربایجان غربی و در دره‌ای واقع در منطقه کوه‌های آتش‌فشانی قرار گرفته است. آثار تاریخی و بناهای دوره‌های اشکانیان، ساسانیان و ایلخانان مغول در این محل یافت شده است. مهم‌ترین آثار به جا مانده از آن آتشکده زرتشتیان و تالارهای دوره ساسانی است. برخی آثار ساسانی دیگر نیز در کوه بلقیس و زندان سلیمان در نزدیکی تخت سلیمان ساخته شده است.

گنبد سلطانیه (۲۰۰۵)

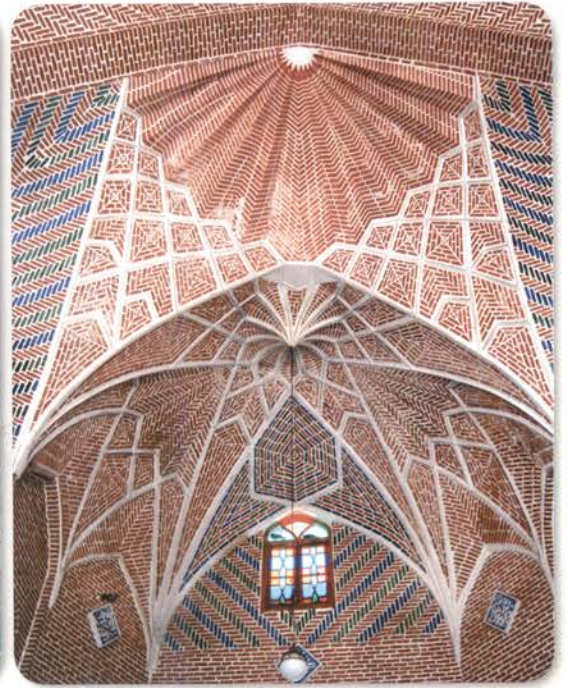
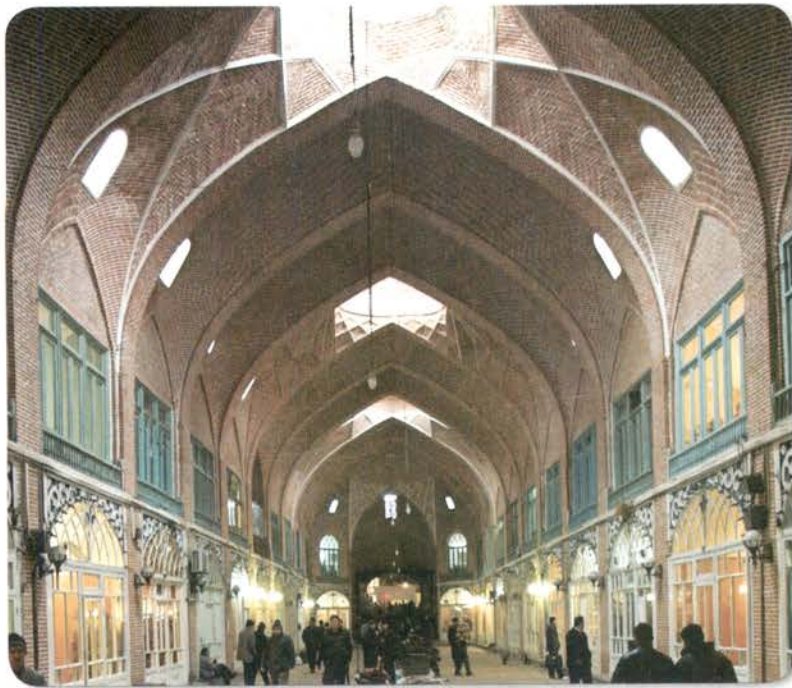
گنبد سلطانیه بزرگ‌ترین گنبد آجری جهان و مقبره اولجایتو است که نام خود را به سلطان محمد خدابنده تغییر داد و از آثار مهم دوره ایلخانیان به حساب می‌آید. این بنا که از حیث معماری و تزئین و بزرگی در دنیا مشهور است، در نزدیکی شهر زنجان در داخل باروی شهر قدیم سلطانیه واقع شده است. بر تاج این بنای هشت ضلعی، گنبدی آبی رنگ به ارتفاع ۵۰ متر و اطراف آن، ۸ مناره باریک و بلند قرار گرفته است. یکی از خصوصیات اصلی و منحصر به فرد این گنبد دو جداره بودن آن است. که در دنیا بنایی با این خصوصیت قبل از بنای سلطانیه نمی‌توان پیدا کرد.

پاسارگاد (۲۰۰۴)

بنا نهاده شد. این مجموعه در برگرنده ابنیه‌ای چون کاخ‌دروازه، پل، کاخ بار عام، کاخ اختصاصی، دو کوشک، آب‌نماهای باغ شاهی، آرامگاه کمبوجیه، استحکامات دفاعی تل تخت، کاروانسرای مظفری، آرامگاه کوروش بزرگ، محوطه مقدس و تنگه بلاغی است. این مجموعه در سال ۲۰۰۴ میلادی در چین به‌علت دارا بودن شاخص‌های فراوان با ۱۰۰در صد آرا در فهرست میراث جهانی به ثبت رسید.

مجموعه میراث جهانی پاسارگاد مجموعه‌ای از سازه‌های باستانی برجای مانده از دوران هخامنشی است که در ۱۳۵ کیلومتری شمال شیراز در منطقه پاسارگاد استان فارس واقع شده است. پاسارگاد اولین پایتخت سلسله هخامنشی در قرن ۶ قبل از میلاد توسط کوروش کبیر

بازار تبریز با مساحتی حدود یک کیلومتر مربع، از بازارچه‌ها، تیمچه‌ها، سراها و کاروانسراهای متعددی تشکیل یافته‌است و یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین بازارهای سرپوشیده در سطح ایران و قاره آسیا به‌شمار می‌رود. این بازار پیش‌تر به‌جهت قرارگرفتن شهر تبریز بر سر چهارراه جاده ابریشم و گذر روزانه هزاران کاروان از کشورهای مختلف آسیایی، آفریقایی و اروپایی از آن، از رونق بسیار خوبی برخوردار بوده‌است و به‌عنوان اصلی‌ترین مرکز داد و ستد مردم تبریز شناخته می‌شده‌است. این بازار حدود ۳ سده پیش و پس از وقوع زمین‌لرزه تاریخی تبریز در سال ۱۱۹۳ قمری، توسط نجفقلی خان دلبلی حاکم وقت تبریز بازسازی شده‌است. تاریخ بنای این مجموعه مشخص نیست؛ ولی بسیاری از جهانگردانی که از سده چهارم هجری تا دوره قاجاریان از این بازار بازدید کرده‌اند، درباره آن اطلاعاتی ارائه داده‌اند. بازار تبریز در سال ۱۳۵۴ در فهرست آثار ملی ایران و در سال ۲۰۱۰ به‌عنوان نخستین بازار جهان در فهرست آثار جهانی به ثبت رسیده‌است.

مجموعه تاریخی بازار تبریز (۲۰۱۰)

بیستون (۲۰۰۶)

بیستون که در ۳۰ کیلومتری شرق شهر کرمانشاه واقع شده است دارای ارزش‌های تاریخی، طبیعی و زیست محیطی متنوعی می‌باشد که ایرانیان باستان آن را به‌خاطر جایگاه خاصش بغستان (جایگاه خدایان) می‌نامیدند. بیستون به‌علت شرایط خاص جغرافیایی از آغاز زندگی بشر تا دوران معاصر مورد توجه انسان‌ها قرار گرفته و از دوران تاریخی مادها، هخامنشیان، ساسانیان و ایلخانیان آثاری در آن دیده می‌شود. اما آنچه سایت بیستون را در جهان منحصر به فرد کرده است وجود طولانی‌ترین کتیبه حجاری شده، کتیبه بزرگ داریوش اول است که به ۵۲۰ سال پیش از میلاد تعلق دارد. وجود کتیبه داریوش اول به‌عنوان مبدأ کشف خطوط میخی عیلامی، میخی بابلی و فارسی باستان و نیز آثار بی‌نظیری مانند نیایشگاه مادی، مجسمه سلوکی هرکول، نقش برجسته‌های مهرداد دوم، گودرز و بلاش، بازمانده از دوره اشکانی و صفه‌ای وسیع به‌نام فرهاد تراش و بنای ساسانی بیستون، ارزش این محوطه تاریخی را در حد یک اثر منحصر به فرد جهانی بالا برده‌است.

کلیسای زوزور

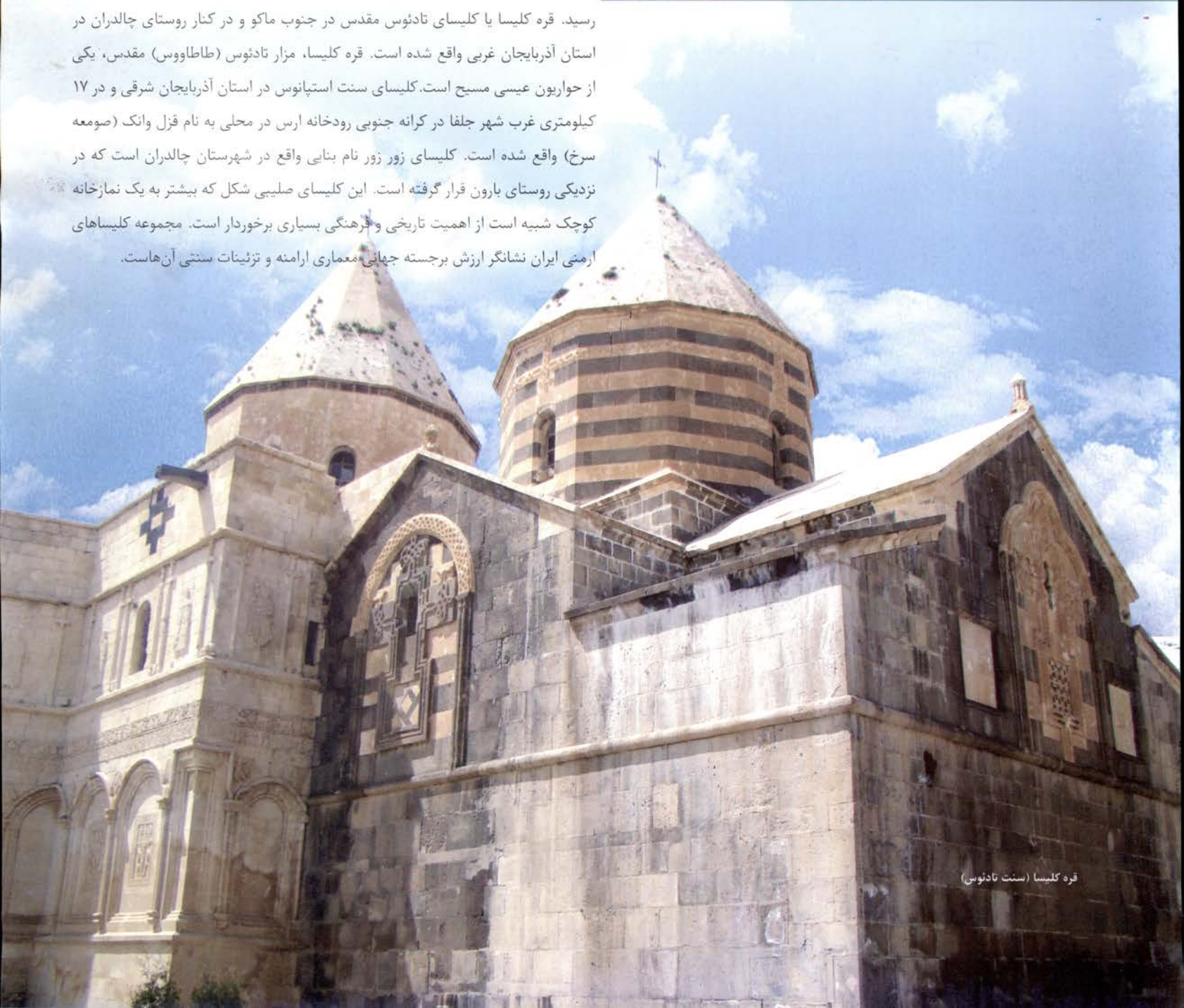

کلیسای سنت استپانوس

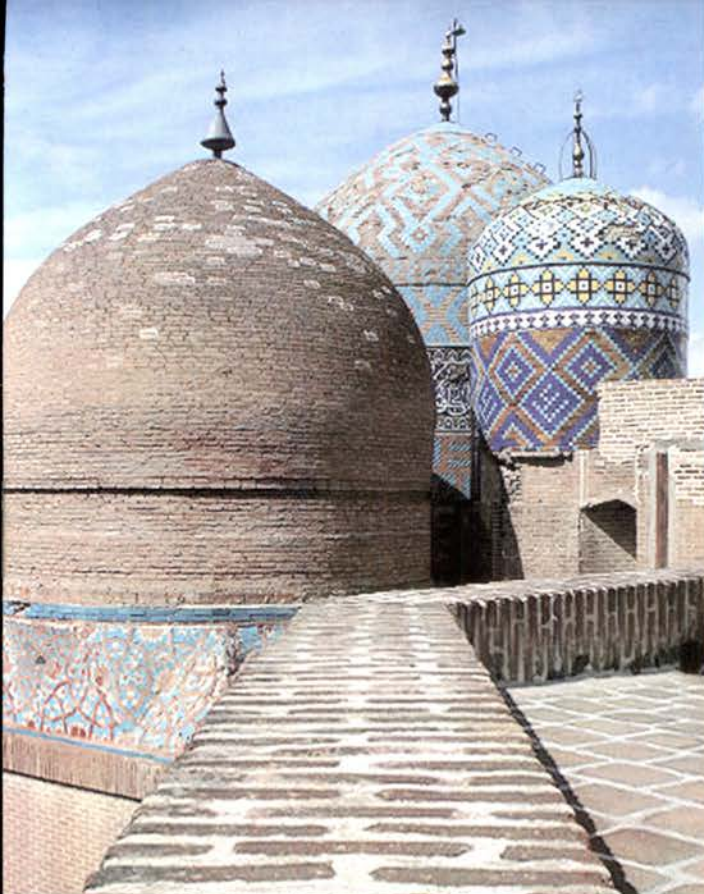

مجموعه کلیساهای ارامنه (۲۰۰۸)

مجموعه کلیساهای ارامنه شامل ۳ کلیسای اصلی با نام‌های قره کلیسا یا سنت تادئوس، سنت استپانوس و زور زور در سال ۲۰۰۸ میلادی در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسید. قره کلیسا یا کلیسای تادئوس مقدس در جنوب ماکو و در کنار روستای چالدران در استان آذربایجان غربی واقع شده است. قره کلیسا، مزار تادئوس (طاطاووس) مقدس، یکی از حواریون عیسی مسیح است. کلیسای سنت استپانوس در استان آذربایجان شرقی و در ۱۷ کیلومتری غرب شهر جلفا در کرانه جنوبی رودخانه ارس در محلی به نام قزل وانک (صومعه سرخ) واقع شده است. کلیسای زور زور نام بنایی واقع در شهرستان چالدران است که در نزدیکی روستای بارون قرار گرفته است. این کلیسای صلیبی شکل که بیشتر به یک نمازخانه کوچک شبیه است از اهمیت تاریخی و فرهنگی بسیاری برخوردار است. مجموعه کلیساهای ارمنی ایران نشانگر ارزش برجسته جهانی معماری ارامنه و تزیینات سنتی آن‌هاست.

قره کلیسا (سنت تادئوس)

بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی (۲۰۱۰)

بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی یکی از مکان‌های تاریخی شهر اردبیل در شمال غربی ایران است. مجموعه نفیس بقعه شیخ صفی الدین به نام عارف نامدار شیخ صفی الدین اردبیل جد سلاطین صفویه، در سال ۷۳۵ ه. ق. به دست فرزند وی صدرالدین موسی بنا شد. یکی از موارد منحصر به فرد این مجموعه این است که این بقعه حاوی ده‌ها اثر بدیع در مضامین مختلف رشته‌های هنری است که از آن جمله می‌توان به عالی‌ترین نوع کاشی‌کاری، معرق و مقرنس، گچ‌بری، کتیبه‌های زیبا و نفیس و منبت‌های ارزنده، نقره‌کاری، تذهیب و طلاکاری، نقاشی و تنگ‌بری، خط خطاطان بزرگ دوره صفوی نظیر میر عماد، میر قوام‌الدین، محمد اسماعیل و... اشاره کرد. این اثر از ساختار معماری فخمی برخوردار است که گرد هم آمدن فضای هنری نامبرده، آن‌را در مجموعه‌های تاریخی ایران متمایز نموده است.

سازه‌های تاریخی آبی شوشتر (۲۰۰۹)

سازه‌های آبی شوشتر در دوران ساسانیان، جهت بهره‌گیری از نیروی آب به‌عنوان محرک آسیاب‌های صنعتی ساخته شده است. این مجموعه، بزرگ‌ترین مجموعه صنعتی تا پیش از انقلاب صنعتی به‌شمار می‌رود، زیرا استفاده از آب براساس شرایط اقلیمی با ایجاد شبکه‌های زیرزمینی زیر شهرکهن شوشتر، یکی از هوشمندانه‌ترین شکل‌های معماری شهری آبی را بروز داده است. این مجموعه مشتمل بر آثاری چون بند میزان (عامل دو شاخه شدن رود کارون)، برج کلاه فرنگی، کانال گرگر، پل بند گرگر، محوطه آسیاب‌ها، پل بند برج عیار و پل بند خدا آفرین (ماهی بازان)، قلعه سلاسل، پل بند شادروان، بند خاک، پل بند لشکر و بند سرابدار بر شاخه شطیط و داریون می‌باشد، که منصوب به دوره هخامنشی و ساسانی است. هم‌چنین ساختمان آسیاب‌ها، آبشارها، کانال‌ها و تونل‌های عظیم هدایت آب و سیکا که محلی جهت استراحت و تفریح است، از ویژگی‌های این اثر می‌باشند. سازه‌های آبی شوشتر مشتمل بر ۱۳ اثر اصلی و ۵ زیر مجموعه در سال ۲۰۰۹ با اخذ اکثریت آرا در نشست سالانه مرکز میراث جهانی به‌عنوان دهمین اثر ایرانی ثبت شد.

باغ چهلستون اصفهان

باغ‌های ایرانی (۲۰۱۱)

باغ ایرانی به ساختار و طراحی منحصر به فرد آن شهرت دارد. باغ ایرانی پاسارگاد را ریشه معماری این باغ‌ها دانسته‌اند. ۹ باغ ایرانی شامل: باغ باستانی پاسارگاد فارس، باغ ارم شیراز، باغ چهلستون اصفهان، باغ فین کاشان، باغ اکبریه بیجند خراسان جنوبی، باغ عباس‌آباد بهشهر مازندران، باغ دولت‌آباد یزد، باغ پهلوان پور مهریز و باغ شاهزاده ماهان کرمان، به‌عنوان یک اثر واحد تحت عنوان «باغ‌های ایرانی» در سال ۲۰۱۱ در سی و پنجمین نشست کمیته میراث جهانی در پاریس در فهرست میراث جهانی سازمان یونسکو به ثبت رسیدند.

باغ ارم شیراز

گنبد قابوس (۲۰۱۲)

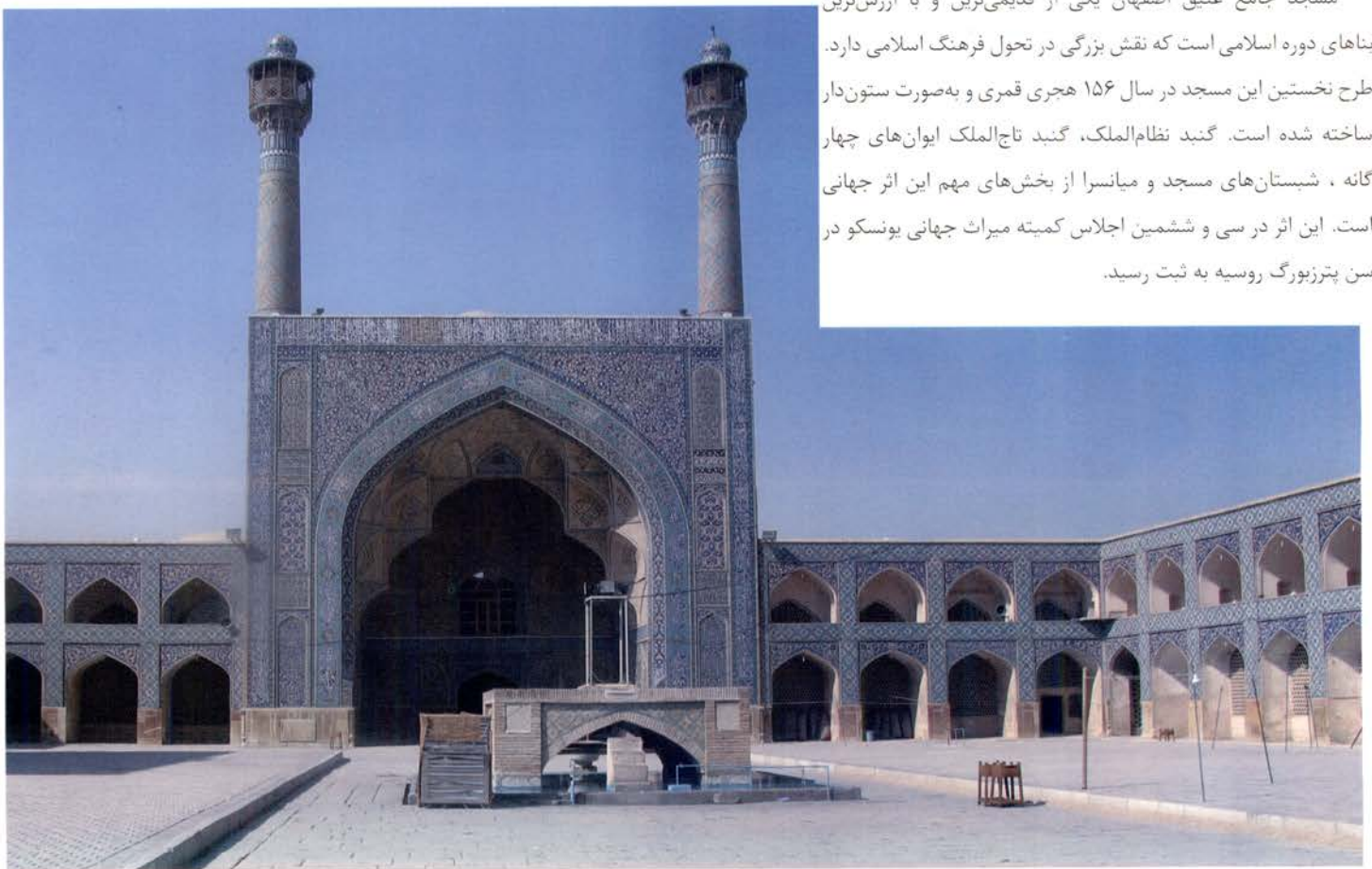
گنبد قابوس با ارتفاع ۷۰ متر بلندی بلندترین بنای آجری جهان شناخته شده است. در تاریخ ساخت طبق تصریح نوشته‌های کتیبه جرج قابوس آمده است که، امیر شمس‌المعالی به سال ۳۹۷ هجری قمری اقدام به ساخت گنبد قابوس کرد و ساخت آن ۵ سال به طول انجامید.

ارتفاع بلندی برج از کف تپه آن تا زیر قاعده مخروط ۳۷ متر و ارتفاع گنبد مخروطی آن از کف قاعده تا رأس آن ۱۸ متر که روی هم رفته ارتفاع برج را به ۵۵ متر می‌رساند. همچنین می‌باید ۱۵ متر ارتفاع تپه مصنوعی را که گنبد روی آن بنا شده به برج بیفزائیم که در این صورت برج از سطح تا رأس ۷۰ متر ارتفاع دارد.

این برج قابوس از جمله آثار معماری قرن چهارم هجری است که در نزدیکی شهر جرجان روی تپه‌ای بنا شده است. هدف از ساخت بنا که بر طبق کتیبه آن، در زمان حیات بانی بنا ساخته شده است، استفاده از آن به‌عنوان مقبره وی بوده است.

مسجد جامع اصفهان (۲۰۱۲)

مسجد جامع عتیق اصفهان یکی از قدیمی‌ترین و با ارزش‌ترین بناهای دوره اسلامی است که نقش بزرگی در تحول فرهنگ اسلامی دارد. طرح نخستین این مسجد در سال ۱۵۶ هجری قمری و به‌صورت ستون‌دار ساخته شده است. گنبد نظام‌الملک، گنبد تاج‌الملک ایوان‌های چهار گانه، ششستان‌های مسجد و میانسرا از بخش‌های مهم این اثر جهانی است. این اثر در سی و ششمین اجلاس کمیته میراث جهانی یونسکو در سن پترزبورگ روسیه به ثبت رسید.

میراث ناملموس (معنوی)

قونیه تا هیمالیا و کاشغر و دشت فرغانه را در بر می‌گیرد.

• ردیف‌های موسیقی ایرانی (سال ۲۰۰۹)

ردیف موسیقی ایرانی مجموعه‌الگویی بنیادی است که براساس آن هم امکان اجرای موسیقی به صورت بداهه‌پردازی وجود دارد و هم براساس آن آهنگ‌سازی صورت می‌گیرد. کارشناسان معتقدند ردیف موسیقی وسیله‌ای برای حفظ و انتقال میراث فرهنگی ایران در قالب ساختارهای زیبایی شناختی است که به‌طور شفاهی از استاد به شاگرد منتقل می‌شود. موسیقی کلاسیک ایرانی از ۲۵۰ ملودی تشکیل شده که با عنوان گوشه، با نظم و ترتیبی خاص در قالب هفت مجموعه اصلی با عنوان دستگاه و حدود شش مجموعه به‌نام آواز دسته‌بندی می‌شوند. در واقع دستگاه‌های هفت‌گانه نیز از شور، سه‌گانه، چهارگاه، ماهور و همایون، نوا، راست پنجگاه و آوازها از ابوعطا، بیات ترک، افشاری و بیات اصفهان تشکیل شده‌اند.

• هنر نمایشی، آیینی تعزیه (سال ۲۰۱۰)

نمایش آیینی تعزیه به‌عنوان یک اثر فرهنگی و مذهبی که در اوقات خاصی از سال با اتکا به حوادث تاریخی و داستان‌های محلی به روایت حوادث تاریخی رخ داده شده درباره شهادت امام حسین (ع) و یارانش اختصاص دارد از آثار ثبت شده در میراث معنوی یونسکو می‌باشد.

میراث معنوی هر کشور به‌عنوان یک جلوه زنده، جاندار و پویا است که می‌تواند مورد تهدید و آسیب قرار گیرد. از این‌رو جامعه بین‌المللی و در رأس آن یونسکو با اتخاذ اقدامات متعدد در صدد برآمده است تا درمورد صیانت و پاسداری از میراث معنوی و تنوع فرهنگی جهان اقدام کند. هدف اصلی از ثبت آثار معنوی در فهرست جهانی، آگاهی و آشنایی جامعه بشری با آن‌ها و کوشش برای پیش‌گیری از نابودی آن‌ها است. تا کنون ۹ اثر از ایران در فهرست میراث معنوی یونسکو به ثبت رسیده است.

آثار ایرانی در فهرست آثار ناملموس (میراث معنوی) جهانی یونسکو

• جشن نوروز (سال ۲۰۰۹)

جشن نوروز به‌عنوان اثری مشترک در میان ایران و کشورهای جمهوری آذربایجان، هند، قزاقستان، ازبکستان، پاکستان و در فهرست میراث معنوی جهانی ثبت شد. اهمیت این نکته در این است که حوزه برگزاری جشن نوروز، نشانگر گستره فرهنگ و تمدن ایرانی و مرزهای فرهنگی ایران‌زمین است. گستره‌ای که از آناتولی و

• مهارت فرش‌بافی فارس (سال ۲۰۱۰)

سنت فرش‌بافی در منطقه فارس عمدتاً مرتبط با عشایر قشقایی است و توسط مردان و زنان در مراحل مختلف تهیه مواد تا بافت آن که به‌ویژه در مرحله نقش و بافت برعهده زنان است، به ثبت جهانی میراث معنوی یونسکو رسیده است.

• یونسکو به ثبت رسیده است.

• مهارت فرش‌بافی کاشان (سال ۲۰۱۰)

سنت بافت فرش که در منطقه کاشان با مهارت خاص در بافت به‌طور سنتی از نسلی به نسل دیگر و عمدتاً از سوی زنان به فرزندان دختر منتقل می‌شود، در فهرست جهانی میراث معنوی یونسکو به ثبت رسیده است.

• موسیقی بخشی‌های خراسان (سال ۲۰۱۰)

موسیقی بخشی‌های خراسان که مجموعه‌ای از شعر، ادبیات، عرفان و اخلاق را در بر می‌گیرد در سال ۲۰۱۰ به‌عنوان میراث فرهنگی معنوی یونسکو به ثبت رسید. «بخشی» لقبی است که به برخی از نوازندگان دوتار در شمال خراسان و ترکمن صحرا داده می‌شود. بخشی‌ها نوازندگان دوتار، آوازخوان، داستان‌گو، سراینده و سازنده ساز دوتار هستند.

• قصه‌پردازی اجرایی (نقالی) (سال ۲۰۱۱)

در این پرونده تمامی انواع قصه‌پردازی در ایران و تاریخچه آن مورد بررسی قرار گرفته و نحوه اجراهای گوناگون این شیوه نمایشی تشریح شده است.

• دانش سنتی ساخت و دریانوردی لنج ایرانی

در حوزه خلیج فارس (سال ۲۰۱۱)

در حوزه «دانش ساخت و دریانوردی با لنج‌سازی سنتی در حوزه خلیج فارس» تمامی آیین‌ها، مراسم، آوازاها و نواها، گویش‌های محلی، اعیاد، فنون سنتی دریانوردی، صیادی و لنج‌سازی، دانش سنتی مهندسی لنج،

مسیریابی، شناخت اقلیم، شناخت حالات دریا و منابع دریا در محدوده استان‌های هرمزگان، بوشهر، خوزستان و جزایر مسکونی خلیج فارس تعریف شده است.

• آیین پهلوانی و زورخانه‌ای (سال ۲۰۱۰)

آیین‌های زورخانه‌ای ایران نیز دربرگیرنده عناصری از فرهنگ ایران باستان همراه با مضامین و اخلاقیات دینی و عرفانی است که در فهرست جهانی میراث معنوی

جاذبه‌های گردشگری در استان‌های کشور

کشور جمهوری اسلامی ایران با مساحت ۱,۶۴۸,۰۱۹۵ کیلومتر مربع سرزمین پهناوری است که در جنوب غربی آسیا، میان کشورهای ترکمنستان، آذربایجان و ارمنستان در شمال؛ افغانستان و پاکستان در شرق؛ و ترکیه و عراق در غرب قرار گرفته است. سراسر مرزهای جنوبی ایران را کرانه‌های خلیج فارس و دریای عمان فراگرفته است. از خصوصیات مهم این سرزمین باستانی پهناور چشم‌اندازهای طبیعی آن نظیر چشمه سارهای زلال، رشته کوه‌های سر به آسمان کشیده، جلگه‌ها و دشت‌های هموار، ناحیه‌های کویری و رودخانه‌ها و دریاچه‌های گوناگون است که موجب شده است تا در هر زمان از سال، در نقاط مختلف شاهد تنوع فصول باشیم. به‌طوری‌که در زمستان در ناحیه‌های جنوبی می‌توان از دریای خوب و آرام برای ورزش‌های آبی هم‌چون شنا و اسکی روی آب استفاده کرد و در همان زمان در کوهستان‌های شمال غرب کشور، به ورزش‌های زمستانی پرداخت و هم‌زمان از هوای دلپذیر بهاری در

کرانه‌های دریای خزر لذت برد.

از دیگر ویژگی‌های این سرزمین، آثار تاریخی بر جای مانده از دوره‌های مختلف زندگی انسان در فلات ایران در طول دوره‌های تاریخی چندین هزار ساله می‌باشد که وجود ابنیه و میراث فرهنگی، مذهبی و تاریخی، مجموعه‌ای از انگیزه‌های گوناگون را برای دیدار از ایران برای گردشگران با سلیق گوناگون فراهم می‌سازد. با توجه به اینکه شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری یکی از مهم‌ترین بخش‌هایی صنعت گردشگری به‌شمار می‌آید و بهره‌وری از مواهب طبیعی، تاریخی و انسان‌ساخت می‌تواند جزو ذخایر و منابع کسب درآمد گردشگری کشور شمرده شود. از این‌رو در ادامه مطلب به ویژگی‌های جغرافیایی، طبیعی، تاریخی، جاذبه‌های گردشگری و صنایع دستی و سوغات ۳۱ استان ایران و مسیرهای گردشگری آن‌ها پرداخته می‌شود.

قلعه فلک الافلاک

استان آذربایجان شرقی

و دهستان‌های تاریخی و قدیمی مانند روستای کندوان، قلعه‌های تاریخی مانند قلعه بابک، پل‌های تاریخی (پل دختر و قلعه دختر)، گورستان‌های قدیمی، قبور شعرا، عرفا و سیاست‌مداران که تمامی آن‌ها جزو مناطق دیدنی استان به‌شمار می‌آیند. این جاذبه‌های طبیعی و تاریخی در تمام شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی پراکنده هستند و مجموع آن‌ها جذابیت خاصی به این استان بخشیده است.

صنایع دستی و سوغات

مهم‌ترین سوغات و صنایع دستی این استان عبارتند از فرش، گلیم، جاجیم و محصولات چرمی نظیر کفش‌های دست‌دوز، سفالگری و سبدبافی، گلابتون‌دوزی و سوزن‌دوزی، کنده‌کاری و معرق‌کاری، سوغات این منطقه عبارتند از: انواع آجیل و خشکبار و انواع شیرینی همانند ریس، قرابیه، نوقا و لوز.

استان آذربایجان شرقی از سمت شمال به جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان، از سمت غرب و جنوب غرب به استان آذربایجان غربی، از سمت شرق به استان اردبیل و از سمت جنوب شرق به استان زنجان محدود شده است. این استان دارای آب و هوای سرد کوهستانی بوده و کل محدوده استان را کوه‌ها و ارتفاعات تشکیل داده‌اند. این استان محل اتصال دو رشته کوه مهم و اصلی کوه‌های ایران، یعنی البرز و زاگرس است و بلندترین نقطه آن، قله سه‌سهند است. مرکز استان آذربایجان شرقی، کلان‌شهر تبریز است. از شهرهای مهم و اقماری این استان می‌توان به مراغه، مرند، میانه و اهر اشاره کرد.

جاذبه‌های گردشگری

استان آذربایجان شرقی دارای مکان‌های دیدنی و تاریخی بسیاری است. وضعیت زمین‌شناسی و توپوگرافی منطقه باعث ایجاد کوهستان‌های آتشفشانی مانند سه‌سهند، غارها، دره‌ها، دشت‌ها، گردنه‌های متعدد با چشم‌اندازهای زیبا و ارتفاعاتی چون کیامکی، بزغوش و... شده است. چشمه‌های آب معدنی رودخانه‌ها، آبشارها، دریاچه‌ها، تالاب‌ها، جزایر، بنادر و سدها در شهرستان‌های مختلف استان از جمله جاذبه‌های طبیعی به‌شمار می‌آیند. سابقه کهن فرهنگی و تاریخی استان باعث ایجاد اماکن تاریخی و فرهنگی بسیاری در منطقه شده است. مسجد کبود یکی از مسجدهای قدیمی استان است. دیگر بناهای دیدنی استان عبارتند از: ساختمان امام‌زاده‌ها، کلیساها، بقعه‌ها، خانقاه‌ها، خانه‌ها، عمارت‌های قدیمی مانند عمارت ائل‌گلی، خانه مشروطیت، ارگ علیشاه، آسیاب خرابه، قلعه بابک، بازارها (بازار تبریز)، راسته‌ها، تیمچه‌ها که اغلب در سفرنامه سیاحان از آن‌ها نام برده شده است. تپه‌های باستانی که قدمت برخی از آن‌ها به هزاره‌های پیش از میلاد می‌رسد، شهرها

مسجد کبود

استان آذربایجان غربی

استان آذربایجان غربی در شمال غربی ایران قرار دارد و مرکز آن شهر ارومیه است. این استان از شمال و شمال غربی به جمهوری‌های نخجوان و ارمنستان، از مغرب به کشورهای ترکیه و عراق، از شرق به استان آذربایجان شرقی و استان زنجان و از جنوب به استان کردستان محدود است. استان آذربایجان غربی یکی از مناطق کوهستانی کشور است و توپوگرافی متنوع و گسترده‌ای دارد. این استان عمدتاً تحت تأثیر جریان هوای مرطوب اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه است.

جاذبه‌های گردشگری

استان آذربایجان غربی از نظر طبیعی و تاریخی از مناطق برجسته ایران است. وضعیت اقلیمی، زمین‌شناسی و توپوگرافی استان باعث ایجاد عارضه‌های طبیعی بسیاری در آن شده است که برخی از آن‌ها دارای ویژگی‌های منحصر به فردی هستند. برخی از جاذبه‌های طبیعی این استان عبارتند از: دریاچه ارومیه که شورترین و بزرگ‌ترین دریاچه داخلی ایران و بزرگ‌ترین آبگیر دائمی آسیای باختری است، جزایر داخلی دریاچه ارومیه که زیستگاه نادرترین پرندگان هستند، پارک ملی دریاچه ارومیه، مناطق حفاظت شده حیات وحش و چشمه‌های متعدد آبگرم که بیش‌تر خاصیت درمانی دارند، تالاب‌ها، رودخانه‌ها، آبشارها و غارهای مختلف از جمله غار معروف سهولان. استان آذربایجان غربی که از کهن‌ترین سرزمین‌های ایران بوده و پیشینه تمدن آن به هزاره‌های قبل از میلاد می‌رسد دارای آثار و ابنیه باستانی و تاریخی بسیاری است که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان تخت سلیمان و قره کلیسا (مطاطاوس) را نام برد که به ثبت جهانی یونسکو نیز رسیده‌اند. مسجد جامع ارومیه

از مسجدهای قدیمی استان به‌شمار می‌آید. کلیساهای قدیمی زیادی نیز در سطح استان وجود دارند که از جاذبه‌های دیدنی آن به‌شمار می‌آیند. کلیسای مارقویا یکی از قدیمی‌ترین ابنیه مذهبی است و منسوب به حضرت قوما یکی از دوازده حواریون مسیح است. کلیسای قدیمی ماریوخنه و آتشکده آذرگشسب به‌همراه بازارهای قدیمی با سبک معماری خاص، تپه‌های باستانی که قدمت برخی از آن‌ها به هزاره‌های پیش از میلاد می‌رسد، شهرها و دهستان‌های تاریخی و قدیمی مانند تپه‌های باستانی روستای حسنلو، قلعه‌های تاریخی، پل‌های قدیمی، گورستان‌ها و قبور شعرا، عرفا و سیاستمداران که جزو مناطق دیدنی استان به‌شمار می‌آیند به‌همراه زندگی ایلی جذاب با صنایع دستی کم نظیر، در مجموع گویای توان بالای توریستی منطقه آذربایجان غربی هستند.

صنایع دستی و سوغات

فرش و گلیم این استان به سبب طرح و رنگ ثابت آن از امتیازات ویژه‌ای برخوردار است. طرح‌های شهرستان خوی و تکاب با عنوان (قبا و ماهی) معروف می‌باشند. در کنار این صنعت باید از صنایع معرق‌کاری، کوزه‌گری و چرم‌سازی نام برد که به شکل‌های گوناگون به بازار عرضه می‌شوند. ریزه‌کاری و نازک‌کاری چوب و تولیدات صنایع چوبی ارومیه از اقلام سوغاتی مهم این شهرستان می‌باشد. مهم‌ترین سوغاتی‌های استان عبارتند از: نقل پیدمشک حلواي گردو، محصولات کشاورزی از قبیل عسل، لبنیات، کشمش، سیب، انگور، عرقیات گیاهی، بافتنی‌های دستی، صنایع چوبی و ریزه‌کاری فرش‌های دستباف.

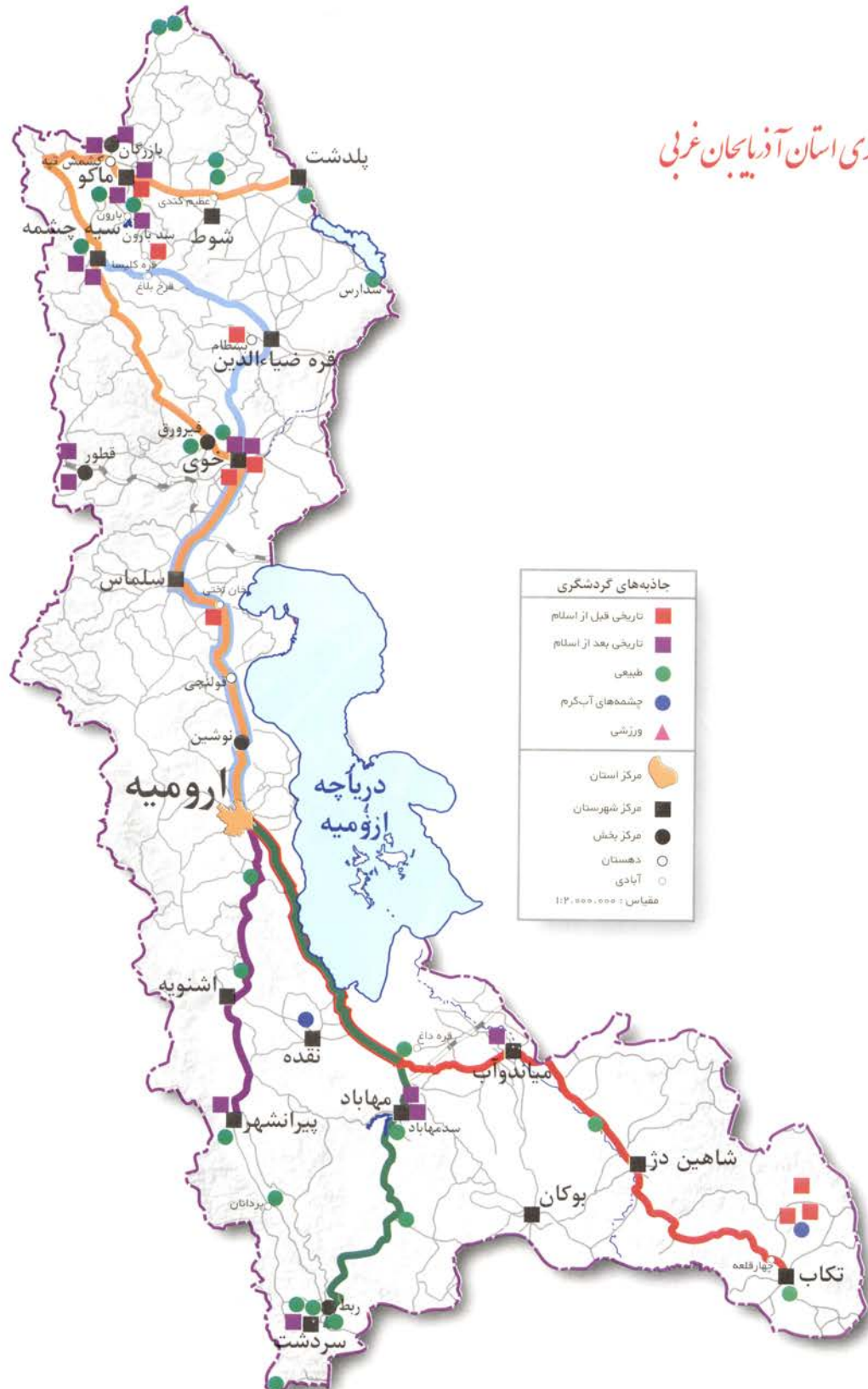

دریاچه ارومیه

قره کلیسا

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان آذربایجان غربی

جاذبه‌های گردشگری	
تاریخی قبل از اسلام	■ (Red)
تاریخی بعد از اسلام	■ (Purple)
طبیعی	● (Green)
چشمه‌های آب‌گرم	● (Blue)
ورزشی	▲ (Pink)
مرکز استان	★ (Orange)
مرکز شهرستان	■ (Black)
مرکز بخش	● (Black)
دهستان	○ (White)
آبادی	○ (White)
مقیاس: ۱:۲,۰۰۰,۰۰۰	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
ارومیه	ارومیه	مسجد جامع - کلیسای سیر ارومیه - بازار ارومیه - کلیسای ننه مریم - مسجد سردار - سه کئبد - قلعه اسماعیل خان - قلعه بردوک - سنگ کاظم خان - عمارت چهار برج
ارومیه	اشنویه - پیرانشهر	دره شهدا - چشمه عین الروم - بازارچه مرزی - بردانان - آبگرم شیخ معروف
ارومیه	ماه‌آباد - سردشت	غار سهولان - سد جزیره گردشگری ماه‌آباد - مسجد جامع ماه‌آباد - بازار سنتی - تالاب کانی برازان - جنگلهای سردشت - آبشار شلماش - رودخانه زاب - چشمه گراو
ارومیه	میان‌آب - تکاب	رودخانه زرینه رود - موزه میان‌آب - تخت سلیمان - زندان سلیمان - آبگرم احمدآباد - چمن متحرک چلی - کوه بلقیس
ارومیه	ماکو - پلدشت	کاخ باغچه جوق - مسجد حضرت ابوالفضل (ع) - دخمه شیرین و فرهاد - دشت بورالان - منطقه عشایری - عمارت کلاه قرنگی - دامنه‌های آزارات - چشمه ثریا - سد ارس - رودخانه ارس
سلماس - خوی	ارس	ساختن شهر یانی سابق بازگان - سد بارون
ارومیه	قره ضیاالدین - سیه	مسجد مطلب خان - بازار سنتی - دروازه سنگی - پل قطور - مرز رازی - تفرجگاه فیرورق - آبشار خوی - کلیسای سورپ سرکیس - قلعه تاریخی بسطام قره کلیسا - دشت تاریخی چالدران
چشمه	چشمه	مقبره سید صدرالدین - کلیسای زرزر - کتیبه خان تختی

استان اردبیل

استان اردبیل با مرکزیت شهر اردبیل یکی از استان‌های شمال غربی ایران محسوب می‌شود. این استان از شمال به جمهوری آذربایجان، از سمت غرب به استان آذربایجان شرقی، از سمت شرق به استان گیلان و از سمت جنوب به استان زنجان محدود شده است. یکی از ویژگی‌های این استان آب و هوای مطبوع و خنک این منطقه در فصول بهار و تابستان می‌باشد. از شهرستان‌های دیگر این استان می‌توان به اردبیل، بیله‌سوار، پارس‌آباد، سرعین، نیر، خلخال، مشگین‌شهر، نمین اشاره کرد.

جاذبه‌های گردشگری

استان اردبیل به لحاظ طبیعی، تاریخی، اجتماعی و فرهنگی از مناطق پررونق و ارزشمند ایران است. وضعیت خاص زمین‌شناسی و توپوگرافی منطقه باعث ایجاد جاذبه‌های طبیعی و چشم‌اندازهای بسیار زیبایی شده و بر غنای طبیعی منطقه افزوده است. در بیشتر مناطق استان؛ آثار طبیعی و تاریخی زیادی پراکنده شده‌اند. کوهستان پرشکوه سبلان با قله آتشفشانی سبلان و چشمه‌های آبگرم و دریاچه‌های طبیعی کوچک ولی پرشمار، مهم‌ترین جاذبه طبیعی شهرستان اردبیل محسوب می‌شود. مجتمع‌های آبگرم سرعین در ۳۵ کیلومتری غرب شهر اردبیل یکی از مشهورترین مناطق گردشگری استان اردبیل است. آبشار گور گور سبلان که در شهرستان گرمی واقع شده، گردنه ناو خلخال که از داخل جنگل‌های طالش به جاده رشت و آستارا متصل می‌شود و گردنه حیران که یکی از زیباترین و بی‌نظیرترین چشم‌اندازهای طبیعی ایران است، در این استان واقع شده است. استان اردبیل همچنین دارای بناهای تاریخی و مکان‌های دیدنی زیادی است که برخی از آن‌ها همچون بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی شامل بناهای متعدد از دوره‌های مختلف می‌باشد و با رفتن به یک مکان دیدنی می‌توان از چندین اثر تاریخی و قدیمی بازدید کرد.

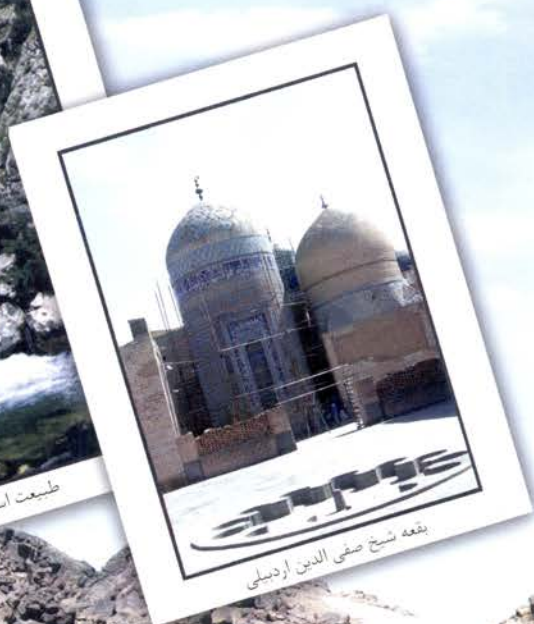
کرد. قلعه‌ها نظیر قلعه قهقهه، کهنه قلعه، تپه‌های باستانی، حمام‌های قدیمی، عمارت‌های بزرگ (خانه وکیل‌الرعايا)، گورستان‌های مشاهیر و بقعه‌های مقدس و تاریخی از دیگر دیدنی‌های شهرستان اردبیل هستند که در کنار صنایع دستی و جاذبه‌های اجتماعی و فرهنگی منطقه جاذبه‌های کم نظیری را فراهم کرده‌اند.

صنایع دستی و سوغات

گلیم، جاجیم، شال، مسند، سفال، صنایع چوب مانند معرق، منبت و خراطی، مصنوعات چرمی و قالی‌بافی، ورنی و زیرانداز حاوی رنگ‌ها و طرح‌هایی برگرفته از طبیعت زیبای استان است که بیشتر توسط عشایر شاهسون دشت مغان بافته می‌شود. همچنین سرشیر، کره، حلوا، سیاه، آب نبات، شیرینی‌های محلی، تخمه آفتابگردان، عسل سبلان مشهورترین سوغات منطقه می‌باشد. حلوا، سیاه استان به‌صورت معجونی از جوانه گندم و کره طبیعی از دیگر تولیدات استان است.

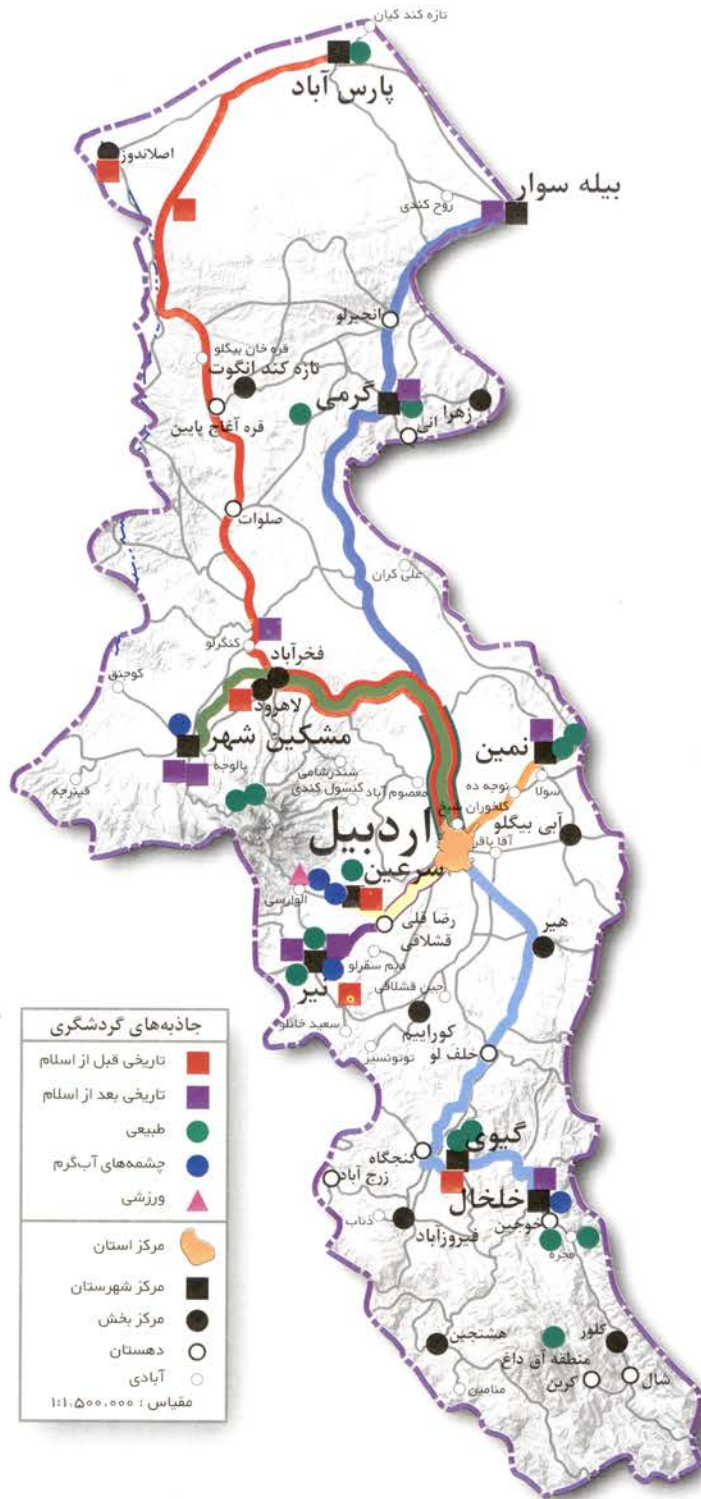

طبیعت استان اردبیل

بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان اردبیل

تاریخی قبل از اسلام	تاریخی بعد از اسلام	طبیعی	چشمه‌های آب‌گرم	ورزشی
مرکز استان	مرکز شهرستان	مرکز بخش	دهستان	آبادی
مقیاس: ۱:۱,۵۰۰,۰۰۰				

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
اردبیل	اردبیل	مجتمع تفریحی شورابیل-دریاچه نور- حمام سفویه- کلیسای مریم مقدس- پل‌ها و خانه‌های تاریخی- بقعه شیخ صفی-بازار- مسجد جمعه- آبگرم و آبشار سردابه- مقبره شیخ جبرائیل
اردبیل- فخرآباد	پارس آباد	قلعه اولتان- تپه نادری- باغات میوه و کشت و صنعت مغان
اردبیل	گرمی- بيله سوار	آب‌های گرم معدنی مشکین شهر- مقبره شیخ حیدر- موزه مشکین شهر- شیروان دره سی- محوطه باستانی شهریری
اردبیل	اردبیل- رضا قشلاقی	بازارچه مرزی بيله سوار- سواحل رود ارس- قیز قلعه سی
اردبیل	سرعین	آبگرم و معدنی گاومیش کلی- قره سو- ساری سو- اعصاب سونی- پهنلو- قهوه سونی- مجتمع آبدرمانی سیلان و بش باجیلار- پیست اسکی آوارس- تپه باستانی آناهیتا- روستای بيله درق
اردبیل	نیر	چشمه‌سارهای بولاغلار- پل تاریخی- کاروانسرای شاه‌عباس- آبگرم برجلوقینجره- قلعه بوینی یوغون- سد یامچی نیر
اردبیل	گیوی- خلخال	آبگرم معدنی گیوی- حمام سنگی- باغات میوه شهر گیوی- چشمه ازنا و خلخال- روستای ازنا و خوجین- منطقه آبی داغ- موزه خلخال- جاده اسالم به خلخال
اردبیل	نمین	چنگل‌های فندقلو- گردنه حیران- شیخ بدرالدین

استان اصفهان

صنایع دستی و سوغات

اصفهان را مهد صنایع دستی ایران نامیده‌اند. در دوره صفوی صنایع دستی در این شهر رونق خاصی یافت و هنر و مهارت استادان و هنرمندان بزرگ نسل به نسل و با روش استاد و شاگردی به زمان حال منتقل شده است. صنایع دستی این استان عبارت است از: خاتم‌کاری، مینا کاری، مینیاتور، قلم‌زنی، پارچه‌های قلم‌کار، پارچه‌های زرباف و آثار خوشنویسی، منبت‌کاری، کاشی‌سازی، گچ‌بری و گره‌چینی و مشبک.

علاوه بر صنایع دستی، شیرینی‌گز و پولکی اصفهان و گلاب قمصر کاشان از سوغاتی‌های مشهور این استان است.

استان اصفهان با مرکزیت شهر اصفهان در مرکز ایران و دامنه‌های شرقی زاگرس قرار گرفته است. این استان از شمال به استان‌های مرکزی، قم و سمنان؛ از جنوب به استان‌های فارس و کهگیلویه و بویراحمد؛ از غرب به استان‌های لرستان، چهارمحال و بختیاری و از شرق به استان یزد محدود است. استان اصفهان دارای آب و هوای معتدل و فصول منظم است. از شهرستان‌های این استان آران و بیدگل، اردستان، چادگان، خمینی‌شهر، خوانسار، سمیرم، شهرضا، فریدون‌شهر، کاشان، گلپایگان، لنجان، مبارکه، نائین، نجف‌آباد و نطنز را می‌توان نام برد.

جاذبه‌های گردشگری

قرن‌هاست که استان اصفهان را نصف جهان می‌نامند. اصفهان منطقه‌ای به قدمت تاریخ تمدن و فرهنگ ایران زمین است که آثار بدیعی از همه دوره‌های تاریخی را در خود دارد. اصفهان در ردیف مناطق درجه یک جهان قرار داشته و به لحاظ دیرینه‌گی و ارزش‌های ویژه هنری، اقتصادی، صنعتی، بازرگانی و گردشگری از جایگاه ممتازی برخوردار است. از مهم‌ترین آثار تاریخی اصفهان می‌توان به مجموعه میدان نقش جهان، آتشگاه اصفهان، آرامگاه شاه عباس اول، ارگ تاریخی گوگد، ارگ شیخ بهایی، مسجد امام، مسجد شیخ لطف‌الله، مسجد جامع، مسجد آقا بزرگ کاشان، پل خواجه، پل الله وردی خان، سی و سه پل، عمارت رکیب خان، عالی‌قاپو، کاخ چهلستون، کاخ هشت بهشت، کاروانسرای مرنجاب، کبوترخانه، قبرستان تخت فولاد، تپه‌های سیلک، خانه بروجردی‌ها، منارجنبان، مدرسه چهار باغ و کلیسای وانک اشاره کرد. جاذبه‌های طبیعی اصفهان عبارتند از: زاینده‌رود و مادی‌های آن، آبشار نیاسر، باتلاق حوض قیلوقه، پارک ملی کلاه قاضی، جزیره سرگردان، دریاچه نمک آران و بیدگل، غار کلهرود، غار نیاسر، کوه صفه، کویر مرنجاب و باغ پرندگان.

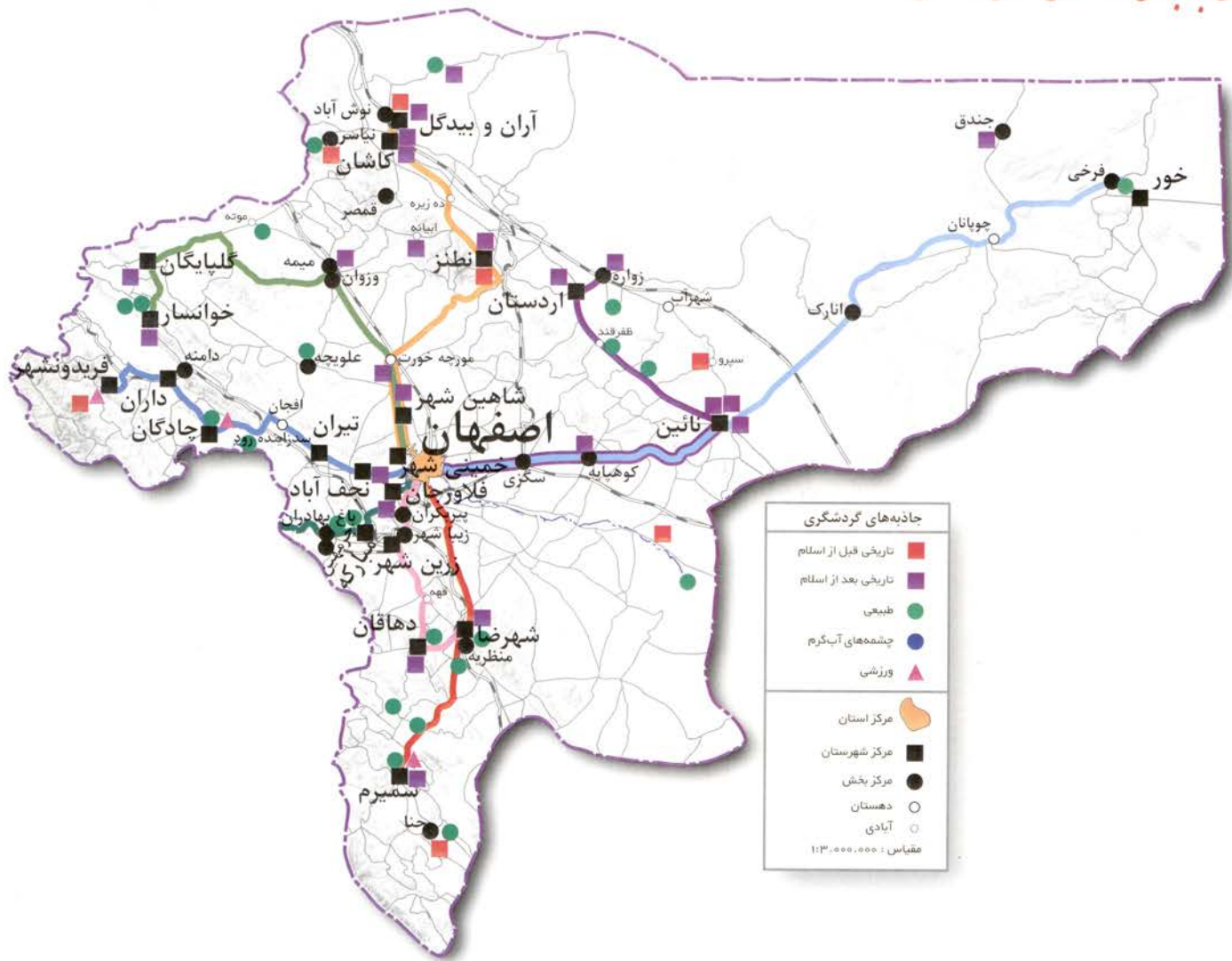

بنای چهلستون

میدان نقش جهان اصفهان

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان اصفهان

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
اصفهان	اصفهان	پل سی و سه پل- پل شهرستان- پل خواجو- کلیسای جلفا- مدرسه جلفا- کاخ چهلستون- مسجد امام- مسجد شیخ لطف الله- عالی قاپو- مسجد جامع- تالار تیموری- مسجد سید- نقارخانه- منارجنبان
اصفهان- مورچه خورت	نطنز- کاشان- آران و بیدگل	محوطه باستانی- آبشار- روستاهای تاریخی- تپه‌های ماسه‌ای- مساجد جامع- خانه‌های قدیمی- کویر مرنجاب
اصفهان- گلپایگان	میمه- گلپایگان- خوانسار	پناهگاه حیات وحش- غار آهکی- علویچه- کاروانسرای مادر شاه- گلستان کوه- دشت لاله‌های واژگون
اصفهان- نائین	انارک- خور	روستاهای تاریخی- کویر- تالاب گاوخونی- مساجد جامع- قلعه تاریخی- تپه باستانی
اصفهان- اردستان	اردستان- زواره	چشمه- یخچال- کاروانسرا- روستای تاریخی
اصفهان- شهرضا- سمیرم	شهرضا- سمیرم	آبشار- سد و دریاچه- منطقه بیلاقی- پیست اسکی- قلعه سنگی- یخچال‌های طبیعی- روستای تاریخی
اصفهان- مبارکه- دهاقان	مبارکه- دهاقان	امامزاده شاه رضا- روستاهای تاریخی- کاروانسرا- باغ و چشمه‌های فراوان- خانه تاریخی- منطقه بیلاقی- سد تاریخی
اصفهان- فلاورجان- باغ بهادران- شهرکرد	فلاورجان- باغ بهادران- شهرکرد	پل و کیوترخانه- منطقه اکوتوریستی- چشمه و آبشار- بیشه زارهای طبیعی- روستاهای تاریخی- زاینده رود
اصفهان- چادگان- فریدونشهر	چادگان- فریدونشهر	سد زاینده رود- پیست اسکی- منطقه اکوتوریستی چادگان- چشمه- آبشار

استان البرز

استان البرز با مرکزیت شهر کرج در جنوب رشته کوه البرز واقع است که از شمال به استان مازندران و از شرق به استان تهران و از جنوب به استان قم می‌رسد. مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۹ با لایحه تأسیس این استان موافقت کرد. نام این استان جدید از رشته کوه‌های البرز گرفته شده است. آب و هوای این استان تحت تأثیر سلسله کوه‌های البرز، دارای زمستان‌های سرد و تابستان‌های معتدل است. جنوب استان به دلیل مجاورت با دشت، آب و هوای خشک و گرم دارد و این ویژگی خاص این منطقه به‌شمار می‌رود که از یک سو به رشته کوه‌های پر برف البرز می‌رسد و از سوی دیگر به حاشیه یکی از خشک‌ترین بیابان‌های ایران منتهی می‌شود. شهرهای مهم این استان عبارتند از: ساوجبلاغ، هشتگرد، نظرآباد، طالقان.

جاذبه‌های گردشگری

جاذبه‌های طبیعی و تاریخی بسیاری در استان البرز وجود دارد. بهره‌برداری از جاده چالوس در سال ۱۳۱۲ موجب احداث انواع رستوران‌ها و واحدهای اقامتی و پذیرایی در کنار این جاده شد و با ساخت سد امیر کبیر (سد کرج) در سال ۱۳۴۰ به جاذبه‌ها و زیبایی‌های این جاده افزوده شد و در اندک زمانی این جاده به یکی از تفریحگاه‌های مهم گردشگری ایران تبدیل شد. امامزاده حسن، امامزاده طاهر، کاروانسرای صفوی که کاروانسرای قدیمی به‌جای مانده از زمان حکومت صفویان بر ایران است، مجموعه سلیمانیه به‌جای مانده از دوران قاجاریه از دیگر مکان‌های مذهبی و تاریخی استان البرز می‌باشد. پل روستای بانو صحرا که در ۲ کیلومتری شمال غرب روستای کردان قرار گرفته از آثار دوره صفویه است. سد طالقان بر روی رودخانه شاهرود که از انشعابات به‌هم پیوند خورده در منطقه بالا طالقان می‌باشد. با

آبگیری این سد، دریاچه‌ای ایجاد شده که منظره کم نظیری را پیش چشم گردشگران قرار داده است. در کنار این رودخانه روستای جویستان با طبیعت زیبا و روستای گته ده که دارای خانه‌های از جنس سنگ و ملاط گل هماهنگ با بافت کوهستان دارد. برج آرامگاهی روستای کردان، روستای ارنکه، برج میدانک، قلعه صمصام، بنای یادبود عبدالمجید در روستای مهران طالقان، چشمه‌های خزایی، کدخداحسن و کوئی، محوطه باستانی و کاروانسرای ینگه امام در روستای ینگه امام، آبشار و چنار کلارود در طالقان، منطقه باستان‌شناسی ازبکی در شمال غربی نظرآباد که به لحاظ قدمت و پیشینه در دوره سوم کاوش می‌باشد.

سوغات و صنایع دستی

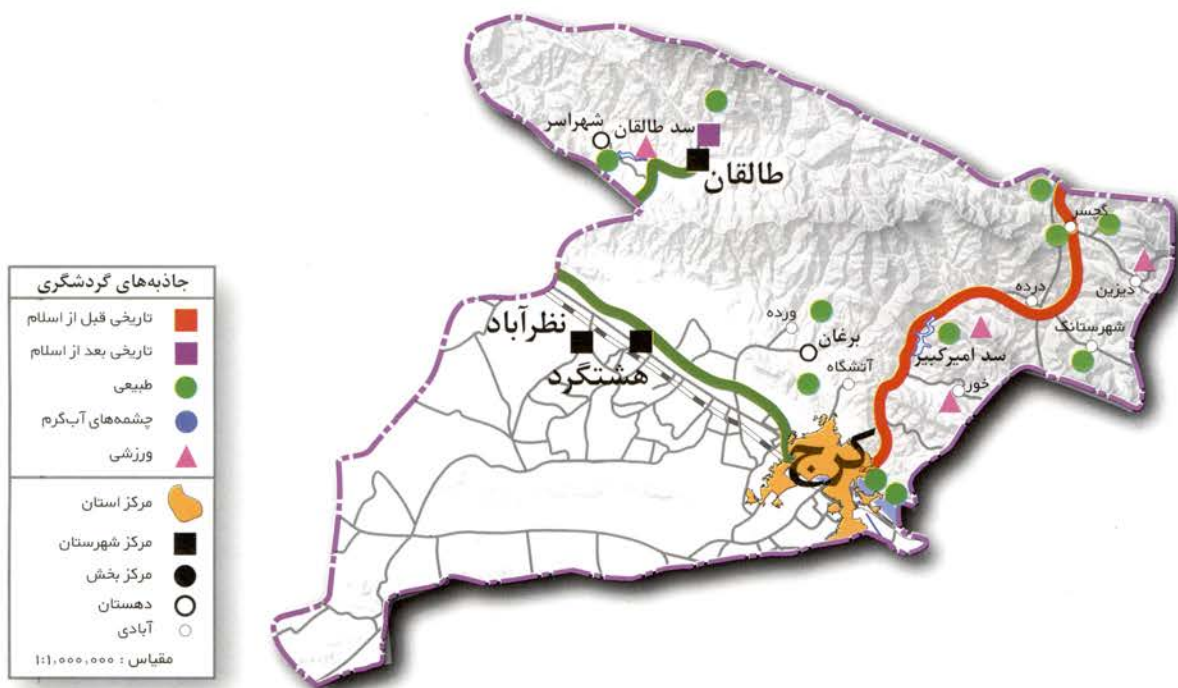
گلیم، نقاشی روی چرم، معرق، منبت، ساز سنتی، سفال و سرامیک از صنایع دستی و سوغات این استان است.

دریاچه سد کرج

جاده کرج، چالوس

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
کرج	کرج	کاخ تاریخی ناصرالدین شاه، کاروانسرای شاه عباسی، کاخ قاجاری
کرج	طالقان	روستای گیلرد، خانه آیت الله طالقانی، دریاچه سد طالقان، روستای ورده
کرج	جاده چالوس، دیزین، گچسر	سد امیرکبیر، پیست اسکی بین المللی دیزین، پیست اسکی خور (ارنگه رود)، شهرستانک، غار یخ مراد، مزارع گل لاله، پل خواب، آسارا، گچسر
کرج	آزادراه تهران	پارک جنگلی چیتگر، پل تاریخی کرج

استان ایلام

استان ایلام از استان‌های غربی کشور است که در ناحیه‌ای نیمه کوهستانی و نیمه گرم قرار گرفته و مرکز آن شهر ایلام است. این استان از غرب با کشور عراق، از جنوب با استان خوزستان، از شرق با استان لرستان و از شمال با استان کرمانشاه همسایه است. از این استان به دلیل زیبایی طبیعی‌اش با نام عروس زاگرس نیز یاد می‌شود. زبان رایج ساکنان استان ایلام کردی است. شهرهای دیگر استان عبارتند از: ایلام، مهران، شیروان و چرداول، دهلران، دره‌شهر، ایوان و آبدانان.

جاذبه‌های گردشگری

پیشینه تاریخی و باستانی این خطه از ایران سبب شده جاذبه‌های با ارزشی در این منطقه وجود داشته باشد. از مهم‌ترین جاذبه‌های فرهنگی-تاریخی ایلام می‌توان قلعه تاریخی پشت قلعه آبدانان (دوره ساسانیان)، انبارهای هزار در آبدانان (دوره ساسانیان)، آتشکده سیاهگل یکی از آثار دوره شکوهمند ساسانی و طاق شیرین و فرهاد در ایوانغرب، پل گاو میشان، شهر باستانی ماداکتو در دره شهر، تپه باستانی چوار، آتشکده چهار تاقی دره شهر، دره ارغوان در شمال شهر ایلام و محراب امامزاده مهدی صالح (ع) را نام برد. از جاذبه‌های طبیعی استان ایلام می‌توان به دریاچه‌های دوقلوی بسیار زیبای آبدانان، چشمه‌های آبگرم دهلران، تنگه مازین و تنگه بهرام چوبین، غار کناتاریکه و غار زینان، آبشارهای سرطاف، آبتاف و گچان، دریاچه سد ایلام و دهکده توریستی خوران ایوان اشاره کرد.

سوغات و صنایع دستی

استان ایلام منطقه‌ای عشایر نشین است و صنایع دستی آن به‌ویژه گلیم گل بر جسته شهرت ملی دارد. از مهم‌ترین صنایع دستی استان می‌توان به این موارد اشاره کرد: فرش کرک، ابریشم، گلیم گل برجسته، جاجیم، نمد، فرنجی، قتره (نوعی چادر زنانه) صنایع چوبی و... استان ایلام همانند سایر مناطق ایرانی سوغاتی‌های محلی خاص دارد که اهم آن‌ها عبارتند از: سقز محلی (صمغ درخت بنه)، شیرینی بڑی برساق، شیرین عسگری، شیرینی کله گنجی.

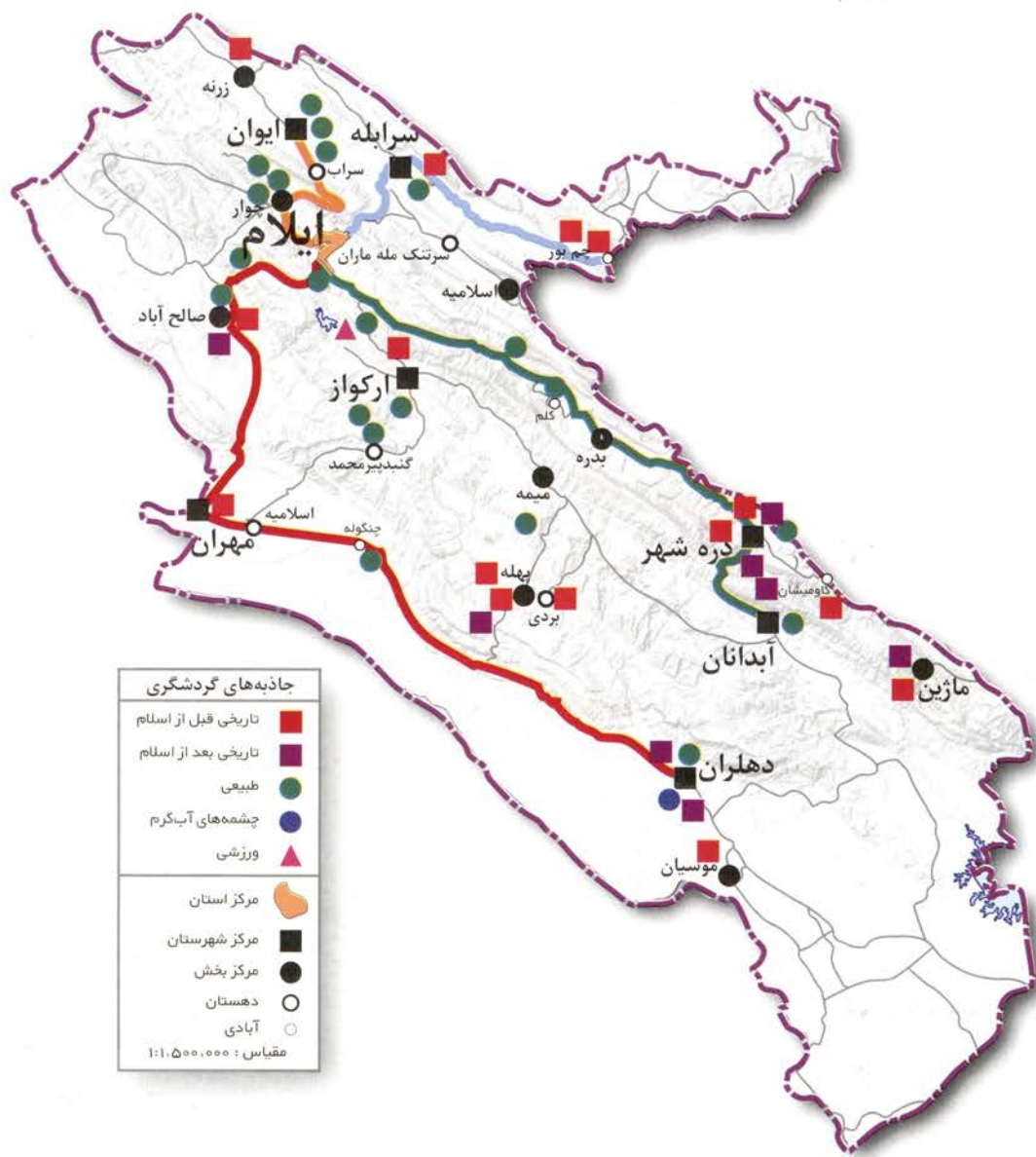

پل گاو میشان

دریاچه های دوقلوی آبدانان

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان ایلام

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
ایلام	ایلام	قلعه والی شهر- کاخ فلاحتی- سنگ نوشته‌های والیان- قلعه اسماعیل خان
ایلام	ایوان	دریاچه سد ایلام- آبشارهای سرطاف و گچان- رودخانه‌های چوار و کانی شیخ- غارهای طلسم ایوان و انفجاری ایوان- گردشگاه بیباقی خوران ایوان- طاق شیرین و فرهاد
ایلام	سرابله- چم یور	شهر باستانی شیروان- قلعه سام- پل کردودیت(پسر و دختر)
ایلام	مهران- دهلران	رودخانه‌های پیر محمد، تلخاب، کنجان چم، سارکده و چنگوله- آبشار چم آو- تالاب سیاب دریوش- آبشار آیتاف- چشمه آبگرم دهلران- غارهای خفاش، زینه گان و تایه گه- ویرانه‌های شهر سامرا- تنگ ودیله- قلعه تاریخی شیاق- سنگ نوشته‌های گل گل، تخت خان ورزین آباد- تپه علی کش- آتشکده و کوشک قینقر- امامزاده علی صالح (ع)- سید اکبر و سید ابراهیم- امامزاده عباس
ایلام	دره شهر- آبدانان	رودخانه‌های آبدانان و سیمره- دریاچه دوقلوی سیاه گاواآبدانان- غار کنتارکیه- تفرجگاه کلم بدره- شهر باستانی دره شهر- شهر باستانی ماژین- دژ شیخ مکان- قلعه های یور اشرف، میرغلام هاشمی- پل چم نمشت- پل گاومیشان- امامزاده بابا سیف الدین- امامزاده صالح(ع)

استان بوشهر

استان بوشهر از استان‌های جنوبی ایران است که در حاشیه خلیج فارس قرار دارد. مرکز این استان شهر بوشهر می‌باشد. استان بوشهر از شمال به استان خوزستان و قسمتی از کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب به خلیج فارس و قسمتی از استان هرمزگان، از شرق به استان فارس و از غرب به خلیج فارس محدود است. بوشهر، تنگستان، دشتستان، دشتی، دیر، دیلم، کنگان و گناوه شهرستان‌های این استان هستند.

جاذبه‌های گردشگری

آداب و رسوم، موسیقی شاد محلی، و وجود شاعران بومی از شاخصه‌های این استان است. از بناهای تاریخی و قدیمی می‌توان به مساجد، کلیساها و عمارت‌های قدیمی نظیر مسجد بهیمانی، مسجد توحید (مسجد برازجانی‌ها) دبیرستان سعادت، خانه رئیس علی دلواری، امامزاده عبدالمهیمن و کلیسای بوشهر متعلق به ارامنه گریگوری نام برد. قدمت آثار کشف شده در برخی از مناطق قدیمی استان به هزاره اول تا سوم پیش از میلاد می‌رسد. وجود تپه‌های تاریخی قدیمی مانند تل خندق و تل مرو حاکی از قدمت طولانی منطقه است. از میان بناهای قدیمی که در استان بوشهر وجود دارند کاخ کوروش و کاخ سنگ سیاه دارای اهمیت بیش‌تری هستند. منطقه کوشک اردشیر یکی از بناهای شهرستان دشتی است که بنای آن بسیار شبیه به کاخ اردشیر در فیروزآباد است. برج قلعه خورموج نیز یکی از آثار شکوهمند تاریخی است که بقایای قلعه عظیم خورموج است. از جاذبه‌های طبیعی استان تالاب حله از تالاب‌های مشهور سراسر قلمرو جنوبی ایران محسوب می‌شود که فضای سرسبز و دل‌پذیری در اطراف خود دارد. منطقه حفاظت شده نای‌بند که در شهرستان بوشهر

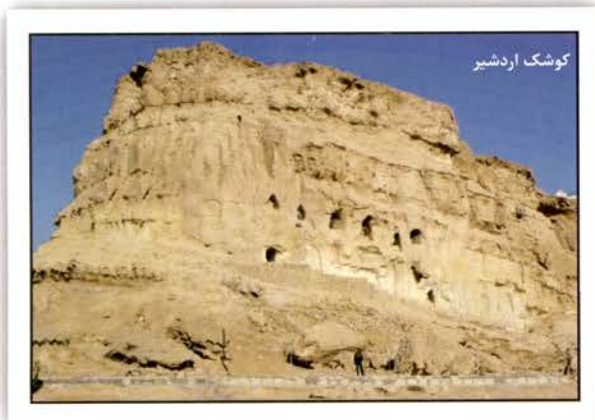
واقع شده، از نظر تنوع جانوران وحشی منحصر به فرد است. غار چهل خانه در شمال سعداباد دشتستان، مجموعه بسیار زیبایی را در دل کوه تشکیل داده و یکی از جلوه‌های زیبای طبیعی استان محسوب می‌شود. رودخانه‌های متعددی نیز در این استان جریان دارند که سواحل آن‌ها را می‌توان جز جاذبه‌های طبیعی و مهم استان به‌شمار آورد. علاوه بر این موارد می‌توان از چشمه‌های آبگرم استان نظیر چشمه آبگرم نیلو و چشمه آبگرم گنویه نام برد. جزیره خارک در شهرستان گناوه از مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی منطقه دارای آثار تاریخی متعدد است.

سوغات و صنایع دستی

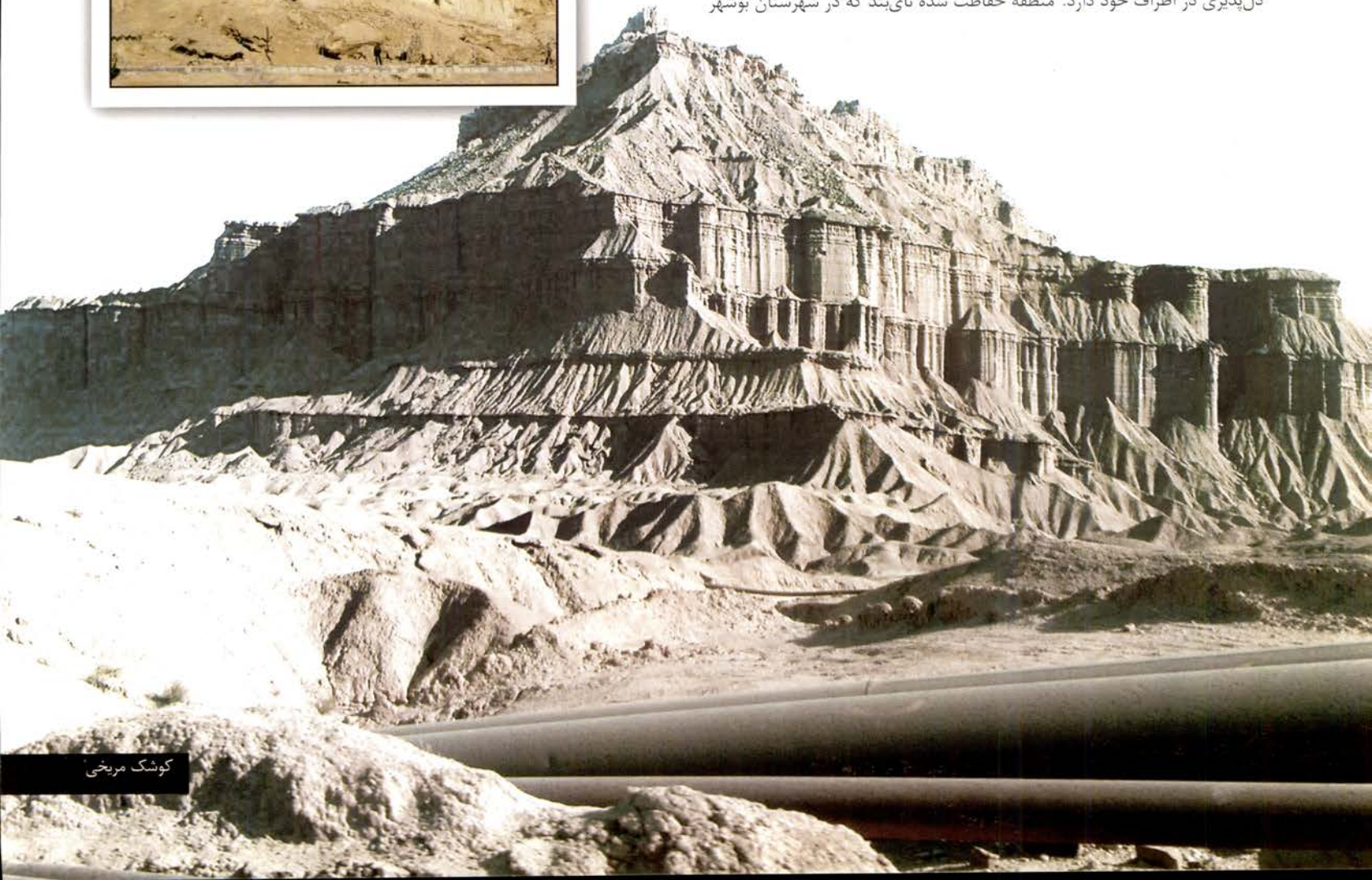
بافت گبه و گلیم در روستاهای استان رواج دارد. پس از آن باید از عباي شتری بوشهر نام برد که در نوع خود منحصر به فرد می‌باشد و امروزه به‌مقدار بسیار محدودی تولید می‌گردد.

گرگوربافی (جهت صید ماهی)، حصیربافی، سفال و سرامیک از دیگر صنایع دستی استان بوشهر هستند.

محصولات دریایی (ماهی و میگو) و شیره خرما و ارده از سوغاتی این استان هستند.

کوشک اردشیر

کوشک مریخی

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان بوشهر

خلیج فارس

جاذبه‌های مسیر	مقصد سفر	مبدأ سفر
بنای تاریخی گوردختر- بندر سیراف- امامزاده عبدالمهین- تل ارامنه- کلیسای ارامنه- ساختمان گمرک- قبرستان انگلیسی‌ها- مسجد بهبهانی- کلیسای مسیح مقدس- عمارت ملک- آب انبارقوام	بوشهر	بوشهر
امامزاده سلیمان بن علی- مرکز خرید دیلم- روستای حصار- نخلستان‌های آب پخش- زیارتگاه بی بی مره	ریگ- گناوه- دیلم	بوشهر
کلات بوجیر- منطقه نمونه گردشگری دلوار- تل بردی- قلعه بردستان- منزل و موزه شهید رنیسعلی دلواری- خور دلوار- شهر قدیمی سیراف- روستای هاله- منطقه نای بند	عسلویه	بوشهر
کاروانسرای مشیر- کاخ‌های هخامنشی- آبشار زیراه- چهل خانه- منطقه طبیعی زیراه- آبشار رودفاریاب- کوشک اردشیر- گوردختر	بیرازجان- پشت پر	بوشهر

استان تهران

استان تهران به مرکزیت شهر تهران، پایتخت ایران، از شمال به استان مازندران، از جنوب به استان قم، از جنوب غربی به استان مرکزی، از غرب به استان البرز و از شرق به استان سمنان محدود است. شهرستان‌های مهم این استان عبارتند از: ری، قدس، شهریار، ورامین، دماوند، فیروزکوه، شمیرانات، و اسلام‌شهر. هوای تهران در مناطق کوهستانی معتدل و در دشت، نیمه بیابانی است.

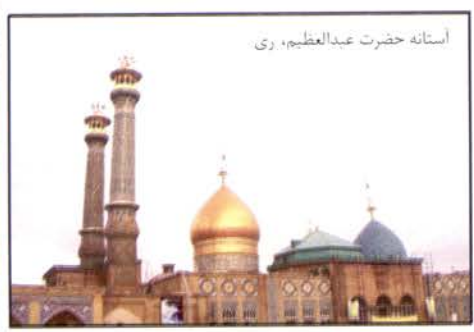
جاذبه‌های گردشگری

شهرستان‌های اطراف تهران که در دامنه کوه‌های البرز قرار گرفته‌اند، به لحاظ جاذبه‌های طبیعی، غنی و منحصر به فرد هستند. دشت‌ها و دره‌های پرگل و زیبا که با چشم‌اندازهای بدیع و کم نظیر در دامنه قله سر به فلک کشیده دماوند گسترده شده‌اند، در هر فصل چشم‌انداز خاصی را به وجود می‌آورند و طبیعت دوستان را به تحسین وا می‌دارند. رودخانه‌های متعدد و پرآب و در رأس آن‌ها رودخانه‌های کرج و جاجرود سبب به وجود آمدن روستاهای سرسبز، باغ‌های میوه و نواحی بیابالی با چشم‌اندازهای زیبا در مناطق اطراف استان شده‌اند. دریاچه‌های طبیعی استان بیش‌تر در دامنه‌های دماوند گسترده شده‌اند و دریاچه‌های مصنوعی چون دریاچه سد امیرکبیر از تجمع رودخانه‌های پرآب به وجود آمده‌اند. علاوه بر جاذبه‌های طبیعی، آثار تاریخی و فرهنگی زیادی نیز در شهرستان‌های مختلف استان تهران پراکنده شده‌اند که از مکان‌های دیدنی و مهم به‌شمار می‌آیند. ری مهم‌ترین منطقه باستانی استان تهران است که قدمت طولانی و سابقه کهن آن سبب شده آثار تاریخی زیادی مانند باروی ری که به سده‌های قبل از میلاد مربوط می‌شود، در این شهر وجود داشته

باشد. آستانه حضرت عبدالعظیم مهم‌ترین اثر تاریخی و مذهبی استان تهران است که در ری واقع شده است. برج و مقبره شبلی که به قرن ۵ هجری قمری مربوط می‌شود و معروف‌ترین بنای تاریخی دماوند است که به همراه ده‌ها اثر تاریخی و باستانی و زیارتی این شهرستان و شهرستان فیروزکوه از بناهای تاریخی و مکان‌های دیدنی شرق استان به‌شمار می‌آیند. به لحاظ اینکه شهر تهران در ۲۰۰ سال گذشته همواره پایتخت حکومت بوده از عمارت‌ها و کاخ‌های زیادی نظیر کاخ نیاوران، کاخ گلستان، کاخ شمس‌العماره، کاخ بهارستان، عمارت باغ فردوس برخوردار است. از دیگر آثار و ابنیه تاریخی استان تهران می‌توان به کاخ سلطنت آباد، عمارت کلاه فرنگی، مسجد مشیرالسلطنه، مدرسه سپهسالار، برج طغرل، امامزاده صالح و مسجد امام خمینی اشاره کرد. استان تهران علاوه بر جاذبه‌های طبیعی بسیار نظیر چشمه علی، آبشار اوسون، آبشار شکرآب، دریاچه تار، از مراکز تفریحی و گردشگری، موزه‌ها، نمایشگاه‌های دائمی، سالن‌های سینمایی، مراکز استاندارد اقامتی، مراکز بازی و تفریح، فرهنگ‌سراها، سالن‌های مجهز ورزشی، پارک‌ها و استخرهای مدرن و... نیز برخوردار بوده و همواره پذیرای گردشگران داخلی و خارجی است.

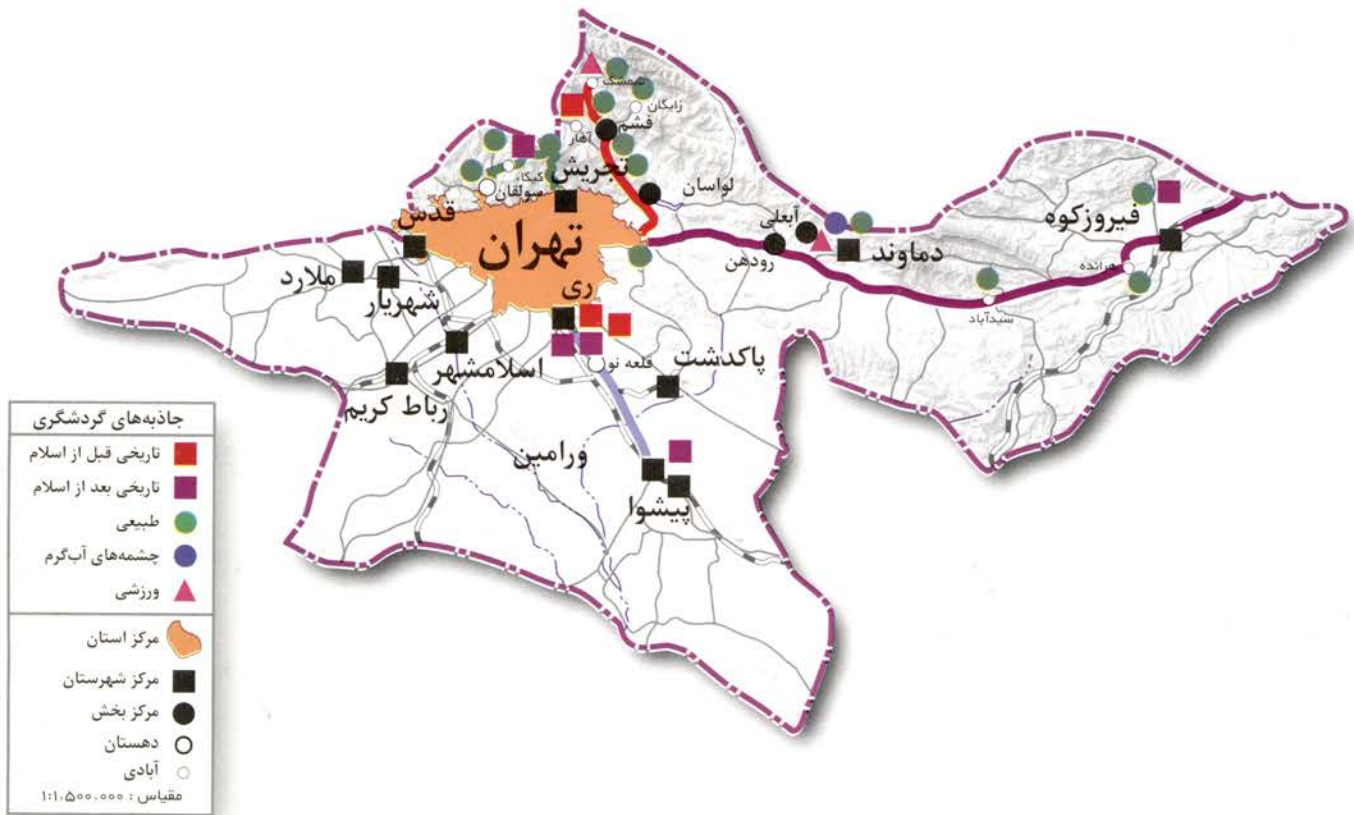
سوغات و صنایع دستی

عمده‌ترین صنایع دستی استان را قلم زنی روی مس و برنج، خراطی و سبذبافی، خاتم‌کاری، شیشه‌گری، تراش و نقاشی روی شیشه، زیلوبافی، نقاشی روی چرم، قالی‌بافی، سفال‌گری، حصیربافی، ورنی‌بافی، دست‌بافی، چاپ باتیک، جاجیم و گلیم بافی، روبه پستی، جوال، خورجین، رنگرزی و ریسندگی تشکیل می‌دهند.

آستانه حضرت عبدالعظیم، ری

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان تهران

مبدا سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
تهران	تهران	کاخ نیاوران - کاخ سلطنت آباد - عمارت کلاه فرنگی - عمارت باغ فردوس - کاخ مرمر - مسجد مشیرالسلطنه - یامناز - حوضخانه باغ نگارستان - سردریاغ ملی - کلیسای سورپ گروگ - کاخ گلستان - کاخ شمس‌العماره - کاخ بهارستان - عمارت تخت مرمر - مدرسه خان مروی - مدرسه سپهسالار - مسجد امام خمینی - مسجد جامع رجعی - حرم حضرت عبدالعظیم - بهشت زهرا - حرم مطهر امام خمینی
تهران	ری - ورامین	چشمه علی - دیوار ری - تپه میل ورامین - معبد آناهیتا - برج ظفر
تهران	جاده کن - سولقان	غار بیوک آقا - روستای سنگان - آبشار سنگان - آستانه مقدس امامزاده داود
تهران	جابرود - دماوند - فیروزکوه	دریاچه تار - غار رودافشان - روستای جلیزچند (تنگ واشی) - پارک جنگلی سرخه حصار - چشمه آب معدنی اعلا - دره زیبای هرانده - رودخانه نمرود - غار بورنیوک - دریاچه تار
تهران	جاده لشکرک - لوسانات - جاده اوشان به فشم - شمشک	دشت هویج (کجار) - قلعه دختر - غار هملون - دره تلخاب - روستای لالان - آبشار شگراب - پیست اسکی شمشک

استان چهار محال و بختیاری

آب و هوای دل‌پذیر و دیگر جاذبه‌های پیرامون آن، همه ساله هزاران نفر گردشگر برای دیدن این محل به این استان مراجعه می‌کنند.

سوغات و صنایع دستی

انواع صنایع دستی و سوغاتی‌های استان چهار محال بختیاری عبارتند از: قالی معروف چال شتری با طرح‌هایی از قبیل خشتی، لچک ترنج، سرو و کاج، گل مینا، بی‌بی باف، کف ساده، بته‌ای و ...، چوخا، نم‌د، گیوه، خورجین، گلیم، سیاه چادر، جاجیم، وریس یا طناب ابریشمی، کلاه‌های نم‌دی، خور، جل، پلاس، کچمه‌دان و گز این استان نیز معروف است.

طبیعت استان چهارمحال و بختیاری

این استان به مرکزیت شهرکرد، از جمله مناطق کوهستانی زاگرس ایران محسوب می‌شود که از شمال و مشرق به استان اصفهان، از مغرب به استان خوزستان، از جنوب به استان کهگیلویه و بویراحمد و از سمت شمال غربی به استان لرستان محدود می‌شود. از شهرهای مهم این استان می‌توان، بروجن و فرخ شهر، لردگان، اردل، کوهرنگ و فارسان را نام برد. مردم این استان به زبان‌های فارسی، گویش بختیاری و ترکی قشقایی تکلم می‌کنند.

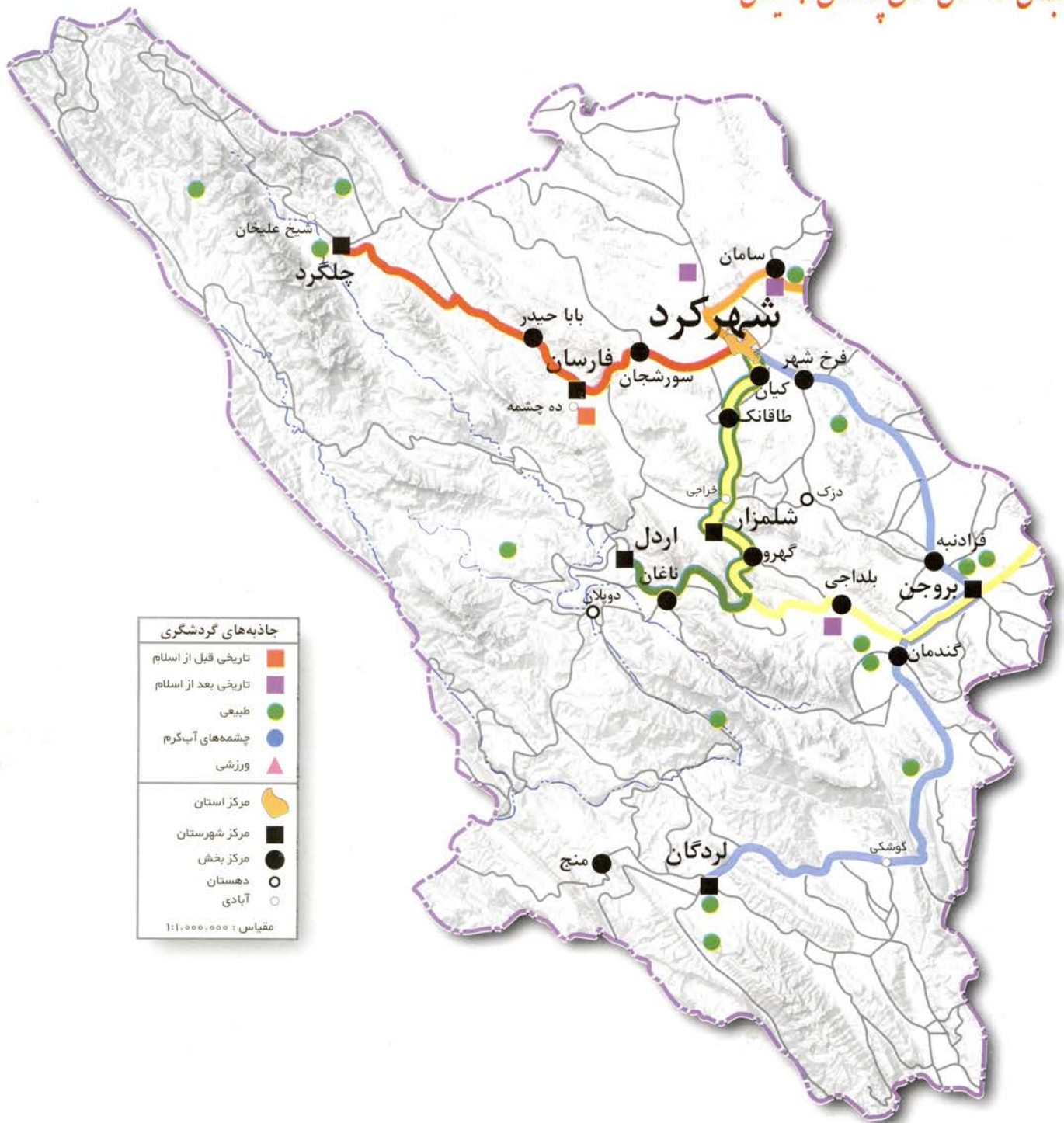
جاذبه‌های گردشگری

استان چهارمحال و بختیاری از نظر جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، اجتماعی و فرهنگی بسیار غنی و مهم است. کوه‌ها، غارها، رودها، آبشارها، تالاب‌ها، چشمه‌ها و رودخانه‌های زیادی در سطح استان پراکنده هستند که هر یک از آن‌ها؛ مناظر بدیع و دل‌پذیری را به‌وجود آورده‌اند. پیوند آب با عناصر طبیعی مانند دره، سبزه‌زار و اقلیم مناسب، آبشارهایی زیبا نظیر آتشفشان و دره عشق را به‌وجود آورده است. تالاب چغاخور و قسمتی از رودخانه‌های زاینده‌رود و کارون و نیز جنگل‌های بکر در مسیر رودخانه بازفت از دیگر جاذبه‌های طبیعی این استان به‌شمار می‌آیند. از بناهای تاریخی منطقه می‌توان به مساجد قدیمی، سنگ‌نیشته‌های باستانی، حمام‌ها، قلعه‌ها، پل‌ها، مدرسه‌ها، گورستان‌ها که به دوره‌های مختلف تاریخی تعلق دارند نیز اشاره کرد. مسجد دستگرد و مسجد جامع کیان از آثار دوره صفویه هستند. مسجد اتابکان یکی از بناهای دوران اتابکان است. بنای امامزاده‌سید علاءالدین نیز از مهم‌ترین آثار تاریخی این منطقه به‌شمار می‌رود. بنای امامزاده حمزه علی علاوه بر قدمت تاریخی در دشت وسیعی واقع شده است و به‌علت موقعیت طبیعی مناسب،

تالاب چغاخور

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان چهارمحال و بختیاری

جاذبه‌های گردشگری	
تاریخی قبل از اسلام	■ (orange)
تاریخی بعد از اسلام	■ (purple)
طبیعی	● (green)
چشمه‌های آب‌گرم	● (blue)
ورزشی	▲ (pink)
مرکز استان	● (yellow)
مرکز شهرستان	■ (black)
مرکز بخش	● (black)
دهستان	○ (black)
آبادی	○ (white)
مقیاس: 1:1,000,000	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
شهر کرد	شهر کرد	مسجد اتابکان - عمارت اسعد بختیاری - سقاخانه ارباب میرزا
شهر کرد	فارسان - باباحیدر - چلگرد	کتیبه پیرغار - آبشار تونل اول - آبشار شیخ علیخان - دشت لاله - چشمه دیمه
شهر کرد - طاقانک - شلمزار	گهرو - ناغان - اردل	تالاب سولقان - تالاب علی آباد - رودخانه کارون - آبشار دره عشق
شهر کرد - طاقانک - شلمزار	گندمان - لردگان	کرد بیشه - آبشار آتشگاه - چشمه برم
شهر کرد - طاقانک - شلمزار	بروجن	تالاب چقاخور - امامزاده حمزه علی - سیاه سرد بروجن - تنگ میباد
شهر کرد	سامان	پل زمانخان - قلعه چالستر - حاشیه زاینده رود - موزه باستان شناسی

استان خراسان شمالی

استان خراسان شمالی با مرکزیت بجنورد از شمال با جمهوری ترکمنستان از جنوب و شرق به استان خراسان رضوی و از غرب به استان گلستان و سمنان محدود می‌شود و در گذرگاه زائران حرم مطهر علی بن موسی‌الرضا (ع) واقع شده است. استان خراسان شمالی یکی از استان‌های متنوع در زمینه آب و هوا است. مناطقی مثل «شیروان» معتدل کوهستانی، مناطقی مثل غرب شهرستان‌های «مانه و سملقان» و «راز و جرگلان» معتدل و دارای جنگل می‌باشند به‌صورتی که قسمتی از پارک جنگلی سرسبز گلستان در این استان قرار دارد، و مناطقی مثل «جاجرم» که کویری هستند آب و هوای مختلف این استان را تشکیل می‌دهند. پوشش گیاهی این استان با توجه به آب و هوای آن به طرز چشمگیری متنوع و متغیر است.

جاذبه‌های گردشگری

از آثار باستانی استان می‌توان به قلعه جلال‌الدین، کاروانسرای قره بیل، چهارتاقی تیموری، غارهای هنامه، سنگ نگاره‌های جریت، معبد اسپاخو، آیینه خانه و عمارت مفخم، زیارتگاه‌ها، آرامگاه امامزاده سلطان، آرامگاه امامزاده حمزه بن موسی‌الرضا (ع)، آرامگاه شاهزاده عبدالرحمن خرق، آرامگاه شیخ رشیدالدین محمد بیدوازی، اشاره کرد. روستاهای خراسان شمالی نظیر: روستای اسپیدان در شهرستان بجنورد، روستاهای استاد و خسرویه در فاروج، درکش در مانه و سملقان، رویین در اسفراین، زوارم در شیروان و روستای دشت در شهرستان جاجرم روستاهای توریستی خراسان شمالی هستند. بخشی از جنگل گلستان که در محدوده استان خراسان شمالی واقع شده است دارای گونه‌های متنوع گیاهی و جانوری و اقلیم مناسب است که همه ساله جاذب طبیعت دوستان زیادی است. مجموعه‌های تفریحی تفرجگاه «بش قارداش»، بوستان «بابا امان»، دره‌های اسفیدان، فیروزه، بازخانه، مهنان و چشمه آبگرم ایوب از دیگر جاذبه‌های طبیعی و گردشگری خراسان شمالی محسوب می‌شود.

صنایع دستی و سوغات

صنایع دستی استان خراسان شمالی از تنوع و ظرافت خاصی برخوردار است، صنایع دستی اقوام کرد، ترک، ترکمن، تات، و اقلیت بلوچ سبب این ویژگی منحصر

به‌فرد می‌باشند. قالیچه و پستی ترکمنی، گلیم و جاجیم، جادرشپ ابریشمی، کلاه کرکی، چارق‌دوزی، پوستین‌دوزی، زین‌سازی از مهم‌ترین صنایع دستی استان محسوب می‌شود که نقش مهمی در جلب جهانگرد دارد. علاوه بر این لباس‌های محلی و سنتی (کردی و ترکمنی) نیز اهمیت خاصی دارند.

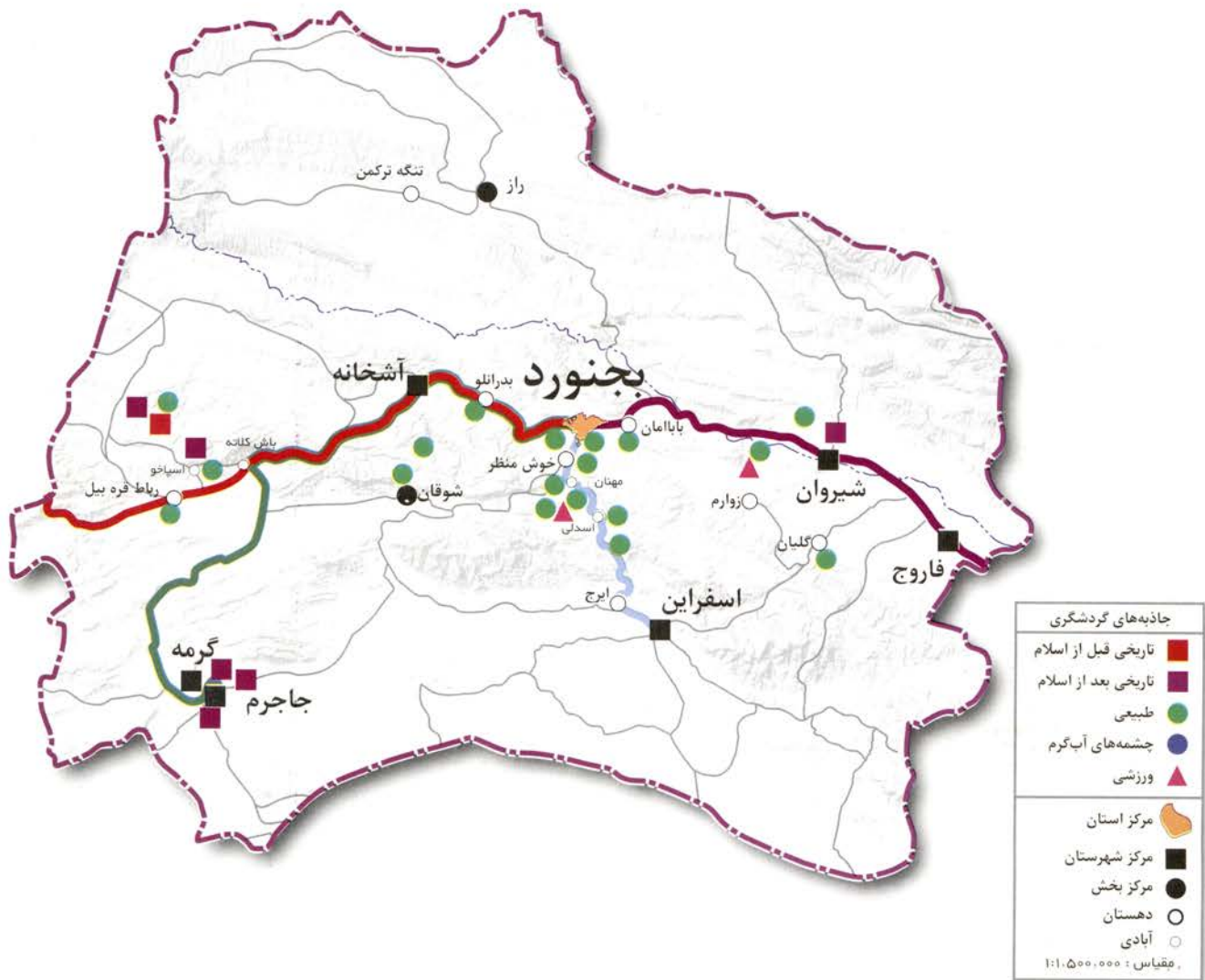
آب‌نیات (شکر پنیر) بجنورد نیز از سوغات مهم این استان محسوب می‌شود. کشک، قره‌قروت، ماست خشک و انواع خشکبار نظیر گردو، کشمش نیز سوغات شهرستان‌های فاروج، شیروان، مانه و سملقان، بجنورد، جاجرم و گرمه را تشکیل می‌دهد.

معبد اسپاخو

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خراسان شمالی

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
بجنورد	بجنورد	عمارت مقخم، غار بیدک، آتشکده اسپاخو، عمارت آینه خانه و مقخمه
بجنورد	آشخانه، جنگل گلستان	دره بازخانه و یا قلعه امامزاده سلطان عباس، روستای بدرانلو، سد شیرین دره، روستا و معبد اسپاخو، رباط قره بین، قلعه خان، امامزاده دناور
بجنورد	اسفراین	روستای قره باشلو، چشمه مهنان، گردنه اسدلی، چشمه پلمیس، روستای بیدواز، دریاچه سد بیدواز، پارک تفریحی بش قارداش
بجنورد	شبروان، قوچان	سد شورک و بارزو، روستاهای کلیان و قلعه زو، پارک تفریحی بابا امان، بنای چهار تاقی
بجنورد	جاجرم	دره بازخانه و یا قلعه امامزاده سلطان عباس، قلعه جلال الدین، بنای خواجه مهرزیار، مسجد جامع جاجرم، سرچشمه شوقان، کوه بهار

استان خراسان رضوی

استان خراسان رضوی از تقسیم استان خراسان بزرگ به وجود آمده است. استان خراسان رضوی بزرگ‌ترین قطب توریسم مذهبی ایران است که بناهای آرامگاهی بیش‌ترین و مهم‌ترین چشم‌انداز معماری این منطقه را تشکیل می‌دهند. مرکز این استان (شهر مقدس مشهد) در ارتفاع ۱۰۰۰ متری از سطح دریا واقع شده است. این استان از سمت شمال به خراسان شمالی و ترکمنستان، از شرق به افغانستان، از جنوب به استان خراسان جنوبی، از غرب به استان سمنان و از جنوب باختری به استان یزد محدود شده است. شهرستان‌های مشهد، تایباد، تربت جام، تربت حیدریه، رشتخوار، قائنات، خواف، فردوس، چناران، سرخس، درگز، سبزوار، فریمان، قوچان، بردسکن، خلیل آباد، کاشمر، گناباد، نیشابور شهرستان‌های این استان هستند.

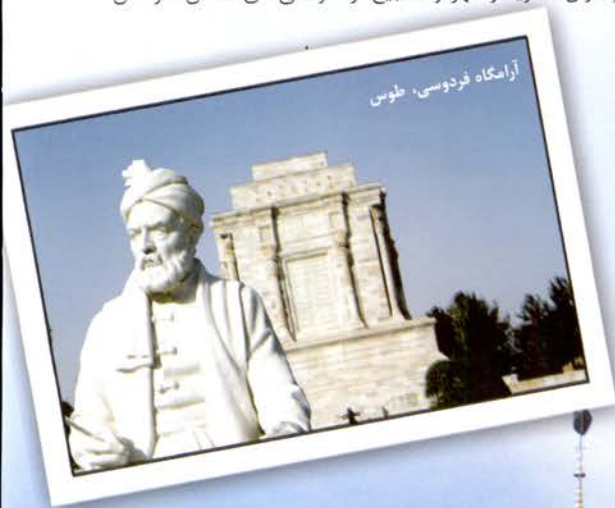
جاذبه‌های گردشگری

استان خراسان رضوی یکی از مهم‌ترین قطب‌های گردشگری ایران است و از جاذبه‌های طبیعی و مکان‌های دیدنی مذهبی و تاریخی بسیار ارزشمندی برخوردار است. مهم‌ترین اماکن دیدنی استان خراسان رضوی عبارتند از: حرم مطهر حضرت امام رضا (ع) و مجموعه آستان قدس رضوی، مسجد گوهرشاد، مدرسه پریزاد، مدرسه دودر، بقعه خواجه ربیع، بقعه گنبد سبز، آرامگاه نادرشاه افشار، مصلاي مشهد، طرقيه، شانديز، پارک وکیل آباد، کوه سنگی، بند گلستان، خواجه اباصلت، خواجه مراد و مقبره گوهرتاج (در مشهد)، مسجد پامنار، آرامگاه ملاهادی سبزواری،

مناره خسرو گرد، رباط مهر، آرامگاه سید حسن غزنوی و مسجد جامع (در سبزوار)، گنبد هارونیه و آرامگاه فردوسی (در توس)، کتیبه نادری، عمارت خورشید، ارغون‌شاه و مسجد کبود گنبد (در کلات نادری)، شهر عتیق، تپه بام و مدرسه عرضیه (در قوچان)، آرامگاه شاه قاسم انوار و مقبره شیخ احمد جامی (در تربت جام)، برج کرات (در تایباد)، باغ گلشن (در طیس)، ارگ کلاه فرنگی، دریاچه گل بی‌بی و آرامگاه بابا لقمان (در سرخس)، قدمگاه رباط عباسی و آرامگاه‌های عطار، کمال‌الملک و خیام (در نیشابور)، برج علی‌آباد، مناره فیروزآباد، باغ مزار و آرامگاه مدرس (در کاشمر) و مقبره شیخ حیدر و مسجد ملک (در تربت حیدریه).

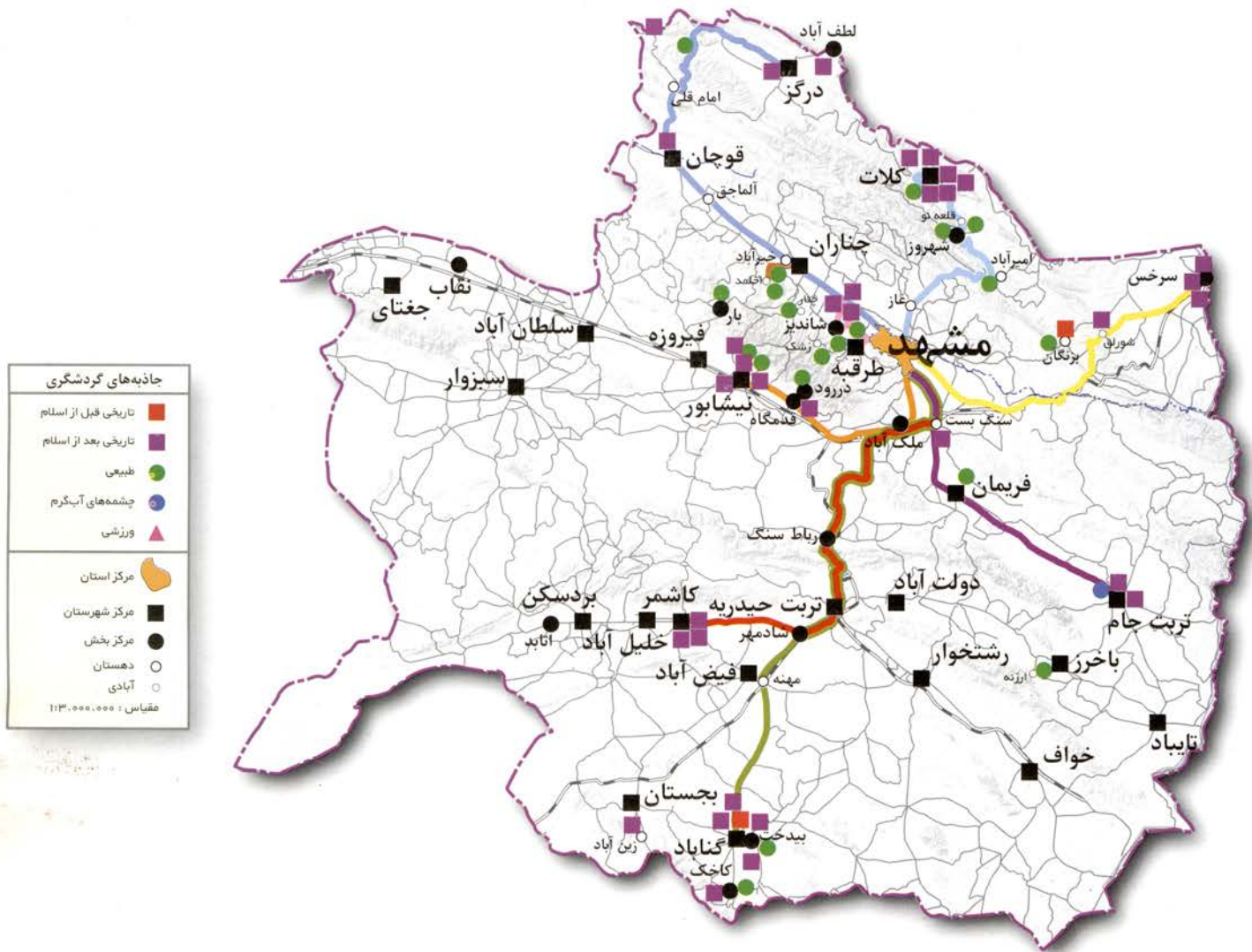
صنایع دستی و سوغات

مهم‌ترین محصولات صنایع دستی استان خراسان عبارتند از: انواع فرش و گلیم، انواع محصولات ابریشمی، شعریافی، نمذ، پشم ریسی، پیکره های سنگی، سنگ فیروزه، کارهای دستی سرامیکی و نی بافی. سایر محصولات دستی عبارتند از: گیوه، چاروق، کارهای چوبی و فلزی، نقاشی بر روی چرم، انواع مهر و تسبیح و بافته‌های مربوط به نشانه‌ها و پرچم‌های مذهبی. سنگ فیروزه، زعفران، ادویه و مهر و تسبیح از سوغاتی‌های استان خراسان رضوی است.

(حرم مطهر امام رضا (ع))

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خراسان رضوی

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
مشهد	مشهد	حرم مطهر حضرت امام رضا(ع) - مسجد گوهر شاد - مدرسه پریزاد - مدرسه دو در - بقعه خواجه ربیع - بقعه گنبد سبز - آرامگاه نادر شاه افشار - طریقه - شاندیز - پارک وکیل آباد - کوه سنگی - بند گلستان - خواجه اباصلت - خواجه مراد - مقبره گوهر تاج
مشهد	نیشابور	قدمگاه - آرامگاه خیام - آرامگاه عطار - آرامگاه کمال‌الملک - امامزاده محمد محروق - آرامگاه فضل بن شاذان - دهکده و مسجد جوبی - بیلاق درود - بیلاق بوژان - آبشار پار
مشهد	کلات	عمارت خورشید - دروازه ارغونشاه - برج و باروی دربند ارغونشاه - کتیبه نادری - مسجد کیبود گنبد - بند (سد) نادری - آبشار قره سو - آبشار ارتکنکند - بیلاق خانه زو
مشهد	تربت جام	سد فریمان - آرامگاه شیخ احمد جامی - رباط جام - آبگرم شاهدان گرماب - دره ارزنه
مشهد	شهر توس - شاندیز	آرامگاه فردوسی - بقعه هارونیه - بازار شهر شاندیز - بیلاق ابرده - بیلاق زشک
مشهد	قوچان - درگز	پارک جنگلی تندروه (چلمیر) - قلعه بندیان - بازارچه مرزی لطف آباد
مشهد - شادمهر	کاشمر	امامزاده سید مرتضی - امامزاده سید حمزه - آرامگاه مدرس
	کناپاد	کاخک - آب انبار شریعت - قنات قصبه - مسجد جامع - مدرسه تقوییه - رباط زین آباد - بیدخت
مشهد	سرخس	دریاچه بزنگان - سد دوستی - پل خاتون - بابا لقمان - شبلیات - رباط شرف
مشهد	اخملا	بیلاق و آبشار زیبای اخملا

استان خراسان جنوبی

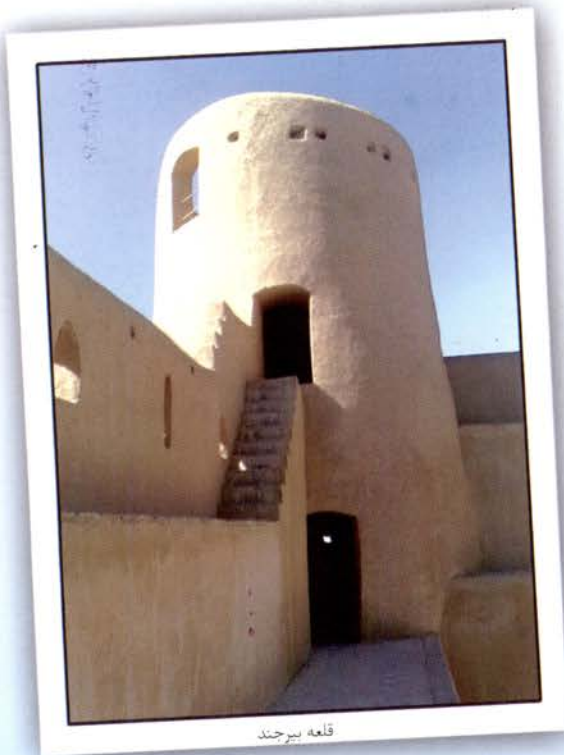
استان خراسان جنوبی در شرق ایران واقع شده و مرکز آن، شهر بیرجند است. استان خراسان جنوبی، با مصوبه مجلس شورای اسلامی و پس از تقسیم استان خراسان به سه استان، در سال ۱۳۸۲ ایجاد شد. این استان از شمال با استان خراسان رضوی، از غرب با استان یزد، از شرق با کشور افغانستان، از جنوب با استان سیستان و بلوچستان و کرمان هم‌مرز است. مهم‌ترین شهرهای استان خراسان جنوبی، بیرجند، فردوس و قائن هستند. این منطقه دارای آب و هوای نیمه خشک و گرم با زمستان‌های سرد و تابستان‌های گرم است.

جاذبه‌های گردشگری

طبیعت خاص استان خراسان جنوبی بیابان بزرگ لوت و چشم‌اندازهای زیبای آن در جنوب استان خراسان جنوبی به همراه اشکال ژئومورفولوژی موجود در این استان در کنار بیلاق‌های کوهستان‌های شمال خاوری استان خراسان جنوبی از جمله مهم‌ترین مناطق طبیعی خاص به‌شمار می‌روند. استان خراسان جنوبی از مکان‌های تاریخی و دیدنی زیادی برخوردار است که عبارتند از: سنگ نگاره و نقش کال جنگال، سنگ نگاره لاج مزار، مسجد جامع چهار درخت، قلعه خورگ، مدرسه شوکتیه، قلعه شاه دژ، قلعه کهنه و تپه صیادان، تخت سردار، آبگرم معدنی فردوس، آرامگاه ابن‌حسام خوسفی، باغستان علیا، چنشت، خراشاد، شوکت‌آباد، غارخونیک، مسجد جامع تون، مقبره بوذرجمهر قاینی، از دیگر جاذبه‌های گردشگری این استان می‌توان به رقص و موسیقی محلی اشاره کرد. در استان خراسان جنوبی از دایره، سرنا، دهل، نی، و... جهت نوازندگی استفاده می‌شود موسیقی در منطقه خراسان جنوبی، از سابقه بسیار طولانی و قدیمی برخوردار است و رقص‌های محلی اصیل، چنشتی، چپ وراست، شیرچه، سه ضرب، چوب بازی و ... می‌باشد.

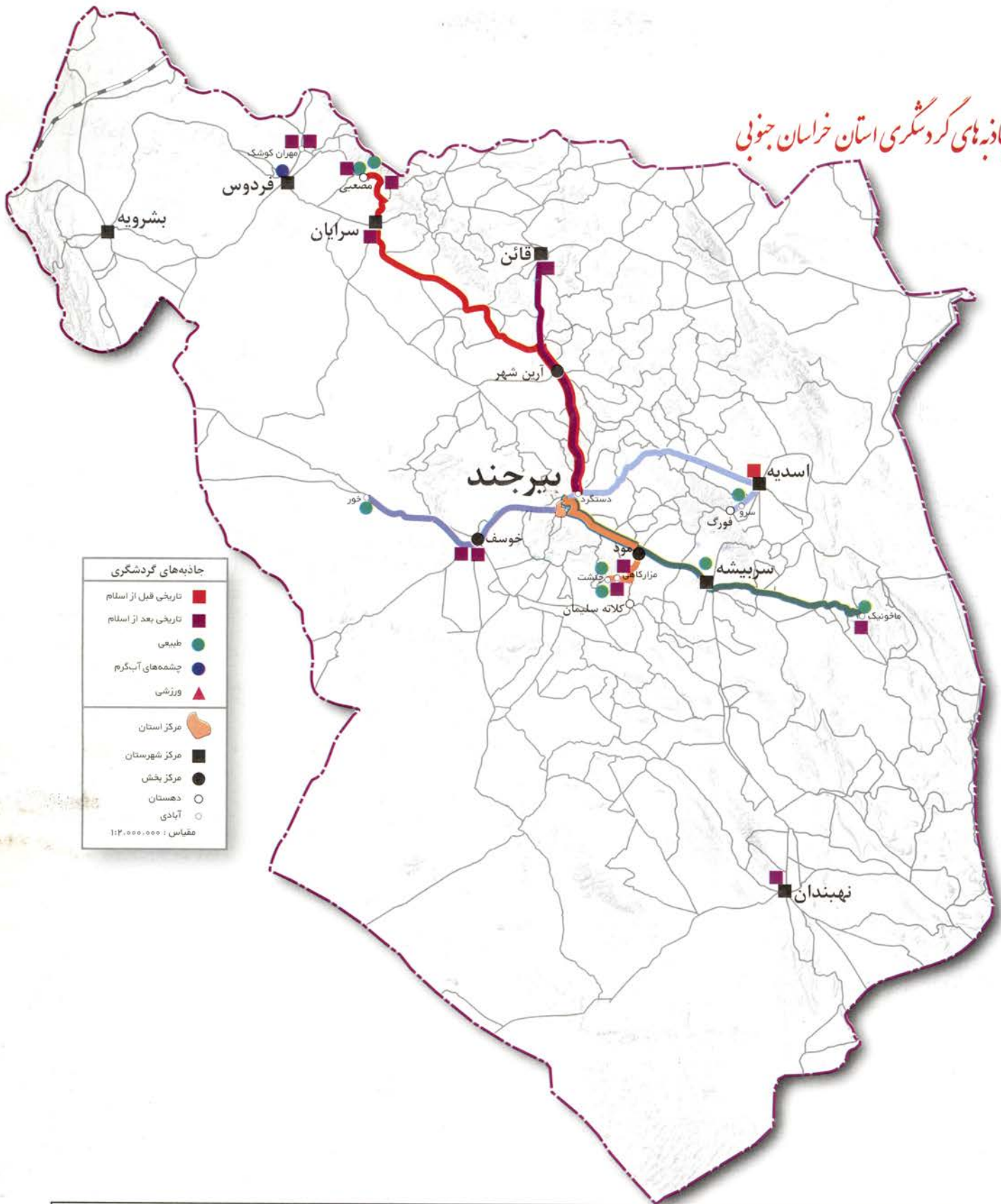
صنایع دستی و سوغات

خراسان جنوبی دارای هنرمندان چیره‌دست و ماهری می‌باشد که با ظرافت خاص آثار خارق‌العاده‌ای را خلق می‌کنند که شامل سفالگری، آهنگری، حصیربافی، سیدبافی، نمدالی، زیلوبافی، پارچه‌بافی، ریسندگی، دباغی، سوزن‌دوزی، قلاب بافی و قالی‌بافی می‌باشد. خراسان جنوبی دارای محصولات استراتژیک در سطح کشور و جهان می‌باشد که از آن جمله می‌توان به محصولات زعفران، زرشک و انار نام برد از دیگر محصولات می‌توان به عناب اشاره کرد که شهرستان بیرجند، بیشترین تولید را در سطح کشور دارد و از دیگر محصولات آلو بخارا، کشک، قره‌قروت، توت خشک، قالی و ... را می‌توان اشاره کرد که به‌عنوان سوغات به اقصی نقاط کشور و جهان به‌عنوان محصولات ممتاز و سوغات عرضه می‌شود.

قلعه بیرجند

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خراسان جنوبی

جاذبه‌های گردشگری	
تاریخی قبل از اسلام	■ (Red)
تاریخی بعد از اسلام	■ (Purple)
طبیعی	● (Green)
چشمه‌های آب‌گرم	● (Blue)
ورزشی	▲ (Orange)
مرکز استان	● (Orange)
مرکز شهرستان	■ (Black)
مرکز بخش	● (Black)
دهستان	○ (White)
آب‌آبی	○ (White)
مقیاس : 1:2,000,000	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
بیرجند	بیرجند	قلعه بیرجند- بند دره- باغ اکبریه- حسینیه بهرامان- خانه پردلی- ریاط آصف- خانه آراسته- ارگ کلاه فرنگی- قلعه خورگ- مدرسه شوکتیه
بیرجند	مزارکاهی- روستای چنشت	امامزاده بی بی زینب خاتون- روستای چنشت- غارهای زیبا- امامزاده سید حامد علوی
بیرجند	اسدیه- روستای درمیان	شهر باستانی اسدیه- قلعه تاریخی فورگ- روستای فورگ- روستای درمیان
بیرجند	قاین	جاذبه های تاریخی و طبیعی
بیرجند	خوسف- روستای خور	شهر خوسف- آرامگاه ابن حسام خوسفی- روستای خور
بیرجند	سریشه- روستای ماخونیک	روستای تاریخی ماخونیک- معادن بازالت سریشه- قلعه نهبندان
بیرجند	سرایان- منطقه بیلاقی مصعبی و کریمو	بناهای تاریخی شهر سرایان- کاخک و روستاهای زیبای مصعبی و کریمو- امامزاده سلطان کریم شاه- امامزاده مصیب

استان خوزستان

استان خوزستان با مرکزیت شهر اهواز یکی از دیدنی‌ترین مناطق ایران است که از جلوه‌های طبیعی و باستانی و تاریخی بسیار با ارزش و منحصر به فردی برخوردار است. استان خوزستان از شمال به استان لرستان، از شمال شرقی و شرق به استان چهار محال و بختیاری، از شمال غربی به استان ایلام، از شرق و جنوب شرقی به استان کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب به استان بوشهر و خلیج فارس، و از غرب به کشور عراق محدود می‌شود. این استان؛ نه تنها باستانی‌ترین بنای ایران (چغازنبیل) بلکه تنها رودخانه قابل کشتیرانی ایران را در خود جای داده است. رودخانه کارون نامی آشنا برای همگان بوده و از جاذبه‌های خاصی برای ایرانیان برخوردار است. این استان دارای آب و هوای نیمه بیابانی که شهرهای آبادان، خرمشهر، ماهشهر، هندیجان، دشت آزادگان و نواحی دزفول، بهبهان، رامهرمز، شوشتر و نواحی شمال اهواز را در بر می‌گیرد و آب و هوای نیمه مرطوب و معتدل که نواحی شمال دزفول، و آب و هوای کوهستانی سرد که ایذه و باغ ملک را در بر می‌گیرد.

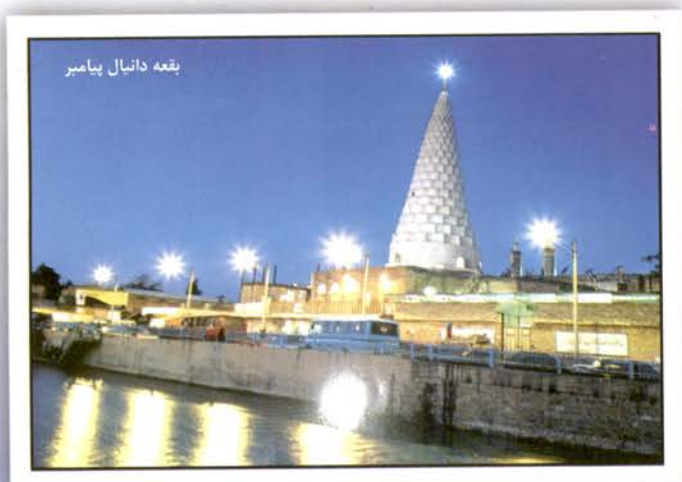
جاذبه‌های گردشگری

مهم‌ترین جاذبه‌های استان عبارتند از: پل معلق فلزی (پل سفید)، پل والرین، پل شادروان، بند میزان، رود کارون و پارک حاشیه‌ای زیگورات چغازنبیل، ساحل اروند رود، جزیره مینو، آبشارها و آسیاب‌های قدیمی، چشمه آب معدنی گراب، دریاچه سد کارون، رود جراحی (مارون) و قلعه دختر، تالاب شادگان، بند میزان، چشمه و حوض گلگیر، رودخانه زهره، دریاچه سد دز، هور مزرعه، چشمه آب معدنی دهلران، چشمه عین خوش و منطقه حفاظت شده کرخه. از آثار و ابنیه تاریخی این استان می‌توان به کاخ آپادانا، قلعه آکروپل، ایوان کرخه، کاخ اردشیر، بقعه دانیال پیامبر و موزه شوش، کاروانسراهای شوشتر، بقعه سید محمد ماهرو، قلعه بردی و معبد برد نشانده، کتیبه تنگ تک آب، و محوطه باستانی ارجان. کاروانسراهای دزفول، حمام وزیر، شهر باستانی جندی شاپور، مسجد جامع و آرامگاه یعقوب لیث اشاره کرد. موسیقی نیز یکی از شاخص‌های معرف این استان که در هر منطقه و قومیت از استان، صورت ویژه‌ای دارد. در مناطق عرب نشین و در میان قوم عرب، موسیقی

بیشتر متأثر از مقام‌های عربی است. در میان قوم بختیاری موسیقی جایگاه خاصی دارد و در آیین‌های شادی و ماتم، نوازندگان سازهای محلی حضوری مشهود دارند. صنایع دستی و سوغات

مجموعه صنایع دستی عشایری، روستایی و شهری استان خوزستان بسیار متنوع است. قالی و گلیم که به بافته‌های داری موسوم هستند در شهرهای مسجد سلیمان، هفتگل، دزفول و مناطق روستایی و عشایری تولید می‌شوند. از محصولات دیگر بافندگی می‌توان به احرامی، عبا، سیاه چادر، چوقا، پستی، خورجین (هورزین) که در مناطق عشایری، روستایی و شهری مانند شوشتر، دزفول، بهبهان، سوسنگرد تولید می‌گردد اشاره کرد. محصولات پوستی که عشایر و روستاییان مناطق مختلف استان خوزستان تولید کننده آن هستند، نمد مالی که در شهرهای بهبهان و دزفول و نیز در میان روستاییان و عشایر به مقداری اندک تولید می‌شود. حصیربافی، سبد بافی، فلزکاری و میناسازی شامل: قلم‌زنی فلزات، قفل‌سازی و زیورآلات در شهرهای اهواز، سوسنگرد و هویزه.

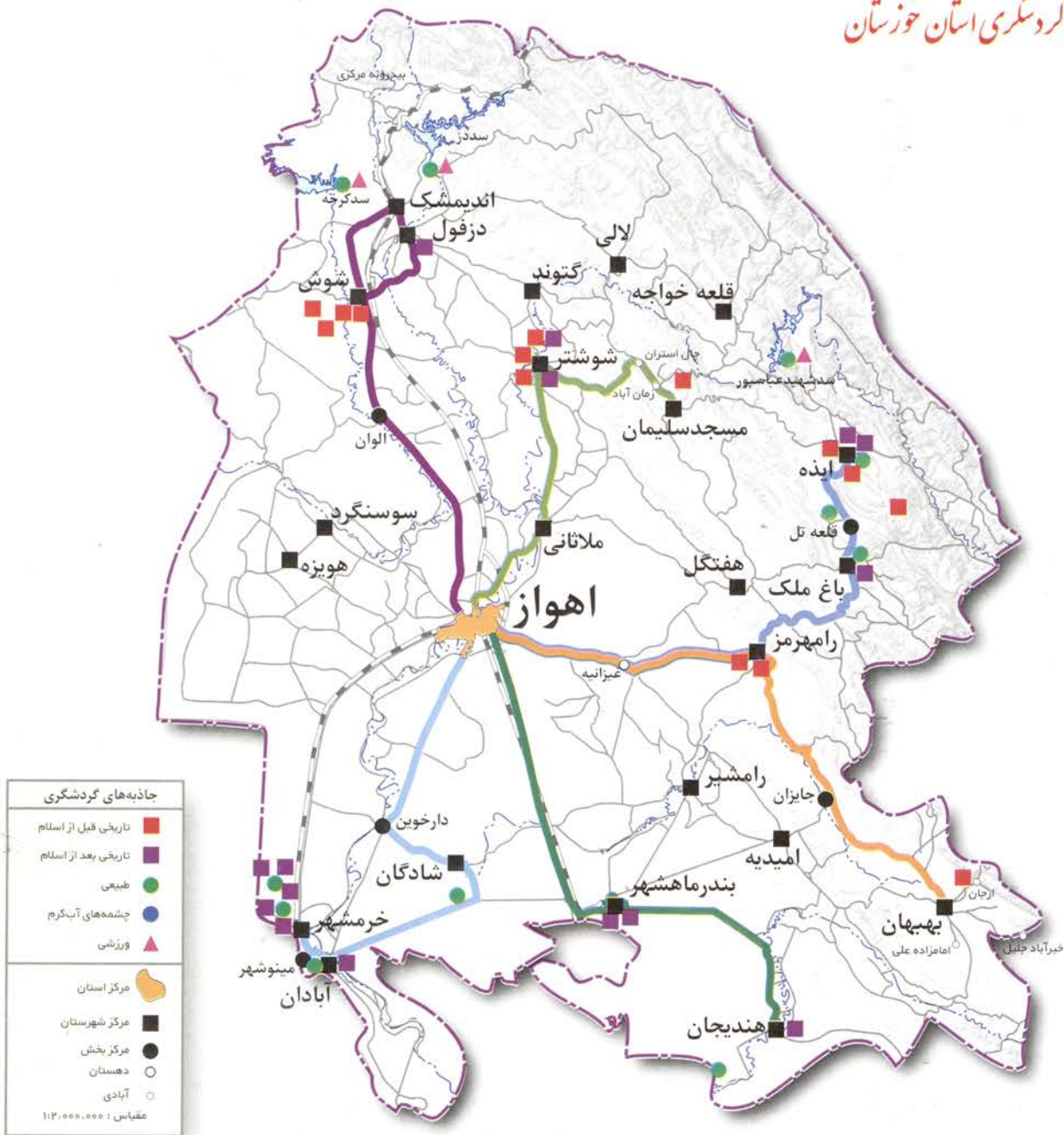
از سوغات این استان می‌توان به خرما، ادویه هفت رنگ، لیف خرما، عبا، حصیر، گبه، فرش، گلیم، سجاده بافی، جاجیم، نمد، خراطی، حصیر بافی، حلوا ارده، حلوا شکری، حلوا کنجدی، ارده شیر، انواع کلوچه سنتی اشاره کرد.

بقعه دانیال پیامبر

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خوزستان

جاذبه‌های مسیر	مقصد سفر	مبدأ سفر
پل سفید (پل معلق) - پل سیاه (پل پیروزی) - علی بن میزیار اهوازی - کاروانسرا - پل بند شادروان - خانه قدیمی مایار - ساختمان سه گوش	اهواز	اهواز
ژیکورات چغازنبیل - قلعه شوش - پل قدیم دزفول - ایوان کرخه - سد و دریاچه پشت سد - بقاع متبرک حضرت دانیال (ع) (باغ ملک) - سد دز	شوش - اندیمشک - دزفول	اهواز
پالایشگاه، بندر و کشتیرانی - جزیره مینو - تالاب بین المللی شادگان - مقام خضر - روستای فنیخ در خرمشهر	شادگان - آبادان - خرمشهر	اهواز
شهر تاریخی ارجان - طاق نصرت ساسانی - گور هرمز ساسانی	بهبهان	اهواز - رامهرمز
منطقه بیابانی ارتفاعات زاگرس - روستای تفریحی مال آقا - تالاب - غار اشکفت سلمان - سنگ نیشته کول فره - منطقه جانکی باغ ملک - مجسمه سوسن - امامزاده عبدالله باغ ملک - امامزاده ابراهیم (ع) ایذه	باغ ملک - ایذه	اهواز - رامهرمز
آبشارهای شوشتر - بند میزان - بافت قدیم بردنشاده - سد شهید عباسپور - بقاع متبرک شیخ شوشتری و شیخ انصاری - قدمگاه امام زمان	شوشتر - مسجد سلیمان	اهواز
مصایع بزرگ پتروشیمی - بازارچه مرزی - خلیج هندلیجان - بافت تاریخی هندلیجان	ماهشهر - هندلیجان	اهواز

استان زنجان

استان زنجان با مرکزیت شهر زنجان در ناحیه شمال غرب کشور قرار دارد و از طرف شمال به استان اردبیل، از شمال شرق به استان گیلان، از شرق به استان قزوین، از جنوب به استان همدان، از غرب به استان کردستان و آذربایجان غربی و از شمال غرب به استان آذربایجان شرقی محدود است.

تنوع آب و هوایی این منطقه موجب ایجاد گونه‌های متفاوتی از زندگی جانوری شده است. وجود گونه‌های متفاوتی از حیوانات وحشی و پرندگان مهاجر و جانوران آبی گردشگران بسیاری را در مواقعی که شکار مجاز است به این منطقه جذب می‌کند. آب و هوا در زمستان بسیار سرد و در تابستان معتدل می‌باشد.

جاذبه‌های گردشگری

مهم‌ترین آثار تاریخی و باستانی استان زنجان شامل گنبد باشکوه سلطانیه، تخت سلیمان، بازار زنجان، مجموعه رختشوی‌خانه، مسجد جامع زنجان، مقبره قیدار نبی در خدابنده، آرامگاه احمد زهر نوش و امامزاده زیدالکبیر در ابهر است. منطقه محافظت شده انگوران، غار کتله خور و گلجیک و غار خرمنه سر از دیگر جاذبه‌های طبیعی این استان هستند. از رودهای مهم استان قزل‌اوزن است که رودی جوشان و خروشان است و از کوه‌های کردستان سرچشمه گرفته و پس از توقفی در پشت سد منجیل در نهایت وارد دریای خزر می‌گردد و از دیگر رودخانه‌ها زنجان رود، ابهر رود، سجاس رود و خرا رود را می‌توان نام برد. همچنین چشمه‌های آب معدنی استان عبارتند از: چشمه آبگرم ونیق، چشمه آبگرم ابدال، چشمه آبگرم گرماب و چشمه آبگرم حلب انگوران.

صنایع دستی و سوغات

از صنایع دستی این استان می‌توان به فرش و گلیم، منبت، منجوق دوزی، جاجیم، گل دوزی، مللیه کاری، چاروق دوزی، چاقوسازی، مسگری، گیوه بافی اشاره کرد. سقز، سبزی گل آقا، سبزی قاز یاقی، سبزی ماتار و پیاز کوهی چی دان، شیرینی انگشت پیچ از سوغات معروف این استان می‌باشند.

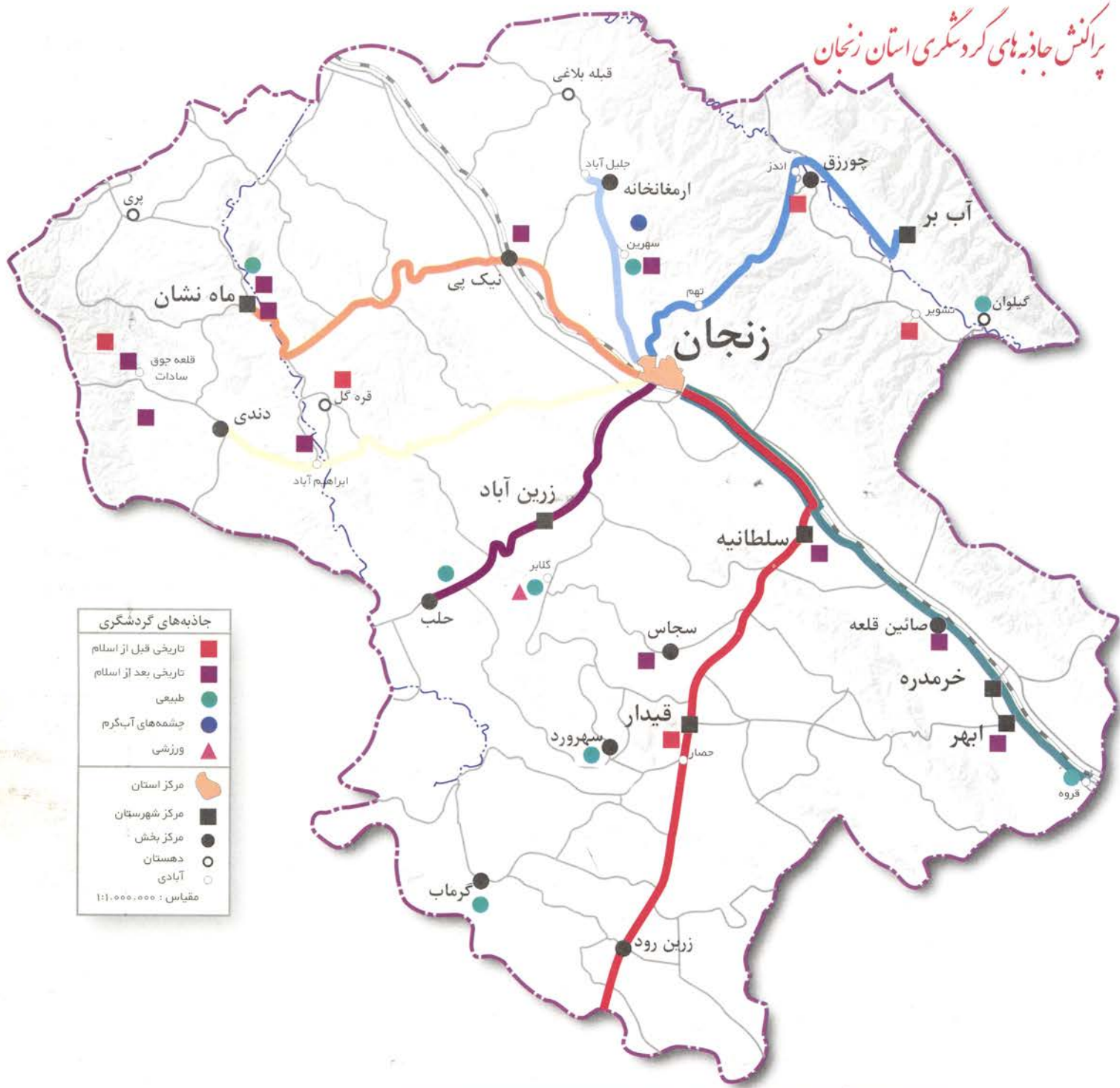

تخت سلیمان

گنبد سلطانیه

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان زنجان

جاذبه‌های گردشگری	
تاریخی قبل از اسلام	■ (Red)
تاریخی بعد از اسلام	■ (Purple)
طبیعی	● (Green)
چشمه‌های آب‌گرم	● (Blue)
ورزشی	▲ (Triangle)
مرکز استان	● (Orange)
مرکز شهرستان	■ (Black)
مرکز بخش	● (Black)
دهستان	○ (White)
آبادی	○ (White)
مقیاس: 1:1,000,000	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
زنجان	زنجان	بازار زنجان - مجموعه رختشوی خانم - مسجد جامع زنجان -
زنجان	مahaneshan	کاروانسرای نیک پی - دودکش جن - قلعه مهستان - قلعه قشلاق - کلیسای ماه نشان
زنجان	دندی	تقاره خانه و یخچال ابراهیم آباد - خانه اربابی کنج آباد - روستای خورجهان - قلعه معدن انگوران -
زنجان	زرین آباد - حلب	روستای گلایر و سد گلایر - روستای خوعین
زنجان	ابهر	امامزاده یحیی صابین قلعه - حمام یال بان خرمدره - امامزاده ابهر - روستای قره
زنجان	قیدار - زرین رود	سلطانیه - مسجد جامع سجاس - مقبره قیدار نبی - غار کتله خور
زنجان	آب بر	آتشکده الزین - آتشکده تشویر - روستای کیلوان -
زنجان	قره پشتلو - ارمغان خانه	روستای سهرین و دشت حفاظت شده سهرین - آبگرم ونق - سد تهم

استان سمنان

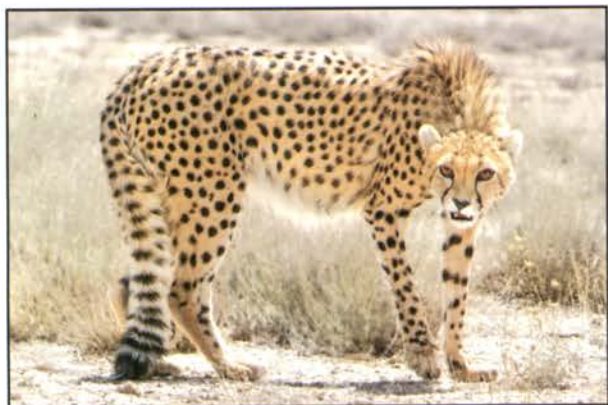
استان سمنان به مرکزیت شهر سمنان از جانب شمال به استان‌های خراسان شمالی، گلستان و مازندران، از جنوب به استان‌های یزد و اصفهان، از مشرق به استان خراسان رضوی و از مغرب به استان‌های تهران و قم محدود است. مهم‌ترین شهرهای استان سمنان عبارتند از: سمنان، شاهرود، دامغان، مهدی‌شهر، شه‌میرزاد، شاهرود، بسطام، دامغان، گرمسار. این استان عمدتاً در بخش‌های جنوب و نواحی مرکزی دارای اقلیم و آب و هوای بیابانی و نیمه گرم می‌باشد و در نواحی شمال دارای اقلیم نیمه خشک گرم می‌باشد.

جاذبه‌های گردشگری

اهم جاذبه‌های طبیعی استان عبارتند از: پارک ملی کویر، مناطق حفاظت شده پرور، غار دربند، بزرگ‌ترین غار استان سمنان است که در سه کیلومتری جنوب شه‌میرزاد و مشرف بر دره سرسبز و خرم دربند است. مسجد سلطانی و مسجد تاریخانه یا خدای خانه از جاذبه‌های مذهبی و آب انبار حوض قیلوقه در کنار دریاچه نمک و برج چهل دختر دامغان، برج چهل دختران سمنان، برج کاشانه بسطام، برج مهمان‌دوست، دروازه ارگ سمنان، قلعه گرد کوه دامغان (گنبدان دژ)، کاروانسرای سفیدآب، کاروانسرای قصر بهرام، معبد اشکانی و یا بقعه پیغمبر، آرامگاه بایزید بسطامی و آرامگاه شیخ ابوالحسن خرقانی از آثار باستانی این استان می‌باشد.

صنایع دستی و سوغات

در این استان انواع صنایع دستی نظیر قالی‌بافی، گلیم بافی، نمدمالی، سرامیک و سفال‌سازی، چاپ قلم‌کار و... وجود دارد. از دیگر محصولات دستباف این استان به پرده‌های سنتی و هنری و حوله و شال‌گردن و پارچه‌های متقال، پلاس و چوقا و جاجیمچه می‌توان اشاره کرد. از سوغاتی‌های اصلی این منطقه نیز می‌توان به لبنیات معروف سنگسر_گردو و آلوی نامی شه‌میرزاد، انگور، زردآلو، گیلان، قیسی، نقل، نان داچه شاهرود اشاره کرد.

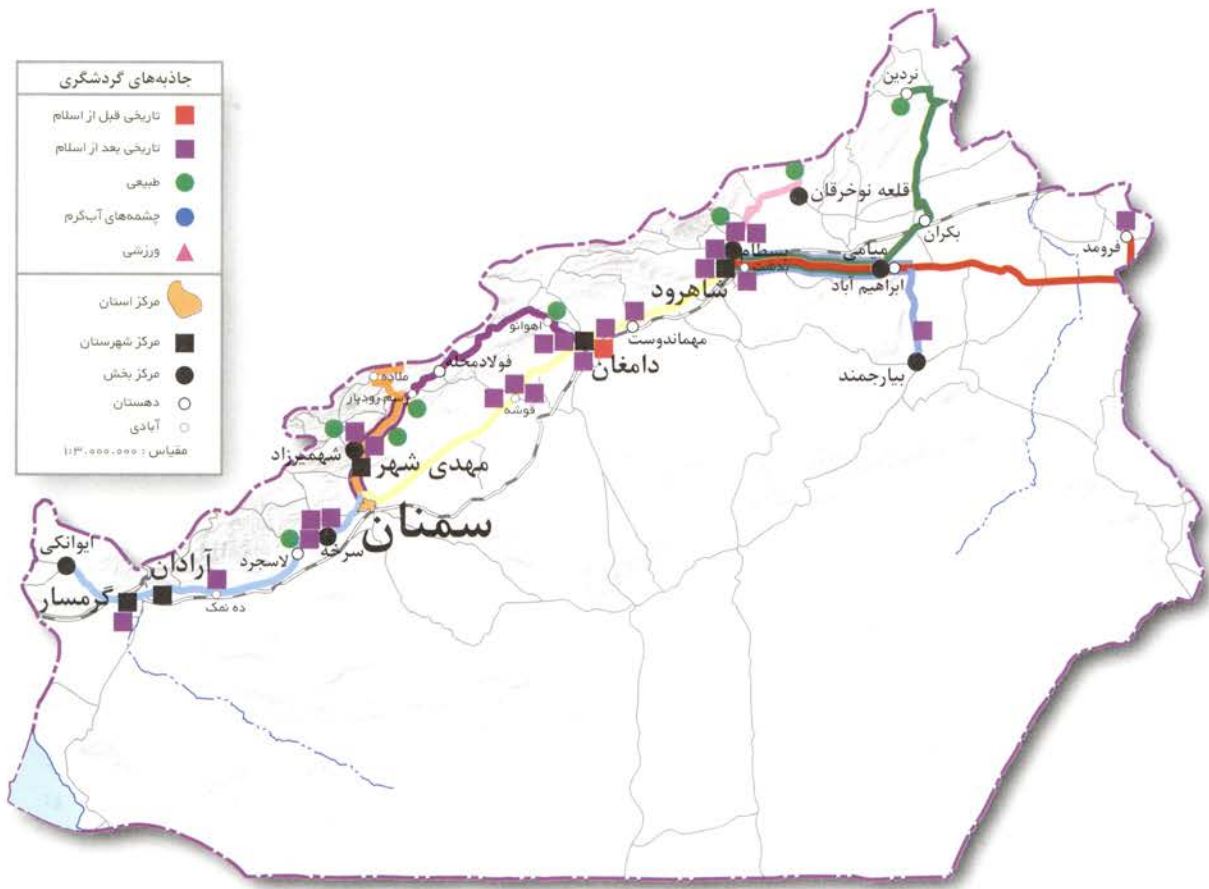
بوزبلنگ سمنان

پسته دامغان

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان سمنان

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
سمنان	سمنان	دروازه ارگ سمنان - مسجد امام خمینی - بازار سمنان - مسجد جامع - بازار سمنان
سمنان	مهدیشهر - شه میرزا - ملاده	امامزاده سید تاج‌الدین پرور - کاخ ملاده - شیرقلعه - شه میرزا - منطقه حفاظت شده پرور
سمنان	سرخه - لاسجرد - ده نمک - گرمسار - ایوانکی	مسجد امام هادی - حمام بیرون دژ - خانه حشمت - تلخ آب - قلعه ده نمک - خانه باقری
سمنان	مهدی شهر - شه میرزا - فولادمحل - دامغان	راسته بازار - پیر علمدار - مسجد تاریخانه - چشمه علی - بازار دامغان - باداب سورت
سمنان	عطاری - آهوان - دامغان - مهماندوست - شاهرود	کاروانسرای سنگی - کاروانسرای آجری - کاروانسرای قوشه - برج طغرل - خانه عطاردی - مسجد شیخ علی اکبر - مسجد اخیانی ها - آرامگاه بایزید بسطامی
سمنان	شاهرود - میامی - بکران - نردین - حسین آباد	دشت شقایق
سمنان	شاهرود - بسطام - قلعه نوخرقان - منطقه ایر - آزادشهر	مدرسه شاهرخیه - حمام امیریم - جنگل ایر - خوش بیلاق
سمنان	شاهرود - بدشت - ابراهیم آباد - عباس آباد - فرومد	کاروانسرای بدشت - آرامگاه ابن یمن - فرومد
سمنان	شاهرود - بدشت - میامی - بیارجمند	کاروانسرای میانبدشت

استان سیستان و بلوچستان

سیستان و بلوچستان است. شهر سوخته، آتشکده کرکوی، بنای امامزاده غلام رسول، تپه‌های باستانی و با ارزش، شهرهای تاریخی نظیر شهر سوخته، قلعه‌های باستانی (قلعه تیمور، قلعه ایرانشهر)، مسجدهایی با ارزش معماری بالا به همراه جاذبه‌های دیگر چون: صنایع دستی جذاب، موسیقی محلی، مردمانی با فرهنگ‌ها و قومیت‌های مختلف از مهم‌ترین و جذاب‌ترین دیدنی‌های استان سیستان و بلوچستان است

صنایع دستی و سوغات

در سیستان و بلوچستان به‌ویژه در سیستان، بیشترین شمار شاغلان به صنایع دستی در رشته گلیم، قالیچه و قالی و پستی بافی فعالیت می‌کنند. صنایع دستی آن عبارتند از: قالی‌بافی، خورجین‌بافی، سوزن‌بافی، کرک‌بافی، سکه و دگمه‌دوزی، خامه‌دوزی، چادر بافی، پیروار دوزی، سیاه دوزی، سفال‌سازی و زینت‌آلات (جواهر سازی) که در بین بیشتر خانواده‌ها معمول است.

قله اشغسانی تفتان

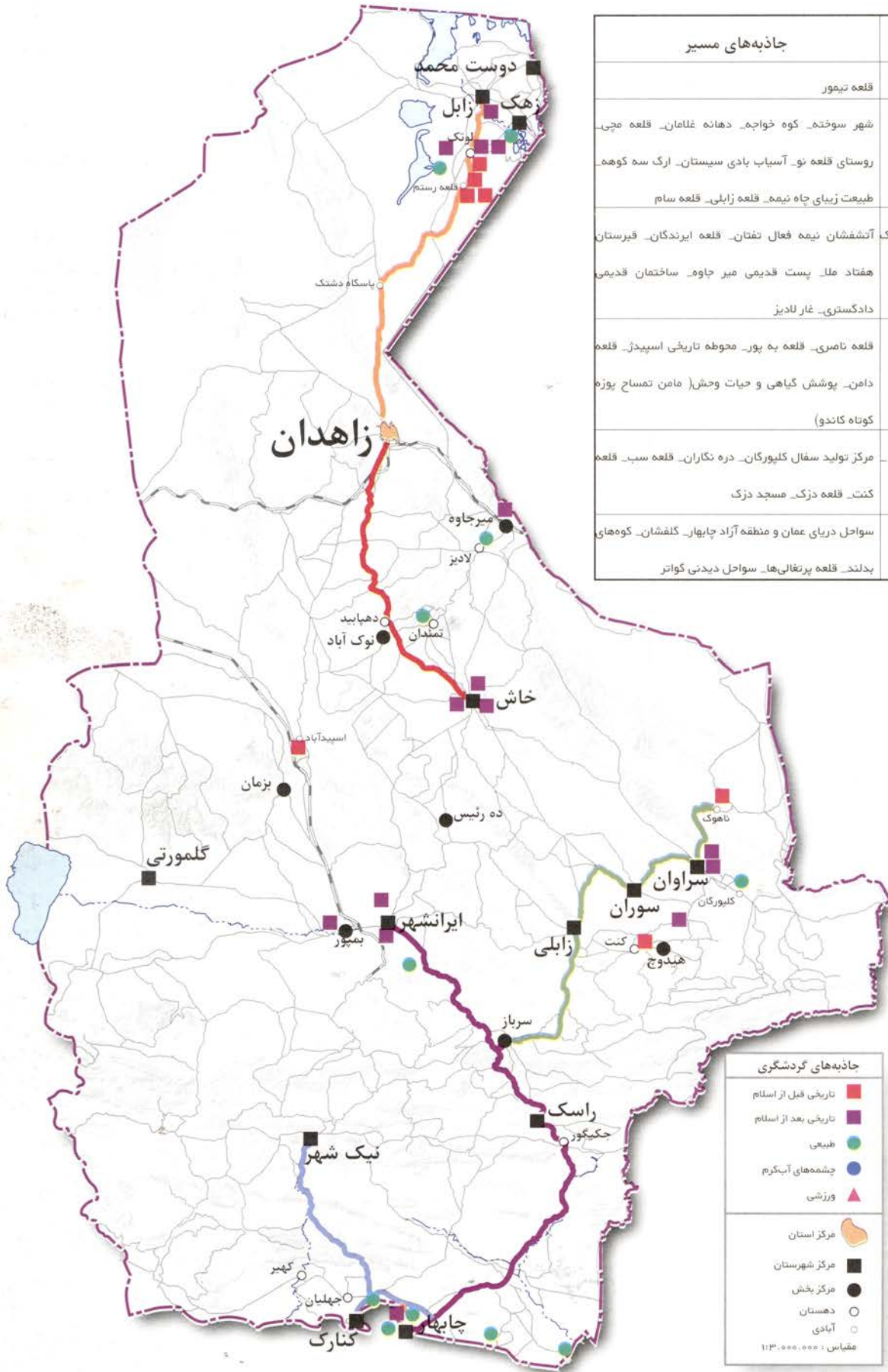
استان سیستان و بلوچستان به‌لحاظ وسعت بعد از کرمان دومین استان بزرگ کشور است. این استان با مرکزیت زاهدان از دو ناحیه سیستان و بلوچستان تشکیل یافته است که از لحاظ طبیعی با یکدیگر متفاوتند. ناحیه سیستان در قسمت شمالی این استان قرار دارد و حوزه مسطحی است که از آبرفت‌های دلتای قدیمی و فعلی رود هیرمند تشکیل شده است. ناحیه بلوچستان منطقه وسیع کوهستانی است که حد شمالی آن بیابان لوت و حد جنوبی آن دریای عمان است. مرزهای طولانی آبی و خشکی استان با کشورهای افغانستان، پاکستان و دریای عمان، موقعیت ویژه‌ای را به آن بخشیده و سبب ایجاد شرایطی خاص شده است. تنوع مذهبی، گویش‌های مختلف و نمود تعلقات قومی از دیگر ویژگی‌های اجتماعی این استان است. ... شهرستان‌های آن عبارتند از: ایرانشهر، چابهار، خاش، زابل، زاهدان، سراوان، سرباز و نیک شهر. آب و هوای استان بیشتر از نوع آب و هوای بیابانی است.

جاذبه‌های گردشگری

جلوه‌های زیبا و دیدنی استان، از کرانه‌های دریای عمان تا دریاچه هامون در شمال در فصول مختلف، تنوعی دل‌انگیز را همراه دارد. یادگارهای تاریخی، سرسبزی باغ‌های مرکبات ایرانشهر، پارک تفتان، پارک جنگلی بمپور، پناهگاه‌های حیات وحش، جنگل‌های نخل، انواع چشمه‌های آبگرم، رودخانه سرباز و تماشای آن، غار تیس، غارکوه پیرک، کوه و قله تفتان، کوه خواجه، گردشگاه‌های کश्مان، گردشگاه مالیه - گور بند، خلیج و سواحل زیبای چابهار، جنگل‌های حرا، منطقه حفاظت شده بزمان و گل فشان‌های طبیعی استان از مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان سیستان و بلوچستان

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
زاهدان	زاهدان	قلعه تیمور
زاهدان	سه راهی دشتک- زابل	شهر سوخته- کوه خواجه- دهانه غلامان- قلعه مچی- روستای قلعه نو- آسیاب بادی سیستان- ارگ سه کوه- طبیعت زیبای چاه نیمه- قلعه زابلی- قلعه سام
زاهدان	دهابید- اسکل آباد و نوک	آتشفشان نیمه فعال تفتان- قلعه ایرندگان- قبرستان هفتاد ملا- پست قدیمی میر جاوه- ساختمان قدیمی دادگستری- غار لادیز
ایرانشهر	ایرانشهر- سرباز- چابهار	قلعه ناصری- قلعه به پور- محوطه تاریخی اسپیدز- قلعه دامن- پوشش گیاهی و حیات وحش(مامن تمساح پوزه کوتاه کاندو)
سرباز	سرباز- زابلی- سراوان	مرکز تولید سفال کلیورگان- دره نگاران- قلعه سب- قلعه کنت- قلعه دزک- مسجد دزک
چابهار	چابهار- کنارک- نیک شهر	سواحل دریای عمان و منطقه آزاد چابهار- گلشنان- کوه‌های بدلند- قلعه پرتغالی‌ها- سواحل دیدنی کواتر

جاذبه‌های گردشگری

- تاریخی قبل از اسلام (Red square)
- تاریخی بعد از اسلام (Purple square)
- طبیعی (Green circle)
- چشمه‌های آب‌گرم (Blue circle)
- ▲ ورزشی (Blue triangle)
- مرکز استان (Orange circle)
- مرکز شهرستان (Black square)
- مرکز بخش (Black circle)
- دهستان (White circle)
- آبادی (White circle)

مقیاس: 1:3,000,000

استان فارس

آدینه و مسجد وکیل و جاذبه‌های فرهنگی مانند آرامگاه‌های شاعران نامی ایران حافظ، سعدی و خواجهی کرمانی و نیز موزه پارس و عمارت کلاه فرنگی شیراز اشاره کرد. باغ‌های شیراز نظیر باغ ارم که شامل چند عمارت تاریخی و باغ گیاه‌شناسی با تنوع گیاهی که به شکل یک نمایشگاه از انواع گل‌ها و گیاهان درآمده است و باغ قوام (نارنجستان) از دیگر جاذبه‌های این استان محسوب می‌شوند.

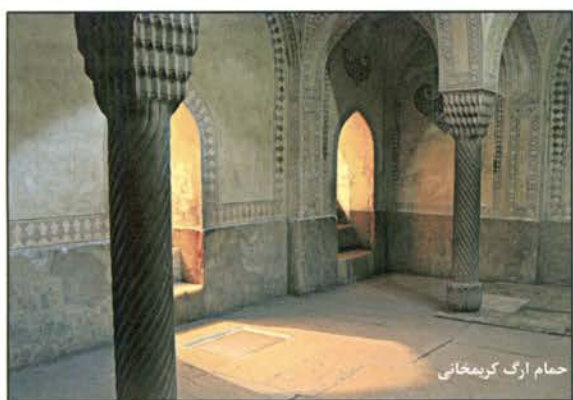
صنایع دستی و سوغات

قالی، گلیم و گبه از مهم‌ترین صنایع دستی استان محسوب می‌شوند، پس از آن باید از قلم‌زنی روی نقره، خاتم‌سازی و معرق‌کاری، منبت‌کاری، نقاشی روی چوب و سفال و سرامیک، رنگرزی گیاهی خامه و ابریشم، کاشی معرق و کاشی هفت‌رنگ یاد کرد. از رشته‌های رایج در استان فارس نگارگری، گل و مرغ‌سازی، تذهیب و تشعیر است. شهر شیراز محل آثار دوران کهن ایران، با داشتن خاتم‌کاری، طلاسازی، و نقره‌کاری محل معتبری برای خرید سوغات این استان است. از دیگر سوغات‌های شهر شیراز می‌توان به آلبومو، انار، انجیر، ترشیجات، چرم، حنا، خراطی، خرما، زعفران، سفیدآب، سنگ‌تراشی، شیشه‌گری، بهار نارنج، ظروف سفالی، عرقیات، فلزکاری، کیسه حمام، گبه، کلوچه و مسقطی، نان بوخه، منبت‌کاری و نمد اشاره کرد.

استان فارس که یکی از بزرگ‌ترین قطب‌های فرهنگی ایران به‌شمار می‌آید، تقریباً در جنوب و جنوب غرب ایران قرار دارد. این استان از سمت شمال به استان اصفهان، از سمت جنوب و جنوب شرق به استان هرمزگان، از سمت جنوب غرب به استان بوشهر، از سمت شمال غرب به استان کهگیلویه و بویراحمد، از سمت شرق به استان کرمان و از سمت شمال شرق به استان یزد محدود شده است. سه ناحیه آب و هوایی متمایز در استان فارس وجود دارد: نخست ناحیه کوهستانی شمال و شمال غربی با زمستان‌های نسبتاً سرد و تابستان‌های معتدل. دوم نواحی مرکزی با زمستان‌های نسبتاً بارانی و معتدل و تابستان‌های گرم و خشک. ناحیه سوم در جنوب و جنوب شرقی دارای زمستان‌های معتدل و تابستان‌های بسیار گرم است. مرکز استان فارس، شهر شیراز است که پرجمعیت‌ترین شهر این استان محسوب می‌شود. از دیگر شهرهای این استان می‌توان به شهرهای آباده، ارسنجان، استهبان، اقلید، بوانات، پاسارگاد، جهرم، خرامه، خرم‌بید، خنج، داراب، رستم، زرین‌دشت، سپیدان، سروستان، شیراز، فراشیند، فسا، فیروزآباد، قیر، کازرون، کوار، گراش، لارستان، لامرد، مرودشت، ممسنی، مهر، نیریز اشاره کرد.

جاذبه‌های گردشگری

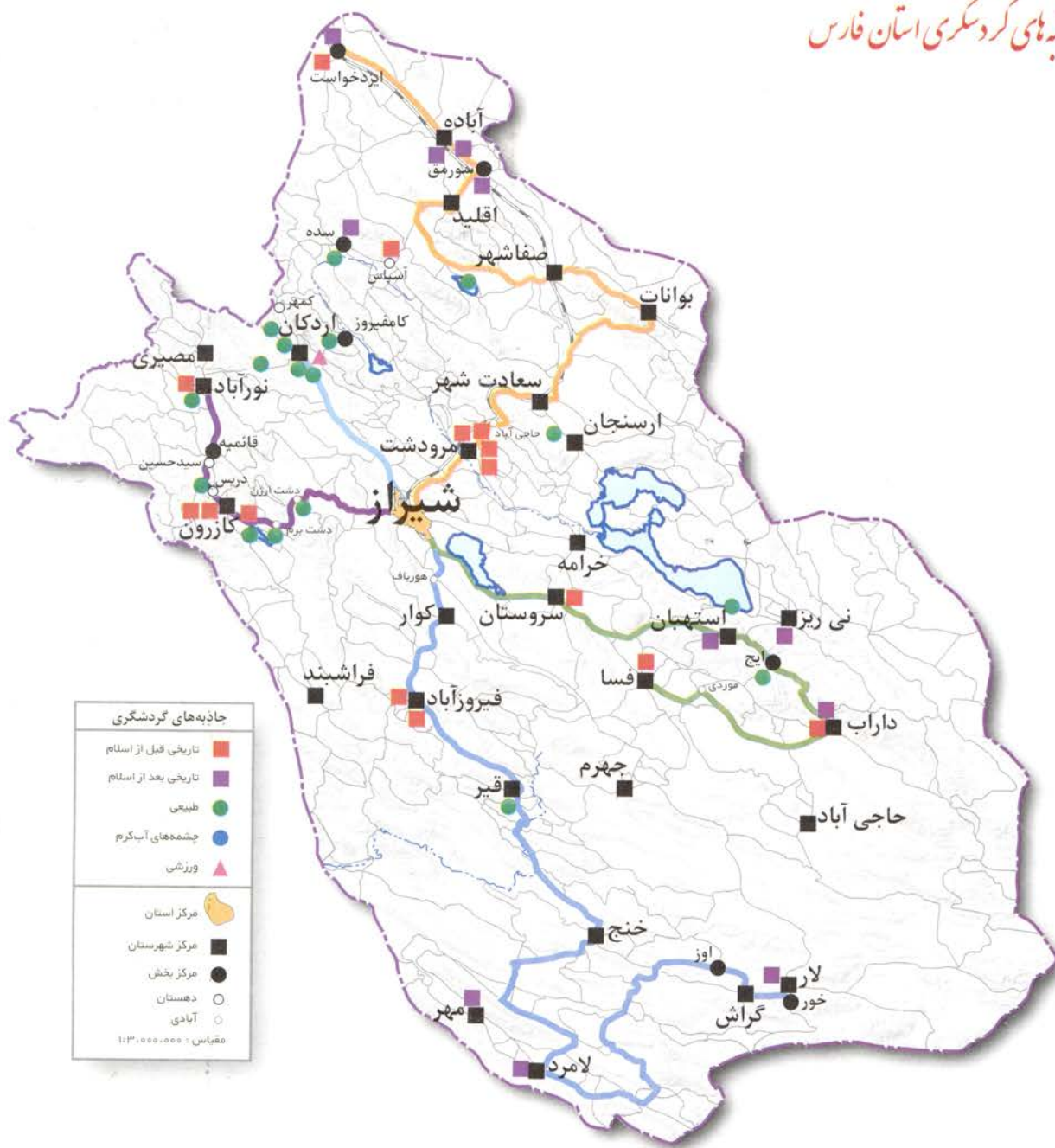
استان فارس با وجود آثار تاریخی و فرهنگی پیش از اسلام که جزء میراث جهانی محسوب می‌شوند گردشگران خارجی را از نقاط مختلف دنیا به‌سوی خود جلب می‌نماید. نماد حضور تمدن ایران زمین در این خطه آثار باستانی و تمدن بشری هم‌چون: تخت جمشید، پاسارگاد، نقش رستم، غارشاپور، شهر بیشاپور، شهر گور، بازار قیصریه، بازار وکیل، ارک کریم‌خانی، حمام وکیل و قلعه دختر می‌باشند از دیگر جاذبه‌های این استان می‌توان به جاذبه‌های طبیعی: آبشار مارگون، چشمه جوشک و دریاچه پریشان، جاذبه‌های مذهبی: آرامگاه شاه چراغ، مسجد جامع عتیق یا مسجد

حمام ارک کریمخانی

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان فارس

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
شیراز	شیراز	مسجد و حمام و بازار وکیل - آرامگاه کریم خان زند - بقعه شاه چراغ - مسجد نصیرالملک - بقعه بی بی دختران - آرامگاه سعدی - آرامگاه حافظ - خانه صدر جهرمی - خانه نصیرالملک - مسجد جامع عتیق - مسجد نو و برم دنگ
شیراز	مرودشت - بوانات - اقلید - آباده - ایزدخواست	عمارت کلاه فرنگی سورمق - کاروانسرای خان خوره - قلعه اسپاس - تخت جمشید - نقش رستم - پاسارگاد - نقش رجب - امامزاده سید علی ایزدخواست (ع) - جنگل بناب - آبشار تنگ براق - قدمگاه سده
شیراز	اردکان	آبشار مارگون - پیست اسکی سپیدان - تنگ تیرآب - برم شش پیر - چله گاه - تنگ پستانک
شیراز	دشت ارژن - کازرون - نورآباد	سراب بهرام - دشت ارژن - هفت برم - تنگ بوان - شهر بیشاپور - غار شاپور - تنگ چوگان - دریاچه پریشان
شیراز	سروستان - فسا - داراب	کاخ ساسان سروستان - شهر دارابگرد - مجموعه ییلاقی دهن آسیاب - قهپ آتشکده - امامزاده پیرمیراد - دریاچه بختگان - آبشار تام - کاروانسرای نی ریز
شیراز	فیروزآباد - لامرد - لار	آتشکده فیروزآباد - قلعه دختر فیروزآباد - حمام وراوی - مقبره شیخ دانیال - غار سنگ شکنان - آبشار مروارید شهر خفر - امامزاده پیرغار

استان قزوین

استان قزوین با مرکزیت شهر قزوین از استان‌های شمال غربی ایران متشکل از سه منطقه متمایز و مشخص کوهستانی، کوه پایه‌ای و دشتی است. این استان از شمال به استان‌های گیلان و مازندران، از غرب به استان‌های همدان و زنجان، از جنوب به استان مرکزی و از شرق به استان‌های تهران و البرز محدود می‌شود. از شهرهای مهم این استان می‌توان به تاکستان، آبیک و بوئین‌زهره اشاره کرد. استان قزوین دارای آب و هوای متنوعی در طیف بیابانی، سرد و معتدل کوهستانی و گرم و نیمه مرطوب است. در مجموع استان قزوین، منطقه‌ای با تنوع آب و هوای بسیار است.

جاذبه‌های گردشگری

استان قزوین، به سبب سرنوشت پرفراز و نشیب تاریخی خود از بناهای با قدمت و با ارزشی برخوردار است. ویژگی‌های خاص جغرافیایی و باستانی، سابقه صد سال پایتختی ایران در دوران صفویه و روحیه هنرمندانه مردم این دیار، سبب وجود بناهای تاریخی و مکان‌های دیدنی بسیاری در کنار طبیعت کم نظیر و زیبای این استان شده است. از جمله بناهای باستانی و تاریخی استان قزوین می‌توان به قلعه ساسان، برج باراجین، برج سنگی با کتیبه کوفی، پل شاه عباسی، قز قلعه (قلعه دختر)، قلعه حسن صباح در منطقه الموت، قلعه‌های تاریخی لمبسر، سمیران، سنگرود و بیدلان، عمارت کلاه فرنگی و سردر عالی قاپو از بناهای صفویه، آرامگاه حمداله مستوفی، حمام شاه عباس، بازار قیصریه، مدرسه و مسجد سردار، مسجد جامع کبیر، امامزاده حسین، مسجدالنبی و مدرسه پیغمبریه اشاره کرد. جاذبه‌های طبیعی

این استان عبارتند از: ایهر رود در حوالی سلطانیه، ایوان سنگی نیاق، چشمه آب خرقان، قله خشچال واقع در سلسله جبال البرز غربی و شمال دره الموت، دره نینه رود در نزدیکی روستاهای هیر و ویار، قله آوان و دریاچه اوان که بزرگ‌ترین دریاچه در این منطقه می‌باشد.

صنایع دستی و سوغات

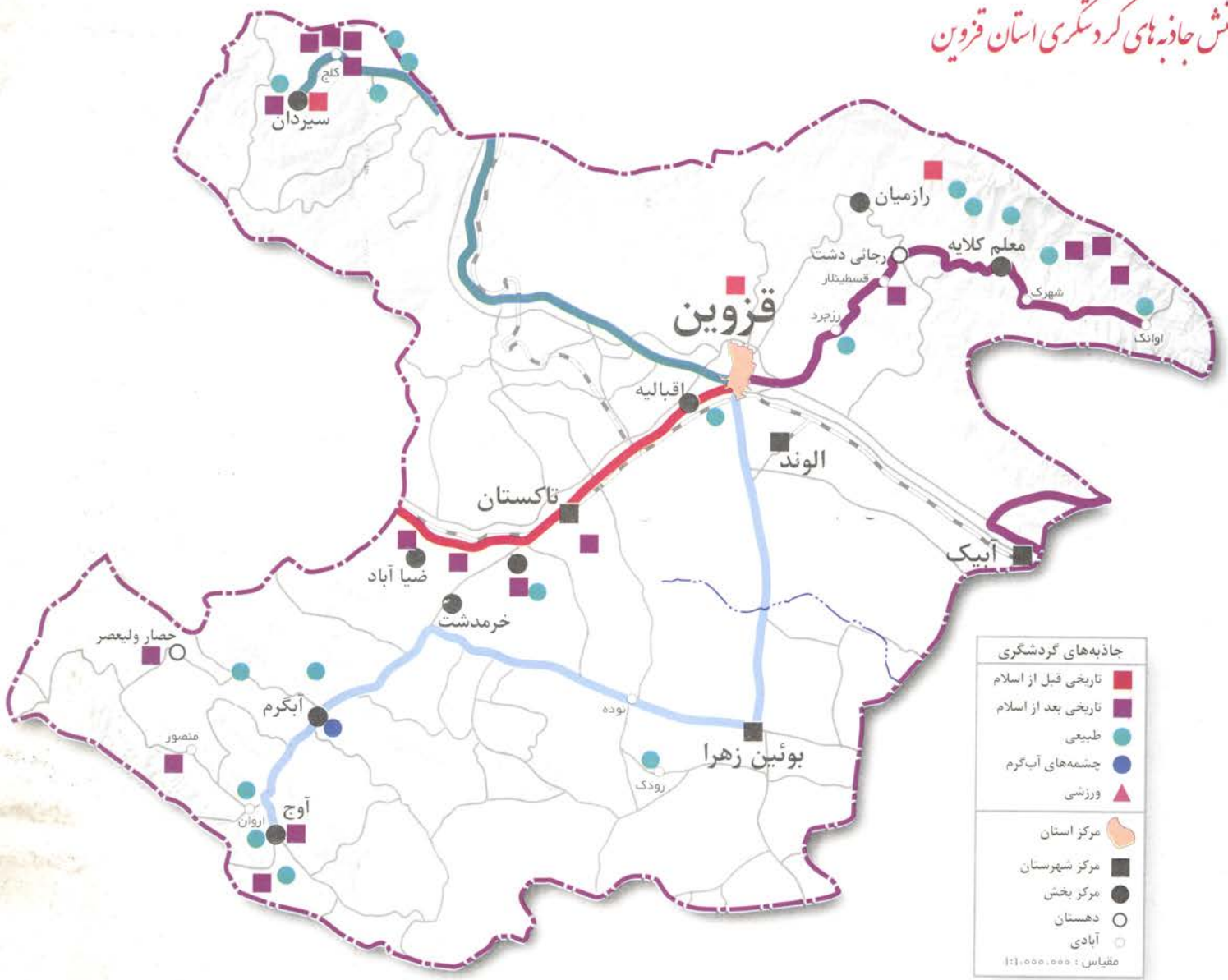
صنایع دستی قزوین از گروه هنرهای دستی تزئینی و هنری است. خطاطی و تابلوهای خط و نقاشی پشت شیشه، منبت‌کاری، آینه‌سازی و قالی‌بافی از جمله صنایع هنرمندانه این استان هستند. نم‌نم دوزی، گلابتون دوزی، ابریشم‌کاری، موج بافی، قفل‌سازی، گیوه دوزی، پن بافی و ساعت‌سازی از دیگر صنایع استان قزوین هستند که ارزش‌های هنری، تزئینی و مصرفی دارند. استان قزوین را می‌توان پایتخت خوش نوبسی ایران نامید. انواع شیرینی به‌ویژه باقلوا و محصولات باغی مانند بادام، پسته، فندق، انگور، کشمش، انار، سیب، زرد آلو، گیلان، آلبالو، ذغال اخته، زعفران، زرشک، گل‌گاوزبان، زیتون و ... از جمله سوغاتی‌های قزوین به‌شمار می‌روند.

قلعه الموت

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان قزوین

جاذبه‌های مسیر	مقصد سفر	مبدا سفر
امامزاده حسین - حسینیّه امینی‌ها - کاخ چهلستون - مسجد نبی - مسجد جامع عتیق - آرامگاه حمدا... مستوفی - مدرسه امیر کبیر - گرامیبه سفلی - آب انبار کلیم - آب انبار سردار - آب انبار حاج کاظم - دروازه قدیم تهران - دروازه درب کوشک - بازار قیصریه - مسجد و مدرسه سردار - مسجد جامع کبیر - شیستان حیدریه	قزوین	قزوین
منطقه حفاظت شده باشکل - خررود - مقبره پیر ناگستان - قر قلعه - آپکلو - موطه باستانی خله کوه - امامزاده زرلان - نرجه - امامزاده هفت مستدوق - امامزاده صالح - نهاوند - امامزاده کمال ضیا آباد	ناگستان	قزوین
چشمه آبگرم معدنی خرقان - هفت چشمه - غار قلعه کرد - غار سفید کوه - غارهای عباس آباد - غار سلطانباغ - دریاچه دریابک (پرسپانج) - رودخانه خررود - درخت چنار کهنسال پروان - برج های دوگانه خرقان - کاروانسرای شاه عباسی - امامزاده محمد طاهر - امامزاده آوج - چهل دختران زرین دره	بوئین زهرا - آوج	قزوین
قلعه حسن مباح - قلعه لمبسر - قلعه قسطنین لار - قلعه بیدلان - قلعه نوپور شاه - قلعه میمون در - دریاچه اوان - طبیعت الموت - دره شاهرود - غار حاجت خانه - غار ولی - غار سفید آب - ایوان سنگی نیاق - بقعه امامزاده علی اصغر	الموت - اوانک	قزوین
قلعه شمیران - برج ساسان - برج کوچک - چنار هزار ساله سیردان - آبشار ماهین - قلعه فردوس - کلیسای آنتین کش - مسجد جامع سیردان	سیردان	قزوین

استان قم

استان قم در جنوب استان تهران و استان البرز، شمال استان اصفهان و شرق استان مرکزی و غرب استان سمنان واقع شده است. مرکز آن شهر قم می‌باشد. از دیگر شهرهای این استان می‌توان به شهرهای جعفریه، دستجرد، سلفچگان، قنوت و کهک اشاره کرد. استان قم دارای ارتفاع کم، بارش ناچیز، اقلیم نه چندان مساعد در حاشیه بیابان مرکزی ایران می‌باشد.

جاذبه‌های گردشگری

استان قم از قطب‌های گردشگری زیارتی و مذهبی مهم ایران بوده و یکی از مراکز بزرگ مذهبی فرا ملی به‌شمار می‌آید. آستانه مقدس حضرت معصومه (س) مهم‌ترین بنای مذهبی-تاریخی استان قم به‌شمار می‌آید که در کنار ده‌ها اثر تاریخی دیگر از جمله مسجد اعظم و مسجد جمکران همواره پذیرای بازدید کنندگان و زوار پر شمار این استان می‌باشد. از دیگر آثار باستانی استان قم می‌توان به منزل امام خمینی، موزه حضرت معصومه، مدفن سه برادران، تیمچه بزرگ بازار قم، کاروانسراهای قلعه سنگی، عباس آباد و علی آباد، خانه ملاصدرا، قلعه قمرود، قلعه سام آباد، تپه صرم، محوطه باستانی قلی درویش، محوطه باستانی شادقلی خان، مدارس علمیه، مجموعه بناهای چهل اختران و پارک سالاریه اشاره کرد. این استان؛ دریاچه‌های نمک و حوض سلطان را همراه با قسمتی از پارک ملی کویر به‌همراه گنبدهای نمکی خاص در اختیار دارد که از جمله مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی منطقه به‌شمار می‌آیند.

صنایع دستی و سوغات

بافت قالی به‌خصوص قالی‌های ابریشمی و محصولات سرامیکی نظیر خرمهره و انواع کاسه، بشقاب، گلدان، شمعدان و ... از جمله مهم‌ترین صنایع دستی رایج در قم است. انواع شیرینی، شربت‌ها، عرقیات و سوهان، حلوا کنجدی، حلوا شادونه، حلوا ارده، ارده شیر، حلوا محلی، کسمه، کلوچه، نان شیرینی از سوغاتی‌های منطقه قم به‌شمار می‌روند. انواع نان‌های محلی، ترشی، و مربا و انواع خشک بار نیز از سوغات استان قم محسوب می‌شوند.

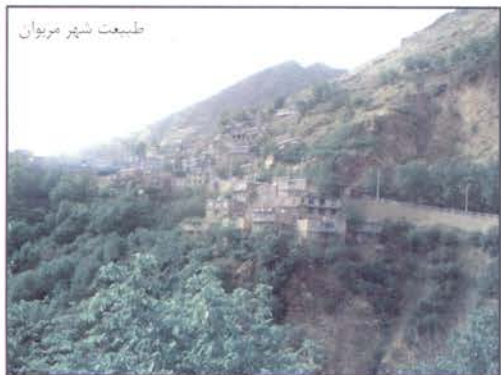
استان کردستان

از نظر مضمون و هم از نظر شکل درخور توجه است. موسیقی کردی یکی از بارزترین ویژگی فرهنگی قوم کرد است. طراوت، شادابی، فضای عرفانی و در آمیختگی مضامین با تاریخ گذشته کردها، بخشی از خصوصیات موسیقی کردی است.

صنایع دستی و سوغات

مهم‌ترین هنرهای سنتی کردستان، دست‌بافته‌ها، قالی، گلیم، سجاده‌بافی (موج، جاجیم)، شال‌بافی و تهیه پارچه‌های پشمی، گیوه‌دوزی، نازک‌کاری، منبت‌کاری، معرق، سفال‌گری، نمدمالی، زیورآلات محلی، سوزن‌دوزی، قرقره‌بافی، قلاب‌بافی، گل‌دوزی، پولک و منجوق‌دوزی، حصیر و سبد، بافت سیاه‌چادر، فلزکاری، ساخت آلات موسیقی و... می‌دانند. انواع شیرینی‌ها نظیر شیرینی کنجد، نان برنجی، بادام سوخته، انواع تخمه بوداده آفتابگردان و انواع خشکبار سوغات این استان به‌شمار می‌آیند.

طبیعت شهر مریوان

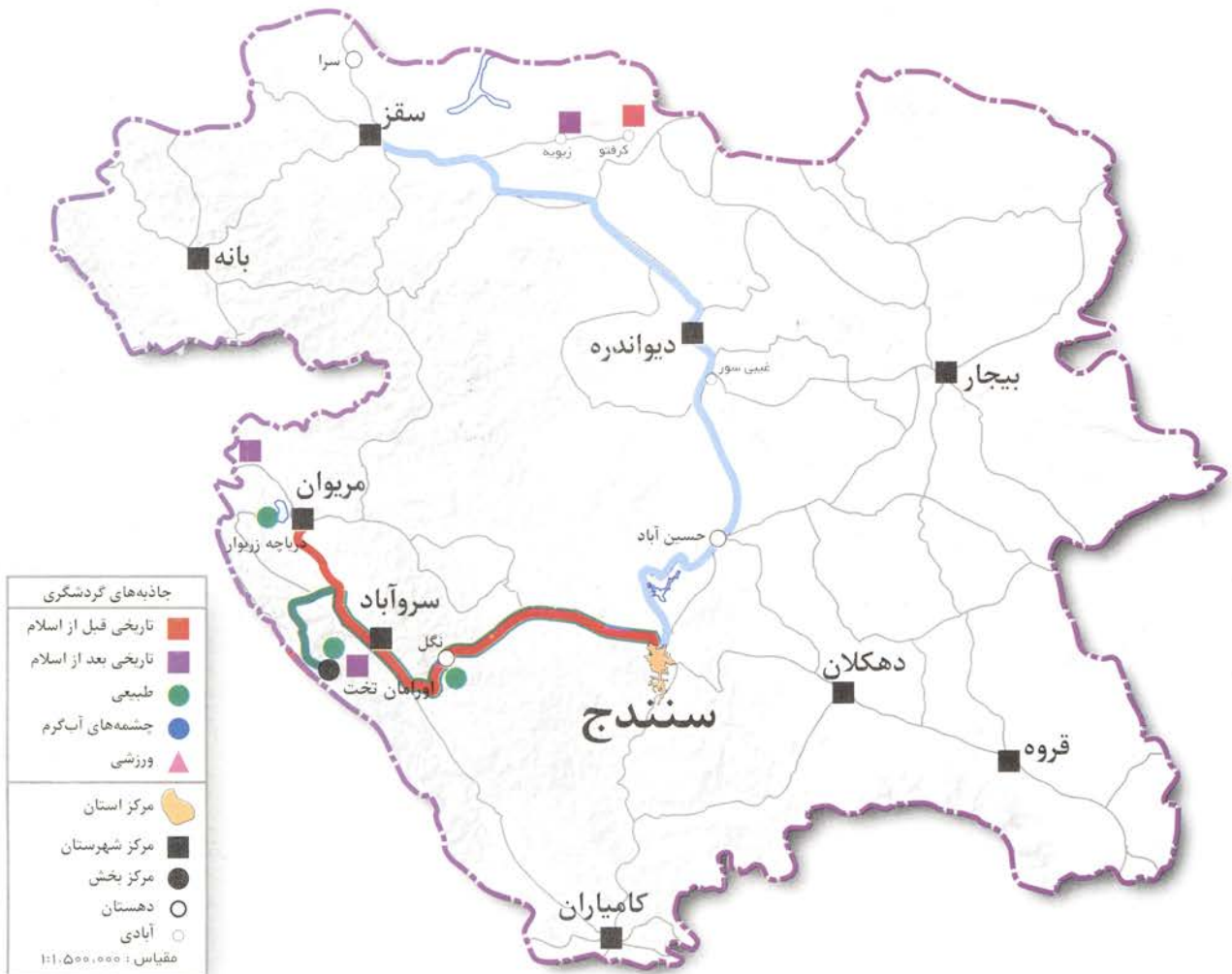

استان کردستان از استان‌های غربی ایران است که در ارتفاعات و دامنه‌های زاگرس قرار گرفته است. از شمال به استان‌های آذربایجان غربی و زنجان، از شرق به همدان و زنجان، از جنوب به استان کرمانشاه و از غرب به کشور عراق محدود است. مرکز این استان، شهر سنندج است. شهرستان‌های این استان عبارتند از: بانه، بیجار، دهگلان، دیواندره، سروآباد، سقز، سنندج، قروه، کامیاران و مریوان. این استان دارای اقلیم‌های گوناگونی بوده به‌طوری‌که در بهار و تابستان دارای آب و هوایی خنک و معتدل و در بیشتر اوقات زمستان سرد و برفی دارد.

جاذبه‌های گردشگری

استان کردستان به لحاظ تاریخ و قدمت طولانی و موقعیت جغرافیای خاص خود از مکان‌های تاریخی و طبیعی با ارزشی برخوردار است که در مناطق مختلف استان پراکنده شده‌اند. جنگل‌های بلوط، آبشارها و رودخانه‌های خروشان، چشمه‌های طبیعی و کوه‌های سر به فلک کشیده؛ طبیعت زیبا و چشم‌نواز کردستان را رقم زده و یکی از زیباترین جلوه‌های گردشگری طبیعی ایران را در دامنه‌های زاگرس به‌وجود آورده است. از جاذبه‌های تاریخی این استان می‌توان به تپه باستانی زیویه، سنگ‌نبشته اورامان، غار کرفتو، عمارت خسروآباد، عمارت مشیر دیوان، عمارت امجدالاشرف، عمارت وکیل‌الملک، عمارت سالار سعید (موزه سنندج)، عمارت آصف وزیری (خانه کرد)، حمام شیشه، حمام وکیل‌الملک، بازار سنندج، قلعه حسن آباد، قلعه قمچقاي، بل قشلاق، برج اشقون بابا، برج اوج گنبدخان، برج ینگه ارخ و مسجد جامع اشاره کرد. از جاذبه‌های طبیعی استان می‌توان به جنگل‌های مریوان، سقز و بانه و نیز پارک جنگلی آیدر، منطقه اورامان، دریاچه زریوار، آبشار بل، چهل چشمه، سراب قروه و آبشارکوبله اشاره کرد. رقص‌های محلی و بومی این استان هم

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کردستان

جاذبه‌های مسیر	مقصد سفر	مبدأ سفر
عمارت خسرو آباد- عمارت وکیل آباد- عمارت آصف دیوان- عمارت مشیردیوان- عمارت امجدالشرف- قلعه حسن خان- مسجد جامع- پل قشلاق- امامزاده پیر- حمام وکیل	سنندج	سنندج
دریاچه آب شیرین زریوار- بازارچه مرزی باشماق مریوان- روستای نکل	روستای نکل- سروآباد- مریوان	سنندج
غار باستانی گرفتو- قلعه زیویه	دیوان دره- سقز	سنندج
جاذبه های طبیعی شامل بافت معماری سنتی و آبشار بیل	سرو آباد- اورامان تخت	سنندج

استان کرمان

استان کرمان واقع در جنوب شرق ایران از شمال به استان‌های خراسان جنوبی و یزد، از شرق به استان سیستان و بلوچستان، از غرب به استان فارس و از جنوب به استان هرمزگان محدود می‌شود. مرکز آن شهر کرمان است و از دیگر شهرستان‌های آن می‌توان به بافت، جیرفت، رفسنجان، زرنند، سیرجان، کهنوچ و بم اشاره کرد. استان کرمان از تنوع آب و هوایی از گرم و شدیداً خشک کویری، و در برخی از مناطق از هوایی معتدل و سرد و کوهستانی برخوردار است.

جاذبه‌های گردشگری

استان کرمان به دلیل موقعیت خاص تاریخی و فرهنگی خود همواره پذیرای گردشگران می‌باشد. این استان که یکی از قدیمی‌ترین کانون‌های مدنیت است، گنجینه‌های فرهنگی و تاریخی گرانبهایی را در تپه‌ها، دشت‌ها، قلعه‌ها و ارگ‌های تاریخی خود پرورانده است که از مهم‌ترین این مکان‌ها می‌توان به ارگ بم که به ثبت جهانی نیز رسیده است، قلعه اردشیر، قلعه دختر، قلعه قهقه، قلعه کهنه، قلعه سنگ، قلعه راین، قلعه سودک، خرابه‌های شهر کمادین اشاره کرد. دیگر اماکن تاریخی و مذهبی این استان عبارتند از: حمام گنج علی خان، میدان گنج علی خان، مجموعه وکیل، مجموعه ابراهیم خان، کاروانسرای وکیل، کاروانسرای علی‌نقی خان، مزار شاه نعمت‌الله ولی، زیارتگاه شاه زاده حسین، گنبد جلیله، مقبره خواجه اتابک، گنبد مشتاقیه، مسجد ملک، مسجد جامع، مسجد امام، گورستان دژیمند، مسجد چهل ستون، آتشکده شاه فیروز، موزه سکه، گنبد سبز، تخت درگا قلی بیک و بازار کرمان. این استان همچنین دارای باغ‌های بسیار زیبایی از جمله باغ شاهزاده ماهان یا باغ شازده که به ثبت جهانی نیز رسیده است می‌باشد. از دیگر باغ‌های مشهور می‌توان به باغ‌های ملی، بیرم آباد، هرنندی و گلشن اشاره کرد. جاذبه‌های طبیعی استان شامل کویر لوت، کوه‌های هزار، رودخانه‌هایی چون هلیل‌رود، نسا، راور، پلنگی، تهرود بم و شهداد، چشمه‌های آبگرم نظیر ابارق، مسکون، سرزه، گیشکی، غرغره، بوجان و بیشه می‌باشد.

صنایع دستی و سوغات

صنایع دستی کرمان عبارتند از: پته‌دوزی، فرش و قالی کرمان، منسوجات دستباف مانند ترمه، شال‌بافی. از سوغات کرمان نیز می‌توان به زیره، پسته، عطر و عرقیات، خرما و مرکبات، حنا و دیگر داروهای گیاهی، قاووت یا قوتو و شیرینی‌های خاصی مثل کلمپه، کماج سهن، حلوا، حاج بادام و حاج پسته و مسقطی اشاره کرد.

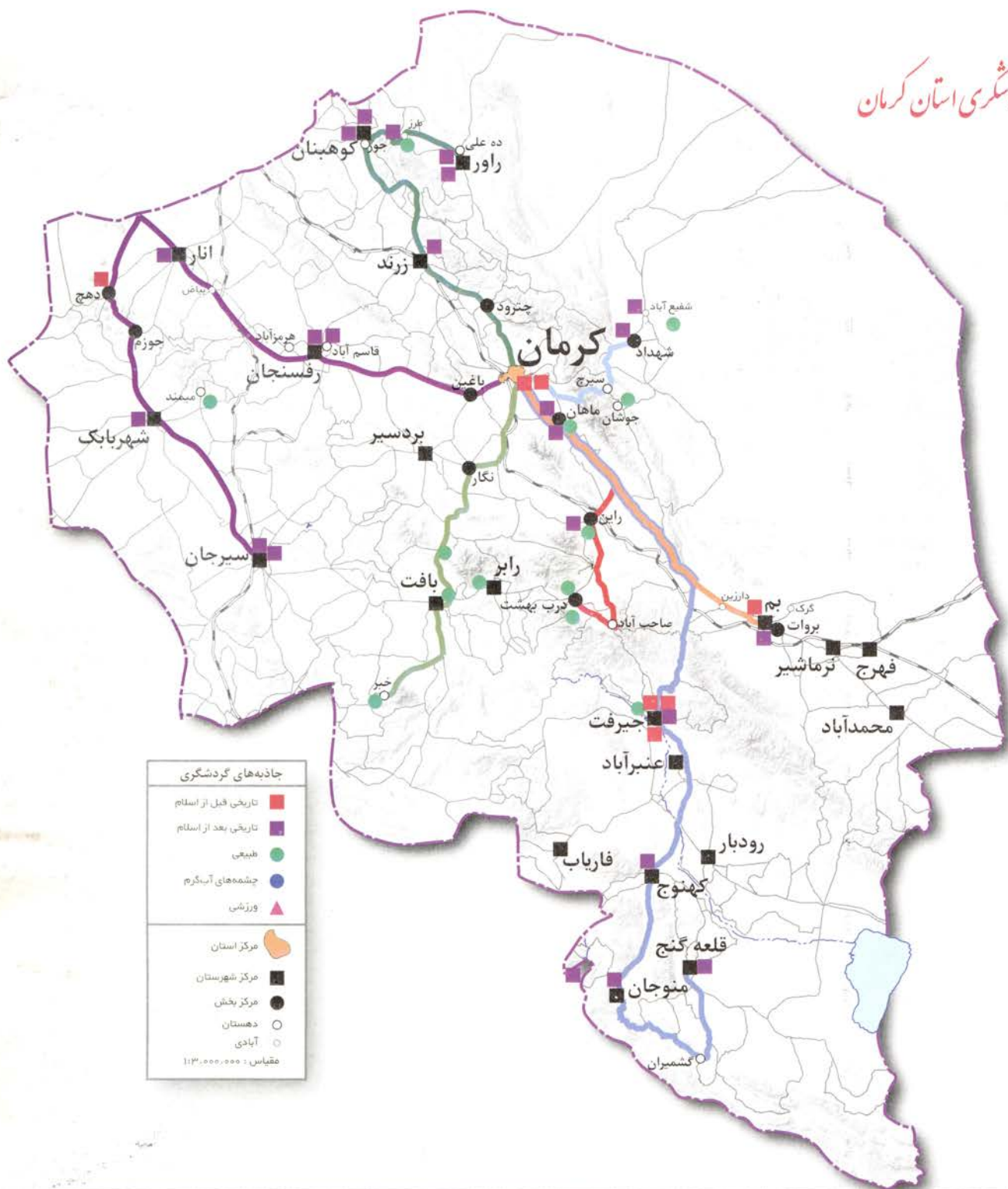
قالی کرمان

باغ شازده

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کرمان

تاریخی قبل از اسلام	■ (Red)
تاریخی بعد از اسلام	■ (Purple)
طبیعی	● (Green)
چشمه‌های آب‌گرم	● (Blue)
ورزشی	▲ (Pink)
مرکز استان	■ (Orange)
مرکز شهرستان	■ (Black)
مرکز بخش	● (Black)
دهستان	○ (White)
آبادی	○ (White)
مقیاس: ۱:۱۳,۰۰۰,۰۰۰	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
کرمان	کرمان	خرابه های شهر کمادین- کتید چلیب- مقبره خواجه اتابک- قلعه قهقهه- قلعه کهنه- گنبدمشتاقیه- مسجدملک- قلعه سودک- مسجدجامع وامام
کرمان- ماهان	بم	قلعه اردشیر- قلعه دختر- آستانه شاه نعمت الله ولی- باغ شاهزاده- ارگ بم- منطقه ارگ جدید
	راین- درب بهشت	عمارت شتر گلو- آبشار و طبیعت دلفار(درب بهشت) آبشار و ارگ راین
کرمان	سیرج- شهداد	آبگرم جوشان- کلوتهای شهداد- قلعه شفیع آباد- آب انبار شهداد
کرمان	بافت- خیر	غار جقریز- طبیعت و پارک ملی خیر- غار طرک
کرمان	رفسنجان- انار- دهج- شهر بابک- سیرجان	عمارت حاج آقا علی- خانه باقری- کاروانسرای انار- غار ایوب- روستای میمند- عمارت موسی خانی- باغ سنگی- بادگیرهای چپوقی
جیرفت	کهنوج- منوجان- قلعه گنج	شهر دقیانوس- تپه باستانی کنار مندل- موزه- قلعه کهنوج- قلعه منوجان- تپه‌های باستانی- قلعه گنج
کرمان	زرنند- کوهبنان- راور	موزه مردم شناسی زرنند- آسیاب آبی- آرامگاه بی بی عصمت- یخدان راور- مجموعه وکیلپن طرز- سروهای تاریخی طرز

استان کرمانشاه

استان کرمانشاه با مرکزیت شهر کرمانشاه در غرب ایران واقع شده است. این استان از شمال به استان کردستان از جنوب به استان‌های لرستان و ایلام از شرق به استان‌های همدان و از غرب به کشور عراق محدود شده است. از شهرستان‌های این استان می‌توان به اسلام‌آباد غرب، پاوه، جوانرود، سرپل ذهاب، سنقر، صحنه، قصر شیرین، کرمانشاه، کنگاور، گیلانغرب و هرسین اشاره کرد. استان کرمانشاه در بخش غربی ارتفاعات زاگرس مابین فلات ایران و جلگه بین‌النهرین قرار گرفته است.

جاذبه‌های گردشگری

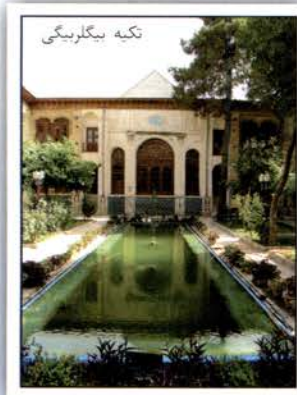
استان کرمانشاه دارای مکان‌های تاریخی و دیدنی بسیاری است که شامل جاذبه‌های طبیعی و تاریخی متعدد می‌شوند. کتیبه‌ها و نقش‌های باستانی بیستون و طاق بستان از مهم‌ترین این آثار می‌باشند. همچنین معبد آناهیتا در کنگاور و مکان‌های باستانی و تاریخی دیگری چون آتشکده چهارقاپو، بقعه امام‌زاده‌های متعدد، تکیه معاون‌الملک، مسجدهای بزرگ و با ارزش معماری چون مسجد جامع، قلعه‌های قدیمی و متعدد چون قلعه بیستون، قلعه هژیر، قلعه مروان، قلعه شاهین، قلعه گه، قلعه خاموش، قلعه بزه رود، قلعه ساری اصلان، قلعه هرسین، قلعه منیژه، قلعه گبری، قلعه زیان و زیارتگاه‌هایی چون زیارتگاه شوقی علمی، زیارتگاه تخت تیمور، شاه‌زاده محمد ابراهیم، شهرهای باستانی و قدیمی چون شهر چمچال از دیگر جاذبه‌های استان کرمانشاه به‌شمار می‌رود.

چشمه‌ها، سراب‌ها و غارهای متعدد چون آبشار ریجاب، چشمه آب‌گرم، تنگ

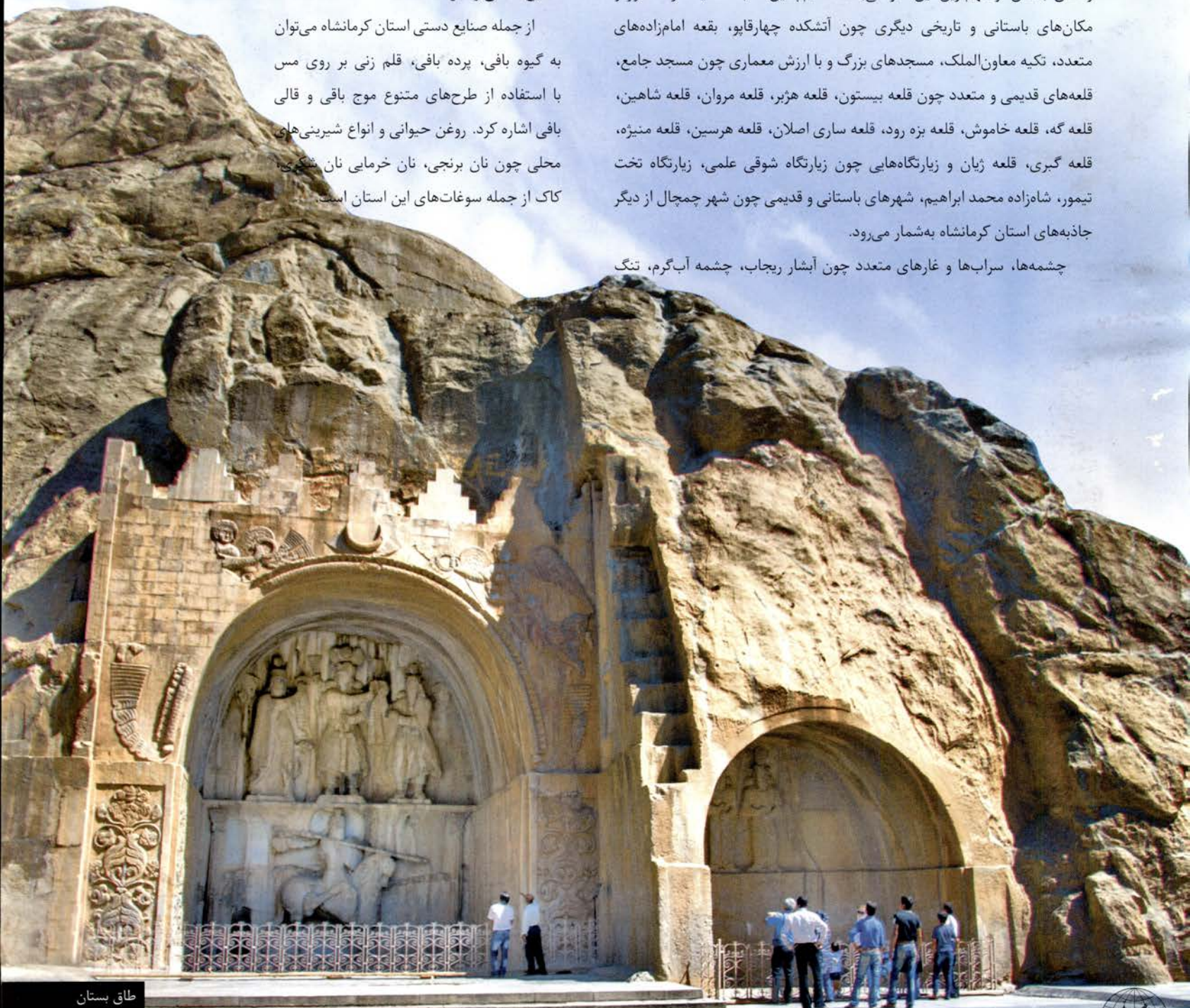
حمام، چشمه عبدی، چشمه هندی‌آباد، چشمه صیفور، سد پطاق، سراب نیلوفر، سراب یآوری، سراب طاق بستان، سراب‌های خفر، سراب نوژی و ران، سراب قنبر، غار شهربانو، غارهای عسل، مرد و زان و غار انار در ارتفاعات بیستون، غار قوری قلعه، غار کاوات، غار پر، غار آسنگران، غار تاپله نو، غاررتیل، غار کلیسا، غار میراوی، غار نوروزخان، غار جوجو، غار حاجی، غارهای آوه زاکوت، غار سید شهاب و... از آثار طبیعی این استان می‌باشند.

صنایع دستی و سوغات

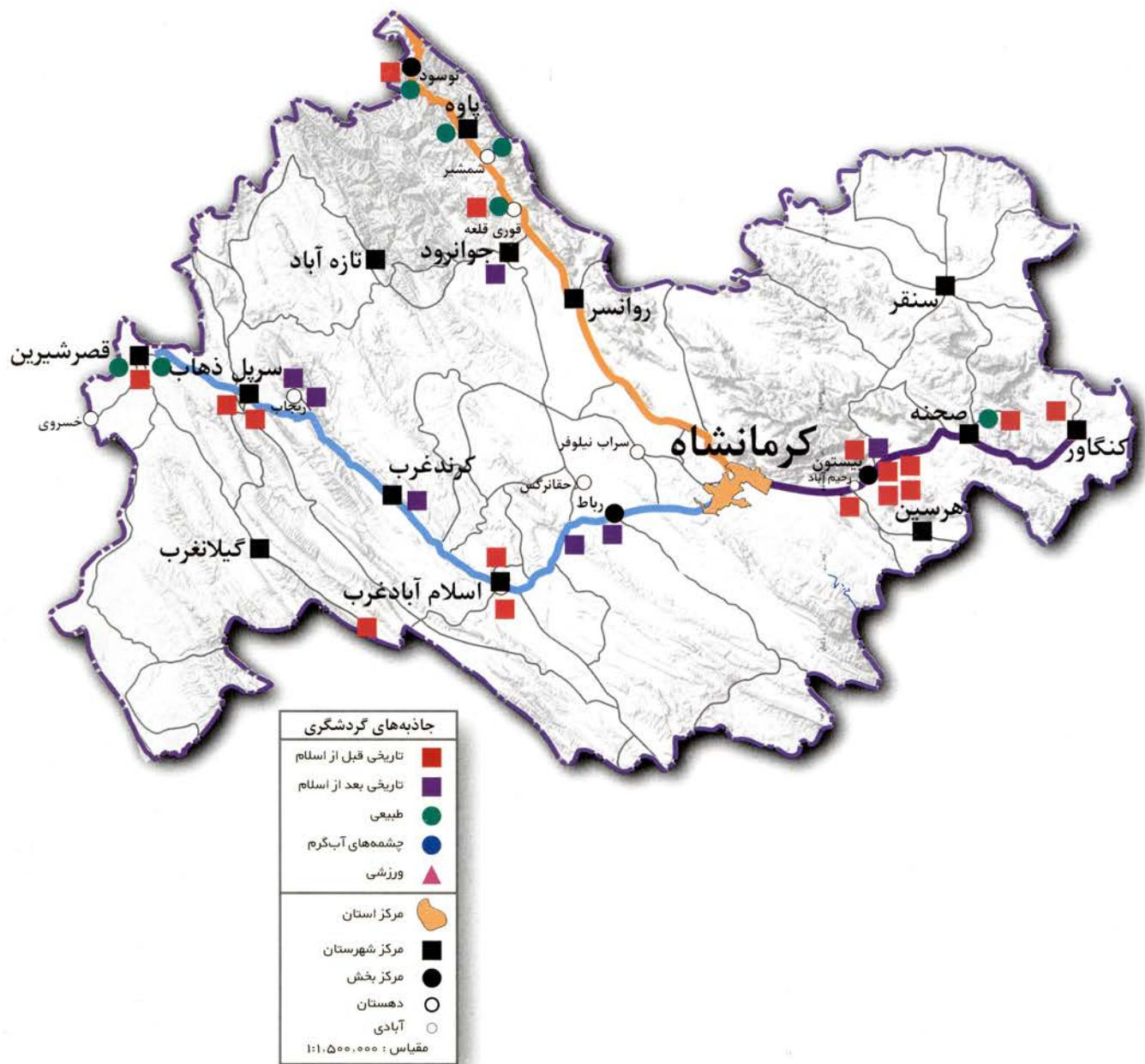
از جمله صنایع دستی استان کرمانشاه می‌توان به گیوه بافی، پرده بافی، قلم زنی بر روی مس با استفاده از طرح‌های متنوع موج باقی و قالی بافی اشاره کرد. روغن حیوانی و انواع شیرینی‌های محلی چون نان برنجی، نان خرمایی نان شکری، کاک از جمله سوغات‌های این استان است.

تکیه بیگربگی

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کرمانشاه

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
کرمانشاه	کرمانشاه	تکیه بیگلر بیگ- تکیه معاون الملک- سراب نیلوفر- سراب روانسر- طاق بستان
کرمانشاه	روانسر- پاوه- نوسود	سراب نیلوفر- بازارچه جوانرود- غار قوری قلعه- چشم انداز روستای شمشیر- پارک پیاسه پاوه- روستای هجیح
کرمانشاه	اسلام آباد غرب- سرپل ذهاب- قصر شیرین	نمایشگاه یادمان دفاع مقدس (تنگه مرصاد)- کاروانسرای ماهیدشت- تپه چغاگاونه- طاق گرا و زیج متیژه- نخلستان قصر شیرین- کاخ خسرو چهارقاپی (آتشکده)- آبشار ریجاب- ابودجانه- مسجد عبدالله بن عمر- طاق گرا- دکان داوود- صنایع دستی کرد
کرمانشاه	ببستون- صحنه- کنگاور	معبد آناهیتا کنگاور- دربند صحنه- اتاق شیرین و فرهاد- کتیبه ببستون- نقوش پارسی هیستقرات و گودرز- مجسمه هرکول- سنگ بلاش- کاخ ساسانی- فرهاد تراش- کاروانسرای صفوی- پل خسرو

استان کهگیلویه و بویراحمد

استان کهگیلویه و بویراحمد با مرکزیت یاسوج در جنوب غربی ایران واقع شده است. این استان از شمال با استان چهارمحال و بختیاری، از جنوب با استان‌های فارس و بوشهر، از شمال شرق با استان و از غرب با استان خوزستان همسایه است. شهرستان‌های این استان عبارتند از: بویراحمد، بهمئی (لیکک)، دنا (سی سخت)، کهگیلویه، گچساران، چرام و باشت. این استان به دو قسمت کهگیلویه و بویراحمد تقسیم شده است. کهگیلویه و بویراحمد از نظر آب و هوا به دو قسمت سردسیری و گرمسیری تقسیم می‌شود و ایلات مختلف استان در طول سال به بیلاق و قشلاق پرداخته و در جریان کوچ؛ جلوه‌های ویژه‌ای از زندگی عشایر و کوچ رو را به نمایش می‌گذارند.

جاذبه‌های گردشگری

آبشارهای متعددی چون آبشار بهرام بیگی، آبشار یاسوج و آبشار گنج به نار، باغ‌های زیبا، تالاب‌های طبیعی، غارها، چشمه‌های متعدد چون چشمه بلقیس، دریاچه‌های طبیعی در دل کوهستان‌های بزرگ و معروف و دامنه‌های مناسب اسکی و ورزش‌های مفرح زمستانی جاذبه‌های طبیعی این استان را تشکیل می‌دهند. جلوه‌های زندگی عشایری، آداب و رسوم، لباس‌های سنتی، موسیقی و رقص‌های محلی عشایر این استان در دل طبیعت زیبا و جذاب منطقه؛ بخش دیگری از دیدنی‌های استان کهگیلویه و بویراحمد را تشکیل می‌دهد. بناهای تاریخی چون

آتشکده خیرآباد، قلعه‌ها و روستاهای تاریخی متعدد چون: دژ سلیمان، روستای تاریخی میمند، روستای تاریخی سی سخت، روستای تاریخی چرام، روستای تاریخی دهدشت قدیم و روستای تاریخی لنده به‌همراه بقعه متبرکه امامزاده‌هایی چون: امامزاده عبدالله، امامزاده پنجه خل، امامزاده بی‌بی حکیمه، امامزاده شاه عباس، امامزاده سید محمد، بقعه امامزاده حسن، بقعه امامزاده قاسم، بقعه امامزاده پهلوان، بقعه امامزاده چله خان و بقعه خضر بخشی از مکان‌های تاریخی و مذهبی این استان را تشکیل می‌دهند که در قسمت‌های مختلف استان پراکنده شده‌اند.

صنایع دستی و سوغات

دست‌بافته‌های عشایر استان مانند قالی، گبه، گلیم، گچمه (که ترکیبی از گلیم و قالی است) جاجیم و خورجین مهم‌ترین صنایع دستی این استان را تشکیل می‌دهند. انواع محصولات کشاورزی مانند گردو، عسل، روغن محلی، لبنیات، سبب و انگور نیز از جمله سوغات این استان به‌شمار می‌آیند.

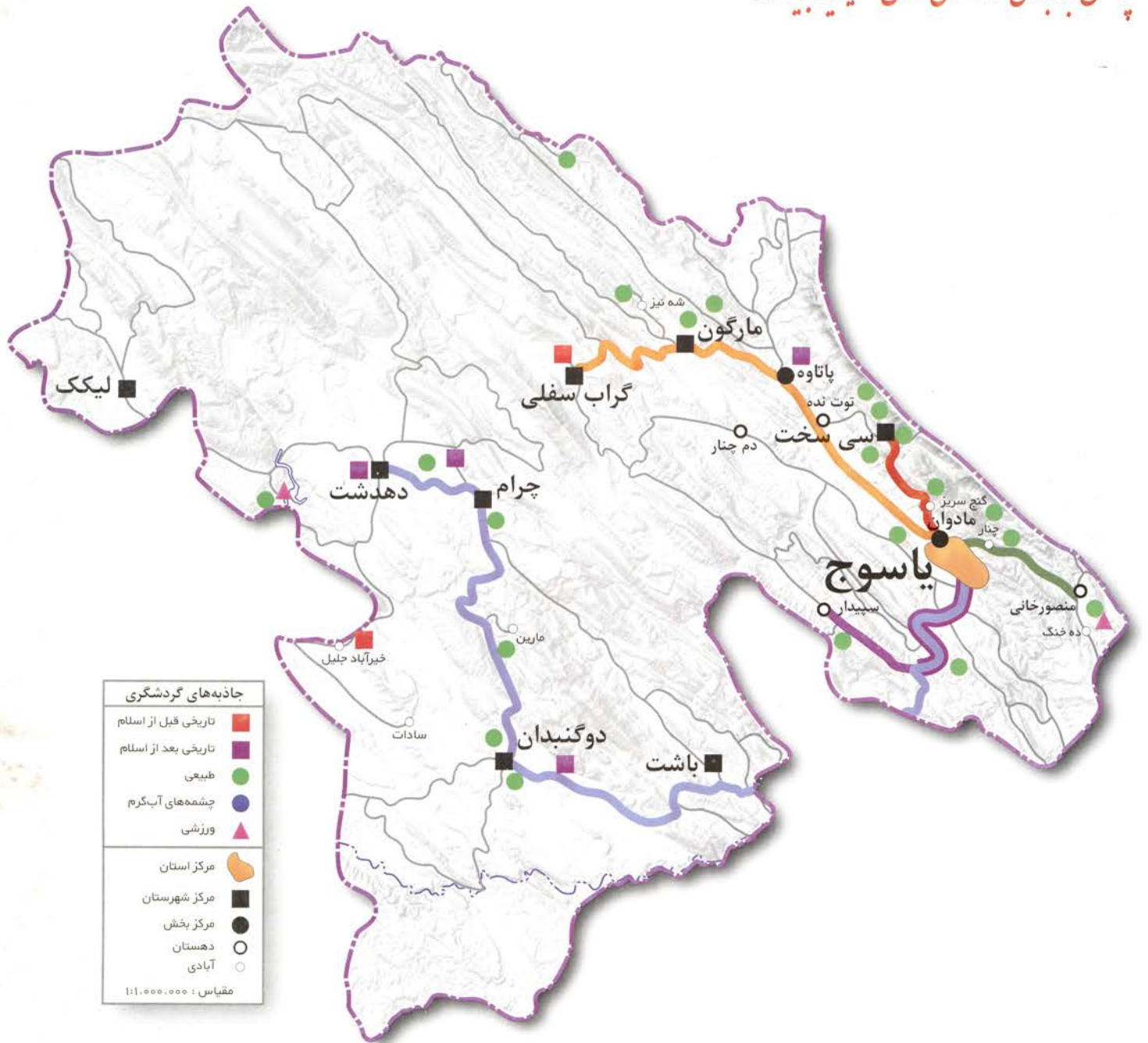

آبشار مارگون

زنان عشایر

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان گنگیلویه و بویراحمد

جاذبه‌های مسیر	مقصد سفر	مبدا سفر
طبیعت زیبای شهر یاسوج	یاسوج	یاسوج
تنگ گنجه‌ای- دریاچه کوه گل- چشمه میشی- دشتک- قلل دنا- آبشار بن رود	سی سخت	یاسوج
آبشار تنگ تامرادی- گردنه شلادون- یل مریم- چشمه بلقیس- سدکوثر- قلعه چرام- شهر تاریخی دهدشت- روستای مارین- آتشکده خیرآباد- سدمارون	چرام- دهدشت	یاسوج
رود پشار- یل باستانی پاتاوه- آبشار بهرام بیگی- شهر باستانی زی (لوداب)- چهل چشمه مارگون- دریاچه‌های زیلایی- شهنیز- دره سرد	گراب سفلی	یاسوج
تنگ مهربان- پیست اسکی- باغات کاکان- آب نهر	منصور خانی	یاسوج
تنگ سرخ- باغات کنج گان- منطقه بهشت گمشده(خرم ناز)	سپیدار	یاسوج

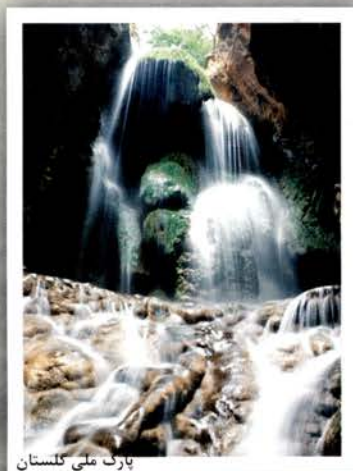
استان گلستان

سنّتی استان گلستان به‌شمار می‌آید. از مراسم آئینی این استان می‌توان به رقص خنجر و آئین «آق آش یا آق قوین» که از متداول‌ترین آیین‌های رایج در بین ترکمن‌ها است که در آن تولد ۶۳ سالگی یا هم‌سن شدن با پیامبر گرامی اسلام را جشن می‌گیرند. همچنین پرورش اسب و سوارکاری از عمده فعالیت‌های اقوام ترکمن در این استان است.

صنایع دستی و سوغات

صنایع دستی استان گلستان عبارتند از: قالی ترکمنی، فالیجه، پستی، قارچین، گلیم، نم‌بافی، گلدوزی، سوزن دوزی، ابریشم دوزی بر پارچه، زیور آلات ترکمنی، ساختن آلات موسیقی، سبد بافی، ریسندگی و بافندگی الیاف، پارچه بافی و تولیدات وسایل چوبی.

انواع شیرینی‌ها مانند نان شیرینی زنجفیلی، نون عیدی (کلمبو)، قطاب، پشت زیک (کنجدی)، پادرازی و شال و روسری ترکمنی، پنبه و خاویار از سوغات این استان می‌باشند.

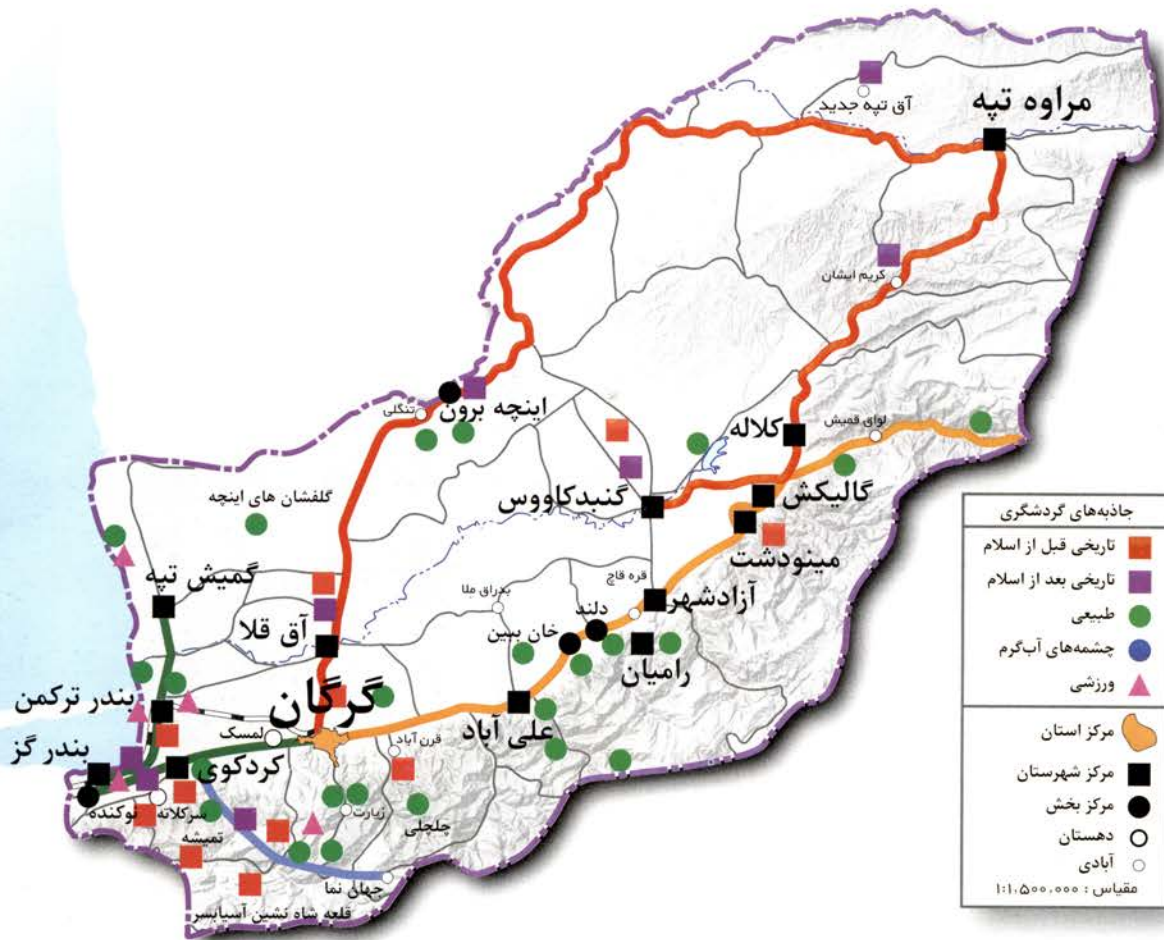
پارک ملی گلستان

استان گلستان از استان‌های شمالی ایران با مرکزیت گرگان است که از سمت شمال با دریای خزر، از شرق با استان خراسان شمالی، از غرب با استان مازندران و از جنوب با استان سمنان همسایه است. از دیگر شهرستان‌های این استان می‌توان به بندر ترکمن، بندر گز، علی‌آباد، گنبد کاووس، مینو دشت، رامیان و آزاد شهر اشاره کرد. استان گلستان با توجه به موقعیت جغرافیایی خود تحت تأثیر ارتفاع و امتداد رشته کوه‌های البرز، ارتفاع از سطح زمین، دوری و نزدیکی به دریا، وزش بادهای محلی و ناحیه‌ای و پوشش مترکم جنگلی قرار دارد و به‌همین سبب از آب و هوای گوناگونی برخوردار است.

جاذبه‌های گردشگری

جاذبه‌های طبیعی استان گلستان عبارتند از: پارک ملی گلستان، تالاب گمیشان، پناهگاه حیات وحش میانکاله، آبشار لوه، آبشار شیرآباد، آبشار باران کوه، آبشار زیارت، آبشار کبودال، پارک جنگلی دلند، پارک جنگلی قرق، جزیره آشورا ده، منطقه جنگلی نهارخوران و منطقه حفاظت شده جهان‌نما. از جمله بناهای تاریخی و دیدنی این استان نیز عبارتند از: مسجد جامع، آرامگاه مختوم قلی فراغلی، امامزاده روشن، پل آقا قلا، امامزاده نور (اسحاق)، امامزاده هندجیان، بازار قدیمی، برج رادکان باختری، پنج‌شنبه بازار قلا، تورنگ تپه، جمعه بازارگرگان، جمعه بازار گنبد، دوشنبه بازار ترکمن، سد اسکندری (دیوار دفاعی)، قلعه ماران، کاخ اختصاصی، کاخ شاهین، کاخ آغا محمد خان، مدرسه سردار، مدرسه دارالشفاء، مسجد گلشن، مسجد امام حسن عسگری (ع)، مسجد و مدرسه کریم آبشار، موزه گرگان و گنبد قابوس. موسیقی سنتی کتولی و ترکمن از عمده‌ترین و شاخص‌ترین موسیقی‌های

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
گرگان	گرگان	مدرسه عمادیه، مسجد جامع، عمارت آغا محمدخانی، خانه کبیر-پیل دژ
گرگان	علی آباد آزادشهر، مینودشت	تورنگ تپه، امامزاده قرن آباد، پارک جنگلی قرق، آبشار کیبود وال، پارک جنگلی دلند، جنگل رامیان، آبشار و غار شیرآباد، دشت قلعه، پارک ملی گلستان، آبشار
گرگان	گالیکش، پارک ملی گلستان	لوه، دهکده‌های بیلاقی چه جا، استان، سیاه مرزکوه
گرگان	آق قلا، اینچه برون، کلاله، گنبد	پیل آق قلا، دیوار دفاعی گرگان، گل فشان‌های اینچه و یارخ بازف، تالاب اینچه، تالاب‌های آلاکل، آجی گل و آماگل، بازارچه مرزی، مقبره مختومقلی، مدرسه کریم ایشان، برج گنبد قابوس، سد وشمگیر، آبادان تپه
گرگان	کردکوی، رادکان، جهان نما	امامزاده روشن آباد، تپه تاریخی موزی آیش، دهکده بیلاقی درازنو، ارتفاعات البرز، دهکده بیلاقی جهان نما، دیوار تمیشه، آبشار و روستای زیارت، منطقه شکار ممنوع جلجلی، قلعه شاه نشین، پارک جنگلی کردکوی، برج رادکان، تنگه شمشیر بر، غار گنج خانه، شهر باستانی تمیشه
گرگان	کردکوی، بندر گز، بندر ترکمن، گمیش تپه	تپه تاریخی چهل دین، اسکله تفریحی بندر گز، دوشنبه بازار، خلیج گرگان، امامزاده قاهر ابراهیم النک، تالاب گمیشان، اسکله تفریحی بندر ترکمن، گل فشان تفتیجه، قدمگاه بها، الدین نقش بندی، میدان سوارکاری بندر ترکمن، جزیره آشوراده و شبه جزیره میانکاله

استان گیلان

حیران اشاره کرد. چشمه آب معدنی ماسوله، چشمه آب معدنی سجویان، رودخانه سفیدرود، جنگل‌های سراوان، تالش، لاهیجان، روستای ماسوله از دیگر جاذبه‌های گردشگری استان به‌شمار می‌آید. بناهای تاریخی و باستانی این استان عبارتند از: پل تاریخی لوشان، منطقه باستان‌شناختی مارلیک، خانه منجم باشی، آرامگاه شیخ زاهد گیلانی، آرامگاه دکتر محمد معین، آرامگاه سید جلال‌الدین اشرف، آرامگاه کاشف‌السلطنه، مسجد اکبریه، مسجد صفی، حمام قدیمی دیلمان، قلعه صلصال لیسار، قلعه رودخان شفت، قلعه ساسان، قلعه بندین.

صنایع دستی و سوغات

انواع صنایع دستی که در استان گیلان تولید می‌شود عبارتند از: خراطی و نازک‌کاری چوب، منبت‌کاری، معرق‌کاری، حصیر بافی، بامبو بافی، مروارید بافی، سفالگری و سرامیک‌سازی، نقاشی روی کدو، نم‌مالی، شال‌بافی، ابریشم بافی، جاجیم بافی، گلیم‌بافی، چموش دوزی، قلاب دوزی، و قالی‌بافی. از سوغات این استان می‌توان به انواع شیرینی، کلوچه و مربا، خاویار و ماهی، زیتون و چای اشاره کرد.

استان گیلان با مرکزیت رشت از استان‌های شمالی ایران می‌باشد که از شمال به دریای خزر، از جنوب به استان زنجان و قزوین و رشته کوه‌های البرز از شرق به استان مازندران و از غرب و شمال غربی به استان اردبیل محدود می‌گردد. از شهرستان‌های این استان می‌توان به آستارا، آستانه‌اشرفیه، املش، بندر انزلی، تالش، رشت، رودبار، رودسر، فومن، لاهیجان و صومعه سرا اشاره کرد. آب و هوای گیلان، معتدل مدیترانه‌ای و متأثر از آب و هوای کوهستانی البرز و دریای خزر است.

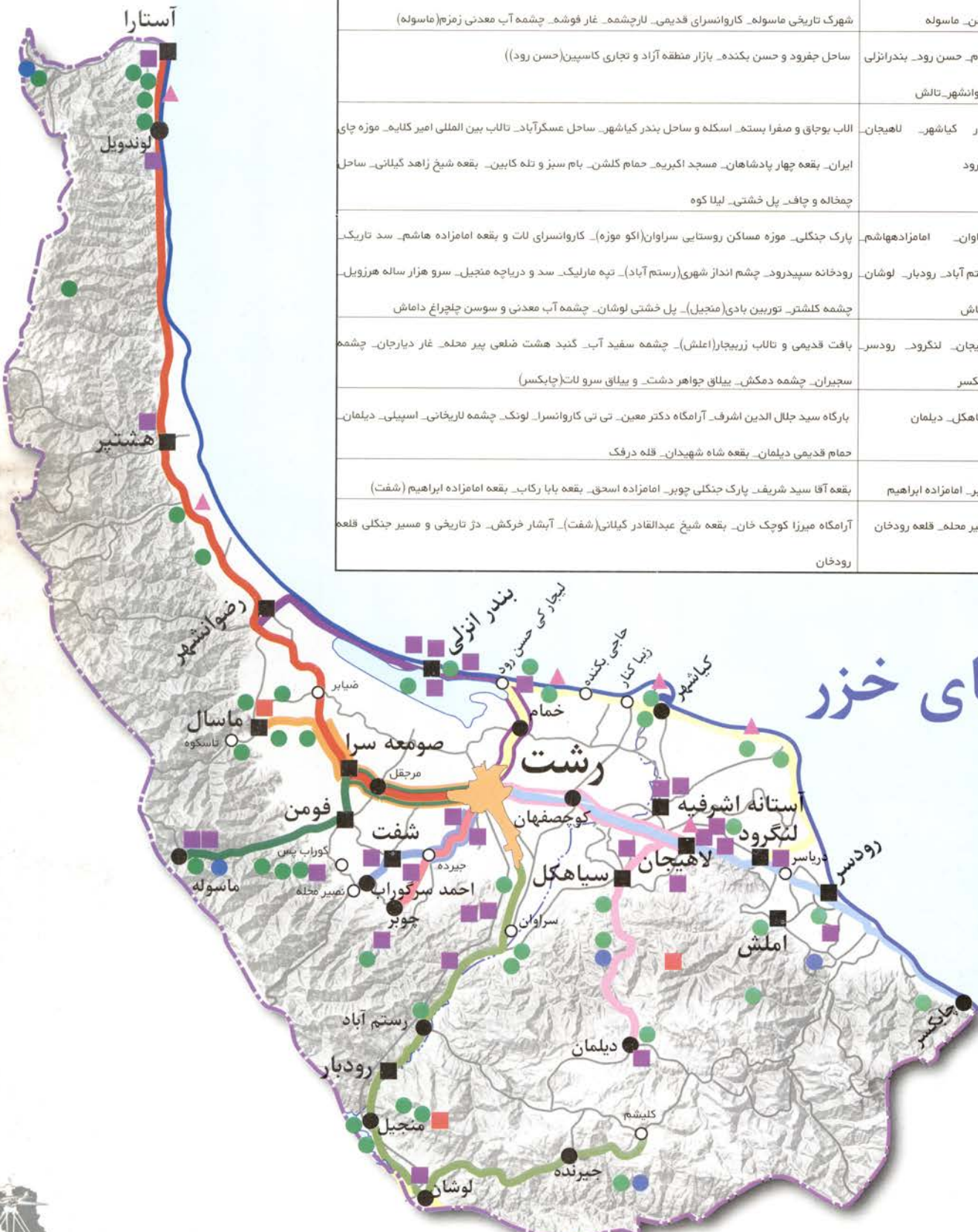
جاذبه‌های گردشگری

جنگل‌های زیبا و بیابان‌های کوهستان‌های غرب، جنوب و شرق گیلان، سواحل زیبای دریای خزر، تالاب‌ها و چشمه‌های آب معدنی از ویژگی‌های منحصر به فرد استان است که به‌همراه ده‌ها مرکز تاریخی، مذهبی و تفریحی جاذبه‌های گردشگری استان را کامل می‌کنند. از جاذبه‌های طبیعی این استان می‌توان به تالاب انزلی، تالاب بین‌المللی کیاکلا، منطقه حفاظت شده سلکه، منطقه حفاظت شده لوندویل، منطقه حفاظت شده لیسار، منطقه حفاظت شده ناواسالم، منطقه حفاظت شده آلان، منطقه حفاظت شده سیا کشم، منطقه حفاظت شده سرخانکل و گردنه

تالاب انزلی

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
رشت	رشت	کتابخانه ملی - آرامگاه میرزا کوچک خان - عمارت کلاه فرنگی - خانه ابریشمی - استخر عینک - پارک دانشجو - بقعه دانای علی - مسجد صفی - حمام پیر سرا - کاروانسرای لات
رشت	رشت	پارک جنگلی دکتر درستکار - پارک جنگلی و ساحل کیسوم - قلعه لیسار (تالش) - ساحل صدف - مرداب استیل - آپشار لوندویل - بقعه امامزاده قاسم - بهشت کاکتوسان - بازارچه مرزی - آبگرم علی داشی و منطقه حیران (آستارا)
صومعه سرا	ماسال	مناطق مشهد میرزا - ییلاق شالماس - طاسکوه - ریزه مندان - اسب ریس - اولسپلنگاه و شنبه راه (ماسال)
فومن	ماسوله	شهرک تاریخی ماسوله - کاروانسرای قدیمی - لارچشمه - غار فوشه - چشمه آب معدنی زمزم (ماسوله)
رشت	رشت	ساحل جفرو و حسن رود - بندرانزلی - رضوانشهر - تالش
رشت	رشت	بندر کیشهر - لاهیجان - لنگرود - ایران - بقعه چهار پادشاهان - مسجد اکبری - حمام کلشن - بام سبز و تله کابین - بقعه شیخ زاهد گیلانی - ساحل چمخاله و جاف - پل خشتی - لیلکوه
رشت	رشت	پارک جنگلی - موزه مسکن روستایی سراوان (اکو موزه) - کاروانسرای لات و بقعه امامزاده هاشم - سد تاریک - رودخانه سپیدرود - چشم انداز شهری (رستم آباد) - تپه مارلیک - سد و دریاچه منجیل - سرو هزار ساله هرزویل - چشمه کلشتر - توربین بادی (منجیل) - پل خشتی لوشان - چشمه آب معدنی و سوسن چلچراغ داماش
رشت - آستانه	رشت - لنگرود - رودسر	بافت قدیمی و تالاب زریبار (اعلش) - چشمه سفید آب - گنبد هشت ضلعی پیر محله - غار دیارجان - چشمه سجیران - چشمه دمکش - ییلاق جواهر دشت - و ییلاق سرو لات (چابکسر)
سیاهکل	دیلمان	بارگاه سید جلال الدین اشرف - آرامگاه دکتر معین - تی تی کاروانسرا - لونک - چشمه لاریختی - اسپیلی - دیلمان - حمام قدیمی دیلمان - بقعه شاه شهیدان - قلعه درفک
رشت - شفت	چوبر - امامزاده ابراهیم	بقعه آقا سید شریف - پارک جنگلی چوبر - امامزاده اسحق - بقعه بابا رکاب - بقعه امامزاده ابراهیم (شفت)
رشت	رشت	آرامگاه میرزا کوچک خان - بقعه شیخ عبدالقادر گیلانی (شفت) - آپشار خرکش - دژ تاریخی و مسیر جنگلی قلعه رودخان

دریای خزر

جاذبه‌های گردشگری

- تاریخی قبل از اسلام
- تاریخی بعد از اسلام
- طبیعی
- چشمه‌های آب گرم
- ▲ ورزشی
- مرکز استان
- مرکز شهرستان
- مرکز بخش
- دهستان
- آبادی

مقیاس : ۱:۱,۰۰۰,۰۰۰

استان لرستان

کولاک و سرمای شدید وجود دارد، قسمت‌های جنوبی آن از هوای مطبوع و بارانی برخوردار است.

جاذبه‌های گردشگری

طبیعت استان لرستان سبب شده که این منطقه از روزگار باستان تاکنون محل زندگی اقوام و گروه‌های اجتماعی مختلف باشد. به همین لحاظ نیز دربرگیرنده آثار متعدد معماری و تاریخی از دوره‌های مختلف تاریخی است که آثار یادشده امروزه جزو جاذبه‌های معماری و تاریخی این دیار به‌شمار می‌آیند. کشفیات باستان‌شناسی حکایت از زندگی دیرینه انسان‌ها در این منطقه دارد. از مهم‌ترین آثار تاریخی می‌توان به قلعه فلک الافلاک، مناره آجری، سنگ‌نبشته، گرداب سنگی، پل شکسته، مقبره زید بن علی، بقعه شجاع‌الدین خورشید، کاروانسرای میرزا سید رضا (بازار طلا فروشان)، سایت باستانی سرخ دم لکی اشاره کرد. برخی از جاذبه‌های طبیعی این استان عبارتند از: آبشارهای شوی یا تله زنگ، بیشه، آب سفید، نوژیان، وارک، دریاچه گهر، تالاب بیشه دالان و تالاب سیلاخور، سراب هنام، پارک جنگلی مخمل‌کوه، پارک جنگلی شوراب و ...

صنایع دستی و سوغات

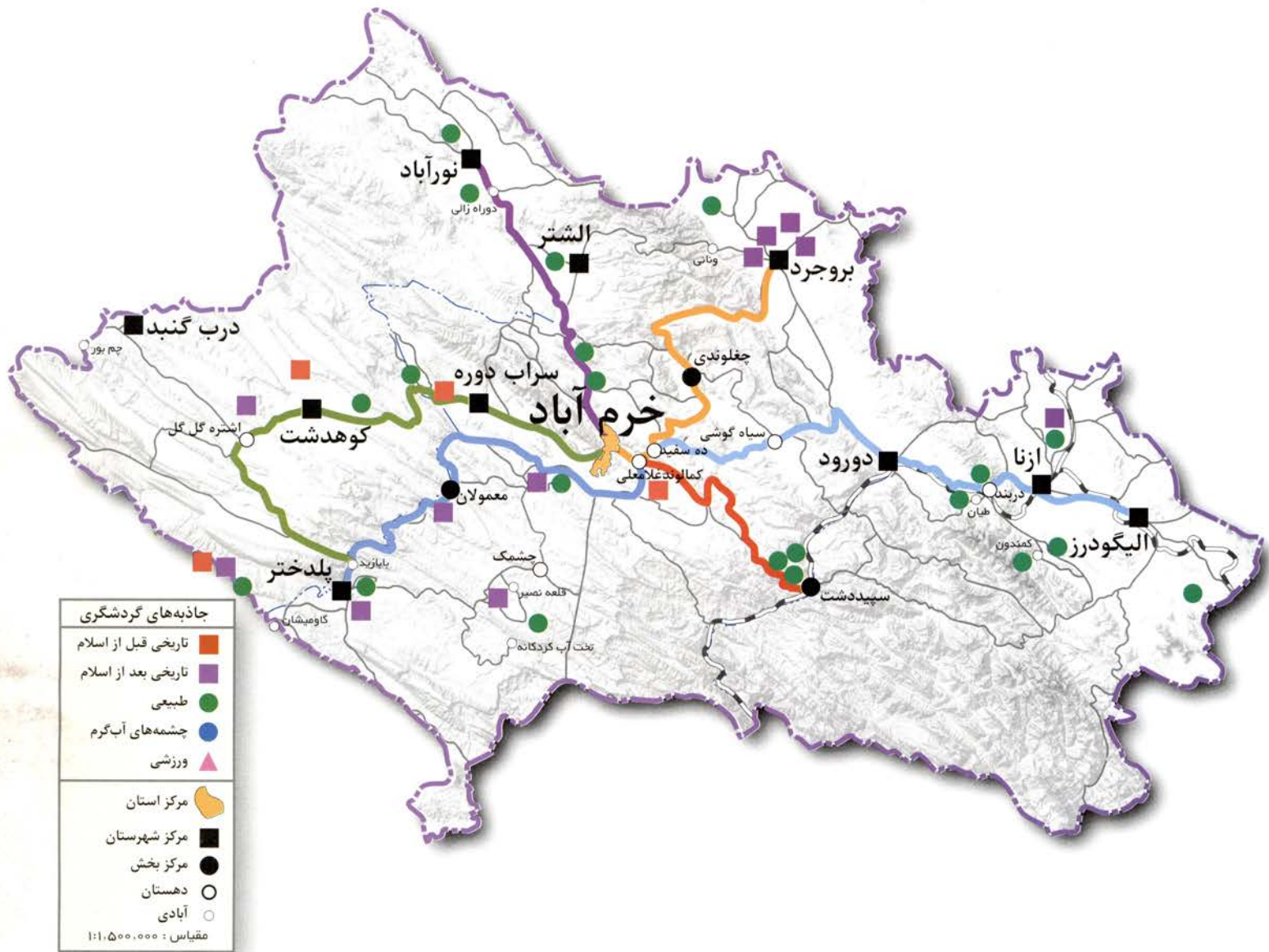
با توجه به ترکیب جمعیتی عشایری، روستایی و شهری در استان و متناسب با نوع فعالیت آن‌ها صنایع دستی این استان بسیار متنوع می‌باشد چنانچه اکثر دست ساخته‌ها و بافته‌های عشایری و روستایی استان نظیر سیاه چادر، قالی، گلیم، چیت، جاجیم بافی و رنگریزی می‌باشد. از صنایع دستی شهری استان نیز می‌توان به خراطی، ورشو سازی، نم‌بافی، قالی‌بافی و گلیم‌بافی اشاره کرد. ورشو، گیوه و عسل از مهم‌ترین سوغات این استان به‌شمار می‌روند.

قلعه فلک الافلاک

استان لرستان محصور در کوه‌های مرتفع در غرب ایران قرار گرفته و خرم آباد مرکز این استان است که از شمال به استان‌های کرمانشاه و همدان، از شرق به استان اصفهان و مرکزی، از جنوب شرقی به چهارمحال و بختیاری، از جنوب به استان خوزستان و از غرب به استان ایلام محدود است. شهرستان‌های این استان عبارتند از: کوه‌دشت، پل دختر، الیگودرز، ازنا، درود، بروجرده و دلفان. استان لرستان دارای آب و هوای متنوع می‌باشد به طوری که در زمستان، هنگامی که در شمال لرستان برف و

جاذبه‌های گردشگری	
تاریخی قبل از اسلام	■ (مربع نارنجی)
تاریخی بعد از اسلام	■ (مربع بنفش)
طبیعی	● (دایره سبز)
چشمه‌های آب گرم	● (دایره آبی)
ورزشی	▲ (مثلث صورتی)
مرکز استان	● (دایره نارنجی)
مرکز شهرستان	■ (مربع سیاه)
مرکز بخش	● (دایره سیاه)
دهستان	○ (دایره سفید)
آبادی	○ (دایره سفید)
مقیاس: ۱:۱,۵۰۰,۰۰۰	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
خرم آباد	خرم آباد	قلعه فلک الافلاک، موزه مردم شناسی، گرداب سنگی، مناره آجری، گورستان چشمک، سنگ نوشته
خرم آباد	بروجرد	مسجد جامع، امامزاده جعفر، بازار سرپوشیده، صنایع دستی ورشو سازی، روستا و سراب ونانی
خرم آباد	دورود- ایزنا- الیگودرز	امامزاده قاسم، تونل برفی، دره تخت خان، کمندان، روستای دریند، طیان، سراب رودک، آبشار آب سفید، دریاچه گهر
خرم آباد	الشتر- نورآباد	پارک جنگلی مفلکوه، سراب کاکا رضا، سراب کهمان، سراب رز، زندگی عشایری
خرم آباد	کوهدشت	پل تاریخی کشکان، پارک جنگلی بلوران، امامزاده ابوالوفا، امامزاده محمد، سایت باستانی سرخ دم لکیر
خرم آباد	پلدختر	پارک جنگلی شوراب، پل کلهر، پل پلدختر، تالاب‌های نه گانه بین المللی پلدختر، گوشه شهنشاه، غار کوگان، کاروانسرای چشمک، قلعه نصیر، پل زال
خرم آباد	سپیددشت (آبشار بیشه)	سنگ نوشته روستای کمالوند، آبشار گریته، آبشار بیشه، منطقه سپید دشت

استان مازندران

استان مازندران در شمال ایران و در کرانه‌های جنوبی دریای خزر می‌باشد. ساری بزرگ‌ترین شهر و مرکز استان است. استان‌های گیلان و گلستان به ترتیب در غرب و شرق آن قرار گرفته‌اند، مازندران از جنوب با استان‌های سمنان، تهران، البرز و قزوین هم‌مرز است. آب و هوای مازندران با توجه به وجود دریا، کوه و جنگل به دو نوع معتدل مرطوب و کوهستانی تقسیم می‌شود. شهرستان‌های این استان عبارتند از: بابل، بابلسر، بهشهر، رامسر، أمل، جویبار، ساری، سوادکوه، تنکابن، نکا، قائمشهر، نوشهر، نور، محمودآباد، چالوس.

جاذبه‌های گردشگری

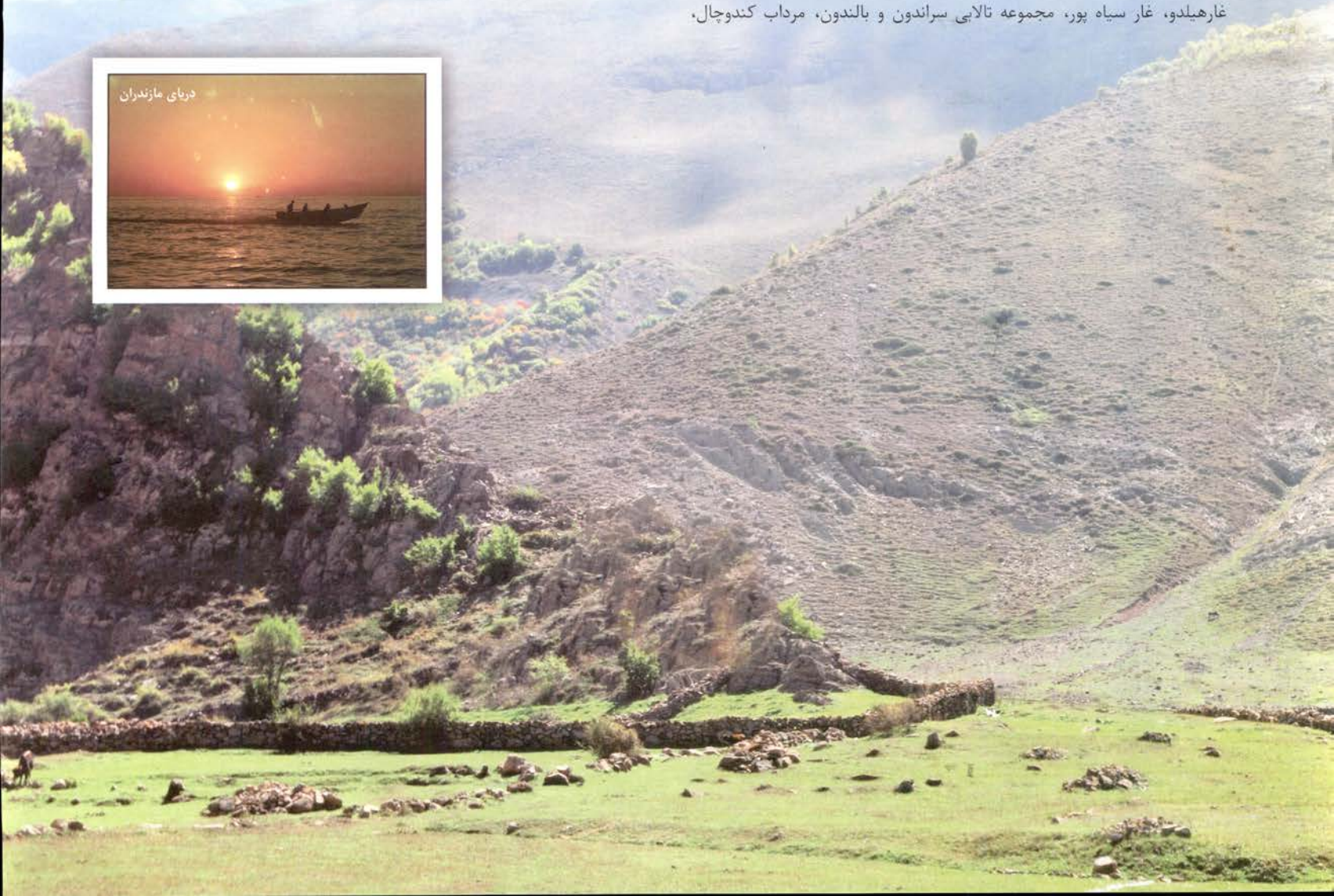
استان مازندران از مکان‌های دیدنی طبیعی و تاریخی زیادی برخوردار است که از دیر باز مورد توجه و بازدید ایرانیان بوده است. فهرست برخی از جاذبه‌های استان عبارتند از: آبشار داراب کلا، آبشار سواسره، آبشار ایچ یا ده قلو، آبشار آزارک، آبشار چاردر، آبشار ریش براز، آبشار اکاپل، آبشار هریجان، آبشار شاهاندشت، آبشار تیمره، آبشار پروم، آبگرم رینه، آبگرم لاریجان، پارک جنگلی شهید زارع، پارک جنگلی چالوس، پارک جنگلی نمک‌آبرود، پارک جنگلی نور، پارک ملی خشکه داران، پارک جنگلی سی‌سنگان، تالاب لیو - پلنگان، جنگل‌های نکا، چشمه آبگرم آب آهن یا آب فرنگی، چشمه آبگرم آب اسک، چشمه‌های جواهرده، کتالم، و سادات محله، دریاچه ساهون، دریاچه سد لار، دریاچه دریوک، دریاچه گل، دریاچه استخر پشت، دریاچه ولشت، دریاچه خضرینی، دریاچه شورمست، سواحل زاغمرز، غار کمر بند (هوتو)، غار هیلدو، غار سیاه پور، مجموعه تالابی سراندون و بالندون، مرداب کندوچال.

آب انبار میرزا مهدی، آب انبار نو، امامزاده عباس، امامزاده یحیی، امامزاده‌های قاسم، گنبد سرت، فخرالدین، امامزاده عیسی بن کاظم و بقعه شاطرگنبد، امامزاده ابراهیم، امامزاده عبدالله، امامزاده قاسم، امامزاده عبدالحق، امامزاده طاهر و مطهر، بازار قدیمی، برج سلطان زین‌العابدین، برج لاجیم، بقعه میر حیدر، بقعه درویش فخرالدین، بقعه آقا شاه بالوزاهد، بقعه سلطان محمد طاهر، پل محمد حسن خان، پل بابلسر، پل کوچک، کاخ بابل، پل دوازده پله، پل چالوس، پل سرخ رود، پل ورسک، تکیه مقریکلا، حمام اشرف، خانه نیما، عمارت و باغ صفوی «باغشاه» ، قلعه شاهاندشت، قلعه کنگلو، قلعه بلده، کاخ صفی آباد، کاخ عباس آباد، کاخ چشمه، کاخ چای خوران، کلارتهپه، مجموعه صفوی خزر آباد، محله قدیمی آلاشت.

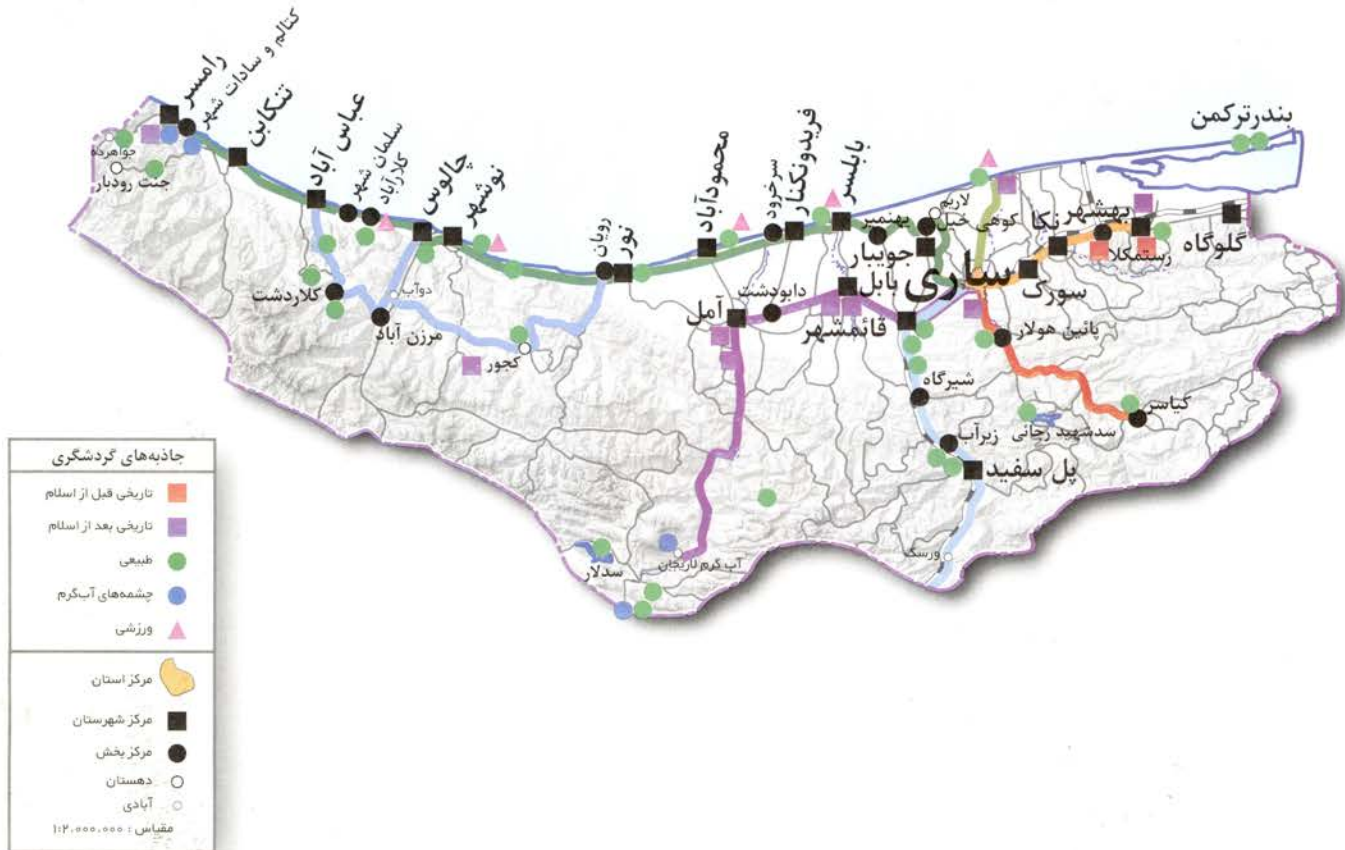
صنایع دستی و سوغات

از صنایع دستی موجود در استان مازندران می‌توان به قالی‌بافی، گلیم‌بافی، نمدالی، جاجیم‌بافی، چوقا، شمد و ملحفه، سوزن‌دوزی، رنگرزی و چاپ سنتی، سفالگری و سرامیک‌سازی، فرآورده‌های پوست و چرم، هنرهای مرتبط با فلز، هنرهای مرتبط با چوب، حصیر بافی، طراحی سنتی و نگارگری، صحافی و جلد‌سازی سنتی، صنایع دستی دریایی و عروسک‌سازی اشاره کرد. برنج، مرکبات، ماهی خاویار، رشته به رشته، شکر قرمز، شربت بهار نارنج، کلوچه، مرباها و ترشیجات از مهم‌ترین مواد غذایی هستند که به‌عنوان سوغاتی مازندران محسوب می‌شوند.

به رشته، شکر قرمز، شربت بهار نارنج، کلوچه، مرباها و ترشیجات از مهم‌ترین مواد غذایی هستند که به‌عنوان سوغاتی مازندران محسوب می‌شوند.

دریای خزر

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
ساری	ساری	پارک زارع - سد سلیمان تنگه - بقعه امامزاده عباس - مجموعه خزرآباد
ساری	سورک - نکا - بهشهر	سایت تاریخی گوهر تپه - مجموعه تاریخی عباس آباد
ساری	قائم شهر - شیرگاه - زیرآب - پل سفید - ورسک	پارک جنگلی چای باغ - پارک جوارم - پل ورسک - سه خط طلا - دریاچه شورمست
ساری	قائم شهر - تایل - آمل - لاریجان	پل تاریخی محمد حسن خان - گنجینه بایل - امامزاده ابراهیم آمل - امامزاده عبدا... آمل - آبگرم لاریجان - آب اسک و کوه دماوند
ساری	بابلسر - محمود آباد - نور - نوشهر - چالوس - نمک	ساحل بابلسر تا نوشهر - پارک جنگلی سی سنگان نوشهر - تله کابین نمک آبرود - پارک جنگلی نور - محور جنت رودبار رامسر - جواهرده رامسر - کاخ موزه رامسر - آبگرم رامسر و سادات محله و منطقه دو هزار و سه هزار تنگان
ساری	کلاردشت - مرزن آباد - عباس آباد	پارک جنگلی فین - مسیر گردشگری کلاردشت و عباس آباد - رودبارک کلاردشت - موزه کندلوس - منطقه کجور - دریاچه ولشت
ساری	لاریم	سواحل دریا - مجموعه تاریخی خزرآباد - مجموعه تاریخی عباس آباد
ساری	ساری - هولار - کیاسر	هفت تن - پارک جنگلی سالار دره - سد شهید رجایی - تکیه پهنه کلا - جنگل‌های کیاسر

استان مرکزی

استان مرکزی به مرکزیت شهر اراک؛ تقریباً در مرکز ایران قرار دارد. این استان از شمال به استان‌های تهران، البرز و قزوین، از غرب به استان همدان، از جنوب به استان‌های لرستان و اصفهان و از شرق به استان‌های تهران، قم و اصفهان محدود است. در قسمت‌های مختلف استان مرکزی آب و هواهای متنوع نیمه‌بیابانی، معتدل کوهستانی و سرد کوهستانی وجود دارد. شهرستان‌های آشتیان، اراک، تفرش، خمین، دلجان، ساوه، شازند، زرنديه و محلات شهرستان‌های این استان را تشکیل می‌دهند.

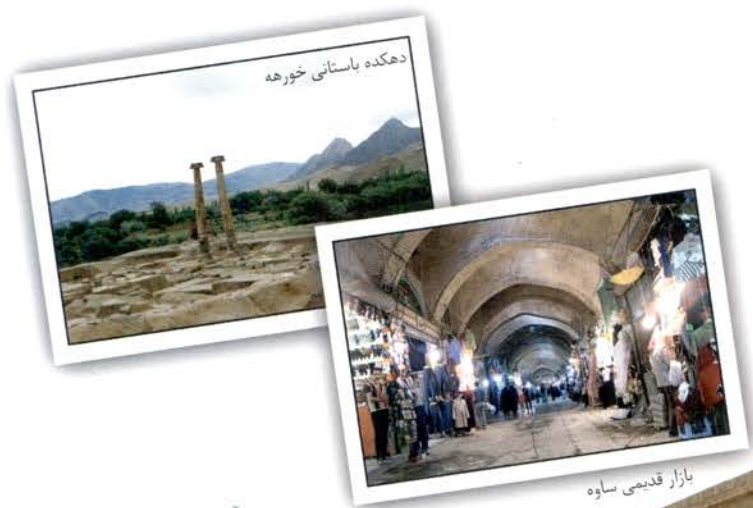
جاذبه‌های گردشگری

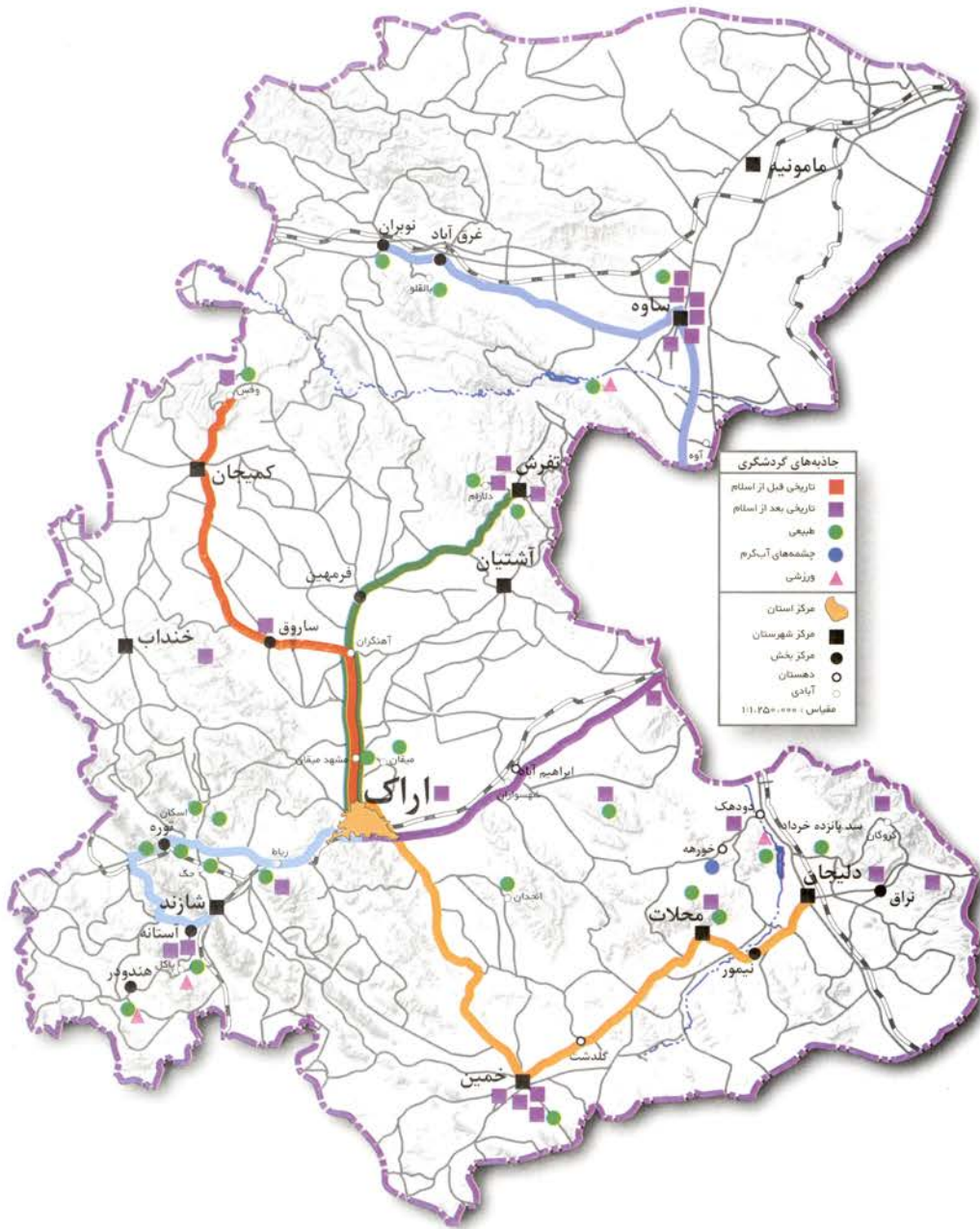
سابقه تاریخی استان مرکزی و مردمان ساکن در آن جزئی از پیشینه تاریخی سرزمین و تمدن کهن پارسی است. استان مرکزی در هزاره اول قبل از میلاد جزو ایالات ماد بزرگ بود که تمام قسمت مرکزی و باختری ایران را در بر می‌گرفته و از کانون قدیم استقرار در فلات ایران به‌شمار می‌رفته است. مهم‌ترین مکان‌های دیدنی و تاریخی استان مرکزی عبارتند از: چشمه چیقلی، سراب عمارت، رودخانه آسیاب جفتی، بقعه پیر مراد آباد، سرای کاشانی بازار، سرای نودری بازار، موزه چهارفصل، مدرسه سپهداری (محل تحصیل امام خمینی)، سنگ نوشته‌های دره چکاب، سرچشمه روستای انجدان، گنبد شاه قلندر انجدان، آرامگاه پرفسور حسینی،

امامزاده حسین تفرش، امامزاده احمد کوهین، مناره مسجد شش ناو، قلعه سالار محتشم، خانه حضرت امام خمینی (ع)، امامزاده ابوطالب، سنگ نگاره‌های تیمره، بازار نراق دلجان، غارچال نخجیر، پل دو دهک، کاروانسرای دو دهک، قزقلعه ساوه، مسجد جامع ساوه، محراب مسجد انقلاب، کاروانسرای باغ شیخ، امامزاده اسحاق ساوه، پالایشگاه شازند، سراب پنج علی، امامزاده سهل بن علی آستانه، پیست اسکی پاکل، دره شماخلی، ستون‌های سنگی خورهه، آتشکده آتش کوه، یخچال‌های طبیعی نیمور، مجتمع آب‌درمانی محلات و باغ‌های گل زیبای محلات.

صنایع دستی و سوغات

صنایع دستی استان مرکزی را بافت قالی و قالیچه، جاجیم، گیوه، انواع بافته‌های دستی و معرق تشکیل می‌دهد. سوغات استان مرکزی انواع مواد خوراکی از جمله انار، انگور، لبنیات، کشمش، گردو، بادام و شیره انگور است.

مبدا سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
اراک	اراک	مدرسه سیه‌دار- مسجد آخوند- کاروانسرای شاه عباس- آتشکده برزو- آرامگاه شیخ محمودسلطان- گنجینه چهارفصل و بازار اراک
اراک	خمین- محلات- دلپجان	غارها و آثار انجدان- امامزاده عبدالله- بیت امام (ره)- قلعه سالار محشتم- عون ابن علی- خدیجه خاتون- سنگ نگاره‌ها- باغات گل خمین و محلات- سرچشمه محلات- آسیاب آبی- بند نیمرود- بخیال طبیعی- آتشکده آتشکوه- آثار نراق- مشهد اردهان- غار چال نخبیر- سدپانزده خرداد- کاروانسرا و پل دودهک- ستون‌های سنگی آتشکده خوره- مجتمع آبدرمانی آبگرم محلات
اراک	توره- آستانه- شازند	کوه لجر- غار کیشرو- سراب اسکان- پنجه علی- حک- عباس آباد- عمارت چققی- امامزادگان آستانه- پیست اسکی باکل- سد هندودر- پل دوآب
اراک	شهرسواران- ابراهیم آباد- سلفچگان	امامزاده هوا خاتون- امامزاده محمد- منطقه حفاظت شده قلعه و سنگ نوشته‌های چکاب
اراک- آهنگران	فرمهین- تفرش	مشهد میقان- پیرمراد آباد- کویر میقان- امامزاده حسین- امامزاده محمد ابوالعلا- آرامگاه پرفسور حسابی- آب معدنی گراو- روستای طراران- مسجد جامع شش تاو
اراک	کمپجان- روستای وفس	پیرمرادآباد- هفتاد و دوتن ساروق- روستای وفس
اراک	سلفچگان- ساوه- غرق آباد- نوبران	تپه باستانی آوه- حسینییه و آب انبار باغ شیخ- مسجدجامع و انقلاب- بازار و گنبد سوق- باغات انار و پسته و زیتون- امامزاده منصور- سیدعلی امغر- سید اسحاق- سراب بالقلو- سراب سنگسان- پل سرخده- قیز قلعه- سدالقدیر

استان هرمزگان

استان هرمزگان با مرکزیت بندر عباس در جنوب ایران در کنار دریای عمان و خلیج فارس و شمال تنگه هرمز واقع شده است. این استان از سوی شمال به استان کرمان و فارس، از شرق به استان‌های سیستان و بلوچستان و کرمان، از غرب به استان‌های فارس و بوشهر محدود است. همچنین جزایر ابوموسی، بنی‌فرور، تنب بزرگ، تنب کوچک، سیری، شتوار، کیش، قشم، لاوان، لارک، هرمز، هندورابی، هنگام و فارور در محدوده آب‌های ساحلی این استان قرار دارند. از شهرستان‌های استان هرمزگان می‌توان به ابوموسی، بستک، بندرعباس، بندر لنگه، جاسک، حاجی‌آباد، رودان (دهبارز)، قشم، میناب اشاره کرد. آب و هوای استان هرمزگان گرم و مرطوب می‌باشد.

جاذبه‌های گردشگری

مکان‌های دیدنی طبیعی و تاریخی استان هرمزگان عبارتند از: سواحل خلیج فارس و دریای عمان، آب معدنی کمشک، چشمه آبگرم گنو، جنگل‌های مانگرو (حرا)، کارونسرای بستک، کارونسرای مهران، کارونسرای کوردان، معبد هندوها، مسجد گله‌داری، حمام گله‌داری، عمارت کلاه فرنگی، مسجد افغان، مسجد جامع قبله، مسجد جامع دل‌گشا، امامزاده سید مظفر، مسجد سبز کهنه، عمارت کلاه فرنگی، پل لاتیران، مسجد افغان و معبد هندوها، قلعه لشتان، قلعه پرتغالی‌ها، قلعه قشم، قلعه نادری، غار خروس، شهر باستانی حریر، جاده دنیا، مسجد نور، کلبه حور، جزایر کیش، قشم و ...

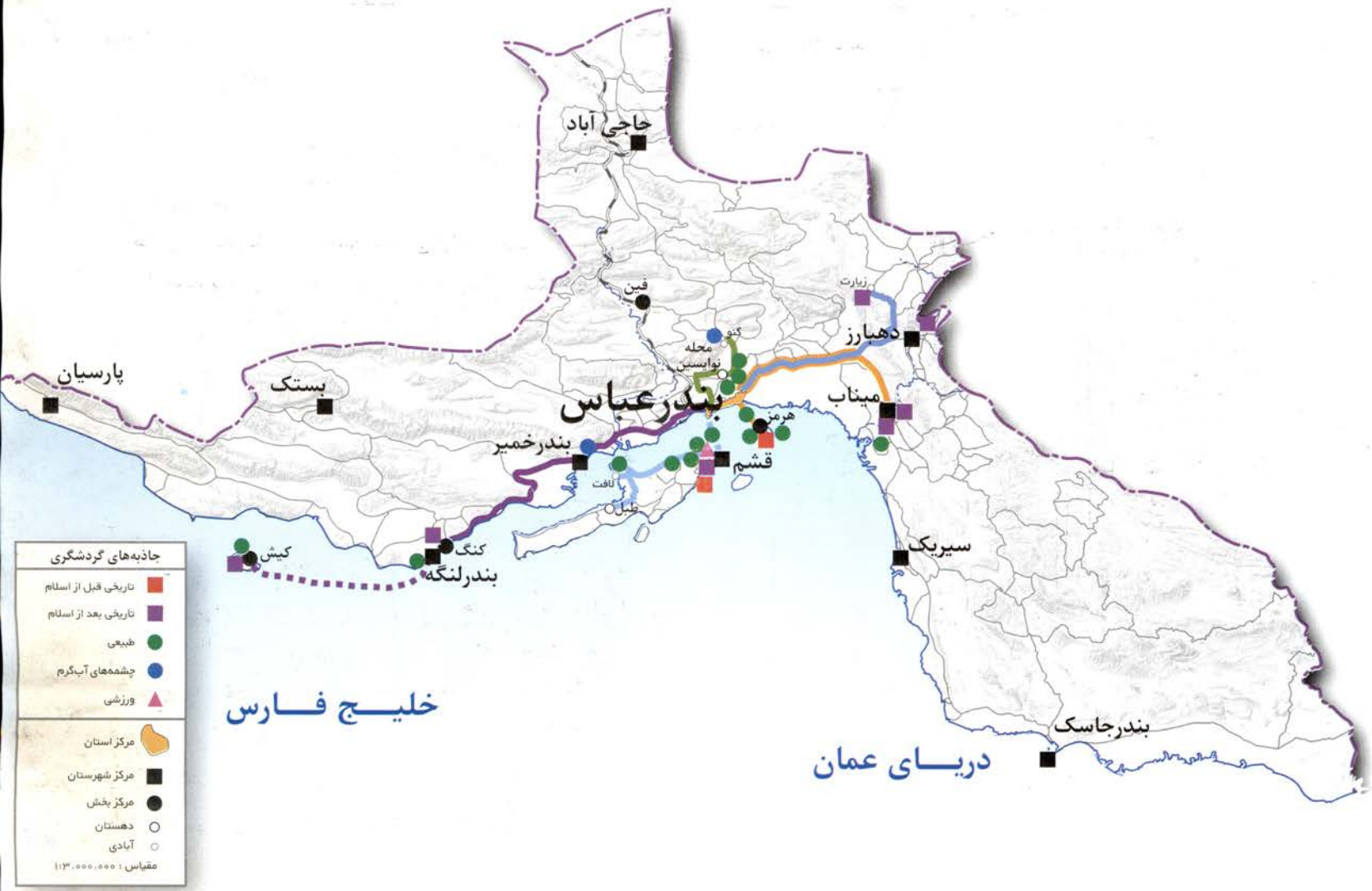
صنایع دستی و سوغات

سبدبافی، حصیربافی، گلابتون‌دوزی، زرددوزی، کمه‌دوزی، کمان‌دوزی و برودری دوزی، سوزن‌دوزی، بافت شیریکی و پیچ که نوعی فرش شبیه قالی می‌باشند و صنایع دستی دریایی از عمده صنایع دستی این استان می‌باشند. از سوغاتی‌های استان می‌توان به انواع محصولات دریایی، خرما و مرکبات اشاره کرد.

قلعه پرتغالی‌ها

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان هرمزگان

مبدا سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
بندرعباس	بندرعباس	بقعه خواجه نصر - عمارت کلاه فرنگی - معبد هندوها - حمام کله داری - پل لاتیران - امامزاده سید مظفر - مدرسه فیضیه - موزه آستانه - کنبد سبز - مدرسه جهانگیرخان
بندرعباس	میناب	پنج شنبه بازار - قلعه هزاره - باغات انبه و نخلستان - جنگل حرا
بندرعباس	قشم - روستای لافت - روستای طبل	سفر دریایی - منطقه آزاد قشم - غارخریس - پلای سیمین - دره ستاره‌ها - روستای لافت - قلعه نادری
بندرعباس	بندر خمیر - بندر کنگه - بندر لنگه - کیش	آبگرم خمیر - ساحل مهتابی - خانه فکری - منطقه آزاد کیش
بندرعباس	هومودر - نو ایسین - گنو	پوشش گیاهی منحصر - حیات وحش - اختلاف دما - آبگرم گنو
بندرعباس	دهبارز - روستای زیارت	باغات مرکبات - پل آبما - آرامگاه سید سلطان محمد
بندرعباس	جزیره هرمز	سفر دریایی - قلعه هرمز - معدن خاک سرخ - سواحل جزیره - قلعه پرتغالی‌ها

استان همدان

دیگر جاذبه‌های طبیعی و تفریحی این استان عبارتند از: پیست اسکی الوند، تپه عباس آباد و سد اکباتان.

صنایع دستی و سوغات

سفالگری و سرامیک‌سازی، قالی‌بافی، گیوه‌بافی، کفش‌دوزی، پوستین‌دوزی، دباغی و انواع تولیدات چرمی نظیر کیف، کفش، کمر بند عمده صنایع دستی این استان را شامل می‌شوند. از سوغات این استان نیز می‌توان به انواع شیرینی‌ها از جمله برساق، سوجوق، باسوق، بیکه چوک، نان نارگیلی، کماج، انگشت پیچ، انواع مربا و ترشیجات اشاره کرد.

آرامگاه بوعلی سینا

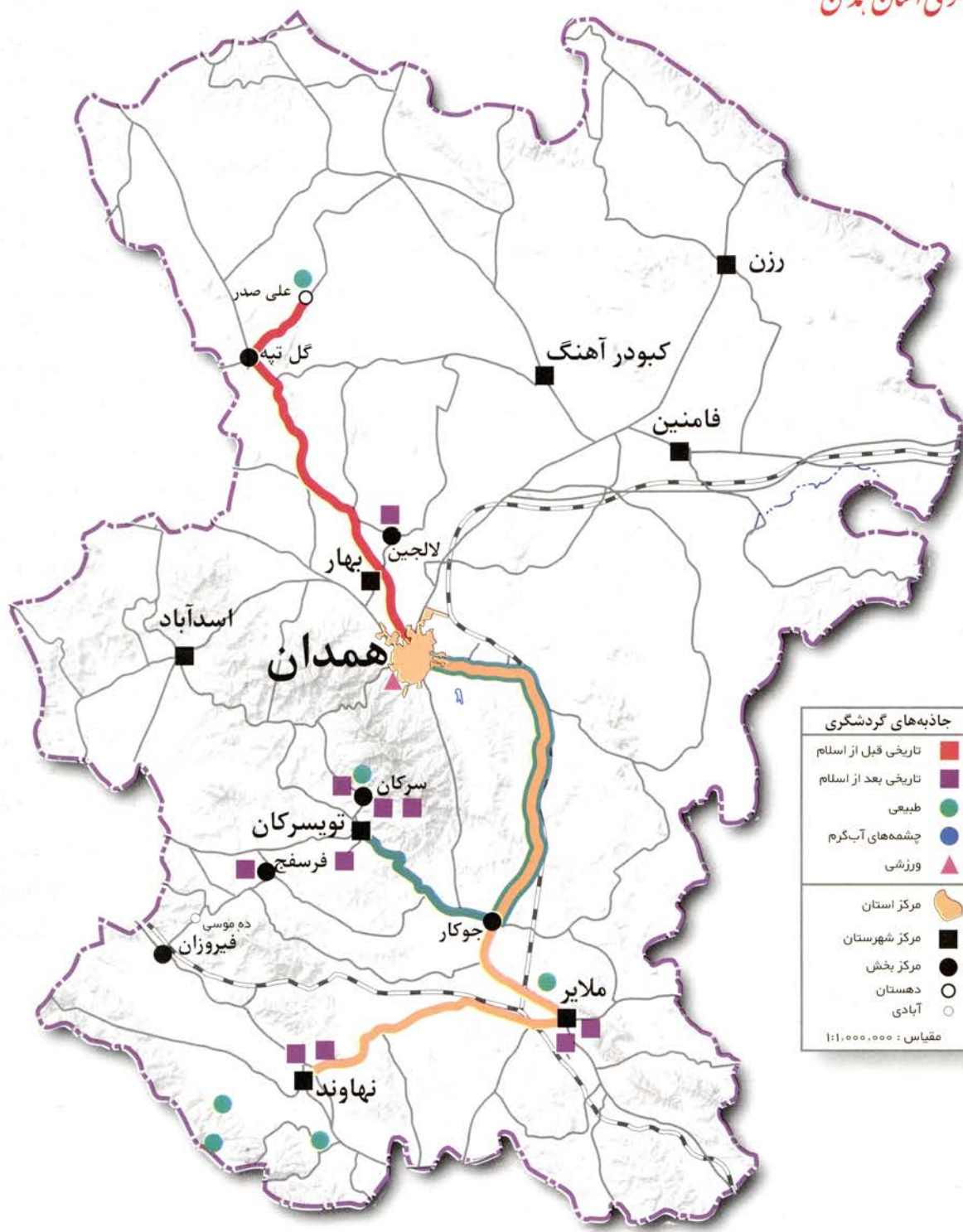
شیر سنگی

استان همدان با مرکزیت شهر همدان جزو استان‌های غربی ایران است که از شمال به استان زنجان و قزوین، از جنوب به استان لرستان، از مشرق به استان مرکزی و از مغرب به استان‌های کرمانشاه و کردستان محدود می‌شود. آب و هوای این استان با توجه به پستی و بلندی‌های زیاد، دشت‌ها، مناطق کوهستانی، قله‌های مرتفع و رودخانه‌ها متغیر است و معمولاً دارای زمستان‌های سرد و پر برف و تابستان‌های معتدل و بی‌یاقی است. شهرستان‌های این استان عبارتند از: همدان، ملایر، نهاوند، اسدآباد، توپسرکان، رزن، بهار و کیودرآهنگ.

جاذبه‌های گردشگری

همدان به‌عنوان یکی از کهن‌ترین شهرهای ایران، از پیشینه چند هزارساله‌ای برخوردار است. پیش از آمدن اقوام آریایی، شهر همدان از زیستگاه‌های اصلی قوم کاسیان به‌شمار می‌آمده‌است. در حدود اوایل هزاره دوم پیش از میلاد مادها در این سرزمین پهناور ساکن شدند. دیاکو پادشاه نخستین سلسله شاهنشاهی ایران، همدان را پایتخت خود انتخاب کرد. نخستین باری که اسم این شهر برده شد، در حدود ۱۱۰۰ سال پیش از میلاد بود که نام همدان آمده ذکر شده‌است. این شهر تحت نام‌های دیگری از قبیل حکمتانه، حکمتان، اکباتان، اکباتانا، آمدانه نیز نوشته شده‌است.

استان همدان که از قدیمی‌ترین کانون‌های تمدن در جهان به‌شمار می‌رود دارای جاذبه‌های تاریخی و طبیعی بسیاری است. از بناهای یادبود تاریخی این استان می‌توان به آرامگاه علویان، آرامگاه ابن سینا، آرامگاه بابا طاهر عربان، آرامگاه استرو مردخای، کتیبه گنج‌نامه، بازار همدان، تپه‌های حکمتانه (اکباتان)، آرامگاه میر رضی الدین آرتیمانی، قلعه نوشیجان، برج قربان، مسجد جامع همدان، امامزاده عبدالله، و آرامگاه اسدآبادی اشاره کرد. غار علیصدر که یکی از بی‌نظیرترین و خوش‌منظره‌ترین غارهای طبیعی قابل قایقرانی است، مهم‌ترین جاذبه طبیعی استان به‌شمار می‌آید.

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
همدان	همدان	آرامگاه بوعلی سینا- آرامگاه بابا طاهر- موزه و تپه حکمتانه- موزه تاریخ طبیعی- موزه بوعلی- مسجد جامع- برج فریان- گنبد علویان- شیر سنگی- گنجه‌نامه- امامزاده شاهزاده حسین- امامزاده یحیی
همدان	بهار- لالجین- علی صدر	غار علی صدر- سفالینه‌های لاله جین
همدان- جوکار	تویسرکان	گردوستان‌های سرکان- مقبره حقیوق نی(ع)- آرامگاه میرضی‌الدین- خانه مسعودی- مدرسه شیخ عابرخان زنگنه- امامزاده اسماعیل زرهان- کاروانسرا ویل تاریخی فرسفج- حمام حاج آقا تراب- مقبره بابا پیره- سراب گاماسیاب- سراب گیان- سراب ملوسان
ملایر- نهاوند	ملایر	قلعه و آتشکده نوشیجان- پارک سیفیه- موزه لطفیان- یخدان میر فتاح

استان یزد

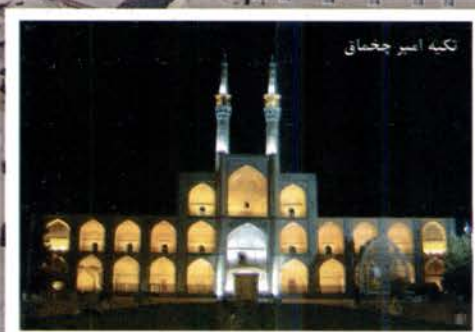
استان یزد با مرکزیت شهر یزد در قسمت مرکزی فلات مرکزی ایران واقع شده است. این استان از شمال و غرب به استان‌های سمنان و اصفهان، از شمال شرق به استان خراسان رضوی، از شرق به خراسان جنوبی، از جنوب غرب به استان فارس و از سمت جنوب شرقی به کرمان محدود می‌شود. استان یزد از آب و هوای خشک و کویری برخوردار است و از نظر پستی و بلندی دارای تنوع است که سبب نوسان زیاد درجه حرارت در زمستان و تابستان و حتی در شب و روز می‌شود. محدوده استان یزد جزئی از فلات مرکزی ایران است که کویرهای ایران نیز عمدتاً در این فلات جای دارند. شهرستان‌های این استان عبارتند از: ابرکوه، اردکان، بافق، تفت، خاتم، صدوق، طبس، مهریز، میبد، یزد.

جاذبه‌های گردشگری

منطقه یزد یکی از سرزمین‌های باستانی و دارای میراث درخشانی از فرهنگ و تمدن کهن و ادوار مختلف تاریخی ایران است. شهر تاریخی یزد به شهر بادگیرها معروف است و مرتفع‌ترین بادگیر جهان یعنی بادگیر باغ دولت‌آباد به ارتفاع ۳۳/۸ متر وجود دارد. آتشکده یزد، آرامگاه دوازده امام، آرامگاه سید رکن الدین یامدرسه رکنیه، آرامگاه شاه محمود، باغ دولت‌آباد، بنای مصلی، پیرانگاه فارکی، دخمه زرتشتیان، مجموعه باغ دولت‌آباد، کوی صفاییه، زیارتگاه‌های درب مهر، شهر اشکذر، شهر زارچ، گاهنبار خانه موبدان، کوچه دبستان دینیاری، گنبد شیخ جنید، گنبد عتیق، مدرسه خانقاه یا آرامگاه سید شمس‌الدین، مدرسه ضیاییه (زندان اسکندر) مدرسه کمالیه، مدرسه و خانه حسینیان، مسجد جامع کبیر، مسجد امیر چخماق، مسجد بندرآباد (معروف به خانقاه شیخ تقی‌الدین داد)، کاروانسرای خرائق از مهم‌ترین بناهای یادبود تاریخی این استان هستند. از جاذبه‌های طبیعی استان می‌توان به کویرها و بیابان‌های پوشیده از تپه‌های ماسه‌ای، منطقه حفاظت شده کویر ابرکوه، دامنه‌های شیرکوه اعم از پیش‌کوه، میان‌کوه و پشت‌کوه، غار ابرکوه، غار دره زنجیر و غار ده کفتر اشاره کرد.

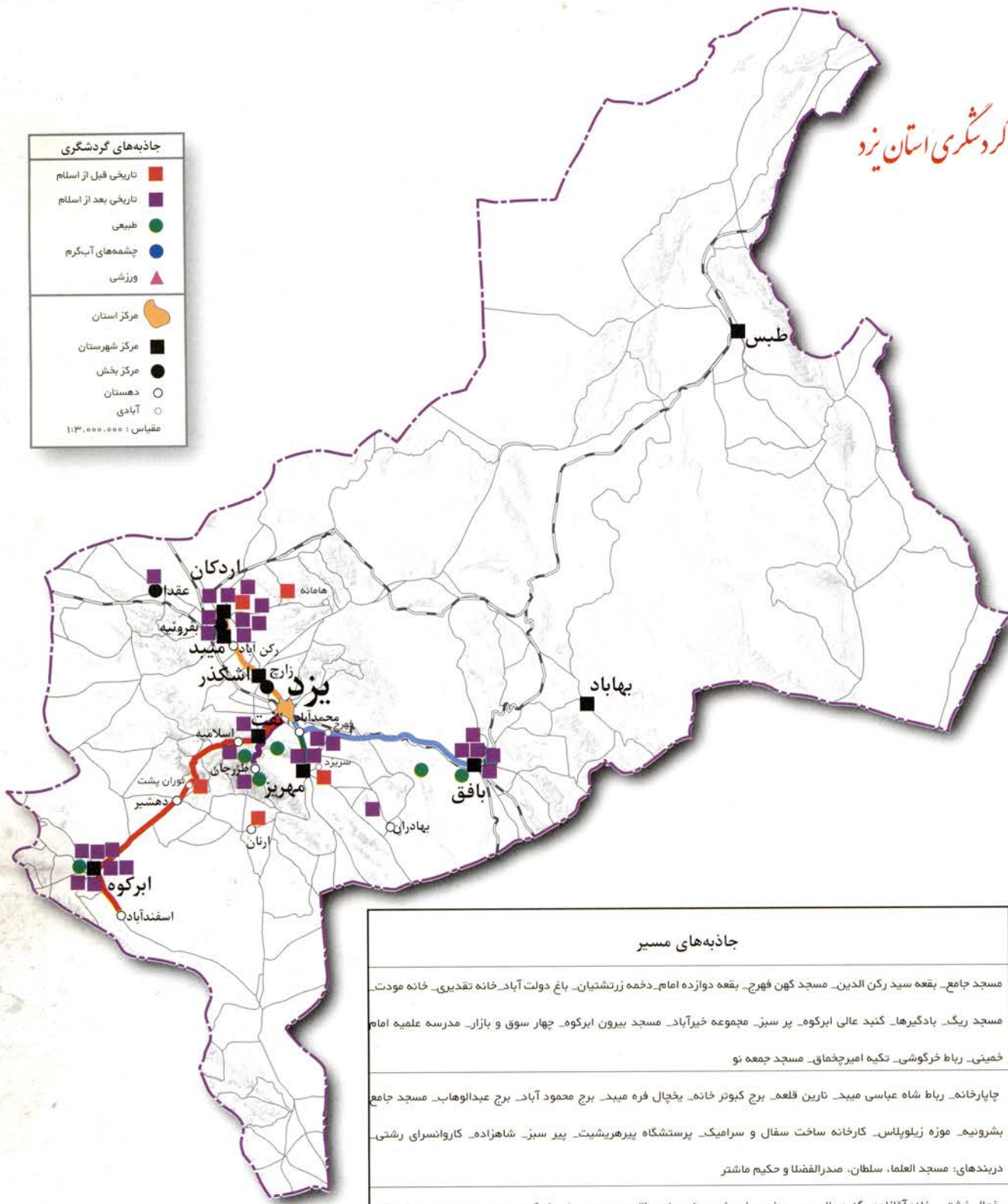
صنایع دستی و سوغات

صنایع دستی این استان را سرامیک و سفال، کاشی‌سازی، زرگری، زیلوبافی، شعربافی، ترمه‌بافی، فرش‌بافی، شمد، دستمال، مخمل، دارابی، چادرشربافی، قناریز، دندانی، گیوه‌بافی، حصیربافی، خورجین‌بافی، روفرشی، سفره، احرامی، قلم‌زنی، شیشه‌گری، چرم‌سازی، موتایی و نمودمالی تشکیل می‌دهند. از بهترین سوغاتی‌های این استان انواع شیرینی مانند: باقلوا، قطاب، زولبیا، پشمک، لوز بیدمشک، حاجی بادام و لوز پسته، سوهان، عرقیات سنتی و حلوا ارده می‌باشد.

پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان یزد

جاذبه‌های گردشگری	
تاریخی قبل از اسلام	■
تاریخی بعد از اسلام	■
طبیعی	●
چشمه‌های آب‌گرم	●
ورزشی	▲
مرکز استان	●
مرکز شهرستان	■
مرکز بخش	●
دهستان	○
آبادی	○
مقیاس: ۱:۳,۰۰۰,۰۰۰	

مبدأ سفر	مقصد سفر	جاذبه‌های مسیر
یزد	یزد	مسجد جامع - بقعه سید رکن الدین - مسجد کهن فهرج - بقعه دوازده امام - دخمه زرتشتیان - باغ دولت آباد - خانه تقدیری - خانه مودت - مسجد ریگ - یادگیرها - کنبد عالی ابرکوه - پیر سبز - مجموعه خیرآباد - مسجد بیرون ابرکوه - چهار سوق و بازار - مدرسه علمیه امام خمینی - رباط خرگوشی - تکیه امیرچخماق - مسجد جمعه نو
یزد	میبد - اردکان	چاپارخانه - رباط شاه عباسی میبد - تارین قلعه - برج کیوتر خانه - یخچال فره میبد - برج محمود آباد - برج عبدالوهاب - مسجد جامع بشرویه - موزه زیلوپلاس - کارخانه ساخت سفال و سرامیک - پرستشگاه پیرهریشیت - پیر سبز - شاهزاده - کاروانسرای رشتی - دربندهای: مسجد العلماء، سلطان، مدرالفضلا و حکیم ماستر
یزد	تفت - ابرکوه - توران پشت	یخچال خشتی - خانه آقازاده - کنبد عالی - پیر حمزه سبز پوش - مناره هانی نظامیه - مسجد جامع ابرکوه - مسجد بیرون - سید علی نقی - کنبد سنگی هد - اولین روستا در ایران
یزد	فهرج - آهن شهر	امامزاده عبدا... بافق - مسجد جامع بافق - نخلستان‌های انبوه - ارگ بافق - بقعه شیخ ضیا، الدین - قاضی میر جعفر - قلعه کافر - باغ سرچشمه - پیرمراد - قلعه باقرآباد - قلعه صادق آباد - مناطق حفاظت شده (پرورش شتر - ماهی - شتر مرغ) جنگل ارس - مسجد جامع فهرج (اولین مسجد در ایران) - مزار شهدا - سبک معماری ساختمان‌ها - پارک تفریحی و بزرگترین فضای سبز تفریحی استان - دریاچه مصنوعی - معادن سرب، روی و آهن
یزد	مهریز	مهر پادین - سنگ نگاره کوه ارنان - کاروانسرای زین الدین - کوه ریگ - قلعه سریزد - حمام استهریج (موزه مردم شناسی) باغ پهلوان پور - عرمالبیز
یزد	تفت - طرزجان	بقعه شیخ خلیل - آب انبار سرالسویه - سدر شاه ولی - برج کیوتر خانه - عقاب کوه - حسینیه شاه ولی - بقعه شیخ جنیدتوران پشت - قلعه کرمسیر چشمه تا مهر - کوهستانی - سد آبی طرزجان (طبیعت گردی)

۱. درآمد ارزی بر حسب تقسیم‌بندی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹ ۱۵
۲. تعداد گردشگران ورودی بین‌المللی بر حسب تقسیم‌بندی سازمان جهانی جهانگردی در سال ۲۰۰۹ ۱۵
۳. میانگین رشد ورود جهانگردان بر حسب مناطق جهان (۲۰۲۰-۱۹۹۰) ۱۶
۴. پیش‌بینی گردشگر ورودی بر حسب مناطق جهان در سال ۲۰۲۰ ۱۶
۵. تعداد گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا در سال ۲۰۰۸ ۱۷
۶. درآمد ارزی حاصل از گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا در سال ۲۰۰۸ ۱۸
۷. تعداد دفاتر خدمات مسافرتی بر حسب نوع مجوز در سال ۱۳۸۹ ۲۵
۸. تعداد واحدهای اقامتی (هتل) بر حسب ستاره در سال ۱۳۸۹ ۲۷
۹. تعداد واحدهای اقامتی (مهمان‌پذیر) بر حسب ستاره در سال ۱۳۸۹ ۲۸
۱۰. تعداد واحدهای پذیرایی بین‌راهی کشور در سال ۱۳۹۰ ۲۹
۱۱. آثار ایرانی ثبت شده در فهرست میراث جهانی یونسکو تا سال ۲۰۱۱ ۳۳
۱۲. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان آذربایجان شرقی ۴۷
۱۳. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان آذربایجان غربی ۴۹
۱۴. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان اردبیل ۵۱
۱۵. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان اصفهان ۵۳
۱۶. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان البرز ۵۵
۱۷. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان ایلام ۵۷
۱۸. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان بوشهر ۵۹
۱۹. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان تهران ۶۱
۲۰. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان چهارمحال و بختیاری ۶۳
۲۱. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خراسان شمالی ۶۵
۲۲. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خراسان رضوی ۶۷
۲۳. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خراسان جنوبی ۶۹
۲۴. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان خوزستان ۷۱
۲۵. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان زنجان ۷۳
۲۶. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان سمنان ۷۵
۲۷. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان سیستان و بلوچستان ۷۷
۲۸. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان فارس ۷۹
۲۹. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان قزوین ۸۱
۳۰. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان قم ۸۳
۳۱. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کردستان ۸۵
۳۲. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کرمان ۸۷
۳۳. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کرمانشاه ۸۹
۳۴. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان کهگیلویه و بویراحمد ۹۱
۳۵. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان گلستان ۹۳
۳۶. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان گیلان ۹۵
۳۷. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان لرستان ۹۷
۳۸. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان مازندران ۹۹

۱۰۱
۱۰۳
۱۰۵
۱۰۷

۳۹. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان مرکزی
۴۰. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان هرمزگان
۴۱. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان همدان
۴۲. پراکنش جاذبه‌های گردشگری استان یزد

۱۴
۱۴
۱۷
۱۸
۱۸
۱۹
۲۰
۲۰
۲۰
۲۳
۲۳
۲۳
۲۴
۲۹
۳۰
۳۰
۳۳

۱. رتبه ده کشور برتر جهان از نظر گردشگری در سال ۲۰۰۹
۲. پیش‌بینی بیست مقصد عمده جهانگردی در سال ۲۰۲۰
۳. تعداد گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا طی سال‌های ۲۰۰۵_۲۰۰۹
۴. درآمد ارزی حاصل از گردشگران ورودی به کشورهای منطقه جنوب آسیا طی سال‌های ۲۰۰۵_۲۰۰۹
۵. برآورد گردشگران ورودی برای منطقه جنوب آسیا طی سال‌های ۱۹۹۰_۲۰۲۰
۶. درآمد ارزی حاصل از گردشگران بین‌المللی ورودی به کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی طی سال‌های ۲۰۰۳_۲۰۰۸
۷. تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی طی سال‌های ۲۰۰۳_۲۰۰۸
۸. درآمد حاصل از گردشگران بین‌المللی ورودی به بیست کشور برتر اسلامی در سال ۲۰۰۸
۹. تعداد گردشگران بین‌المللی ورودی به بیست کشور برتر اسلامی در سال ۲۰۰۸
۱۰. درآمد حاصله از گردشگران ورودی به کشور طی سال‌های ۱۳۶۹_۸۹
۱۱. ورود گردشگر به کشور طی سال‌های ۱۳۶۹_۸۹
۱۲. خروج گردشگر از کشور طی سال‌های ۱۳۶۹_۸۹
۱۳. دفاتر خدمات مسافرتی بر حسب نوع مجوز در سال ۱۳۸۹
۱۴. وضعیت واحدهای اقامتی بر حسب ستاره در سال ۱۳۸۹
۱۵. تعداد واحدهای پذیرایی بین‌راهی کشور بر حسب نوع واحد در سال ۱۳۹۰
۱۶. آموزش دیدگان دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت گردشگری کشور طی سال‌های ۱۳۷۶_۸۸
۱۷. رتبه‌بندی بیست کشور برتر در تعداد آثار ثبت شده در میراث جهانی یونسکو تا سال ۲۰۱۱

۱. جغرافیای ایران و جهان، مهدی علیخانی، انتشارات پور، ۱۳۷۸
۲. جهانگردی در چشم‌انداز جامع، ادواردو فابوسولا، چاک گی، ترجمه اعرابی و پارساییان، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۷
۳. تاریخچه سیر و سفر در ایران، حسن مرسلوند، مرکز تحقیقات و مطالعات ایرانگردی و جهانگردی، ۱۳۷۶
۴. دایره‌المعارف گردشگری ایران، هادی حمید پناه، شرکت مرجان گشت، ۱۳۸۸
۵. مجموعه قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها و معاهدات، امید غنمی و سوسن چراغچی، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، ۱۳۸۶
۶. نظام جامع آماری صنعت گردشگری، سیامک نوریلوچی، ۱۳۸۱
۷. برنامه ملی توسعه گردشگری کشور، سازمان ایرانگردی و جهانگردی، ۱۳۷۹

۲۰۱۰, UNWTO, (۲۰۰۹_۲۰۰۵ Compendium of Tourism Statistics (Data

۲۰۱۰, UNWTO Tourism Highlights, UNWTO

۲۰۱۰, International Tourism in the OIC Countries, OIC

۲۰۰۱, South Asia), WTO : ۶.V) ۲۰۲۰ Vision

۱۹۹۵, Concepts, Definitions and Classifications for Tourism Statistics, WTO

<http://whc.unesco.org>

<http://www.wttc.org>

[unwto.org.http://www](http://www.unwto.org)

[/http://www.oic_oci.org](http://www.oic_oci.org)

www.ichto.ir

President Deputy Strategic Planning and Control

National Cartographic Center

Atlas of Tourism

Second Edition

National Atlas of Iran

ISBN: 978-964-6922-70-9

9 789646 922709